Річник XL. Число 41. П'ятниця, 24. лютого 1939. 50 Кч.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Граф Телекі

за скоре переведення постанов віденського арбітражу

Мадярський премєр про чехо-словацько-мадярське відношення

(Будапешт, 23. II.) Премєр влади граф Телекі, у своїй програмовій промові, яку виголосив на вчорашньому засіданні парламенту, займався також загранично - політичними питаннями. Головною ціллю мадярської заграничної політики — говорив премєр — є забезпечити континуїту народнього життя та здійснити слушні домагання спокійними засобами. За словами премєра, Мадярщина завжди була за збереженням миру. Цього становища Мадярщина буде придержуватися і в майбутності. У цьому нашому змаганні опираємося в першу чергу на держави вісі. Бо-ж вісь Берлін—Рим є стовпом европейського миру. Непохитна кріпка сполука обидвох великих держав, на мою думку — продовжував премєр граф Телекі — унеможливлює, щоб европейські держави заскочила якась несподіванка. Є відомо, що Мадярщина вже від років має приятельські відносини з Німеччиною та Італією. Тим, що Мадярщина приступила до протикомуністичного пакту, вона частинно хотіла подати доказ, що в змаганні вісі Берлін—Рим до мети збереження миру є солідарною. З наших миролюбивих цілей льоґічно випливають наші відносини до Югославії, Румунії і Чехо-Словаччини. Починаємо спостерігати певне порозуміння теж і в Чехо-Словаччині супроти терпеливої і спокійної політики Мадярщини. Мабуть якнайскорше цілковите раціональне переведення постанов віденських арбітрів уможливить корисних сполучень між обома державами.

Підготовлення конклаве в Ватикані

(Ватиканське місто, 23. II. Авас.) Конґреґація кардиналів зійшлась знову вчора перед полуднем у салі консисторії. Було приявно 50 кардиналів. Відтак зійшлись дві комісії, яких завданням є приготовити засідання конкляве. Половина келій, в яких будуть кардинали за вибору нового папи мешкати, є приготовані. Дальша праця йде прискореним темпом. Свята Колеґія зберігає повну мовчанку про майбутнє конкляве та робить зарядження, щоб із Сикстинської каплиці не вийшло нічого на яво про вибір нового папи.

Балканська Антанта

визнала уряд ґен. Франка

(Букурешт, 23. II.) Офіційний комунікат конференції сталої ради великої Балканської Антанти зазначує ратифікацію рішення господарської ради Балканської Антанти, яка засідала в осені минулого року в Анкарі. Після перечитання комунікату, міністер закордонних справ Румунії оповістив, що члени Балканської Антанти рішили принципово визнати владу ґенерала Франка »де юре«. Потім промовив премєр-міністер Греції, Метаксас, який проголосив, що Букарештська конференція була корисною не тільки для думки Балканської Антанти, але й для збереження загального миру. Балканська Антанта з найкращими надіями вступає до другого пятиріччя свого існування та є переконана, що була на висоті цілей, які собі вже з початку визначила.

Турецький міністер констатував, що букарештська конференція знову доказала, що балканський пакт є кріпкою запорукою миру і незалежности держав, що складають Балканську Антанту. Міністер заграничних справ Югославії вказав на те, що конференція шукала засобів, як причинитись до закріплення миру і згоди. Наприкінці Гафенку, міністер заграничних справ Румунії проголосив, що з конференції відходить з почуттям сильного оптимізму.

Японія в боротьбі з китайськими терористами

(Токіо, 23. II.) Рада міністрів знову займалася ситуацією, повсталою оживленням насильств у Шанхаї. Пресові аґенції зголошують дальші атентати, що їх поповнено в Шанхаї. На вулиці Робінзона були застрілені гуртком 12-ти китайських терористів 2 китайські поліцаї. Пресові аґенції також подають звідомлення про вбивство дальших чотирьох поліцаїв, що були в службі міського маґістрату, підпорядкованого японо-китайській владі у Шанхаї.

Арабо-жидівська боротьба в Лондоні

(Лондон, 23. II. Авас.) Учора відбулось чергове засідання британського кабінету міністрів. Міністер Мекдональд подав обширну доповідь про палестинське питання на основі переговорів, ведених ним разом з державним підсекретарем Бутлером від початку лондонської арабської конференції з арабською і жидівською делеґаціями. Як відомо, становища обидвох сторін є протилежні. Влада Великої Британії буде примушена висловити свою думку про уреґулювання палестинського питання.

Федір Ревай, Провідник УНО:

Чому це холодне прийняття?

Вибори відбулися. Все українське населення з захопленням маніфестувало та святкувало велику нашу перемогу, бо нарешті вдалося українському народові знайти платформу, на основі якої міг статися переможцем у політичному житті. Такої єдности, перемоги досі не осяг ніхто, крім великого німецького народу. Тим менше міг її осягнути досі український народ у своїй історії.

До щирої радости з перемоги та до святкування український народ Карпатської України має великі причини. Він спамятався, як жив дотепер, хто панував над ним та яке було його буденне життя.

Щирі працівники на культурно-політичній царині хоч і ріжними стежками, впродовж минулих двадцятьох років невпинно вказували українському народові в Карпатській Україні, хто він, чиї ми діти. Та й ці розбіжні доріжки нашого дотеперішнього політичного життя вдалося нам ліквідувати і ми всі наступили на одинокий правдивий шлях не тільки під оглядом національним, але і політичним. Ці ріжні доріжки в нашому політичному житті треба було ліквідувати, бо ми побачили, що вони не ведуть, але навпаки, стримують та обтяжують наше змагання до конечної мети.

Двадцять років для одиниць культурно-політичного життя, що отверто і непохитно боролися за правдиву назву народу та за його правдиву незалежність, як ось бачимо,

були дуже доброю і твердою школою, бо цим працівникам удалося осягнути те, чого не сподівалися наші вороги. Вони від цих виборів очікували розгром нашої єдности.

І тут треба трохи застановитися. Коли ми ступили на шлях правильної і здорової політики, ввесь український народ думав, що наші браття-славяни щиро потрясуть нашу руку та будуть разом з нами радіти. Ми думали, що вони підійдуть до нас з якнайщирішими побажаннями, щоб ми цим правильним шляхом пішли далі, не хитаючись, та щоб не находили більше колод у нашому національному, політичному й господарському житті. Мусимо одначе з жалем констатувати, що та приязнь, яка вряди-годи виявлювалася до нас — не була щира.

Замість побажання, ми бачимо із сторінок чеської преси, наче б її дописувачі, інформатори та редактори і видавці сталися глухими й сліпими, які досі не зуміли оцінити, зрезюмувати цю нашу блискучу перемогу, прекрасну єд-

ність у нашому суспільному житті.

Реферати про вибори на сторінках чеської преси є дуже холодні. Справа виглядає так, ніби брат брата вигнав з його власної хати, та не дає йому жити. Дивує нас таке холодне трактування наших великих політичних здобутків, яке ми важко можемо розуміти.

Замість того, щоб радіти нашою перемогою, нашою політичною консолідацією, наші славянські брати виглядають, наче б їх хтось обілляв ледяним тушом. Це нас дивує. Ми знаємо, що чеський народ є здібний, працьовитий, має змисл до реальности, уміє все зорганізувати, тому тим більше дивує нас, що коли треба наступити на шлях розумної і тактової політики, він вагається й немов не знає, що зробити.

Нам важко було дивитися на політичну нетактовність впродовж минулих 20-ох років, та тим тяжче нам дивитися на те, що діється тепер, коли всім народам треба показати якнайбільшу політичну зрілість.

Ми з стисненим серцем чекаємо, коли на чеськім політичнім горизонті зявляться люди, які зорієнтувались би в сучасному політичному і господарському положенні держави, зрозуміли б дух часу, зрештою побачили б, що єдино правдивою основою співжиття українців, словаків і чехів може бути лише щира приязнь, та порозуміння, що на українській землі, господарями-керманичами можуть бути тільки українці.

Все старе має згинути. А на місце його має прийти новий дух — дух взаємної пошани, справедливости і, віримо також, що разом із тим — дух ліпшого зрозуміння реальних інтересів українського й чеського народів.

Вибори в Карп. Україні й Німеччина

(УПС — Берлін). Напередодні виборів до карпато-українського сойму писала німецька преса обширно про настрої в країні й передвиборчі приготування. Різні часописи підкреслювали в окремих нотатках і статтях значіння виборів. Так напр. **»Берлінер Берзен-Цайтунґ«** з 10. II. ще раз пригадала в статті »Виборчий день в Карп. Україні — Боротьба одного народу за самовизначення« — долю Карп. України за останні два десятиріччя й ствердила, що сойм має стати »майбутнім репрезентантом національно - державної суверенности«. Знову ж есенська **»Національ-Цайтунґ«** з 12. II. писала в статті »Карпатська Україна йде до виборів«: »В очах українців є ця неділя історичною датою, бо ж це від упадку зах.-укр. державности в 1920 р. відбуваються вперше в одній частині широкої української етнографічної території вибори до власного законодавчого парламенту, що має стати символом державної самостійности. Це йде до виборчої урни народ, що його захопила пророчисто хвиля національного пробудження«. В цій же статті пишеться про становище карпато-українських німців до виборів: »Німці обходять виборчий день теж як своє свято, бо між ними й українством панує нічим незамрячена згода, яка виявляється саме при цих виборах в тому, що німцям дозволено на заступництво в соймі, хоч правно-формально вони не могли цього домагатися«.

Перші вістки про вислід виборів появилися вже в понеділок рано й їх привітала вся німецька преса з щирим признанням. Дуже основно подали німецькі ґазети сам перебіг виборів, відсотки, підкреслюючи, що найхарактеристичнішим є величезний відсоток голосів »так« саме в прикордонних полосах, які наражені на сильну пропаґанду сусідніх держав. **»Дойче Альґемайне Цайтунґ«** з 15. II. посвятила на 1. стор. окрему статтю значінню виборів, протиставляючи стабілізуючому значенню виборчої перемоги перервання поляками останнього залізничого сполучення з Карп. Україною. Есенська **»Національ-Цайтунґ«** з 14. II. писала на закінчення статті п. н. Самовизначення Карп. України: »Ніхто не може заперечити, що ця сильна участь у виборах випливала тільки з готовости, яку мусимо назвати національним прокиненням українства«. Знову ж **»Берлінер Берзен-Цайтунґ«** з 14. II. дала своїй статті »Вотум Карпатської України« підзаголовок: Чи Прага чогось навчиться з вирішального виборчого успіху обєднаної листи Волошина? — і пише: »Треба тепер очікувати, що завдяки виборчому вислідові... остаточно зникне всякий ґрунт для спроб ріжного саботажу. Коли ясне національне самовизначення українців респектують з усіх боків, то мусіло б прийти врешті до незакаламученої співпраці між Прагою й Хустом, що є конечне для інтересу держави однаково з внутрішньо- як і зовнішньо-політичних оглядів«. Подібно пишуть **»Мінхенер Нойєсте Нахріхтен«** з 12. II. на марґінесі виборчого висліду: »Вислід виборів є теж недвозначною відповіддю на спроби празьких централістичних кол, поставити Карпатську Україну наново під чеське панування«.

Віденський **»Фелькішер Беобахтер«** з 10. II. писав з великим обуренням про такий факт: В першому поїзді, що йшов з Праги в Карп. Україну через мадярську територію й у якому їхали також урядовці німецького консуляту в Хусті, розкинули мадяри протиукраїнські летучки. На цих летучках помістили мадярські провокатори знак »Д. С.«, який має німецька державна друкарня (Дойче Штатсдрукерей).

Позатим уся німецька преса містить далі багато вісток про Карп. Україну: про оснування Українсько-Німецького Товариства й Товариства для боротьби з комунізмом у Хусті, про допущення для німців в К. Україні прапорів з свастикою, про виставу образів Карп. України в Парижі, про памятковий поштовий значок з нагоди відкриття українського сойму й т. д.

Берлінський співпрацівник „Нової Свободи“ в Братиславі

В суботу вертає з подорожі в Карпатській Україні через Братіславу берлінський співпрацівник »Нової Свободи« пан П. Дмитренко.

Тому, що мав тут задержатись один день, Українська Громада попросила його, щоб поінформував тутешнє громадянство про перебіг виборів та взагалі про сучасні відносини в Карпатській Україні.

Приявних було, на жаль, мало, бо через брак часу не вдалось усіх повідомити. Пан Дмитренко в багатому докладі між іншим підчеркнув потребу грошевої допомоги Карпатській Україні, — »Ми всі, де б ми не були і яких політичних поглядів не мали б, нашим обовязком є відгукнутися позмозі, на заклик У. Ц. Нац. Ради та дати і останній гріш на розбудову молодої держави« — що було з великим надхненням принято до відома слухачами. Під кінець ще було дано п. Дмитренкові декілька питань про загальну політичну ситуацію.

(Л. Крук).

Бюрократія в нотарському уряді в Вел. Раківці

(Вел. Раківці, 20. II.) В нашому селі за старого режиму мали ми багато баламути із бюрократією нотарського уряду. Тепер маємо нового нотаря, також чеха, який говорить, що служить нашій українській державі, Ми в цьому не сумніваємося, але в уряді не помітна ніяка зміна духу. І так наприклад сталося з нашим громадянином Петром Гудьом, що 7-го лютого зайшов у нотарський уряд, щоб йому видали опис матрики. Сказали йому, щоб він прийшов 9. лютого. І цього дня відповіли, щоб зявився 11. лютого, бо сьогодні не мають часу. Але на 11-ий лютий сказали, що не є урядовий день. Такі бюрократичні випадки в нашому нотарському уряді є дуже часті, вони наше населення дуже побурюють і тому було би бажаним, щоб окружний уряд завів чимскорше новий порядок в наших нотарських урядах.

Празька залізнична делеґація в Хусті

(Хуст, 23. II.) Учора приїхала до Хусту делеґація міністерства залізниць з Праги, для обговорення комунікаційних питань Карпатської України. Наші залізниці є самостійними, але всеж-таки є багато питань, що можуть бути вирішені лиш на основі угоди з управою чеських і словацьких залізниць.

Міністерство шкільництва робить порядок

(Хуст, 23. II.) Освітний відділ міністерства шкільництва повідомляє, що всі соціяльні, культурні, мистецькі й тіловиховні товариства з відступленої території, які перейшли в Карпатську Україну, будуть розвязані, якщо до 31. березня не зголосять дальшу діяльність. Міністерство шкільництва хоче й тут зробити належний порядок і товариства, що є лиш на папері, являються зайвими, деколи й шкідливими, будуть розвязані. Було в нас багато товариств, що існували тільки для того, щоб служити особистим інтересам зацікавлених одиниць. В Карпатській Україні мають бути лиш такі спілки й товариства, що служать виключно українському населенню.

Директор Дмитро Німчук вернувся з Будапешту

Учора вернулася з Будапешту наша делеґація на чолі з директором Краєвого уряду соціяльного обезпечення Карпатської України, Дмитром Німчуком, та секретарем Манівчуком.

Делеґація вела переговори з мадярським Урядом у справі розподілення маєтку, що зістав на території, окупованій Мадярщиною і взаїмної виміни манипуляційної аґенди. Так само йшла річ про зложення спільного білансу до 31 жовтня 1938 року.

Після отримання цих матеріялів делеґація знов буде вести переговори про оцінення полишеного маєтку й розділення спільних фондів асекураційних, інвалідних та пенсійних.

Вартість маєтку, що зістався на зайнятій території, рівняється 5-ти мільйонам корон. Сюди входять державні будови, інвентар і т. д.

Переговори велись на мадярській мові, а протоколи, яких є 5, були писані в німецькій мові. Переговори тривали 6 днів.

В скорому часі буде зложена програма нових переговорів у місяці березні цього року.

Кооперативники у п. прем. Волошина

(Хуст, 22. II.) Пана премєра навідала делеґація Кооперативного Союзу й передала йому почесний диплом за його великі заслуги й працю, яку пан премєр положив за 40 літ на полі української кооперативи.

Добрий підручник для урядів

(Хуст, 23. II.) На днях прийде до продажі новий, давно вже очікуваний переклад адміністративного поступовання з відповідним словником, накладом д-ра Стебельського. Цей підручник буде можна закупити в окружних урядах, або прямо у видавця.

ДУМКИ ГРОМАДЯНИНА

I. Релігія й нація

Це є тільки два слова, але вони мають кардинальне значіння для кожної моральної, чесної людини, яка є вірна ідеалам своєї нації. Релігія й нація: **це для українця основа життя.**

Ці гасла кличуть нас до праці, до чинів для справи Бога й рідної Батьківщини. Ці кличі зовуть нас до невсипучих заходів привернути Божі права в усіх царинах нашого життя й добути повні національні права українському народові. **Бог і Україна:** це два найвищі ідеали, до яких маємо змагатись, які маємо добувати й за які, якщо буде потрібно, маємо радо віддати навіть життя, гордо піти на смерть.

Але всі ці прекрасні гасла остануть пустими звуками, коли нема конкретних доказів, що вони є найважнішими справами нашого життя. Слова й кличі людини важні тільки тоді, коли вони випливають із її духовного нутра, виповненого змістовістю.

Наймогутнішою силою й найсильнішим чинником в житті людини, це: віра в Бога. Без віри в Бога нема здорового родинного життя, нема довірря між людьми, нема пошани до іншого, нема сильної держави. Релігію не можна ніколи знищити. Коли її знищите, мусите посіяти в серця мільйонів людей якийсь новий ідеал, який замінював би її, а це не так легко.

В Совіт. Союзі вже 20 років немилосердно викоріняють релігію з життя народів, але нічого не можуть вдіяти. Невірюча й безбожна людина не чує під собою твердого ґрунту, а перед собою бачить захмарений, темний горизонт майбутнього.

Ми, українці, маємо свої славні релігійні традиції. Наші монастирі були носіями культури й цивілізації, аванпостами здобутків українського народу й оборонцями Европи від монгольсько-татарських наїздів. Наші монахи в давнині з шаблею в руках боронили рідні землі, рідну пісню.

Віра в Бога наказує нам любити свій народ і свою Батьківщину, любити Бога й любити ближніх. **Для нас найближчим і найдорожчим скарбом є укр. нація.**

..Любити Батьківщину, .любити свій український народ, це значить: так жити й так робити, щоб своїми чинами скріпляти силу, добробут, честь і славу Батьківщини й рідного народу. Ядром патріотизму є достойна любов, скріпляюча і збільшуюча духовні, моральні й матеріяльні добра рідного народу.. Це: чини, чини, чини. .. ..

В умовинах нашого національного життя існують добуті довголітнім досвідом, викриті життям, розумом та історією підтверджені правди, або аксіоми українського народу. Головна аксіома: **справжнім патріотом може бути тільки людина глибоко віруюча.** Найбільшим нашим ворогом є: **степовність, байдужість і безвідповідальність української душі.** Патріот з подібною душою не помагає будувати, але руйнує. Це ілюзійна сила. А всяка ілюзійна сила, хоч і могутня, всетаки сліпа, й саме тому небезпечна.

..Докладність, точність і солідність у праці, без яких нема сталевих характерів, це конечні ознаки правдивого патріотизму. .. ..

Без сталевих характерів нема правдивих патріотів. Сталевий характер виковує віра в Бога. Не пустий випадок, що найвидатніші діячі української історії: Сагайдачний, Хмельницький, Виговський, Мазепа, Орлик, Петро Могила — це люди глибоко релігійні.

Ввесь український народ, де б він не жив, висунув сьогодні одне гасло: Нація понад усе. Але це не значить, що стремління українського народу підуть проти законів релігії, проти Бога. Релігія, українська Церква буде на помочі змаганням української нації, бо визвольна боротьба українського народу є справедлива, глибоко моральна й для кожного українця свята.

Найкращим доказом, як релігія й патріотизм ідуть рука в руку, одно другого підтримує, це Карпатська Україна. Карпато-Український народ — глибоко релігійний, але при цьому це не шкодило йому так завзято боронити свої права особливо в останні дні. День 12. лютого, найкращий доказ ґранітного патріотизму нашого народу, вчить нас, як глибоко-релігійний народ усвідомив собі свої національні обовязки.

Священник.

У справі податку на національний фонд

З великою втіхою прийняло українське громадянство постанову нашого Державного Проводу про всенародній національний даток. Думаємо, що не знайдеться в цілому світі нідного сина Української Землі, щоб не відгукнувся на заклик Національної Ради в Хусті. Думаємо і віримо, що всі брати і сестри в Краю й на еміграції, зрозуміють вагу проголошеного акту, відчують його пекучу актуальність і всі, до одного виконають свій національний обовязок перед Батьківщиною. З преси бачимо, що ввесь український народ незмірно радується з національно-визвольних змагань Карпатської України. Радується, бо знає з власного досвіду; як тяжко носити на своїй шиї чуже ярмо поневолення, як гірко терпіти оті надлюдські знущання своїх гнобителів, як боляче дивитися на закріпощення: рідного слова, вільного руху, релігії і всіх інших національних проявів людського духа . . . Мабуть ніодин народ у світі не переніс стільки страждань та масакрів, як ми — українці. Ні одна нація не поклала на вівтар Свободи стільки людських жертв, як це зробив народ український.. Цілими сотками косили цвіт української молоді окупантські руки, цілі села виглажено пошестями та мором, цілі краї, найвірніших братів наших, зруйновано та спалено. І все за Свободу, за Святу Волю свого Народу, за свої права й за свою національну честь! Ці Лицарі смерти, з піднятою головою і співом дивилися на свою долю, вони як оті спартанці казали: »Ми умремо, але з наших костей повстануть местники! — Стріляйте нас, але памятайте, що за нами прийдуть тисячки таких як ми, і вас зметуть . . . (козак Щербак — в Базарі.)

Отими, що мали прийти є нині всі українки й українці вдома і в чужині. Це на нас, герої з Базару, складали певні надії, заповідаючи помсту — прийдешніх поколінь. Був би великій і непростимий гріх перед світлою памятю поляглих лицарів і ганебний злочин перед своїми дітьми, коли б ми не виконали покладеного на нас обовязку . . . Довгожданне сонце свободи засвітило над головами наших рідних, віками гноблених братів у високих Карпатах. Це українське сонечко є нам найміліше і найтепліше од усіх планет небесних. Воно зійшло правда в засніжених Карпатах, але всі мої брати й сестри безумовно відчувають, як воно підноситься вгору і чим далі тим тепліше огріває наші душі й серця. Сонечко зійшло в Карпатах, над маленькою землею, серед бурь і снігів, та політичних завірюх, одначе воно є світлом всеукраїнським і всенароднім. Щоб воно довго світило і підносилося все вище й вище, **ми мусимо самі до цього спричинитись!** Державний Провід Карпатської України просить від нас матеріяльних пожертв і **ми мусимо їх скласти.** Провід просить од нас відсоткових датків, але це для нас не є зобовязуюча норма. Нехай кожний з нас дасть у цей національний даток те, що може, за більший даток буде більша вдячність нації-жертводавцю.

Поруч з національним датком, заможніші нехай складають і більші пожертви. На віддбудову нової держави потрібно великих капіталів, а їх тимчасом не мається. В надрах карпатської землі знайдуться великі природні богацтва, але їх треба: відшукати, добути й обробити. Нашу землю звуть карпатською Швайцарією, але до цієї справді гарної української Оази треба ще насадити: школи, фабрики, залізниці, то-що, а на все це треба: грошей, грошей і грошей!

Нашу країну звуть Срібною Землею, але справжнє срібло тут ще не добувається; отже хто на відбудову Срібної Землі пожертвує кавалок дійсного срібла, або золота, також не зробить хиби. Знаємо, що в заможніших родинах знайдуться оці шляхотні металі, що часом цілими роками лежать десь там у коробках, без жадного ужитку тоді, як національна скарбниця дорожить кожним грошем і кожним грамом шляхотного металю. Пригадаймо собі жертвенність інших визвольну кампанію, народ її складав на цю акцію все, що тільки міг: золоті годинники, перстні, сережки, запонки ітд. Еміграція з самого Єгипта послала була щось кільканадцять скринь срібла та золота. Міністер фінансів націоналістичної Еспанії, мав успіх у господарській політиці лиш завдяки тому, що на пер-

Новобранці на зайнятій території

Новобранці, які були відведені 1938 року й живуть на території, прилученій до сусідних держав, стало допитуються, коли наступлять презенційну службу. Повторяємо: ці новобранці ненаступлять 1 березня 1939 року, але причекають, коли будуть покликані.

Ті з них, що хотіли би виконати презенційні службові обовязки вже цього року, можуть приголоситися 1 березня 1939 року у найближчого доповнюючого окружного начальства. При наступленні мусять доказати що є чехо-словацькими громадянами, наприклад, посвідкою, що подали оптаційне проголошення або інші документи. Але непотрібно, щоб ці новобранці домагались оптаційного потвердження від Міністерства внутрішніх справ. Досить буде потвердження, що вони подали оптаційне проголошення. Підкреслюємо, що ця інформація торкається тільки новобранців, що мешкають на території, яка припала нашим сусідам.

ТНО.

Демобілізація скінчена

Вістник Міністерства Народньої Оборони приносить оголошення МНО з дня 10 лютого 1939 року, на основі якого демобілізація, оголошена Урядом 6 жовтня 1938 р., скінчиться днем 28 лютого 1939 року.

НА УВАГУ

Українським підприємствам, торговельним фірмам, банкам, національним інституціям та орґанізаціям у Галичині, на Волині, Буковині, в Америці, Канаді — й по цілому світі.

З приводу великої загально-національної події, що наближається (приблизно 21. березня б. р.), — а саме **відкриття першого сойму вільної Карпатської України,** *вийде надзвичайне видання щоденника Карпат. України -- „Нова Свобода“.*

В числі присвяченому цій історичній події, яке матиме 16-20 стор., будуть уміщені, між іншим, статті на чужих мовах а також численні фотографії та ілюстрації з життя молодої української держави.

Число буде розіслано урядам, політичним представництвам, пресовим бюро і т. д. усіх держав і завданням цього випуску буде -- зарепрезентувати перед цілим світом молоду українську державність та укр. справу взагалі.

У звязку з цим, Редакція та Адміністрація „Нової Свободи“ звертається до укр. приватних фірм та до українських національних інституцій з пропозицією, щоби вони для репрезентації українства перед чужиною та для комерційного інтересу і взаємного пізнання між своїми, надіслали для надзвичайного видання „Нової Свободи“ свої оголошення, евент. кліше і т. д.

ЦІНУ ЗА ОГОЛОШЕННЯ ЗАЛИШИМО ЗВИЧАЙНУ (таксу дивись на останній сторінці, під текстом,) гроші належить надсилати на адміністрацію „Нової Свободи“ — **(ХУСТ, КАРПАТСЬКА УКРАЇНА, — CHUST, Karpatská Ukrajina.)**

Одночасно Адміністрація звертається до усіх українських книгарень, просвітних установ та евент. приватних осіб, щоби зголосили наперед, скільки чисел вислати їм надзвичайного — соймового — видання „Нової Свободи.“ Ціна числа буде 2 К., опуст для книгарень і кольпортажі 30%. Гроші просимо висилати разом із замовленням.

Адміністрація

ший заклик населення зложило в пожертву поверх 30 мільйонів пезет в ріжних реаліях. А приєднані Судети у знак подяки свойому Вождеві також склали мільйонові суми на добро великої імперії...

Один з допісувачів Нової Свободи сказав, що справа про зложення національного датку є бездискусійна, і правда, цей патріотичний обовязок мусимо виконати всі і враз, і то чим скорше. Виконаймо це натвидче, найширше і найщедріше.

Отже без дискусій, без всіляких обрахунків та вагань, всі складім посильний даток до скарбниці Національного фонду. Засипмо нашу маленьку українську столицю багатими дарами з цілого світу. Нехай не лишиться ніодного між нами, що не відгукнувся б на заклик Українського Національного Обєднання Карпатської України.

Докажім, що ми вже навчилися слухатись, служити і жертвувати, жертвувати: працею, маєтком і своїм життям.

Складаймо на фонд »Української Свободи!«

Слава Україні!

В. Запорожець.

Стипендії для ковальських учнів

(Хуст, 23. II.) В літніх місяцях відбудуться в Турчанськім Св. Мартині на Словаччині ковальські курси. Міністерство господарських справ Карпатської України задумує уділити стипендію для бідних слухачів цього курсу, що хотіли б ці курси абсольвувати й потім працювати в Карпатській Україні. Ця справа дуже важна, бо в нашій країні бракує багато добрих ковалів.

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

Армія Злучених Держав хоче мати 6.000 літаків

(Вашинтон, 23. II. Авас.) Військова комісія сенату Злучених Держав Північної Америки однозгідно ухвалила програму летунського зброєння. Бюджет цієї програми виносить 358 мільйонів долярів. Як відомо, цю програму недавно ухвалила палата репрезентантів, але військова комісія сенату підвищила число літаків о 500, що мають бути побудовані; отже загальне число військових літаків у Злучених Державах Північної Америки буде: 6.000.

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

Український часопис для учнів у чеських землях

200.000 К на харчову акцію для школою повинних дітей

(Севлюш, 21. II.) Вчора відбулося тут засідання Краєвої опіки над молодю. На спрєв'ї ріжнєно перевести харчову акцію для бідних школоюповинних дітей. На цю акцію призначено 200.000 К. Також рішено видавати часопис для ремісничих учнів-українців, що вчаться в Чехії й на Мораві. Часопис буде виходити в українській мові під редакцією Миколи Мандзюка й буде називатися »Вісті з Рідного Краю«. Завданням часопису буде інформувати наших хлопців у чеських землях про те, що діється в Карпатській Україні. Часопис буде звертати увагу наших учнів в Чехії й Моравії на те, що відрізанням головних ремісничих центрів від нас, мають в Карпатській Україні добрі ремісники великі можливості. Бачимо, що ведення опіки над молодю дійсно дбає про наших бідних хлопців і дівчат.

Новий часопис в Хусті

(Хуст, 23. II.) На днях зачне в Хусті виходити новий двотижневик сатири й гумору, що буде називатися »Прочухан«. Видавець і відповідальний редактор Василь Потушняк. Хоч нам всім тепер не дуже до сміху, часопис сатири й гумору буде дуже влучно доповнювати нашу поважну періодичну пресу. Бажаємо новому »колеґові« багато успіху.

Зїзд українських залізничників

(Хуст, 23. II.) Дня 5. березня відбудеться в Хусті зїзд карпатоукраїнських залізничників. О год. ½10. збірка біля станції, відтак поход містом до Січової гостинниці, де відбудуться маніфестаційні збори. Українське населення нашої країни вповні доцінює велику працю наших залізничників і наша столиця буде їх щиро вітати. На зїзді очікується й міністр Юліян Ревай.

ЗАЯВА

П. Т.
Редакція „Нової Свободи“
Хуст

Прошу ласкаво помістити у »Новій Свободі« моє проголошення:

Декотрим особам залежить на тому, щоб мене компромітували і тому називають мене москвофілом.

Проголошую що я себе ніколи іншим не почував, тільки українцем тілом і душою і проти української справи ніде не виступав. Своєю скромною працею після моїх здібностей доказую, що я був, є і буду тільки свідомим українцем.

Юлій Лакатош,
учитель, Голубинне.

В. Ґренджа-Донський: **(10)**

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

Продовження.

5. листопада 1938 (дополудня)

В міністерстві виконували ми службу цілу ніч. З ранку хлопці поголодніли, хтось приніс ковбаси і хліба. Слава! Інж. Бігал роздобув пляшку коняку і ми всі так його зі всіх боків обсіли і ділились: ми йому ковбаси і хліба, а він нам по чарці... Закусує з нами і пан міністер Юліян Ревай.

Беру нотес і йду до міста. Виходжу на »корзо«, а прапор мадярський знов вивішений на мадярському »касині«. Але надлітають два панцирники і військо розганяє юрбу, прапор знов зникає...

Щось робиться незвичайного. Гурти знов демонструють, кричать і кулаками вигрожують. Питаюсь, що там пригодилось і оповідають мені, що на Радванецькій вулиці наш вояк пробив баґнетом пяного мадяра.. Вояк ішов собі вулицею, на нього напали два мадяри, один його вдарив, а він вихопив баґнет і в груди. За ним пустилась юрба мадярів, він почав тікати і замішався в сотню війська, що походувала... Поліція приостановила військо, але ніодин вояк не признався до вбивства.. В місті погодівля, напруження таке, що тільки іскри потрібно і все вибухне.

Сьогодні зрання знов напали мадяри на директора Аркаса. Хлопці остерігають і мене,але в мені грає кров журналіста. З нотесом у руках блукаю по вулицях. Як не крутитись поміж юрби, коли цей час такий прецікавий? Але бачу, що з дня на день гірше і особливо сьогодні після того, як вояк пробив мадяра, напруження страшне.

Др. Росоха та Кузьмик зорганізували цілий відділ наших студентів, що помагатимуть евакувати інституції.

Повертаю до міністерства, там уже Федір Ревай оповідає, як на нього сьогодні напали мадяри, аж чотири рази. В касі хворих він був державним комісарем. Директорові Намислову дав приказ виплатити тим урядовцям, що покидали Ужгород, евакуаційне, крім того хотів якусь частину зарядження евакувати, бо більшість належала нам. Намислов, мадяр, заявив, що тут є паном не український уряд, і не комісар Федір Ревай, але Мадяр Немзеті Танач (Мад. Нар. Рада). Намислов заслав урядовця Марґовчія за дром Керекешом і той появився з двома мадярськими терористами. »Та ви осліпли і не бачите, що тут вже мадяри панами?« гукнув старий Керекеш, один терорист підняв поліно дерева і хотів ударити Ревая по голові, але прискочив урядовець, Манівчук і унеможливив.

Федір Ревай був рівночасно директором державної друкарні і дістав приказ, щоб цю друкарню, вартости біля пяти мільйонів корон, негайно евакував... Але перед брамою стояв з револьвером пожарник, біля нього також озброєний мадярський ґардист і загрозили йому так, що телефонічно прийшлось просити війська і при військовій асистенції евакувати... При вході вулиці Берченської, одна баба мадярка почала глумливо вигукувати »Підкарпаття не дамо...« Він стуснув бабу, але прибігли мадярські ґардисти, і — ганьба не ганьба — прийшлось рятувати життя втечею... Ще не добіг до Леґіо-Дому, як один волоцюга, пяний покоєвий маляр, накинувся на нього, але там був професор Голота і палицями ледви обігнались, як від псів...

Найцікавіше те, що мадяри старались унеможливити евакуовання і його власної друкарні, мотивуючи тим, що — мовляв — це державний маєток тому, бо він евакує державну друкарню, отже його приватна друкарня має зістатись, як винагорода... І тут прийшлось вжити арґументів — баґнета...

З евакуацією наші хлопці роблять просто геройства, мадярська народня Рада взяла собі в голову, що все тут її і не пускає нічого вивести.

Опишу цікавий випадок в Кооперативному та Торговельному союзах, в цих наших великих господарських інституціях. На увізвання мадярської Нац. ради зійшлись члени дирекції, Калмар, Мончак (що був »русским« і тепер став мадяром), Францл і прогнали директора Славіка, цей зібрався і відїхав до Чехії, разом з чеськими урядовцями.

Коли Юрко Лацанич в Торговельнім Союзі побачив, що пропадає наша чисто національна інституція, (бо три четвертини членів рекрутується з нашої території), прибіг до міністерства і просив поради, що робити. Замість інструкції виставили ми йому декрет державного комісара, пан міністер підписав і сказано йому: »Юрко, евакувати!«

Юрко Лацанич представився »начальству« як комісар, але там йому сказано, що на приказ мадярського Немзеті таначу не сміє ніщо рушати... Тоді Юрко кивнув пальцем на наше військо, що вже ждало під дверима і разом з українським урядництвом врятував інституцію і то інституцію не абияку: врятували: 300 (тристо) вагонів пшениці й жита в(артости біля пяти мільйонів корон), колоніяльного товару за 800.000 корон і ціле зарядження, майже ввесь інвентар.

Подібне сталось і в Краєвім кооперативнім Союзі. Августин Лавришин також представився »правленію« як державний комісар і зараз хотів забрати гроші. »Не підходьте до каси, не бачите, що її запечатала мадярська національна рада?« — говорив мадяр. Та щоб не ломати мадярську печатку, знаменитий комісар дав приказ воякам: Віднести цілу касу на міністерство українського уряду... Там було 600.000 готівки, а в других панцирних тресорах цінних паперів та векслів на кільканадцять мільйонів корон.

Так працювали наші хлопці, наші українські урядовці, що рятували народне добро для своєї рідної держави.

(Буде далі.)

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПРОСВІТИ В ХУСТІ перекладаються на неозначений час

Інж. А. Ґелетка:

Як вирівняти бюджет?

Наша фінансова капацита є слаба а що найгірше, далеко більше віддаємо до спільного бюджету, ніж нам залишається. Тим ми подвійно пошкоджені. Маємо перед собою кардинальне завдання, як вирівняти бюджет? Ріжниця між прибутками і видатками є завелика. Прибутків передбачується на К 66 мільйонів а видатків на К 320 мільйонів.

Моментально маємо тільки два середники до вирівнання бюджету а іменно нові податки і позички. Що торкається податків, муситься підходити до цієї справи обережно і обдумано. Не можна приміром затяжувати селянство новими податками, бо й так завеликий тягар дотеперішні податки. Можна би приміром ще наложити якийсь торговельний податок, котрий дещо винес би і цей податок платила би верства ще найбагатша у нас. Могло би це бути і у формі одноразового датку на оздоровлення нашого економічного життя.

Є ще одна форма податку, а іменно т. зв. всеукраїнська данина. Цю данину повинен би платити кожний українець. Ясна річ, це треба робити у певній формі. Не вистачить звичайний заклик до громадянства. Примус платити не був би абсолютний а опирався би на моральному обовязку кожного українця.

Ми ведемо тепер по політичний перемозі безкровну боротьбу на [illegible] мічному за наше існування і ця боротьба вимагає від нас безкровних жертв у виді грошевої підтримки. Я певний того, що кожний українець піддержить нас у цій боротьбі, бо-ж ми тепер здаємо іспит зрілости нашого державницького життя. Коли ми тепер не покажемо свою здібність, тяжко собі уявити, щоби ми обстояли дальший, ще більший іспит. Українська еміґрація по цілому світі вже дала доказ своєю жертвенністю, що розуміє вагу хвилі і певно стоїть на висоті своїх завдань. Щодо форми вибирання, була би подібна до доходового податку і виносила би від ½ % до 5 % річного доходу, після розміру доходу. Збірки переводили би за кордоном всі організації українські між своїми членами, складали би на певне конто і переказували би фінансовому ресорту міністерства господарських справ Карпатської України. Кінцем року кожний, хто сповнив свій обовязок, дістав би цертифікат на доказ того, що сповнив свій національний обовязок. Спосіб вибирання цеї данини на Карпатській Україні був би трохи інакший.

Ясна річ, це здалека не вистарчить на покриття бюджету. Тяжко відгадати і приблизно висоту їх доходів, а по друге є тут тільки моральний обовязок, хоч в цей час може мати більше значіння ніж абсолютний примус.

Будемо примушені виписати всеукраїнську позичку у висоти около 150 мільйонів К. Був би то добрий спосіб уложення капіталу, бо при 4 % дістане уписувач далеко більше, ніж на вкладній книжці. Могла би то бути інвестиційна позичка. В ці папери могли би вложити сирітські та інші гроші і тим замінити дотеперішні цінні папери, у які є уложені до сьогодні ті гроші. Багато могла би вписати американська еміґрація, де є звичаєм льокалізувати гроші у цінні папері. Була би це наша перша позичка. В випадку повного успіху цієї позички, Карпатська Україна могла би вирівняти вповні бюджет власними українськими силами. Ми будемо примушені перші роки позичками покривати бюджет, бо фінансовий потенціял є дуже слабий. Чужий капітал, який буде інвестований у нас у перших роках, нічого не принесе нам до бюджету прямо, бо як це буває і інде, муситимемо дати податкові полекшення. Доперва пізніше даватиме прибуток. Непрямо дасть цей чужий інвестиційний капітал прибуток тим, що дасть заробіток населенню і тим звищиться і ґданьова капацита населення.

Капітолею окремою є партиципація центрального уряду і то не у формі позички, як це задумується. Маймо на увазі, що центральна влада 20 років експльоатувала К. У. а при тому мало що інвестувала для нас. Маркантний приклад маємо при залізницях. Є це тема широка, тому треба буде окремо цю справу розібрати.

ВІСТІ зі СВІТУ

— **Англійський міністер** торгівлі Станлей виголосив на банкеті британських промисловців засадничу промову про становище Англії в міжнародній торговельній політиці. »Ми не можемо — сказав Станлей м. ін. — бездільно приглядатись, як пропадають нам наші ринки. Коли в інших краях говориться: ми мусимо експортувати або загинути, то це саме відноситься теж до Англії. Не лише наше багацтво і наша могутність, але наше ціле існування залежить від міжнародньої торговлі. Не [illegible] будь ринок, не хочемо спиняти ніяку націю в продажі товарів за кордон, але ми бажаємо і мусимо мати безпосередню участь в міжнародній експортовій торгівлі. Ми є проти руйнуючої конкуренції, яка веде до зубожіння продавця і вкінці не приносить користи покупцеві. Думаємо, що це можна оминути.

— **Новий воєнний корабель** поємности 35.000 тон спустили на воду в Нюкастлю в приявності англійського короля. Король поїде далі в північносхідні промислові райони.

— **Французька поліція** в Тунісі арештувала під закидом шпигунства шефа іміґраційного відділу італійського консуляту та 50 італійських мешканців Тунісу.

— **Німці,** що остались в межах Чехо-Словаччини, мали з початком шкільного року наступні публічні школи: 130 народніх шкіл з 373 класами, 35 горожанських шкіл з 139 класами, одну учительську семинарію, одну учительську академію, 14 середніх шкіл, 15 фахових шкіл, 20 доповняючих шкіл, університет в Празі і дві політехніки в Празі та Брні.

— **Астон Гваткін,** начальник господарського департаменту англійського міністерства закордонних справ приїхав — як відомо — на днях до Берліну, щоб започаткувати німецько-англійські господарські переговори. Берлінський часопис »Анґріф« з приводу його приїзду пригадує, що в 1914. р. був вже виготовлений між Англією та Німеччиною колоніяльний договір, який мав забезпечити на довге майбутнє обом державам простори у світі. Одначе цей факт не втримав Англію від приступлення до війни за континентальні справи. Одночасно звертає »Анґріф« увагу Астона Гваткіна на заяву канцлера Гітлера, що Німеччина є рішена своїм життєвим необхідностям зробити місце так або інакше.

— **Французький уряд** видав декрет, яким відкриває кредит у висоті 20 мільйонів франків на допомогу збігцям у Еспанії.

— **Англійський король** прийняв британського шефа ґенерального [illegible] лення про свою недавню інспекційну поїздку на близькому сході. В мешканні премєра Чемберлена відбулась нарада премєра з міністрами оборони і воєнної фльоти з участю першого лорда адміраліції.

— **Англійський** господарський вплив в Румунії на думку німецької преси сильно зростає, передусім від часу відвідин румунського короля Карла в Лондоні. Цей факт підкреслює низка англійських відвідин в Румунії, з яких досить відмітити поїздки до Румунії лорда Льойда, Джонзона, лорда Сімфіля, адмірала Осборна і Гендерсона. Під теперішню хвилю є інвестований в Румунії англійський капітал у висоті 5 міліярдів леїв, а саме в нафтовій продукції і нафтовому промислі, в індустрії зброї, в текстильному промислі, в будівництві кораблів і корабельних товариствах. Зокрема Англія є надзвичайно заінтересована в розбудові воєнної пристані Ташавль на Чорному Морі.

— **Голяндська місія,** що саме перебуває в Сполучених Державах Америки, має завдання закупити біля 100 військових літаків, скоростріли і протилетунські гармати. Голяндія від довшого вже часу являється найбільшим покупцем воєнного матеріялу в Сполучених Державах.

— **Туреччина** визнала уряд ґенерала Франка.

— **Ґенеральний секретар** Союзу Народів Авеноль вислав свого часу запит до всіх держав, що не є членами женевської установи, чи бажають вони поширити технічну і неполітичну співпрацю зі Союзом Народів? Сполучені Держави Північної Америки дали позитивну відповідь.

— **Міністер Бек** мав виголосити в польському соймі промову про закордонну політику Польщі. Одначе з уваги на те, що при кінці цього місяця приїде до Варшави італійський міністер закордонних справ Чяно, Бек відкликав свою промову. В недалекому часі має відвідати Варшаву румунський міністер закордонних справ Ґафенку та опісля мадярський міністер Чакі.

— **Між Єгиптом і Польщею** заключено компенсаційну умову про обмін дерева за бавовну, якого обостороння вартість виносить 800 мільйонів золотих.

— **Німецький консулят** у Львові, який відкрито — як відомо — цього місяця, буде своєю діяльністю сягати правдоподібно на цілу Східну Галичину. Потребу німецького консуляту у Львові виправдують також економічні причини.

— **Румунський премєр** патріярх Мирон виїде у найближчому часі на кількамісячну відпустку до Франції.

— **Бельґійський часопис** »Метрополь« (Бріссель) з 14. ц. м. в передовій статті »Від України до Панами« обговорює міжнароднє значіння української справи. В тому самому числі подано телеґраму аґенції Авас про вислід виборів у Карпатській [illegible]

— **Арґентинський міністер** закордонних справ Кантільо заявив, що Арґентина в найближчому часі визнає уряд ґенерала Франка.

— **Уряд ґен. Франка** заборонив уживати в Катальонії катальонську мову як другу урядову мову.

— **Бюджетова комісія** польського сойму рішила збільшити на 300.000 золотих видатки на римо-католицьке віроісповідання. За ці гроші мають побільшити число етатів польських ксьондзів у Східній Галичині.

— **Англійський письменник** Бернард Шов заявив на днях ось що: Я перестав займатись політичним театром, а посвятився костюмовій драмі, що відіграється в часах панування Карла II. Політика стала така смішна, що вже й мене не треба, щоб зробити її ще смішнішою. Сміймося тому врешті з чогось іншого, з інших часів.

До уваги господарям і плекателям коней!

Президії поодиноких міністерств звертають увагу на те, що приймаючі дні у всіх міністерствах і урядах є середа від 9—12 і від 15—16 год., і четвер від 9—12 год. В інші дні ніхто не буде прийнятий. Є в інтересі цілого населення Карпатської України, щоб наші уряди могли спокійно працювати і в короткому часі полагоджувати всі біжучі справи.

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Беріться до торговлі та ремісництва!

Будьте підприємчивими!

Світ належить підприємчивим та пильним людям!

Кожний з нас може бути щасливою людиною

Не вірте, що лиш дехто з людей має щастя! Не вірте, що ми деякі є ті »вибрані«. Кожний з нас може бути найщасливішою людиною, кожний може осягнути того, що собі бажає, але для того потрібно передусім підприємчивости та пильности.

Не вистачить мати далекосяглі знання, чесність та добре серце. Не вистачить бути вченим, щляхотним та чесним — хоч без цих прикмет годі обійтись. Ні, в житті треба мати бодай трохи підприємливости та охоти до боротьби за ліпше завтра, і то не лише наше, але й за ліпше завтра нашого народу. Не вистачить чекати якусь нагоду, або наглий випадок, який може, але не мусить нам помогти до кращого . . . Такі люди причину своїх неуспіхів шукають у всьому можливому, лиш не в собі. Раз обставини не позволили, раз цей мені перебив, то знов він проти мене все виступає — чуєте несмілі оправдання? Ми самі мусимо вимукувати принагідні хвилі, щоб вщерть використати всі наші знання, всю нашу енерґію для повного досягнення мети, яку ми собі назначили. Покладаймося на власні сили, на власні здібності — і використаймо їх!

Приложити руки до праці!

Вже в давнині відчували люди потребу власної пильности та підприємчивости. Доказом цього є ось хочби мала байочка від Езопа:

— Раз їхав якийсь селянин возом на торг до міста. Дорога була зла і як то вже стається, він перевернувся до ями. кави і витягнути воза, стояв над ним нечинно тай молився. Просив бога Геракуля, якого найбільше любив та поважав, щоб йому якось з тої халепи поміг.

І ось зявився сам бог Геракуль тай каже: »Ану хопи ті колеса та скажи коневі, щоб тягнув. — Коли молишся, а сам рук до праці не приложиш, ані боги тобі не поможуть.«

Дуже гарна наука в тій байці. І у нас часто говориться: »Працюй небоже, то й Бог тобі поможе!«

Так отже »хопись колеса« — повторяймо частіше за Езопом та працюймо, і будьмо певні, дійдемо до перемоги. До того, правда, потрібно ще й рішучости та послідовности, але й велику віру, що все сповниться, чого собі щиро бажаємо, Не сміємо боятись тернистого шляху, перешкод, загроз та різних ран, що оминають людей, які прямують до висоти недосягнених ідеалів.

Славні та великі люди досягли прекрасних успіхів не лише тому, що мали [illegible] але й тому, що ніколи не завернули з дороги, на яку раз вступили, тому що ніколи не перервали розпочатого діла. Все йшли вперед, готові перебороти кожну невдачу і з веселою усмішкою на устах починати може й наново намічене діло. Не мусять це бути лиш славні великі люди, що мають ці прекрасні прикмети, до яких, як говориться, »всміхається сонце щастя«, але й кожна людина, що має якусь мету і до тої мети прямує. В кожній ділянці праці, на кожному місці, де ми не були б, можемо добре та свідомо виконувати свої обовязки. А своєю підприємчивістю постаратися злегшити життєві обставини.

Немає успіхів без неуспіхів

Попробувати ще раз щось зробити, не пошкодить! Нема успіхів без неуспіхів! Едісон винайшов електричну лямпочку аж по тисячній марній спробі. Ват працював майже 15 років, поки йому вдалось зробити парову машину, яка сама рухалася б. Коли Говве винайшов машину до шиття, люди вважали його дурнем. Ніяк не хотіли повірити, що з нею можна ушити вбрання. Так Говве жив в найкрутішій біді з цілою родиною в Лондоні, поки не защадив соб достаток грошей (а це трівало 12 років), щоб реалізував конструкцію машини. А тоді його імя, рівночасно з машиною розлетілось по світі, як імя великого винахідника. За свій успіх міг дякувати лиш собі, бо не боявсь неуспіхів! По кожній невдачі, ще з більшою впертістю та охотою кидався до праці!

Наполеон сказав про анґлійське військо: »Випрають, бо вміють знаменито зносити перемогу ворога«.

Є багато таких людей, що тішаться з неуспіхів. Неуспіх вважають за доказ, що праця, яку роблять, є дуже тяжка. Не забуваймо, що кожна дорога до успіху веде через ряд неуспіхів.

Чи найшов вже хтось життя тихе, спокійне, без перешкод та небезпеки? Коли так, то найліпшим місцем для людини, як влучно висловився Герберт Кассон — була б колиска. Там би мала залишитися.

Більше рішучости та впертости! По кожній невдачі, по кожному неуспіху скажім собі: »Сталося, вдруге буду уважніщий. Але тепер далі.« Лиш так допрацюємося до тривких успіхів.

Кожний на перше місце!

Мусимо багато думати, не лінувати. Стараймось виріжнитись в ділянці, яку ми собі вибрали. Стараймось дістатись на перше місце. Мусимо бути першими в праці, першими в чесності, першими в шляхотності, але й першими в підприємчивості. На світі є багато таких річей, як ми ще не знаємо; багато таких, з якими не вміємо працювати. І на світі нема нічого ще так досконалого, щоб не могло бути ще досконаліше. Ось хочби і в нас! На перший погляд могло б здаватись, що на такій малій території, як наша Карпатська Україна, де така сплесилення людей, не можна вже нічого провести. Та не так воно в дійсності! — Правда, сила людей, в кожній ділянці, лиш, на жаль, майже все в чужих руках. На кожному кроці відчується брак наших підприємчивих людей. Нам треба не лише лікарів, адвокатів, але й добрих крамарів та ремісників. Як легко можна завести на село бджолярство, птахівництво, садівництво, городництво, а продукти засилати до міста. Яке широке поле для підприємчивих. І лиш трохи пильности та доброї волі, і можемо дійти до прекрасних успіхів.

Піднести промисловість, кооперацію та купецтво

Багато нашої молоді після торговельних студій пішли учителювати. Був інший режім. А тепер? Використаймо всі свої торговельні знання для піднесення промисловости, купецтва та кооперації в Карпатській Україні. Не шкодить здобути фахову школу господарську, або туристичну! Тут ще широке поле для праці. Тепер, коли Карпатська Україна сталась передовищем зацікавлення цілого світу, надіємося, що й наплив туристів, чужинців, буде великий! Приготовлені на це ми? Лиш подумайте, скільки можна зробити для пропаґанди нашого краю!

Мала замітка; чехів та німців, що приїзджали на кількадневі прогульки до нас в гори, дуже неприємно вражало, що коли хотіли від нашої селянки купити на памятку вишивку, вона вела їх до крамара. Крамар, неукраїнець, звичайно продавав за неможливо високу ціну. Але кілько дістала за неї та, яка її цілими днями вишивала? Та, яка псувала очі, здоровля? Певно не багато . . .

Чи не було б вигідніше для селянки продати свою вишивку за ліпші гроші якомусь товариству, яке їх знов продавало б заінтересованим чужинцям? А гроші чужинця щоб ішли в наші, а не в чужі руки? Певно! Тільки треба бути підприємчивими!

Для підприємчивих є в дійсності всюди багато роботи, багато можливостей використати свої здібності.

Отже, до праці! — Багато успіхів! — Світ належить підприємчивим!

Ч. Крук.

ДОПИСИ

З Тячова.

Окружне місточко Тячів, крім центра, має ще й присілки, т. зв. Лази. Ті Лази, при недільних виборах оказалися під оглядом національ. дуже свідомими. До голосування явились Лази в Тячові організованим походом, так мущини, як і жінки зо синьо-жовтими прапорами і з музикою. Ішли в як найкращім порядку а по дорозі співали і грали українські пісні.

Лази віддали 99% голосів управнених до голосування на кандидатку УНО. і вивісили у себе білий прапор.

Мусимо з великою приємністю підчеркнути, що є це у великій мірі заслуга місцевого організатора Томишинець Івана Іванового, свідомого селянина-українця, секретаря місцевої Укр. Нар. Ради і місцевого провідника відділу ОПОКС-у.

Як чекала Липша білий прапор?

Ще таких виборів ніколи в нас не було. Бували сварки, аґітації, ненависть, ворожнеча, перекупство, пянство та обіцянки — так відбувались вибори. День-у-день приходили до нас якісь чужі панки і ловили, як рибку на вудицю, різними брехнями.

Ми вже, змирившися з долею, чекали, що й тепер так буде і пильно слідкували та застерігалися . . .

Але наше бажання сповнилося. До нас не ходили ніякі аґітатори, ніхто нам нічого необіцяв, наша влада нам на ділі показала свою щиру любов до народу. — Наші вчителі пояснили нам декілька разів значіння виборів, в неділю перед виборами приїхав до нас п. Кузьмик й розтолкував ще раз значіння нашого будучого сойму і вже більше нам нічого не треба було. Всі однозгідно чекали для 12. лютого.

Коли дня 11. лютого ввечір задзвонили дзвони, сповіщаючи початок великого історичного дня — виборів до сойму, товпами вигорнувся народ на вулицю: Малі й великі, старі й молоді і без жадної підготовки сформувався величавий похід, який при світлі самолоскипів пройшов селом, співаючи українські народні пісні та виявляючи свою радість викликами.

У ранці дня виборів, як лише отворилися урни, кожний спішив віддати свій голос за нашою рідною владою і одинокою партією УНО. Зразу був великий навал, але десь коло десятої години геть прорідло, а вже коло одинацятої у всіх трьох комісіях не було роботи.

У виборах всі додержувались дисципліни та порядку. Декотрі не хотіли до закритого місця вложувати до конверт кандидатки, кажучи: » Ачей я не вкрав, аби ховатися!« або »хоч тепер собі відголосую спокійно!«

Відтак настала в селі нетерпеливість: Чи буде в нас білий прапор? Хоч вибори скінчилися о 2. годині, одна комісія була на приселку і не можна було довідатися цілого вислідку до її приходу з Липівця. Та нетерпеливість так виступнювалася, що ще до приходу третьої комісії з Липівця зшили білий прапор. Як лише зчислилися всі голоси й довідалися, що Липша має 98.75% із всіх голосів, відданих за кандидатку УНО, вибігли і сповіщали останніх громадян про білий прапор. Білий прапор вивішено на видному місці, щоб навіть і прохожі виділи, що в Липші живуть свідомі і дисципліновані громадяни!

Громадянин.

Більше передплатників — ліпша забезпека для „НОВОЇ СВОБОДИ“

СПОРТ

Українська зірка на гокейовому небі

Один „ковтач диму“ — українець!

(Від власного кореспондента.)

Прага, дня 20. 2. 1939.

Минулого року, коли в Празі відбувалися ґрандіозні змагання про мистецтво світа в ледянім гокею, я був майже на кожному змаганні й так вже був »переївся« того гокею, що на цьогорічний гостинний заїзд »Канади« до Праги не хотів іти. Але всеж таки пішов. Мусів піти, бо довідався, що між славними на ввесь спортовий світ »кавтачами диму« є один українець. Як він називається, не міг зразу збагнути, бо кожний часопис називав його інакше: Ковіняк, Ковцак, Ковціняк навіть Ковцінек(!) і аж від його самого довідавсь, що він називається Бенедикт Ковціняк, а до того додайте повний титул — член дружини »Trail Smoke Eaters 1931-38 Canadian Allan Cup Champion« себто член тіму »ковтачів диму« Траілу, шампіона канадіанського Аллан-Купу 1931-38.

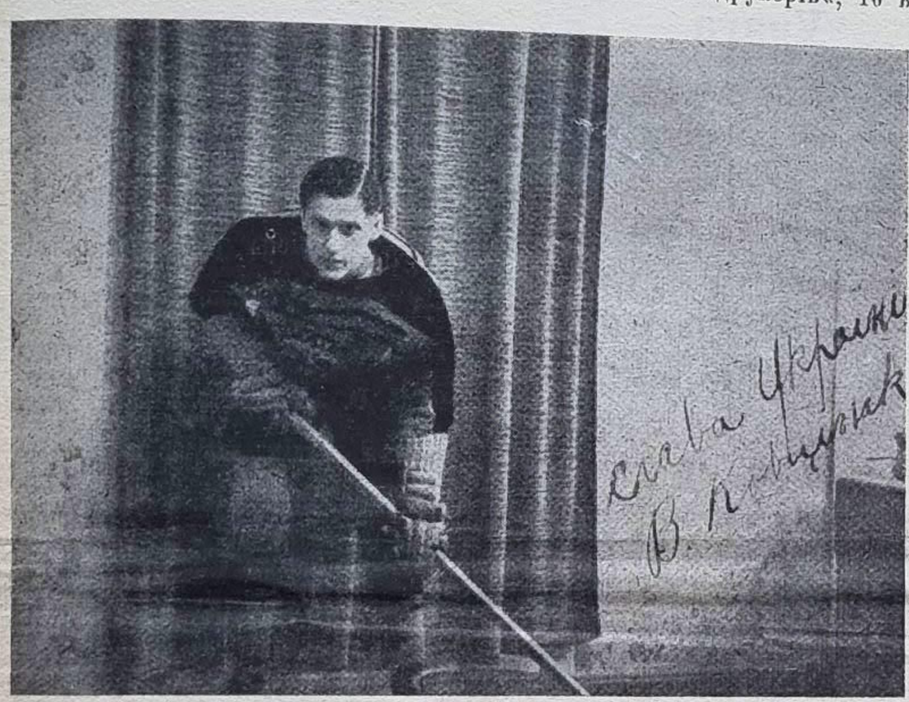

Але насамперед про тих »ковтачів диму«. Цю оригінальну назву мають вони не тому, що мають якесь побічне зайняття, як мистці »фактичного ковтання огню«, чи подібні чудотворці з якогось варете. Ні, це чесні хлопці, а так назвали їх тому, що всі вони або робітниками, або службовцями великого гірничо-гутного підприємства в Траілу, де день і ніч курять густі дими з численних печей і комінів шахт і фабрик і вони хоч не хоч мусять їх ковтати, то ж так і назвали їх ковтачами диму. »Їх знає не лишень ціла Канада (»мама« ледяного гокею, але знає їх нині і ввесь спортовий світ, бож вони є цьогорічними переможцями Аллан-Купу, найкращої трофеї канадійського гокею. І коли минулого року репрезентували мистецтво світа, не менш славні »вовки зі Судбури« то на цей рік ця честь припала якраз їм, »ковтачам диму« з Триїли. Ті напружені змагання відбулись між 3—12 лютим в Швайцарії тож »ковтачи« розїзжають собі покищо по всіх славних гокейових центрах Европи, заробляючи гостинними виступами корони, злоті, марки та франки і залишаючи всюди »спустошення в рядах противника« і зітхання численних аманток гокейових репрезентантів,.. Але вже нині дріжать перед ними звізди із зимових ельдорадів, Давосу, Ґарм.-Партену, Брюселю, Амстердаму і інших теренів славних теренів »білої розкоші«..., бо »ковтачі диму«, це вершок швидкої їзди на совгах и досконалий взірець гокейової техніки.

Цей гарний рік зимового спорту у нас в Карпатській (і цілій Великій) Україні щойно в пеленках, а то й зовсім не знаний (хіба з ґазет). Але коли б наші хлопці засмакували розкоші швидкої їзди в погоні за малим ґумовим пуком при »диких« окликах »друкерів«, то вже нині мали б ми наших гокейових Кобзарів, Бокшаїв і слава нашого молодечого боєвого завзяття лунала би не лишень при спеках літа, але й тріскучих морозах здорової зими. А що нині наші спортовці покищо сидять в зимі по закурених кімнатах наших карпатських хиж, то й не буду їм описувати перебігів і вислідів змагань, бо хто не бачив і не знає, той і не зрозуміє. Зате вернімся до нашого симпатичного Ковціняка. Найшов я його в часі перерви в кабіні тостей. »Зимового стадіону«. Очі мої блукали по обличчях рослин канадійців, оббандажованих гокейовими матрацами і шукаючи українського типа, зупинилися на симпатичному молодому хлопцеві. »Вибачте, ви українець?« — питаю зразу і то по українськи (бо по англійськи все одно не знаю)«. Yes, yes і усміхаючись питає: »Ви українець«. »Так, кажу йому, — тому я Вас і шукаю«. All right дуже тішуся. Прийдіть до готелю »Palace«, там ми ночуємо, тож по матчу зразу туди прийду, скину оце шмаття (...) і поговоримо. Yes, yes, дуже тішуся«. Хвилини відпочинку короткі, тож я попрощався з ним, а за пів години вже нетерпеливо чекав його в прегарнім вестібулю Паллас-готелю. Але там вже привітав його не я одинокий, а і неофіційний представник влади Карпатської України секретар нашого премєра п. Степан Клочурак, який якраз щойно приїхав до Праги. З недовгої, але дружньої розмови довідались ми, що він свідомий укранець, кінчив пятикласову українську народню школу в Канаді, а саме в Венніпеґу, де перед 20 роками й нароився. Я з ним то наче б то напів краян, бо батьки його походять з тої самої округи, що я. Говорить по українськи досить добре, перемішуючи, розуміється, як усі наші »американці« ріжними анґлійськими словами, але я певний, що якби місяць пожив між нами, говорив би не гірше, як ми. Україну, хоч не бачив її ніколи, любить горяче, бо любов ту вляли йому в серце батьки, хоч і на чужині. В своїй гокейовій дружині грає на лівому крилі, але як треба, то і бека, набіть брамкаря, бо в »ковтачів диму« така система гри, що кожний грач мусить кожної хвилі »заскочити« за другого, де треба і тому часто бачимо у них, як бек оборонивши брамку перед зрадливим пуком, переходить в напад, жене пук аж під брамку противника і нерідко стрілить ґоля. Вчера і наш брат дав одного ґоля, а два випрацював, то ж чесно сповнив свій обовязок, одержавши від публіки ще й титул »швидкий як куля«.

»Як ви попали в таку славну знамениту дружину?« , — питаю.

— Як? Я до того приучувався вже змалку. А іменно так, що замість до школи, йшов часто по за школу, раз закарлючку в руку і гонив пука по всім, що було слизьке«. На це вже й я сказав: All right. Дальше розповів, що в »цивілю« працює як котрольор праці і виплачує робітникам платню, за що одержує тижнево біля 20 долярів. Як правдивий спортовець не пє (при нас пив лімонаду...), не курить, але европейські дівчата сподобались йому за те, що не такі горді і люблять забавитися. Записуючи свою адресу у мій записник, написав лишень: Ковціняк, Траїл, Б. Ц. Канада. Додаючи: точніще не треба, бо там мене й так всі знають (в містечку 20 тисяч населення). Наше прощання було дуже сердечне. Пан секретар Клочурак подарував йому на ламятку відзнаку з погруддям Шевченка, а він нам свою фотоґрафію, яку оце висилаю »Новій Свободі«. Одержавши Шевченка, сказав, що про Шевченка знають нині і всі »ковтачі диму« Траїлу, про якого він їм нераз розказував і зараз на своїй фотоґрафії дописав »Слава Україні«. А ми скажемо: слава і тим нашим дорогим братам за морем, які люблять Україну, хоч ніколи її не бачили, які всюди в світі гордо голосяться до української нації і своїми здібностями, працею і прикметами приносить честь українському імені. Одним із них є і Ковціняк: одинокий український »ковтач диму«!

П. Вига.

Запрошення

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Спортового Клюбу »Русь« в Хусті,

що відбудуться дня 26. лютого ц. р. в державній народній школі на вулиці Масарика ч. 6, в 10 годин.

Проґрама:

1. Відкриття зборів.
2. Звіт секретаря.
3. Звіт касіра.
4. Звіт інструктора і матрикаря.
5. Вибір управи
6. Зміна назви »Русь«.
7. Закриття зборів.

Просимо всіх членів, а також і новоприбувших спортовців, фахових спорт. діячів й інтересантів, щоб взяли участь на загальних зборах та допомогли відбудувати в Новій Столиці сильний, репрезентативний клюб.

У випадку, колиб о 10. год. не появилося достаточне число членів, збори відбудуться о годину пізніше за кожної участи членів

Комітет.

До уваги всім громадянам

(Хуст, 23. II.) Державний жеребчинець в Туря Реметах вишле жеребців на постійні стації вже 1. березня. Крім дотеперішніх стацій будуть заряджені й стації нові в пяти селах а саме: Колочава, Оноковці, Ракошин, Вишній Коропець, Лази.

ОДИН З ЛИСТІВ УКР. ПАТРІОТІВ

Його Ексцеленція

о. Августин Волошин

Голова Ради Міністрів Карпат. України, УЖГОРОД.

Ваша Ексцеленціє,

я прошу Вас дозволити мені зложити в Берліні на фонд нової столиці Карпатської України мій даток у висоті **100 нім. марок (сто німецьких марок).**

Нема сумніву, що всі українці поступлять так само.

Слава Україні!

Петро Кожевників,
Berlin W. 15/Fach 39.

Наші пошти працюють

(Хуст, 23. II.) Поштова дирекція Карпатської України диспонує 510 службовцями. Від нас відійшло до Мадярщини 211 поштових службовців, а з відступленої території перейшло до нас 248. Поштових урядів є в Карпатській Україні 66. В найближчому часі будуть заряджені нові поштові уряди в Невицькім, Кольчину, Кривій й Колочаві. Телефонічне сполучення з західними землями республіки вже наладнане. Працю виконали телеґрафні будівельні уряди за поміччю війська. Побудовано 3 лінії телефонічні й 2 лінії телеґрафічні. На ці лінії вжито 784 кілометрів дроту. Ці праці коштували біля 1.5 мільйона корон.

ЗА ІНЖ. Еміляном Микитою

(Буштин, 20. II.) Відійшов від нас тоді, коли ми його найбільше потребували. Карпатська Україна входить до нового життя, твориться тут нова історія, а наш дорогий Емілян, нас покинув. Боровся він зо своєю хворотою декілька літ, але накінець не видержав; довголітня недуга підломила життєвий орґанізм. Емілян Микита був переслідований за свою українську національну свідомість, перекидували його з місця на місце й це до певної міри підорвало його здоровля. Всі, що знали його щиру й отверту вдачу, розпрощалися з ним 18. лютого на місцевім цвинтарі. Вічная память незабутньому інж. Емілянові Микитові!

Лікарська поміч

Др Ю. Пелех ординує в Хусті, Ґраскова 27. — Лічничий фонд 688

Купівля — продаж

Куплю подержені, але в доброму стані, меблі в Хусті. — Їдальня і спальня. До адм. ц. листа »Меблі«. 687

Звертаємо увагу Вш Панів філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, з нагоди 20-я Центральної Української Народної Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

Оголошення

Подаю до відома, що нижче уведені заручені думають побратися:

Др Олександер Шулем Зібцер, свобідний, лікар в лічниці, ізраеліта, народж. 31. березня 1910 в Діхтенітз в Румунії, замешканий у Воловому, приналежний до Ясіня, окр. Рахів, Карпатська Україна; батьків: † Абрагам Зібцер та Сура Зібцер

та **Олена Ґутман,** свобідна, в домашности, ізраелітка, народжена 30. серпня 1918 в Мукачеві, Мадярщина, замешкана в Росвиґові, Мадярщина, приналежна до Мукачева, окр. Мукачево, Мадярщина; батьків: Давид Ґутман та Белла Ґрінцальд.

Прошу кожного зголосити, котрий би знав законну перешкоду того шлюбу, або інші причини, котріб булиб на перешкоді, нехай мені, або старості того села, евент. у того держ. метрикаря, на урядовій таблиці котрого буде вивішене.

У Воловім, дня 21. лютого 1939.

Яромір Томечек, в. р.,
691 державний метрикар.

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!

МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 К.

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостиницю — Габура Степана, Королево н. Т. 68

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

Подяка. Управа державної української народної школи в Перечині цим зложує щиру подяку Сільському урядові в Перечині та його проводу за суму 500 К, яка була уділена на закупленя взуття для бідних, школоповинних дітей села Перечина. А. Добей, упр. учитель. 683

Студенти-спортовці! Щодня читайте „Нову Свободу“

Готовтесь до свята Тараса Шевченка 9.-10 III.

Увага

Книгарня »Січ«, Хуст, Ізька вул. 67, має заступництво в Карпатській Україні видавництва »Українського Видавничого Інституту« зі Льва-Городу. Можна замовляти слідуючі видання: **Атлас України і сумежних країв, Ґеоґрафію України, велику мапу України (150×80).** Книжки: Кассон: **Як вибитись на провідне місце,** підручник **для українських старшин і підстаршин,** портрети **Пол. Коновальця,** календарі та інше. — Купуйте у свого! 683

Лішитаційне оголошення

Село Ясіня, округ Рахівський, продасть дня 2. III. 1939 о 10. годині, в поміщенню громадського уряду в Ясіню, на публичній устній і писемній ліцитації

з шкільного ліса Репеґів 183.75 м³ вітроломів 1 м³ по 75 К.

Зарука є 1380 К.

Писемні оферти маються подати до 12. год. дня 1. III. 1939 до рук підписаного.

Оферти під викличну ціну, або додаткові не будуть прийняті.

До ліцитаційних умовин є можливість наглянути в канцелярії лісного відділу окружного уряду в Рахові та в підписаного.

В Ясіню, дня 20. II. 1939.

684 І. Андрічук, пр. комісар.

„НОВА СВОБОДА“ виконує своє завдання.. Що робите Ви для „Нової Свободи“? Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“

Заклик до сестер!

Сестри-жалібниці, добровільні сестри, самаританки, звертаємось до Вас із закликом.

Наша держава вимагає в сучасний час консолідації та напруження всіх своїх сил. Потрібна реґістрація всіх жінок, що мають фаховий санітарний вишкіл. Головна референтура жіночих відділів О. Н. О. »Карпатська Січ«, що має санітарний відділ, дає наказ зголоситися до Гол. жін. відділу всім українкам, що вже скінчили сестерський курс, а то як сестрам жалібницям, так і добровільним сестрам.

Приголошення кожної сестри є потрібно для реґістрації. Сестерська праця є завжди потрібна — не лише під час війни, але і за мирного часу. Сестра завжди мусить бути на поготові. А щоб це її поготівля та головне її знання можна булоб прикласти до діла — мусить бути сестринство зорганізоване в Жіночих Відділах »Карпатської Січи« та зареґістровано в централі Санітарного відділу, а то Гол. рефер. жін. від. О. Н. О. КС.

В зголошенню мусять бути такі дані: Імя й призвище; коли й де народилась; коли й де скінчила курс; яку мала практику; родинний стан; точна адреса.

Зголошення надсилати на санітарний відділ головної референтури жіночих відділів ОНО Карпатська Січ, Хуст, Городська 1.

Слава Україні!

Хуст, 22. лютого 1939.

Головна референтура жіночих відділів ОНО КС.

Листування редакції.

В. С. Син-ир. Не піде, вірш заслабий. Читайте і вивчіть техніку писання вірша.

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання ґазетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присланні статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоти місячно кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, ½ стор. 1.600 Кч, ¼ стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка оголошення має 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі оферти приймаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає

Річник XL. Число 42. Субота, 25. лютого 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Перед великим історичним святом Карпатської України

Перший сойм буде скликаний 9. III. до Хуста

(Хуст, 25. II.) Деякі чеські і закордонні часописи подали, що засідання першого сойму Карпатської України буде скликане в місяці березні до Рахова. З достовірного джерела дозвідуємося що засідання сойму дійсно буде скликане на день 9-го березня цього року, але не до Рахова, а до Хуста. Провід Українського Національного Обєднання, та інші культурні організації роблять зарядження, щоб це велике історичне свято Карпатської України відбулося дійсно в достойних рамках.

Міністр закордонних справ Чехо-Словаччини про засади заграничної політики та про конечність внутрішньої консолідації

(Прага, 23. II.) Др. Хвалковський на зібранні редакторів та секретарів партії Народньої Єдности в Празі, виголосив довшу промову про закордонну політику Чехо-Словачини. У принципі сказав наступне: Несемо тягар великої відповідальности, яку на нас поклало рішення у Мінхені. Наша ціль є ясна: Хочемо утримати сьогоднішній простір державної території та незалежність нашого народу. Хочемо уможливити народові, щоб ліпше жив для себе по свойому. Якщо ми не могли нашим грядучим поколінням зберегти спадщину з 28. жовтня 1918., не сміємо поповнювати нових помилок, та загрожувати свою будуччину. Події з осені минулого року доказали, що внутрішня політика має також такий великий вплив на заграничну політику, як заграничка політика на внутрішню. Наша загранична політика мусить керуватись передумовами, даними також внутрішньою ситуацією держави. Ціллю нашої заграничної політики є змагання за зліпшення відносин із сусідами. Меншостеве питання не заникло, ані не заникне. Супроти членів німецької меншости збережемо щиру коректність, беневоленцію і те, що вони зголошуються до ідеології, яка опановує ввесь німецький народ та майже всі німецькі меншості у світі, нам не може пошкодити, ми ґеографічно до Німеччини є найближче.

Це не є слабість, або наша поразка. Це є наказ самозбереження. Добрі сусідські відносини з Німеччиною не є лишень політичним напрямом влади, але є і внутрішньо-політичною необхідністю. Ми не можемо гратись з долею, щоб так Мінхен не стався вступом до нової катастрофи. Треба поборювати всяку пропаґанду, яка замагається у народі удержувати надії у поворот старих часів. Змисл недавньої промови канцлера Гітлера не потрібує коментарів. Наше становище до Німеччини не є становищем тільки нашого малого народу. І Франція мусить договоритись з Німеччиною про всі питання, як це недавно сказав міністер заграничних справ Франції, Бонне.

Небезпека не минула — продовжував свою промову міністер Хвалковський. — Передумовою визнання наших границь, є внутрішня консолідація, а доказами нашої найліпшої волі є зректися старих хиб, метод та пересудів, — що ми в критичному моменті нашої історії зісталися без приятелів. Всі зусилля мусимо прикласти на те, щоб приспішити ліквідацію сьогоднішньої нашої спадщини. Не хочемо ніяких старань: Про право, про ліво, про ідеології, про Женеву, про колективну безпечність та про інші фрази. Стараймося тільки про себе, і даваймо ради самим собі. На прикінці своєї промови міністер Хвалковський підкреслив, що чеський народ, ведений інстинктом самозахорони, мусить одноціло поставитися за владою Берана.

Держави по черзі визнають уряд ґен. Франка

(Бурґос, 24. II. Авас.) Міністерство закордонних справ націоналістичної Еспанії видало комунікат, за яким Голяндія визнала владу ґенерала Франка »де юре«. Як ми учора подали, конференція Балк. Антанти в Букарешті, в склад якої входять Румунія, Югославія, Греція та Туреччина, за звідомленням аґенції Авас, винесла рішення, за яким всі члени Балк. Антанти мають однозгідні визнати уряд ґенерала Франка також »де юре«. Пресова аґенція Ройтер з Букарешту повідомляє, що між членами - державами Балк. Антанти в цьому питанні неочікувано настали протилеглості. Авас також сповістив, що уряд ґенерала Франка визнали Єгипет і Естонія.

Анґлійські торговельні комори за торговельним монополем

(Лондон, 24. II.) Міністерство торговельних справ учора навідала депутація Союзу Торговельних Комор Англії, яка пояснила недавно внесений меморанд про піднесення британського вивозу. Депутацію прийняв Гудсон, шеф відділу заграничної торговлі. Союз Торговельних Комор не очікує багато від двосторонніх договорів з чужими конкурентами та є того погляду, що лише високоорганізована промисловість, яка має монопольний характер, зможе провести такі договори. Інакше треба, щоб у подібних договорах мали участь усі головні експортові держави.

Остап Сірко:

Заява ґрафа Телекія

(Хуст, 25. II.) Новий премєр уряду Мадярщини, ґраф Телекі у своїй проґрамовій промові заявив, що він починає спостерігати певне порозуміння також і в Чехо-Словаччині супроти терпеливої і спокійної політики Мадярщини та бажає собі скорого, цілковитого, раціонального переведення віденського рішення, та що це переведення уможливить корисні зносини з Чехо-Словаччиною. Ці слова ґрафа Телекіго, особливо ми, українці тільки вітати можемо, бо нарешті з уст покликаного мадярського державного мужа чуємо, хоч і не дуже виразно, що Мадярщина бажає собі мирного співжиття з нашою федерацією, а тим самим і з Карпатською Україною. Трохи туманною здається та частина промови мадярського премєра, в якій він наводить, що і Чехо-Словач. супроти мадярської терпеливої та спокійної політики починає виявляти порозуміння. Бо-ж не є тайною, що саме будапештянська радіовисильня та вся мадярська преса без винятку веде гостру кампань проти Чехо-Словаччини взагалі, а супроти Карпатської України зокрема. Не є тайною, що режім у Мадярщині підтримує ґрупу зрадника Фенцика, який всюди явно виступає проти одної з федеративних держав Чехо - Словаччини, проти Карпатської України.

Отже справа в Мадярщині мається так, що з одного боку урядові особи бажають собі скорого переведення в життя рішення віденських арбітрів і хочуть жити з нами в згоді, а з другого боку деякі мадярські кола ведуть гостру кампанію проти того рішення, яке Мадярщині присудило великі території та 1.300.000 населення.

Ґраф Телекі заявляє лояльність до етнічного принципу, видвигнутого Мінхеном, але всі місцевості Мадярщини повні мапами, на яких є закреслені границі колишньої корони Св. Степана. Мадярщина терпеливо і спокійно відноситься до Чехо-Словаччини, але з часів віденського рішення до 10. лютого мадярські терорісти та фенциківські »чорнорубашники« 22 раз нападали на наші кордони. Є можливе, що ці терористичні напади діялися без відома мадярського уряду, хоч у це дуже важко повірити.

І тому хай пан премєр - міністер простить той факт, що політичні центри федерації чехів, словаків та українців; Прага, Братіслава й Хуст беруть з великою резервою до відома його промову. Мадярщина і її державні мужі, могли б брати приклад з Великої Німеччини, якої преса останніми тижнями підчеркує, що Чехо-Словаччину ніхто до ніякої політики не буде змушувати. А в малій

(Продовження на 2-й стор.)

ДО ПРАВОСЛАВНИХ БРАТІВ

[Голос з Америки]

В Америці українці також належать до Православної Церкви. Одначе ця Церква не московська, ані сербська, але **українська.** Імя її є: **Українська Православна Церква в Північній й Південній Америці.**

Українська Православна Церква в Америці має свого єпископа, Ексцеленцію Преосвященного Кир Богдана. Але наш Владика не звязаний, ані з російським синодом в Карловцях, ані з Москвою, а належить до юрисдикції св. Вселенського Патріярха, Царгородського так само, як Ексцеленція Високопреосвященний Архієпископ Саватій празький.

Українська Православна Церква в Америці має до 90 парохій й до 50 священників. — в Сполучених Державах, у Канаді й в Аргентині. Тільки ті парохії й священики не росіяни, але українці.

Православні українці Америки радіють повстанням нашої держави — Карпатській Україні. Але будуть ще більше радіти, коли всі наші православні брати в Карпатській Україні стануть під український прапор і будуть конструктивним чинником в житті нашого народу!

Св. Володимир Великий привів нарід наш до Христової Віри, — але він не був москаль.

Наші славні гетьмани, Сагайдачний, Дорошенко, Хмельницький, Мазепа й інші були також православці, **— але вони не були москалі.**

Отже від православних українців Америки несеться клич, аж на Карпатську Україну:

Сестри, Браття! Киньте москвофільство! Православя — це не росіянство! Православя — це віра великої частини нашого народу, — віра в Бога й в Євангеліє Правди Господа Нашого Ісуса Христа!

Сестри, Браття! Російські аґенти вбрали Православну Церкву нашого рідного Закарпаття в московські шмати. Але Ви скиньте ту московську одежу з Вашого церковного життя й поверніться щиро до Рідної Матери — України!

прот. Іван Гундяк,

редактор »Українського Вістника«, органу Української Православної Церкви в Північній й Південній Америці.

Заступник американської преси в Хусті

(Хуст, 24. II.) В Хусті мешкає декілька днів Л. А. Матцольд, заступник американського пресового концерну The Associated Press з Нью-Йорку. Цей визначний американський журналіст переїхав території, що були відступлені Мадярщині й потім перейшов в Карпатську Україну. Американець був прямо здивований порядком в Карпатській Україні й заявив, що на відступлених територіях не є зовсім жадного господарського життя. Він приїхав сюди, щоб переконатись чи правду пишуть мадярські часописи й чи правдиві реляції мадярського радія про терор в Карпатській Україні. Американський журналіст сказав, що він тепер буде правдиво інформувати часописи в Америці про дійсний стан в Карпатській Україні, бо сам переконався, що мадярська пропаґанда являється брехливою.

Заява ґрафа Телекіго

(Докінчення з 1-ої стор.)

Мадярщині ведуть далі пропаганду за пригноблення інших народів.

Або мабуть ґраф Телекі побачив, що мрії про відновлення старої Мадярщини раз назавжди розлетілись? Ця обставина дуже можлива. Одначе, щоб Мадярщина могла жити в згоді з Чехо-Словаччиною, Великою Німеччиною й іншими сусідніми державами, мадярський уряд мусить здисциплінувати ту часть мадярської суспільности, що веде ворожу аґітацію в цілі загарбання чужонаціональних територій. Бо теперішнім державно-політичним принципом не є історичні границі, але етноґрафічні. Це мусить собі мадярське суспільство запамятати!

Сестрам Червоного Хреста

(Хуст, 23. II.) Добровільні сестри ЧХ, що евакуовали, нехай приголосяться в найближчій огранізації ЧХ. Сестри, що находяться в Хусті, або в околиці Хуста, мають появлятися на засідання, які відбуваються завжди першого вівторка в місяці, в великій залі краєвого суду.

Велике безробіття в цілій Мадярщині

„Сободчопот“ в Мукачові розпущений

(Мукачіво, 23. II.) Українське населення, що припало до Мадярщини постійно втікає в Карпатську Україну. Мадярська прикордонна сторожа це знає і втікачів при переході границь бачить, але нічого їм не каже, бо й вони признають, що на відступлених територіях наше українське населення живе дуже тяжко.

В Ужгороді й Мукачові самі мадярські жандарми, фінанси й військо розбивають плоти, щоб мати дерево для опалу, бо купити дров не є можливим.

В місяці січні ц. р. відійшло богато мадярів з Мукачова шукати працю до горінної Мадярщини, але дуже скоро повернули назад, бо праці не знайшли. В цілій Мадярщині було й є велике безробіття. Коли якась праця найдеться, то платять доброму робітникові приблизно 1.5 пенґевів денно, а при тім коштує кілограм цукру в Мадярщині 9.— К!

В Мукачові не сміється сходити більше, як три особи, бо інакше поліція позганяє, боячися змови проти нових панів. Мадяри собі бажають, щоб населення говорило й думало так, як пише мадярська преса та говорить радіо. Орґанізація терористів »Саботчопот« була в Мадярщині розпущена, бо тепер їх вже не потребують.

Ціла Мадярщина прямо в безнадійному положенні, спеціяльно в найгіршому стан находяться землі, що були Мадярщині відступлені на основі рішення віденського арбітражу.

Село Неґровець для розбудови Карпатської України

(Хуст, 22. II.) До ґенерального секретаріяту УНО дійшла збірка 572.75 К з села Негровець на фонд розбудови Карпатської України. В селі збірку переводив упр. учитель Федір Моґіш. Село Негровець є дуже бідне, але свідоме населення доцінює значіння заклику УНР і з своїх дуже скромненьких прибутків зібрало ці гроші. Село Негровець має бути взірцем всім і далеко багатшим селам в Карпатській Україні. Слава й честь свідомим Негрівцям!

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

Заднє до нового життя

В селі Задньому є 97% православних. При останніх виборах до парламенту й сенату більшість голосів була віддана за зрадника Фенцика. Другі голоси розділили між собою аграри, куртяківці, комуністи і нар. соціялісти. При »славному плебісциті« 99% голосувало за »русскими учебніками«. Значить, село Заднє на цілій лінії було »русским«. Змагання щирих учителів-народовців не мали жадного успіху. Їх переслідували, їх акції бойкотували.

Але часи міняються. Задняни зачали помали розуміти, хто їх ворог, а хто їм бажає добра на ділі. На виборах до першого карпато-українського сойму Заднє вивісило білий прапор. Тільки 30 збаламучених голосувало проти. Це є великий поступ. Чому це так? Тому, що православне Заднє пізнало в лиці бувших православних »вождів« зрадників, найбільших ворогів православя, продавців істинної православної віри. Населення Заднього було свідоме того, що православна віра може захоронитися тільки в своїй українській державі, Карпатській Україні, але ніколи не в Мадярорсаґу. На все це не раз звертав увагу учитель Іван Сабадош. Його отверті, теплі слова мали добрий вплив на наше селянство. У відродженні села заслужились так само учитель Кириченко, селянин Ю. Дубанич та інші. У нас добре працює »Карпатська Січ« та УНО. **в. в.**

ФАБРИКИ для обробки овочів і мяса В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Хуст 24. 2.) В Хусті перебувають заступники промислового концерну Ґустав Саш з Відня. Заступники цього німецького підприємства цікавляться господарським життя в Карпатській Україні й хочуть тут в найкоротшому часі збудувати 2 фабрики для обробки овочів і одну фабрику мясову. Обидві фабрики для обробки овочів будуть поставлені в околиці Буштина або Тячова, фабрика мясова буде десь біля Хусту. На Тячівщині є найбільші овочеві сади в Карпатській Україні. Передминулого року вивезено з самого Тячова на 5.000 вагонів яблук до цілого світа. Безперечно, що, коли буде овочева фабрика на самому місці, буде збут яблук ще ліпший. Сотки наших робітників з Тячівщини будуть мати постійну працю. Хустчина також зискає збудованням мясової фабрики. Господарське життя в Карпатській Україні зачинає рухатись і є надія, що вже цього року буде тут збудовано декілька нових фабрик.

Чи сталося таке й інде?

Скоро вранці збираємося всі з Тячова-Фолугедь під синьожовтим прапором, щоб чим скорше дістатися до Тячова і сповнити свій обовязок — віддати голос за Батьком Волошином. Скорим кроком заходимо в село Округла. Роздивляємося і дивуємося, що лиш на двох приватних домах і в одному вікні вітав нас синьожовтий прапор. Придивляємось ліпше, а може буде висіти на державному будинку. Та де? Нема! Бо в нім живе лісник, запеклий мадяр. Ба коли вже прийде сюди лісник українець? — питаються люди один одного.

— Він лише наші гроші хоче, але нас ненавидить.

Подивлюся на школу, думаю, там певно буде гарний прапор, та-ж там відбудеться голосування. Не бачу нічого, правда що ще був потемок.

— Куме, ану подивись, може в тебе ліпші очі! — кажу я.

— Не є нічого — каже кум. Та як то, таж директор школи, кажуть, українець?

В нього мабуть лиш шапка на голові українська . . . замішався в бесіду інший чоловік. Може рано вивісить — каже кум. Як вернемося з Тячова, то напевно буде висіти — заспокоювались люди. Йдемо дальше весело, святочно настроєні, вигукуючи гасла: »Хай живе Батько Волошин! Хай живе міністер Ревай! Слава Україні!«

Приходимо майже на кінець села. Дивимось направо, а може у старости села буде на хаті наш прапор? Нема! Та-ж і він мадяр, як і всі попередні.

Та ще тут не є комісарем щирий українець? — питає кум.

Спішимо весело з села. Навіть і не запримітили ми, а вже були в Тячові. Коли треба б іти, аж до самого Хуста голосувати, то йдемо — кажуть люди.

В Тячові перейшли ми головні вулиці, а прапори з усіх сторін маяли на нас мов говорили: Голосуйте за Батьком Волошином, голосуйте! Та нам не треба й казати, бо ми не. лише голос віддамо за Батьком Волошином, але коли бу було потрібно, то й життя готові жертвовати.

Після голосовання повертаємо додому веселі та з щасливим почуттям, що ми є панами на своїй землі. Знов заходимо в Округлу, бо туди веде дорога до наших Лазів Фолугедь. Ну, тепер побачимо де є прапори. Дивимось на старостову хату — нема, йдемо далі. Здалека дивимось чи є на школі, де відбулось голосовання — нема! Дивимось на лісничівку — нема! Так є, як ми рано бачили, то добрі в нас очі. Фолугедський.

Нова земельна реформа

Землю безземельним і малоземельним!

В бувшій республіці той був паном, той мав успіх в житті, хто мав протекцію. Навіть і при розділюванні землі, яка була законно призначена для безземельних, малоземельних, дрібних ремісників, інвалідів, але ніколи не для жидівських торгівців, які з хліборобством не мають нічого спільного. Хоч здається це смішним явищем в XX. ст., але є це гірка правда, проклята бідним населенням цілої Карпатської України, що дармо домагалось від розсипалівської політизованої бюрократії справедливого розділення землі. Хто не мав протекції, той дістав гіршу рінаву землю, або десь на стрімкій скелі чі млаці. Пасовиска й ліпшу землю діставали жиди-торгівці. Чому це так? Тому, бо ті спекулянти мали у панів розділювачів протекцію. Може дехто сумнівається в правдивості цих слів? Ні, нехай не сумнівається. Коли не вірить, нехай прийде, наприклад до Заднього, до Довгого та інших сел і на власні очі переконається. Там побачить справжню »демократію« бувшої республіки.

Все бідне громадянство Карпатської України з нетерпінням чекає перевірки земельної реформи. Воно надіється, що рідна влада допоможе йому в його тяжкому положені й проголосить: »Нова земельна реформа для безземельних і малоземельних!«

З ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

День Християнського Сходу в Моравськім Оломовці

(Греко-католицькі торжества)

Моравський Оломовц переживав в неділю (19. лютого ц. р.) небувале торжество. Кирилометодіївський богословський факультет враз з Апостолятом св. Кирила і Методія в Оломовці влаштували »День християнського Сходу«. На торжества цього дня зложилася у першу чергу торжественна архієрейська Служба Божа, яку відправив у церкві Пресвятої Богородиці Сніжної Й. Е. Преосвященний Владика Діонисій Нярадій, який як відомо є теж Апост. Адміністратором мукачівської епархії. Служба Божа зачалася о год. 9-ій ранку. Враз з Преосвященним Владикою служили Службу Божу Впр. О. Мирон Калинець, ректор гр.-кат. духовного семінара, і О. Мелетій Малинич, оба Василіяни. Діяконували о. Панкратій Гучко ЧСВВ и богослов Штец, асистували наші богословы, що студіюють під цю пору богословя в Оломовці. Співав дуже гарно хор наших богословів, деякі пісні співали теж латинські богословы.

Простора церква була битком набита вірними, які з увагою слідкували наше богослуження. Між присутними бачили ми ввесь богослов. факультет із своїм деканом Всесв. О. Дром Йосифом Матохою і багато оломовцької інтеліґенції. — Цілу Службу Божу передавало берненське і празьке радіо для ширшого загалу. — Треба признати, що рідко, коли наші відправи так складно і гарно були виконані як саме тоді, що викликувало незвичайно миле враження на приявних.

На другу частину того свята зложилася торжественна академія, що відбулася у просторій салі міського театру. На програму академії склалися хоральні продукції обох хорів оломовцьких богословів грекокатолицьких і латинських і промов згл. докладів. Перший доклад мав декан богословського факультету Всесв. о. др. Йосиф Матоха, який після привітання приявних, на першому місці Й. Е. Преосв. Нярадія, підкреслив потребу молитви за відлучений Схід, бо без єдности нема буття і життя. Відтак гарно і річево говорив Ввесв. О. Фр. Ямелка, канонік оломовцької капітули, про св. Володимира і 950-ліття хрещення Руси-України. Знаменне у його викладі було те, що спираючись на новіших історичних дослідах ствердив як факт не улягаючий сумніви, що сам св. Володимир Великий приняв хрещення раніще по латинському обрядови, а український народ приняв хрещення з рук учеників св. Кирила і Методія, що їх великий Князь України візвав не з Византії, а з Болгарії. Так то видумана москалями леґенда про приняття хрещення з Византії бере у лоб, а початки християнства на наших землях ведуть нас до великих Апостолів Кирила і Методія. Річеву також довшу промову про флорентійську унію, у якій теплим словом згадав нашого великого київського Митрополита Кардинала Ізидора виголосив Весв. О. Др. Фр. Цінек, професор доґматики. Всі докладчики знані як великі наші приятелі, яких моравська земля начислює більше.

Згадатиб ще хіба і те, що в понеділок (20. ц. м.) відбулася торжественна іматрикуляція наших і василіянських богословів на богословський факультет, якої довершив цьогорічний декан Всесв. О. Др. Матоха.

Приявний.

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

Дорогі колеґи і колеґині!

Стверджуємо з гордістю та вдячністю, що Ваша культурно-національна праця на селах підчас виборів до першого Сойму Карпатської України дала, як наслідок, можливість виборцям дійсно свідомо, не дивлячись на шалену і безоглядну в засобах ворожу аґітацію, сповнити свій громадянський обовязок перед Батьківщиною. Велика частина з того, майже несподівано, високого відсотку голосів, відданих за кандидатку УНО перед лицем цілого культурного світу, як прояв твердої волі до вільного та незалежного життя, та велика частка білих прапорів, що замаяли 12. лютого р. Б. 1939 над нашими селами, як ознака радісної перемоги — є Вашою перед Батьківщиною заслугою.

За це честь Вам і слава!

Але при цьому просимо Вас не забувати, що це досягнення з 12. II. р. 1939 не дає Вам права спочинути з почуттям виконаного обовязку, а навпаки:

що чекає Вас на ще довгі роки невпинна дальша, невдячна та щоденна праця серед щирих верств нашої людности, бо лиш тоді, коли цілковито зникне на селах анальфабетизм, коли що неділі та свята в школі або Просвітібуде прочитана перед повною залею цікава лекція, коли книгозбірні Просвіти поповняться цікавими і новими нашими книжками, що буде читати село, коли майже що місяця село побачить добру, виховиючу театральну виставу під керуванням своїх учителів, колі кожне село матиме свою квітучу розвитком кооперативу споживчу, кредитову, або і виробничу, коли учителі докажуть своєю працею бробити те, що національна свідомість та почуття національної єдности закріпиться на віки в широких масах нашого селянства, — а тоді зможе колись сказати про Вас історія подібно, як сказав колись Великий Бісмарк про німецьких учителів; що українське учительство багато заслужилося при здобуттю та розбудованні самостійної українсько держави.

Отже мусимо до цього спричинитися!

Слава Україні!

Президія Учительської громади.

МАЛЕНЬКИЙ ФЕЛЬЄТОН

Замісць привіту

Прийми, мій Хуст, чи, може, Хусту,
З горохом мішану капусту.
Ця страва, знаю, не смашна,
Та кращу чи зварю, — хто зна...

Минуло тільки пара днів,
А знов на крилах я б летів
(На автобус хай той сідає,
Хто швидше хоче бути в раї...).
Через твої ліси і гори,
Та і кишеня й шлунок хворі.

Лиш там, у Хусті моїм милім
Спочив би духом я і тілом,
Що дня б лягав в 4 спати
І знов пошився б в акробати.

Ах, Хуст, для нас усіх принада:
Там українська править Влада,
Там, наче мак серед степів,
Цвітуть ряди січовиків,
Там дух наш соколом літає
І жовтосиній прапор має.

Що Київ з горами, церквами
І ревом-стогоном Дніпра,
Що Львів з Рудницькими братами
І жовчю їхнього пера!?

Ніщо! У Хусті вищі гори
І довші пейси у жидів,
З верхів видніються простори
Ще неоспіваних степів.
Там, тільки там відчуєш ти,
Що ми вже близько до мети.

Але — Бичків! Це мрія з мрій!
Там у хатиночці малій
Живе... (назвать її боюся, —
Скажу на вушко вам: Маруся!)
Здавалось: рух її руки
І з мене зваляться роки,
Я стану наче день ясний,
А світ маленький і тісний.
На крила я візьму її
І в ширші полечу краї...

Не простягла! Не сталось дива, —
Щасливий я й вона щаслива.
Та думка й досі, як давно,
Все бється пташкою в вікно...

Ніде я тиші не знайду,
Все чую рідну коляду,
Все бачу гурт колядників...
В Бичкові бути б я хотів!
Там пані К... така ласкава...
А розум, дотепи, а... кава!!

. . . . . .

Так — Хуст... О, Хуст, чудесне місто,
Як нам ти сяєш променисто!!
Парижи, Лондони, Брукселі
Хай відміняють пустомелі,
А з українських щирих уст
Звучить єдине місто: »Хуст«.

В. Валентин.

Прага, 28. I. 39.

(Примітка редакції: Під цим псевдонімом скривається великий український письменник, що був недавно гостем Карпатської України.)

Бюрократія чи байдужність?

Лікар і лічниця

(Хуст, 23. II.) Учора о год. 15.55 сталося в Бескідовій вулиці в Хусті нещастя. Цією вулицею їхав мотоциклем Юнгвірт Йосип а проти нього їхав на колесі **Мадай** Петро, 21 літній хлопець з Велятина. Нещасною нагодою наїхали на себе й Мадай Петро з колеса впав на тверду вулицю та зломив собі праву ногу над коліном і досить поважно поранив собі праву руку.

Збіглися люди, прийшла поліція. Безпритомного Мадая відвезли до лікаря д-ра Йосовіча. Др. Йосовіч нещасного хлопця оглянув і сказав, що він тут нічого не може зробити, бо нога зломана й хлопця треба відвести до лічниці. Отже др. Йосовіч хлопцеві на місці не поміг, рану не очистив і не дав нещасному бодай інекцію.

Зателефонували до лічниці в Кривім, щоб післали на місце нещастя амбуляційне авто. З Кривого до Хусту є лиш 7 км, але авто прийшло майже за годину!

Отже тяжко зранений мусів на вулиці у Хусті, головнім місті нашої країни чекати без лікарської помочі, — але напроти лікарської ординації, цілу годину, поки не прийшло з Кривої звичайне особове авто й хлопця відвезло до лічниці.

На приказ пана міністра Ревая редактор »Нової Свободи« навідав тяжко зраненого в лічниці в Кривім і випитувався службовців, чому не прийшло амбуляційне авто за тяжко зраненим? Відповідь була: амбуляційне авто лічниця має лиш одно, а й те вже три дні »нездорове«, бо акумулятор непрацює! Чому хоч особове авто не прийшло за тяжко зраненим скорше, ми не могли вислідити, бо відповідальні особи не були вдома.

Нас дуже цікавить одно: чи в обох цих випадках (др. Йосовіч і амбуляційне авто) розходиться про бюрократію чи байдужність лікаря й деяких людей в лічниці?

Дуже погано виглядає, коли тяжко зранений хлопець лежить на вулиці в середині столиці нашої країни без, хоч примитивної лікарської помочі й коли авто з Кривої їде 7 км до Хусту **одну годину!**

В Карпатській Україні не має місця, ані для бюрократів, ані для байдужних! В нашій країні мусить свої обовязки кожний сповнювати скоро, добре й чесно. Наша країна мала, треба нам поборювати економічні й політичні злидні, а це все не можемо робити з людьми байдужними чи бюрократами.

Геть з такими бюрократами й байдужними!

—ют—

Берлін без жидів?

(Від нашого берлінського кореспондента)

До Берліну після світової війни зачало переселятись багато жидів. Переселювались вони сюди не тільки одиницями, але цілими родинами. Настало »сім урожайних років для жидів«. Німецький народ був безоглядно використований. Вплив жидівства стало зростав. Скоро повстали цілі квартали міста, де мешкали виключно жиди. Спочатку вони займались тільки торгівлею, але опісля зачали пролізати і мистецтво та культуру взагалі. Вони старались здобути в тих галузях народнього життя монополь й підпорядкувати собі смак народу так, щоб це найкраще відповідало інтересам їхньої кишені. Вони були так засліплені манією своєї сили, своїх »здібностей«, що думали, що їх місце ніхто інший не може нагородити. Але сьогодні жиди залишають Берлін і це йому зовсім не шкодить. Він процвітає.

Переходимо вулицями й не хочемо вірити своїм очам. Жиди пропали. Нема жидівських лікарів, жидівських адвокатів. Так само жидівські торгові фірми пропадають з життя Берліну. Всюди панує нове життя, новий дух. Всюди помітно, що жиди покидають Берлін. На всіх боках появляються картки з надписами: »Видається гарна квартира на другому поверсі« і т. д. Багато жидів з виселенням із Берліну роблять ріжні спекуляції: залишають великі довги, що наробили протягом декілька років. Майно, яких находиться в залишених квартирах, не в силі нагородити їх. Досить відвідати якусь ліцитацію. Обличчя вірителів говорять про це найкраще. За часів інфляції сюди збігались жидівські спекулянти, щоб за пару пфеників на кусень хліба чи маргаріну закупити найцінніші річі.

Але сьогодні приходить сюди німецький народ, щоб викупити свій народній маєток. Часто платиться тут сім раз б... як даний предмет справді має, бо наросли великі проценти.

Берлін очищується від жидів. Готелі, колись головний осідок жидівства, не впускають сьогодні жидів у свої стіни. Хто знав ці жидівські центри, дуже дивується. Берліняни фанатично вірять, що близиться день, коли останній жид покине Берлін.

Ас.

Нова заява лорда Галіфакса

(Лондон, 24. II.) Сьогоднішні лондонські часописи підчеркують вчорашнє проголошення лорда Галіфакса про британську солідарність із Францією. »Дейлі Телеграф« на чільному місці пише, що не тільки обидва уряди, але і обидва народи є злучені довірнішим та сердечнішим приятельством, ніж інші народи в своїй довгій історії. Доказом цього є реаґування обидвох народів на проголошення Чемберлена в парламенті на початку лютого ц. р. Лорд Галіфакс учора це проголошення повторив. За цим проголошенням Англія на випадок воєнної загрози супроти Франції, піде їй на допомогу без застереження.

В аптеках лише 10% українців?

(Хуст, 24. II.) В Карпатській Україні є тепер 60 аптек, в яких тільки 10% місць займають українці. Цей стан пояснюється тим, що наші люди за Мадярщини не мали жадної можливости студіювати фармацію. За 20 останніх років відносини покращали — проте й за той час не могли українці ще зайняти відповідне число місць в аптеках, бо роблено труднощі в приділюванні концесій.

Угода з Мадярщиною про соціяльне забезпечення

(Хуст, 24. 2.) Цілий минулий тиждень були в Будапешті ведені переговори між заступниками карпатоукраїнських і словацьких соціяльних інституцій та заступниками мадярських урядів. Уряд Карпатської України заступовав директор Дмитро Німчук і секретар Манівчук. Переговори були ведені в дусі приятельськім і мадяри відносилися до наших заступників дуже коректно. Було досягнено засадної угоди про асекураційне, соціяльне і пенсійне обезпечення. Мадярщина вже зреклася претенсій на Карпатську Україну й тому мадярські уряди вже не роблять більших перешкод нашим заступникам, що ведуть переговори в Будапешті.

В Бразилії про Карпатську Україну

(Хуст, 24. II.) Довідуємось, що в місті Сан Паольо в Бразилії відбулося величаве свято в честь Карпатської України. Промову, що була при цій нагоді виголошена в радіо, написав визначний бразилійський письменник Монтейро Лобато. Потім відбувся концерт артиста М. Немоловського, в програму якого ввійшли українські пісні. Хоч віддалені від рідного краю — вірні сини карпатоукраїнці й українці з інших наших земель, радіють успіхом, що собі здобула Карпатська Україна.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Звертаємо увагу пп. післяплатників, що пора вже вирівняти залеглости „Нової Свободи“. Дальше висилати часопис в борг не можемо. Кождий мусить зрозуміти теперішній стан, коли кожна корона дорога.

Хто платить в час, платить подвійно.

Не допустіть до того, щоб мусілося виголошувати список „гробокопателів“ нашого щоденника.

Сумно, пресумно в Ужгороді

(Ужгород, 21. II.) В Ужгороді, славнім городі українського князя Лаборця, ще перед півроком жилося спокійно, весело. Був це політичний, культурний і адміністративний осередок нашої країни. А сьогодні? В місті тихо, сумно. Каварні й винарні колись переповнені, сьогодні зовсім порожні. Кіна »Міське« й »Радіо«, що колись грали кілька разів денно, грають тепер лиш раз в тижні. Люди не мають грошей на хліб, а не ще й на кіно чи каварню.

Сіре й важке життя веде українське й мадярське населення на відступленій території.

Статистика втікачів з території відступленої Мадярщині

Комісар для втікачів видав цю статистику втікачів, що живуть в Карпат. Україні і зголосилися до 1. лютого ц. р.

Округа:	дорослих	дітей	українців	чехів	жидів	разом
рахівська:	26	9	19	2	14	35
тячівська:	104	18	41	6	75	122
хустська:	37	23	15	3	42	60
севлюшська:	13	28	29	2	10	41
волівська:	17	9	3	3	20	26
іршавська:	40	25	42	4	19	65
свалявська:	27	30	43	9	5	57
чинадієвська:	4	7	10	1	—	11
середнянська:	64	46	69	40	1	110
перечинська:	36	23	29	30	—	59
в. березнянська:	42	9	33	9	9	51
разом:	410	227	333	109	195	637

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПРОСВІТИ В ХУСТІ перекладаються на неозначений час

Перемога української національної думки у виборах до сойму

та колишня партійна система в Карп. Україні

(Суспільно-політична розвідка.)

(Хуст, 25. 2.) Незаперечним фактом є, що важкі, загрозливі моменти для існування Карпатської України є вже за нами. Сьогодні з вершка перемоги у виборах до сойму нашої держави, з цього межового каменя новітньої історії українського народу по цей бік Карпат, маємо змогу оглянутись назад, на той шлях, яким наша нація в своєму суспільно-політичному житті пройшла за минулих майже двох десятків літ.

Після перевороту з р. 1918-19 наші патріоти, яких тоді на пальцях одної руки можна було полічити, в своєму змаганні до удержавл. нашої країни, стрінулися з сумною дійсністю. Широкі маси народу були темні, а інтеліґенція змадяризована. Це голі, незаперечні факти! **Треба було справді молодечого запалу, глибокої віри в народ, самопожертви і самозаперечення, щоб узятися до освітньо-культурної і господарської праці на народній царині і повести народ до національної свідомости, до політичної зрілости. Праця була важка.** До цих обставин долучилася ще інша обставина. Ударила свою печать на майбутнє наше суспільно-політичне життя. Ми були прилучені до країни з диференціюваним політичним життям, у якому партійні рамки мали свою традицію, до народу, який своє національне відродження пережив уже в першій половині минулого століття.

Зрозуміла річ, що партійно-політична система в Чехії та Моравії негайно була перенесена на прилучені краї, на Словаччину та Карпатську Україну. **Ми були заслабі на те, щоб цю систему відкинути. Чеські політики, провідники різних партій користались партійними апаратами, грошовими засобами, та адміністраційною аґітацією. А ми не мали нічого, крім несвідомих мас та страшної господарської руїни, що нам залишила в спадщину світова війна.** Чеські централістичні партії при допомозі грошових та інших засобів за декільки літ стались домінуючими в нашому політичному житті. Наші патріоти мали вибирати: Лишити народні маси на поталу централістичним партіям, чи йти в ці партії і користаючись їхніми засобами, працювати в користь нашого народу, освідомлювати його.

Але всежтаки наші патріоти спробували класти відпір навалові чеських партій на Карпатську Україну. Заснували свою партію хліборобську, яка опісля злилася з народною християнською. Але це була крапля в морі. Централістичне партійництво залляло наші народні маси і здавалося, що з цього положення немає виходу. **Та пізніше повстала в нас нова ґенерація, вихована вже свідомими українцями. І ця друга ґенегація потім вступивши в чеські централістичні партії, почала з небувалим завзяттям працювати на політичному та культурному полі. І тільки в цей спосіб удавалося нам ширити національну свідомість, паралізувати денаціоналізаційний рух, захоронювати екзистенцію соток нашої молоді.** І коли сьогодні (якщо маємо вільного часу) переглянемо партійні часописи, що виходили в українській мові, наглядно бачимо, що праця наших людей в централістичних партіях була безнастанною боротьбою за існування нашого народу, за його мову, за його національну приналежність. Хто цей факт заперечує, або замовчує, або цю надлюдську працю приписує нашим політичним працівникам в тягар, той являється новиком у нашому політичному житті, що хоче вибитись »в перші лави«, або політичним анальфабетом.

Клясичним прикладом цієї праці є змагання наших людей в колишніх народньо-християнській, соціяль-демократичній а останніми роками в аграрній партіях. **Що ця праця була корисна, це ми бачили в критичних днях нашої новітньої історії, в жовтнево-листопадових днях, коли наші політичні працівники, покинувши централістичні партії, всі як один стали на оборону української нації. Що наша національна молодь, скупчена навколо »Пробоєм« та навколо »Української селянської партії«, відограла надзвичайну ролю в цих і пізніших днях, про це кожний знає.**

Провідник УНО, Федір Ревай, у своїй вступній статті в »Новій Свободі«, що вийшла під заголовком »Чому це холодне прийняття« стверджує, що наші суспільно політичні чинники, хоч і »різними стежками« продовж минулих двадцяти років працювали в інтересі нашого народу, освідомлювали його, хто він такий і чиї ми діти!

Пройдений нами суспільно-політичний шлях був тернистий, тяжкий, але приніс свої овочі, перемогу української національної думки, перемогу української національної та політичної єдности, яка вже **роками перед цим зароджувалася в »Просвіті«**, а пізніш, минулого року в Українській Центральній Національній Раді. **У нас щезли всякі чужі душі нашого народу ідеології, у нас перемогла ідеологія українського націоналізму, який у останніх виборах так високо підніс прапор української нації.**

І знов таки покликуюсь на слова Провідника Федора Ревая, який підкреслив, **що такого вияву солідарности, політичної й національної єдности український народ у своїй історії ще не виявив, як ось у цих виборах.** До нашої перемоги треба було твердої, відважної, завзятої розумної праці! Нам грозила страшна небезпека загибелі, але ми її перемогли! Перемогли її своєю дисциплінованістю і національною свідомістю. Ми горді на цю перемогу, яку нам завидить увесь світ.

О. С.

ВІСТІ зі СВІТУ

— **Астон-Гваткін,** начальник господарського відділу англійського міністерства закордонних справ, що перебуває тепер в Берліні, поїде також до Варшави, Москви і північно-европейських держав для підтримки відомої місії англійського державного секретаря для закордонної торговлі Гудзона.

—**Предсідник** комісії воєнної фльоти палати репрезентантів Сполучених Держав Північної Америки Вінзон допоручив палаті репрезентантів ухвалити 53,800.000 долярів на будову летунських баз. Вінзон заявив, що світ мусить знати, що Америка не думає приглядатись, як її разом з іншими неприготованими демократіями знищують диктаторські держави. Інтереси Сполучених Держав звязують їх з Англією і Францією. Не досить, щоб Америка дбала про свою власну оборону, але є в інтересі Америки великим демократіям, Англії і Франції, доставляти літаки, щоб їх не перемогли диктатури. Кожний щиро думаючий американець похвалює в тій справі рішення американського уряду. Німецьке інформаційне бюро оголошує коментар до промови посла Вінзона, в якому займає гостре становище проти його заяви у Вашинґтоні. М. ін. пише: »Заява Вінзона прилучується до відомих голосів, що цькують світ до війни. Вона не має іншої мети, як виправдати пересадне зброєння і торгівлю літаками зі західньо-европейськими демократіями«.

— **Іран** відновив дипльоматичні взаємини з Францією, перервані 28. грудня 1938 р. ізза пресового інциденту.

— **Польський міністер** закордонних справ Бек, що в місяці березні поїде до Лондону, хоче — як повідомляють голоси англійської преси — не лише вести дипломатичні переговори, але також розглянутись, чи лондонські банки не були б готові дати Польщі позичку на зброєння у висоті 10 мільйонів фунтів шт.

— **Президент** Чехо - Словацької республіки прийняв новоіменованого ґувернера Чехо-Словацького Народнього Банку д-ра Дворжака для зложення приписаної присяги. Новий ґувернер Народнього Банку був досі ґенеральним директором центрального союзу хліборобських кооператив.

— **Бліхера,** дотеперішнього шефа совітської армії на Далекому Сході іменовано рішенням народнього комісара Ворошилова професором стратеґії на високій воєнній школі в Москві.

— **Польський суд** в Коломиї засудив о. Кисіля Михайла на два і пів року вязниці та позбавив його громадянських прав на пять літ. Акт обвинувачення закидав йому похвалювання боротьби проти Польщі в 1918 р. на проповіді в церкві. — Суд в Самборі засудив на $1^1/_2$ року о. Івана Шевчука з Болеховець (окр. Дрогобич). Йому закидали, що »зукраїнізував« 1800 польських прізвищ, додаючи в метриках закінчення »й«. — Суд в Станиславові засудив за намаганий перехід в Карпатську Україну 14-літнього ґімназійного учня П. Совія на приміщення в поправному заведенні, 18-літнього ґімназійного учня Д. Демчишина на 6 місяців вязниці, студента Володимира Кордубу і Петра Кулика по 10 місяців вязниці та М. Калитяка з Коломиї на 6 місяців вязниці.

— **Польське товариство** приятелів окраїнних римо-католицьких костелів на західньо-українських землях повстало у Львові під опікою арцибіскупа Твардовського. Ціллю товариства є дбати про розбудову римо-католицьких костелів, що мають бути охороною польськости в західній Україні.

— **В середущій Палестині** в єрусалимському районі розгорілись знову більші бої між арабами та англійським військом. Звідомлення англійського штабу перший раз стверджують, що арабські боєвики мають легкі скоростріли.

— **Англійський амбасадор** в Анкарі Персі Льорен покине в найближчих днях Туреччину та відїде до Риму, щоб зайняти нове становище амбасадора при італійському уряді.

— **Японський міністер** закордонних справ Аріта заявив підчас дискусії в парламенті, що Японія не має наміру закрити японську амбасаду в Китаю, бо Японія хоче вести переговори з новим Китаєм та підтримувати взаємини з иншими державами. Одначе японська амбасада не має формальних дипльоматичних взаємини з урядом Чанкайшека.

— **Італійський маршал** Бадоліо прибув до Триполісу. В пристані привітав Бадолія ґубернатор італійської Лібії маршал Італьо Бальбо. Одночасно італійська преса повідомляє, що в Лібії є три корпуси війська.

— **Переворот в Перу** приготовив міністер внутрішніх справ ґенерал Родріґез, використовуючи відсутність президента перуанської республіки і деяких міністрів. Переворот не вдався. Згинув ґенерал Родріґез, 4 поліцаї та 1 прохожий.

— **Французькі війська** зайняли частину Сомалії, яку Франція відступила Італії на основі договору з 1935. р. Аґенція Авас пояснює, що Італія дотепер не зайняла згадані території. Донедавна французька влада контролювала цю територію мобільними відділами, тепер обсадила її постійними станицями.

ГОВОРИТЬ ЖІНКА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

РАК МАТКИ

Тяжка доля нашої жінки, тисячі клопотів та тисячі турбот має вона. На все мусить жінка старчити: діти, ґаздівства, а ще й часто-густо праця й поза хатою. За всіх жінка подбає, нагодує, за всім догляне, щоб і в хаті порядок був і щоб її робота поза хатою не була менше вартісною від інших. Лиш одно жінка занедбує, а то своє здоровля. За денними турботами не має жінка часу звернути увагу на перші незначні прояви хороби й часто звертається до лікаря тоді, коли вже й помогти годі. А багато лиха, багато горя можна булоб усунути, колиб жінка знала, що її може в житті зустріти і як має запобігати хоробам.

Сучасна медицина йде новими шляхами: змагається не тільки лікувати хорих, але головне старається запобігати хоробам. Ця галузь медицини називається профілаксією.

Щоб успіти боротися з ворогом, мусимо його пізнати. Кожна жінка мусить знати, які хороби найчастіше бувають у жінок та як має їм запобігати.

Найбільш грізною та невмолимою хоробою є рак матки. Найчастіше зустрічається у старших жінок, але не є рідким рак матки у жінок в повному цвіті літ, або й у дівчат.

Зачинається ця хороба дуже підступно, непомітно. Певна частина клітин зачинає з незнаних причин розростатися. З маленького вузлика витворюється великий лихий наріст. Наріст цей розростається невпинно в ширш та вглиб, не знає на своїй дорозі ніяких перешкод, нищить все, що йому стає на дорозі, чи то є який орґан як то матка, чи шлунок, чи то є шитра, чи мясень, чи кістка. Все нищить, все руйнує. Для свого росту забірає соки нашого тіла.

Коли наріст підросте, зачинає розпадатися, гнити, але на другому кінці росте нестримно далі. Частинки цього лихого наросту можуть занестися й на друге місце нашого тіла й там почати знову свою руйнуючу працю.

Першим проявом рака матки є неправильне кривавлення. Жінка, вже зовсім старша, зачинає кровавіти знову. Зпочатку не звертає на те уваги, богато жінок тішиться, »от, вернулася молодість!« Але пізніше і легковажна жінка бачить, що то не є гаразд: кровавлення стає чим раз грізніше й частіше. Кров рідка й дуже смердяча, жінка слабне, сохне. Болів не мусить бути ще ніяких. Коли вже починаються болі, тоді звичайно буває запізно. Болі вказують, що рак переростає на сусідні органи, нерви то що, тоді вже й не можна помогти бідній жінці. При перших-же проявах хороби жінка має звернутися до лікаря. Тільки завчасне розпізнання хороби та вчасна операція можуть вирвати жинку з підступних обіймів цієї жахливої хороби.

Др. Г. Янішевська.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Зоря Ясінчук:

Присвята

Зберу пісні — мої цвіти
поскладаю в рядку
і присвячу дорогому
Волошину-батьку.

Цвіти мої синьо-жовті
Виростайте гладко,
встелю вами доріженьку
куда ходить батько.

Нехай тії дрібні цвіти
росонька змиває
нехай батько хоч на старість
радість, щастя має.

Я маленька українка
душу маю щиру
роблю з серця цю присвяту
батьку Августину.

Німецька жінка в світлі історії

За „Жіночою Долею“

Історія жіночого руху в Німеччині є проявом соціяльного руху минулого століття. Шлях пробуждення німецької жінки до громадського життя є довгий та тернистий.

Вже в р. 1848., в »році весни народів« відважна жінка Люїза Отто Петерс подала до саського міністерства меморіял в справі жінки-робітниці, яка займала тяжке й не відповідне становище. Також вона видала »Пісні німецьких дівчат«, де доводить, що для жінок конче потрібно приймати участь і в громадському житті народа.

Після неї Авґуста Шмід працює все своє життя для піднесення культурного рівня німецьких жінок. Вона заложила в Лайпціґу »Виховне заведення для дівчат«, де міщанські дівчата дістали ширшу освіту. Домагалася теж зорганізувати всюди дитячі садки, школи для домашніх помічниць, господарські школи для робітниць. Дещо й пощастило заоснувати.

»Всенімецький Жіночий Союз« був заоснований в р. 1865, коли вже існували й інші жіночі організації з особливими завданням, як: »Союз Жінок, що працюють в торговлі«, »Товариство для жіночої освіти«, »Товариство для права голосовання.« А в р. 1915. вже заоснувується »Союз Жіночих Товариств«, який зєднює більшість свідомого жіноцтва в Німеччині.

Тепер найсильнішою жіночою організацією в Німеччині є політична націонал-соціялістична орґанізація жінок. Всі провідники чоловічої й жіночі цієї орґанізації підкреслюють всюди, що для німецької жінки не існує »жіночого питання«, а є тільки одне »німецке питання«, якому жінка має присвятити всі свої сили, всі свої здібності. Націонал-соціялістичні провідниці змагаються обєднати все німецьке жіноцтво в одну сильну організацію, що їм вже майже цілком вдалося зробити.

Програма їхньої праці є дуже широка у всіх ділянках життя: господарство, освіта, політика, мистецтво, фахова праця. Тому є зайвим розбивати жіноцтво на поодинокі гуртки і тому обєднюються німецькі жінки в одну велику родину.

Аналоґічно є в Італії. Від членок »Фашіо Феміниле« вимагають скласти присягу, що не будуть належати до жадної іншої політичної групи. В Німеччині не потрібують такої присяги, бо націонал-соціялістична організація задовольняє жіноцтво у всьому. Праця жіноцтва дуже широка. Правда, не треба забувати, що держава й адміністрація йде йому назустріч.

Деякі вислідки їхньої праці будуть подані в числах по окремих секціях націонал-соціялістичної організації.

»Товариство »Державна служба матері« організувало в 1935. р. 15 тисяч курсів при участі 1050 інструкторок, 7 тисяч курсів господарських та 1300 господарських вистав. Товариство »Жіночий німецький фронт праці« нараховує 9½ мільйонів членок.

Дійсно, »спокійна будь, Німеччино«, бо за тобою захоплення, свята віра мільйонів німецьких жінок. А це має величезне значіння, про що так говорить сам фірер Адольф Гітлер: »Ми тільки тому могли покласти під наш рух такі тверді основи, що в мільйонах німецьких жінок знайшли найвірніших, фанатичних співборців для нашої справи, борців, які не дивляться на права, але перш за все на обовязки.

Січ в Солотвинських Копальнях

Свято Крут. Заложення жіночої Січи. Січові вечірниці

Січ в Солотвинських Копальнях гідно відсвяткувала 21. річницю бою під Крутами. В окрашеній салі на українському і націоналістичному прапорах виділи портрети премєра Батька Волошина й ін.

На програму склалися: Гимн і »Іде січове військо« — хор новозаснованої читальні Просвіти (диріґент дир. Ставровський). »Крути« — декламація (Кобулеївна). »Історичне тло бою під Крутами« — реферат (інж. Каранович). »Тополя« — деклямація (Гуменюківна), »Каменярі« — деклямація (Нагориняк). »Крути і їх значіння« — реферат (інж. Білинський). »Видиш, брате мій« і »Вічная память« — хор. Між присутними було і кільканацять гостей румунів.

По святі відбулося **заложення відділу жіночої Січи.** Місцевий провідник Січи інж. Білинський передав від команди жіночої Січи українкам в Солотвинських Копальнях січовий привіт та заклик скріпити їх організовані ряди, відтак пояснив ціль і завдання Січи. Відразу приголосилось в члени 18 осіб, а за провідницю відділу вибрали учительку п. Ільницьку. Багато успіху Вам сестри січовички!

Дня 18. лют. влаштувала Січ мясопустні **Січові вечерниці з танцями.** Публіка щільно виповнила гарно окрашену в українських барвах салю Сокола. В перервах січовики і січовички (в українській народній ноші) співали українські пісні, то знова чехи і румуни співали свої пісні. Чистий зиск 550 К призначений на закупно одностроїв для бідніших січовиків.

Це вже другі січові вечерниці, перші 13. січня »Меланка«, рівнож принесли Січі моральний і матеріяльний успіх, бо біля 600 К чистого зиску.

Січовик.

ПОЗІР

Загальні збори філії »Жіночого Союзу« в Хусті відбудуться 4. березня о 17. годині в Січовій Гостинниці в Хусті.

Станькова, голова.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

централі »Жіночого союзу« відбудуться в Хусті 12. березня о 9. годині рано в Січовій гостинниці. Визиваємо всі бувші секції »Просвіти« і всі бувші секції »Жіночого союзу« прислати своїх делеґаток.

Невицька, голова **Станькова**, за секрет.

ЗАЗИВ

до всіх членів секції »Жіночого Союзу«, як також і до неорганізованного жіноцтва Карпатської України надсилати статті на всі теми жіночого питання, як також поезії і фейлетони на адресу: Др. Ясінчукова, Хуст, Швеглова 19.

Виділ.

Звертаємо увагу Вш Панів філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, з нагоди 20-я Центральної Української Народної Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

Інструкторський курс жіночої Січи в Хусті

Дня 15. лютого 1939 р. Головна Референтура Жіночих Відділів ОНО »Карпатська Січ« мала святочне відкриття першого жіночого інструкторського курсу для підготовки провідниць жіночих Січей по селах Карпатської України.

Головна командантка Жіночих Відділів ОНОКС. П. С. Тисовська відкрила збори та привітала присутніх гарною промовою, в якій підкреслила завдання та значіння інструкторського курсу. Від Головної Команди ОНОКС. привітав четар Шука, вказуючи на доцільність таких курсів. В гарному рефераті інструктор Тарнавський дав ідеольоґічні основи Січи. Свято закінчилось співом гимну. Курсантки уміщені у інтернаті. Лекції та практичні вправи відбуваються на протязі цілого дня. Велику увагу звернено на санітарний вишкіл; на лекторів запрошено трьох лікарів. До курсу прийнято 25 курсанток з ріжних округів Карпатської України. Курс буде тривати три тижні.

„НОВА СВОБОДА“
виконує своє завдання..
Що робите Ви для „Нової Свободи“?
Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

САМОСТІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО

I.

(Рахів.) В міністерстві господарства зараз працюється над ріжними проектами наших праць. Правда, ці праці мали би вже бути давно пороблені, принаймі перед 15 роками, рахуючи, що чеським народньогосподарям 5 років від існування республіки було досить для розглянення, що і де будувати. Та вони будували, але не там, де було треба

Цим доказали тепер, що ми мали на протязі цілого часу праву, коли їм твердили, що їх господарська і народно-державна політика була цілковита безглузда. Кожний порядний і розумний чех це нині признає сміло. Нам з тих мільярдів дали 2—3 мости, і то лиш там, де панство мало їздити на »вилети і гони«, декілько шкіл, ще 2—3 турістичні хати і готелі, що служить не для нашого народа, але знову чехам, приватним підприємцям і чеським туристам. Так що дійсно наше міністерство має над чим працювати.

Отже ця праця, що має початися, не є вислід віденського арбітражу, але висновок хибної і нещасної політики бувших урядових чинників, які у »врожайні околиці« бувшого Підкарпаття давали все, тоді коли на бідну Верховину фактично нічого. Мусимо признати, що нашим щастям є, що ці »врожайні« околиці відійшли від нас, бо ми на них багато доплачували: дощ, посуха, град, хуртовина і под., майже ввесь урожай щорічно там нищили. Отже плакати за ними нам не треба, бо було би нам тепер на тягар: розбудовувати нашу Карпатську Україну, а разом і доплачувати на всі погроми.

Наше багатство залишилось тут з нами, а до того ще яке багатство: наші ліси, гори і їх недри та води це є наші величезні скарби. Говориться, що в нещасті щастя знайшли, а узнаймо, що це сталося з нами, коли господарська політика ріжних вугольних та залізних »баронів«, боячися згубити прімат в промислових краях історичних земель, не дозволяли розбудувати господарсько-промислово Карпатську Україну. Та й ліпше, що так то сталося, бо тепер ми самі ліпше зуміємо розбудувати край і цим розбудованням забезпечити населення.

Як до цього розбудовання маємо приступити, щоб воно було всебічне і у всіх частинах нашої Батьківщини, де і як здобудемо на це грошеві фонди, ось про це хочемо тут поговорити.

Наш добробут залежить від нас

Ми повинні раз назавжди самі собі забити в голову, як суґестивну думку, що наш добробут, і добробут кожного з нас, залежить перш на перш від нас самих, від нашої інтенсивности. Тоді ясно, що щастя нашої Карпатської України лежить у наших руках. В цьому напрямку ми мусимо працювати і повинні кожного, хто фізично і душевно здатний, примусити до цієї праці, вимагати від кожного максимальної інтенсивности. Памятаймо, що кожна ледаща (лінива) людина для нас являється саботажником, то є: шкідником. Таких мусимо зразу же виключити з нашого осередку, заслати його до концентраку, відібравши від нього всі права. Аж зміниться, вилікується від своєї хвороти-лінивства, знову зможе стати гідним членом нашої одної родини-Нації. Бувають, що саботують навмисне, ще вже є державний злочинець. Ми з таким ще гірше, чим з першим.

За саботажників згадав тому, що на них мусимо памятати, бо певно, що такі несвідомі, а може навмисне несвідомі, знайдуться, а тому повинні зразу же прийняти проти них відповідні і то гострі міри.

Добробут та інтенсивність це є аксіома. Але щоб досягнути повної інтенсивности, ми обовязані спочатку дати нашому народові певну і тверду, як криця, мораль, а відтак добре знаряддя до праці, ведучих людей, які не лиш уміли би вимагати, витиснути з них найбільше напруження інтенсивности, але являлися би в той же час і соціяльними робітниками. Мали б бути старшими і розумними їхніми братами і батьками.

Маючи все це, можемо приступати до самої праці. Праці маємо, аж досить. Тепер потребуємо силу волі і відвагу, та ще раз відвагу, почати нам самим власними силами, цю працю. Як собі постелимо, так будемо спати. У всьому самі на себе відказані, а коли де в чому залежимо від других, то мусимо і то знищити і надіятися лиш на свої власні сили. Світ, в повному розумінню цього слова, дивиться на нас: одні бажають нам повного успіху, а другі зо злорадством та ріжними підступами, хотять нас довести до неуспіху. А цього не сміє бути, мусимо напружити всі свої сили моральні і фізичні, і доказати, що ми є вповні здорові і здатні в кожному напрямку державного життя, і можемо самі собою керувати, як політично-адміністративно, так господарсько і соціяльно. Не потребуємо над собою опікунів, вже політично і господарськи є ми зрілі!

Як ми все докажемо? Лиш нашою працею, спритністю, здатністю, а коли треба, то і зухвальством.

Отже праця. Тепер працю майже всю у нас буде провадити міністерство господарства. Це будуть праці інвестичного характеру. Але мусимо дати змогу, а навіть вимагати і від приватних підприємців, селянства, ремісництва і торговців, щоб також почали роботу приватного характеру. Коли треба, то заложимо капіталістичні спілки для провадження робіт, чи для утворення промислових підприємств, Інакше — праця державна і приватна мала би йти рівночасно, рівнобіжно і гармонійно.

Правда, на жаль мусимо узнати, що частою перешкодою в нашому загальному господарстві являється недовірря самих себе і в наші власні сили. Це є неминучий висновок панування над нами чужонаціональних елементів. Вони або нас зовсім не допускали до шкіл, не додозволяли самостійн. в господарстві, або просто вбивали в нас думку нашої нездатности, доказуючи, що без їх помочі ми собі нічого не зможемо розбудувати. А нарешті, коли наша молодь вже була »здатна« до будь-якої державної служби, чи то —поліційної, або жандармської і фінансової, то їх спішили карати за малий переступок (йшов по коліях) судово, аби не міг бути прийнятим на службу, бо був судово караний. Ось така була висока господарська політика, хитрунської »співпраці« — мовляв »не маєте інтеліґенції«.

Другою перешкодою розвитку нашого господарства, це було недовьря між державним і приватним господарюванням. Державна господарка хотіла грати ролю опікуна-доглядача над приватною господаркою, а ця остання зовсім не мала довіря до державної господарки, яка завжди мала у всьому дефіцит, бо, мовляв, там сиділи лише, лише урядовці, що не були зацікавлені на успішности, чи неуспішности цього господарювання. Свою платню одержували від держави в тому, чи в іншому випадку. Напр. візьмемо лісове господарство тут у нас, в якому бідному населенню не дозволяли збирати сухе гилля, хоч кожний мав би принаймні з енциклопедії лісництва знати, що це . ніщо інше, як чищення і просвітлення лісів то є ушляхотнення їх, а до того ще задармо. Правда, знаємо причину цьому, це панські ревіри, і все, що з тим звязане, але про це не будемо говорити.

Отже, як перша, так і друга причина мають бути нами знищені. Має бути довіря нас самих до себе і у свої сили й здатність, а також обостороннє довіря між нашими господарками. Може це недовіря і мало підставу (згадаймо держ. маєток В. Бакту і подібні), але відтепер буде між обома господарками повна згода і співпраця. Це є наказ часу, який мусимо виконати. Памятаймо, що ця співпраця між приватною, сільською, кооперативною, індустріяльною і державною господаркою тощо допоможе нам до господарської самостійности і самостарчальности. Це значить, що цим самим візьмемо ріжні можливості опікунам нам допомогати капіталом. Народньо-господарська наука добре знає, що така поміч неминуче тягне за собою господарський протекторат, який ставить вимоги »сфери господарського впливу«, що означає просто примус в політично-державному життю. Цього мусимо уникнути, бо це був би поворот назад. Тому обостороння згода між одним і другим господарством є необхідністю і повинна бути, кермуючись однією думкою: все для щастя-життя Нації і Держави.

Юрґіт.

Засідання адміністративної ради держ. лі ів

(Буштин, 22. I..) Вчора відбулося тут чергове засідання адміністративної ради державних лісів. Засіданням керував краєвий директор інж. Василь Теґзе. Присутні: інж. Дутка, інж. Романюк, інж. Турянський, інж. Дуфек, інж. Кампі й Василь Триміт. Крім біжучих справ була на засіданні обговорена нова організація всіх державних лісів в Карпатській Україні, реорґанізація полонинського господарства, персональні справи тощо. — Адміністративна рада державних лісів є найвищим управляючим орґаном лісового й полонинського господарства.

ВІСТІ

Дня 27. лютого 1939 (понеділок) о 7. год. вечером в салі Паленчіка, вул. Городська 1, відбудеться виклад - реферат п. Гузара на тему: »Воєнна географія і стратеґічні границі України.« — Субреферент пропаґанди ОНОКС. 700

Публічний конкурс

Окружний уряд в Тячові розписує згідно з постановами задавчого правильника з дня 17. грудня 1920, чис. 667 Зб. з. і розп.

публічний конкурс

на додання шутру, дерті та піску для державних та краєвих доріг на р. 1939.

Оферти належить подати на урядових друках, котрі видає окружний уряд в Тячові, технічний відділ, за режійну ціну або посилається на післяплату починаючи днем 27. лютого 1939. р. Оферти в порядно замкнених копертах означені написом: »Оферта на додання шутру, дерті та піску для державних доріг на рік 1939.« приймає технічний відділ Окружного уряду в Тячові до дня 14. березня 1939. р. до год. 10. передполуднем.

В оферті навести треба означення лому, його ведучого, рід каменя та виріб шутру машиновий чи ручний. Одержані оферти будуть отворені того дня о 11. год. передполуднем у технічнім відділі окружного уряду в Тячові.

До оферти має оферент предложити крім виповнених урядових формулярів також:

1. податкове потвердження евент. проголошення о податкових компенсаціях;

2. завірений відпис колективної умови з робітництвом з ломів та з місць, з яких матеріял оферується;

3. два взірці каміня з означенням лому та оферента.

Взірці належить предложити в тім випадку, коли розходиться о лом, де не було міністерству предложене свідоцтво о пробах каменя.

Для зложення вадія будуть оференти візвані по отворені оферт. Кавція у висоті 5 % задавчої суми буде задержана при виплаті рат.

Оферент стоїть в слові аж до рішення про згадання. Окруж. уряд застерігає собі на основі власного рішення знести офертне поступовання без подання причин, далі застерігає собі відібрати частину додання прямо з державних каменоломів а задати лишень розвіз на основі цього офертного поступовання. Для конкурсу приходить в увагу лишень матеріял з території Карпатської України. Додання мусить бути виконано в терміні, як є уведено в офертнім кошторисі.

Подання буде задане для поодиноких шляхів реск. для поодиноких відтинків доріг. На оферти неповні, запізнені або невідповідаючі конкурсовим постановам, не буде звертатися увага. Задання станеться писемно.

Термін подання для кожного відтинку окремо, може бути в задавчім листі відповідно управлений.

В Тячові дня 20. лютого 1939.

Окружний уряд,
технічний відділ в Тячові.

КІНО—ХУСТ

має завжди на програмі найновіші фільми, грає кожного дня від 6 і ½8

Оголошення

Бувші урбалісти в Ромочевиці продадуть шляхом публічного торгу 28 дубів в обсязі 5.348 м³ на пні з урбаріяльного лісу в Гаті над Становим. Продаж відбудеться 8. березня 1939. р.

Початкова загальна виклична ціна є 8.329.20 К.

Публічний торг відбудеться на місці та розпочнеться о год. 9. рано.

З умовинами публічного торгу можна познайомитись у предсідника урбарії та нотарського уряду в Залузі.

Ромочевиця, 23. II. 1939.

701 Гомонай Василь, предсідник.

Лікарська поміч

Др Ю. Пелех ординує в Хусті, Ґраскова 27. — Лічничий фонд 695

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю Габура Степана, Королево н. Т. 624

Е 719/1937-8.

ВИТЯГ
З ЛІЦИТАЦІЙНОГО ОГОЛОШЕННЯ.

В екзекуційній справі вимагаючої сторони Василя Тодовчіча, роб. в Хусті, проти повиної стороні Йосипа Тодовчіча і тов. в Хусті, о 2.650 К з прин.

Суд на просьбу вимагаючої сторони на вимогу її домагання 2.650 К з прин. заряджує ліцитацію нерухомостей, що є на території окружного суду в Хусті, та записані в земельній книзі кат. громади Хуст:

1. у вл. ч. 312, А-1, порц. ч. 8435/2, дім ч. 15, чд. 1352 із двором в Бартушах під Б-5 в цілості, на імя повиної сторони, у відгадній ціні 930 К;

2. у вл. ч. 312, А-2, парц. ч. 8435/3, городець в Бартушах, під В-5 в цілості, на імя повиної сторони, у відгадній ціні 870 К;

3. у вл. ч. 5871, А-1, парц. 8484, ріллю в Бартушах, під Б-4 в ½ на імя повиної сторони, у відгад. ціні 1200 К;

4. у вл. ч. 544, А-1, парц. ч. 6960/2, рілля в Заворах, під Б-5 в ½ на імя повиної сторони у відгадній ціні 400 К.

Ліцитація відбудеться дня 31. травня (мая) 1939. о 9. год. дополудня в канцелярії окружного суду в Хусті, дв. 6—7.

Умови ліцитації: Вище наведені нерухомості не можуть бути продані нижче двох третин відгадної ціні.

Ті, що хочуть ліцитувати, є повинні зложити до рук висланого орґана вадіум у висоті 10% відгадної ціни готівкою, або в цінних паперах, здібних на кавцію після § 127 ОСП. (по тексту закона чис. 23/28 Зб. за та розп., арт. III., ч. 4), або віддати йому посвідку про попереднє зложення вадія до судового депозита, та підписати ліцитаційні умови.

Той, що обіцяв за нерухомість більше, ніж виносить відгадна ціна, є повинен коли ніхто більше не дає, доповнити вадіум до 10% оферованої ним суми, коли він так не учинить, буде виключений з участи на ліцитації, а висланий орґан, поминувши його оферту, буде вести зараз ліцитацію далі.

Окружний уряд в Хусті, відділ IV., дня 21. лютого 1939.

Др Ю. Сіткевич, о. с.
699 Ведучий канцелярії (підпис).

Ч. 2250/283 ві 1939.

Публічний конкурс

Окружний уряд в Сваляві розписує згідно з постановами задавчого правильника з 17. XII. 1920, ч. 667 Зб. з. і р. публічний конкурс на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939.

Оферти належать подати на урядових друках, котрі видає окружний уряд в Сваляві, технічний відділ, за режійну ціну або посилається на післяплату починаючи днем 27. лютого 1939 р. Оферти в порядно замкнених копертах означені написом: »Оферта на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939« приймає технічний відділ Окружного уряду в Сваляві до дня 13. березня 1939 р. до год. 10-ої перед полуднем.

В оферті навести треба означення дому, його ведучого, рід каменя та виріб шутру машиновий чи ручний. Одержані оферти будуть отворені того дня о 10.30 год. передполуднем в технічнім відділі Окружного уряду в Сваляві.

До оферти має референт предложити крім виповнених урядових формулярів також:

1. податкове потвердження або проголошення о податкових компензаціях;

2. завірений відпис колективної умови з робітництвом з ломів та з місць, з яких матеріял оферується;

3. два взірці каміня з означенням лому та оферента.

Без цих прилог не буде подання задане.

Взірці належить предложити в тім випадку, коли розходиться о лом, де не було міністерству предложене свідоцтво о пробах каменя.

Для зложення вадія будуть оференти візвані по отворенні оферт. Кавція у висоті 5 % задавчої суми буде задержана при виплаті рат.

Оферент стоїть в слові аж до рішення про задання міністерством господарских справ Карпатської України в Хусті. Окружний уряд застерігає собі на основі власного рішення знести офертне поступовання без подання причини, далі застерігає собі відібрати частину додання прямо з державних каменоломів а задати лишень розвіз на основі цього офертного поступовання. Дальше застерігається аж на 50 % кількости камяних для поодиноких доріг після офертного кошторису. Для конкурсу приходить в увагу лишень матеріял з Карпатської України. Додання мусить бути виконано в терміні, як є уведено в офертнім кошторисі.

Додання буде задане для поодиноких шляхів або для поодиноких відтинків доріг. На оферти неповні, запізнені, або не відповідаючі конкурсовим постановам, не буде звертатися увага. Задання станеться писемно.

Речинець додання для кожного відтинку окремо, може бути в задавчім листі відповідно управлений.

В Сваляві 18. лютого 1939.

технічний відділ у Сваляві.
Окружний уряд,

Оголошення

Головна команда організації народньої оборони »Карпатська Січ« констатує, що в послідних часах поширились відзнаки »Карпатської Січі« від Теодора Савули, Відень, котрі до сього часу не були одобрені Головною Командою.

Команда звертає увагу всіх січовиків, щоби ці знаки не закуповували, та рівночасно забороняє всім їх ношення. Носити буде можна тільки відзнаки схвалені Головною командою, які буде можна набути в Головній Команді.

Головна команда ОНО КС.

Повідомлення

Повідомляємо, що рішення університетського сенату Королівства Юґославії в Заґребі дня 14. XII. 1939 р. ч. 11846-38 затвердило статути і дозволило оснування: українського культурного студенського т-ва »Пробоєм« у Заґребі.

Вище згадане т-во являється одиноким правним студ. т-вом в Юґославії і перебирає на себе всі справи, звязані з українським студ. життям в Заґребі й Юґославії. При евентуальній потребі просимо заінтересованих звертатись на таку адресу:

Ukrajinsko - kult. Stud. Družstvo »Probojem« Zagreb, ul. Maksimirska 57a/II. d. Jugoslavia.

За управу:

Іванюк Антін, голова. Ілля Масиник, секретар.

Е. 3538/1938
4

Витяг з ліцитаційного оголошення

В екзекуційній справі вимагаючої сторони Підкарпатського банку, філія в Хусті, проти повинної сторони Юри Сливки, земл. у Хусті, о 550.— К з прин. Суд на просьбу вимагаючої сторони на вимогу її домагання 550.— К з прин. заряджує ліцитацію нерухомости, що є на території Окружного суду в Хусті та записана в земельній книзі кат. громади Хуст у вл. ч. 1676, А I, 1-2, парц. ч. 2304, 2305, дім ч. 52 із двором та рілля в Косічній улиці, під Б-3 у ½ на імя боржника, у відгадній ціні 4.610.— К.

Ліцитація відбудеться дня 26. травня (мая) 1939 о 9. год. дополудня в канцелярії Окружного суду в Хусті (двері ч. 6-7).

Умови ліцитації:

Вище наведені нерухомості не можуть бути продані нижче двох третин відгадної ціни.

Ті, що хочуть ліцитувати, є повинні зложити до рук висланого орґана вадіум у висоті 10% відгадної ціни готівкою, або в цінних паперах, здібних на кавцію, після § 127 О. С. П. (по тексту закона ч. 23/28 Зб. з. та роз. арт. III. ч. 4.), або віддати йому посвідку про попереднє зложення вадія до судового депозита та підписати ліцитаційні умови.

Той, що обіцяв за нерухомість більше, ніж виносить відгадна ціна, є повинен, коли ніхто більше не дає, доповнити вадіум до 10% оферованої ним суми, коли він так не учинить, буде виключений з участі на ліцитації, а висланий орґан, поминувши його оферту, буде вести зараз ліцитацію далі.

Окружний суд у Хусті, відділ IV. дня 21. лютого 1939.

Др. Ю. Сіткеви, о. с.
ведучий канцелярії.

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присланні статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті місячно, кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення ¹/₈ 3.200 Кч, ½ стор. 1.600 Кч, ¼ стор. 800 Кч, ¹/₈ стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі оферти прекладаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.

Річник XL. Число 43. Неділя, 26. лютого 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Міністр Карпатської України,

Юліян Ревай їде до Берліна

(Берлін, 24. 2.) „Берлінер Національ Цайтунґ“ за інформацією з урядових кол повідомляє, що міністр Карпатської України, Юліян Ревай цими днями прибуде до Берліна, щоб обговорити господарські зносини Карпатської України з Німеччиною. Разом з міністром Реваєм поїде до Берліна також інж. Кармазин, державний секретар у владі Словаччини для німецької національної групи. В середньо-европейських політичних центрах цій подорожі міністра Юліяна Ревая приписується і велике політичне значіння.

До уваги громадянства!

Всі міністерства сповіщають, що з огляду на передсоймову приготовчу працю, наступного тижня (від 27. II. до 4. III.) приймальні дні і авдієнції відпадають. Тому, просимо, до урядів не приїзджати, бо ніхто не буде прийнятий.

Фронт гунґарістів у Мадярщині розвязаний

(Будапешт, 25. II. МТА). Міністерство внутрішніх справ Мадярщини заборонило дальшу діяльність мадярської соціял - націоналістичної партії (рух гунґаристів). Уряд це зарядження умотивовує поведінкою членів цієї партії, яка стало загрожувала порядок і спокій держави та суспільства. Майно партії було конфісковано. Поліція довший час слідкувала за діяльністю цієї партії і ствердила, що у складі партії творились тайні організації, які мали поповнювати терористичні замахи. Партія останніми часами підготовляла насильний переворот у Мадярщині. На чолі всієї акції стояв так зв. »Чорний Фронт«. При ревізії дому партії в пивницях найдено велику кількість різнородньої зброї.

Перед визнанням націоналістичного уряду Еспанії Францією

(Париж, 25. II.) Як відомо, французький уряд недавно вислав свого відпоручника Леона Берарда до Бурґосу на переговори з урядом націоналістичної Еспанії. Пресова аґенція Авас подає, що ці переговори довели до порозуміння між урядами Франції й Еспанії. Леон Берард сьогодні передполуднем попрощається з міністром закордонних справ націоналістичної Еспанії, ґенералом Йорданом і опісля негайно відїде до Парижу. Офіційний комунікат про вислід переговорів Йордана з Берардом буде опублікований у неділю ввечері. Леон Берард про переговори з ґенералом Йорданом, кореспондентової пресової аґенції Авас заявив, що метою його подорожі було підготовити дорогу до започаткування нормальних відносин між обидвома державами. Це післання Берард сповнив. Отже, визнання Уряду націоналістичної Еспанії Францією »де юре« є питанням тільки днів.

Засідання ради чсл. Народнього Банку

(Прага, 24. II.) Банкова Рада Чсл. Народнього Банку сьогодні зійшлась на чергове засідання. На засіданні головував уже новий ґувернер, др. Ладіслав Франтішек Дворжак, якого представив міністер фінансів др. Кальфус. Міністер фінансів на зібранні виголосив за владу промову, в якій згадав, що відступаючий ґувернер після пяти-річної своєї діяльности на чолі Народнього Банку бажав собі, щоб знову міг повернути до наукової праці. Підкреслив, що президент республіки висловив др. Енґлішові з нагоди його відходу з уряду ґувернера банку свою подяку й признання за його працю, виконану у веденні чехо-словацького емисійного банку. Обширно згадав його дуже заслужену діяльність в траґічних жовтнево-листопадових днях, коли держава находилась у кризі, бо тоді Народній Банк помагав удержувати довіря у відпорність нашої господарки, у мобільність фінансів та в валюту. Заслугою цього ведення Народного Банку чсл. валюта і в найтяжчих часах у фінансовому світі удержала свою вартість.

УВАГА!

В нинішньому числі засилаємо шановним передплатникам „Нової Свободи“ та їх знайомим по два чеки Підкарпатського Банку в Хусті, які просимо використати для пересилки всенароднього національного датку (½% річного заробітку) на Фонд розбудови Карпатської України.

Центральна Національна Рада Карпатської України

Федір Ревай:

Справа бюджету Карпатської України

Бюджет кожній державі є планом, який наперед назначує її господарку, передбачує прибутки і видатки, назначує, яку суму має держава інвестувати для розбудови та для піднесення добробуту і культурного рівня населення.

На решті і молода Карпатська Україна склала свій бюджет. Є ясним, що при теперішньому матеріяльному розподілу доходків та після великого потрясення й втрачення територій з великою податковою капацитою, у нашому бюджеті виявляються недобори. Ці недобори мають покриватися із спільного бюджету, бо до цілодержавного прибутку в немалій мірі причинилася наша держава в минулості та немалий гріш плив і тепер пливе до спільної скарбниці в Празі. Вирахувати цей гріш є завданням наших фінансових спеціялістів, і то всі прибутки від марок починаючи, а на сірниках кінчаючи.

Уважали ми цілком реальним та самозрозумілим, що наш бюджет Карпатської України мусить мати великі суми, призначені на інвестиції для розбудови нашої держави, для розбудови наших міст та сіл, та для соціяльно-господарського піднесення нашого населення. І є слушним наше домагання, щоб видатки, призначені на ці цілі були криті із спільної скарбниці, до якої, як я вже згадав, вплачувало та вплачує наше населення свої гроші під різними титулами, які є зайвим тут перечислювати.

Але одне треба підчеркнути: Бюджет Карпатської України не сміє керуватись системою, та духом грішної минувшини. Прага щодо забезпечення нашого бюджету робить тяжкості. Між Прагою і Хустом у цій справі ведуться переговори. Покищо не пишемо про подробиці цих переговорів, бо мабуть до цього будемо мати нагоду іншим разом.

Тепер стверджуємо тільки той факт, що за переговорами про бюджет не з нашого боку скривається стара нетактовність, незорієнтованість та прагнення забезпечити собі деякі політичні впливи.

І під господарським оглядом минулі дві десятки років були для нас твердою школою. Досить цієї школи. Підкреслюємо, що бюджет »Подкарпатской Руси« за минулих 20 років не був вичерпуваний так, як те вимагали інтереси нашої країни та українського народу, з нього черпали гроші на інші цілі, а не на розбудову нашої прегарної, на природні скарби багатої Верховини.

Сьогодні образ бюджетів колишньої Підкарпатської Руси є перед нами, який наглядно вказує минулу »господарку«, що кричить. На що пі-

(Продовження на 2-й стор.)

Який сільський уряд в Тячові?

Дня 21. II. 1939 прийшов я на сільський уряд в Тячові, де на мої запити, які зробив я в українській мові, було мені сказано »Nem tudok orosszul«. Тим більше стається то з селянами, що приходять з околиці до старости села, він вимагає говорити по-мадярськи.

Бажаємо, щоб таких сільських урядовців було негайно дано там, де для них є відповідне місце.

В Тячові, 21. лютого 1939.

Селянин.

Що діється на відступлених територіях?

(Хуст 24. 2.) Майже щодня приходять втікачі з територій, відступлених Мадярщині та оповідають, що в Мадярщині настали жахливі відносини.

Ужгород зовсім спустів. По вулицях ходять робітники обдерті, голодні та чигають, щоб якоюсь крадіжкою наситити голодні шлунки. Коли десь голодні робітники дістануть хліб, то виривають собі хліб із рук.

Опалового дерева зовсім немає; мадяри розділювали в найгірших морозах по 5 кґ на родину, але тепер кажуть, що вже потепліло і дров не дають, бо й сама верхівка, що сюди привандрувала з історичної Мадярщини, дров не дуже може дістати.

В ночі населення ходить по місті та розбиває плоти. На вулиці Йокая в Ужгороді, плоти вже зовсім розбиті й розкрадені для опалу. Тепер зачали навіть рубати дерева, що є для прикраси в парку біля малої стації. Парк мусить цілу ніч пильно стежити поліція, бо холод примушує нищити та розбивати все, що є з дерева.

В лічниці є дуже мало пацієнтів, займають вони лиш дві кімнати. Хворих в Ужгороді й околиці є досить, але до лічниці приймають лиш тих, що заплатять на два тижні наперед. Зрозуміло, що сьогодні збідніле населення платити в лічниці згори не може, й тому люди вмирають без лікарської помочі.

Коли якийсь підприємчивий власник гостинниці хоче влаштувати забаву, то мусить наперед заплатити адміністративним урядам 30 пенґев, бо уряди тепер не вірять, а також рідкість щоб хтось заплатив який податок добровільно.

Справа бюджету Карпатської України

(Докінчення з 1-ої стор.)

шли ті мільйони, що були призначені на інвестиції колишньої Підкарпатської Руси?

Празькі урядові чинники, що в справі покриття нашого бюджету роблять тяжкості, хай будуть певні, що ми відшукаємо всі минулі бюджети і будемо вимагати не більш, ніж ті мільйони, які нам належаться і які нам впродовж двадцятьох років не були виплачені. Ті важкі сотки мільйонів вистарчать нам, щоб наш інвестиційний бюджет був критий, навіть активний. З цими грішми наша влада зможе провести в життя свій план відбудови країни та впорядкувати свої соціяльно-господарські відносини.

Говоримо ясно і отверто: Ці мільйони не можуть бути причиною якихось політичних торгів. Ми не домагаємося нічого іншого тільки того, щоб Прага не клала ніяких передумов політичного характеру за покриття нашого інвестиційного бюджету грішми, які нам належаться.

Велике завдання наших залізниць

(Хуст, 25. 2.) На днях велися в залізничному відділі міністерства господарства наради з делеґатами державних залізниць в чеських землях. Були порушені справи персональні, спільний тариф, розділення залізничної каси хорих, достарчування рейок, порогів і іншого залізничного матеріялу. Між заступниками нашими й заступниками залізниць з чеських земель дійшло до повної згоди майже у всіх порушених справах. Тепер залізниці в Карпатській Україні перейшли до рук наших людей і ми всі не сумніваємося, що наші залізниці сповнять своє велике завдання й будуть дійсно на службі всьому населенню країни. Праці буде мати наша залізнична управа дуже багато, але при добрій волі й підтримці населення все можна зробити.

Торговельно-Промислова Палата в Хусті

(Хуст, 24. II.) »Урядовий Вістник« ч. 8 опубліковує розпорядження міністерства господарства Карпатської України, яким установлюється для нашої країни Торговельно-Промислова Палата з осідком у Хусті. Область її діяння є ціла Карпатська Україна. Доки не будуть створені ведучі орґани Торговельно-Промислової Палати, функцію цих орґанів виконуватиме комісар, назначений міністерством господарства.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Удержання шляху Хуст-Перечин

Хуст, 25. 2.) Був такий час, що цей шлях Хуст-Свалява-Перечин був одинокою нашою захороною. Хоч був у дуже занедбаному стані, зробив для нас велику прислугу. Особовий і вантажний перевіз, пошта і все що нас лучило із світом, переходило через цей занедбаний шлях. Як би тоді не було цієї вузької й розбитої дороги, то ми були б зовсім відрізані від світу. Цей шлях буде записаний до історії народин Карпатської України. І тепер, коли вже маємо транзит через Мадярщину, цей шлях не стратив свого значіння. Управа публічних доріг пильно старається, щоб шлях був, після можливости, в доброму стані. Ввесь час працюють тут місцеві робітники й члени Карпатської Січи. Пересічний робітник тут може заробити денно 20—25 К.

Переговори з представниками мадярських залізниць

(Хуст, 25. 2.) Недавно були зійшлися представники залізниць з Мадярщини, Словаччини й Карпатської України для переговорів про справи передання залізничного інвентарю. Ці переговори були лиш інформативні й були ведені в приятельськім дусі. Переговори будуть на днях продовжувані. Розумніші мадярські урядовці стараються, щоб відносини між Мадярщиною й Карпатською Україною були цілком наладнані, але деякі радикали в Мадярщині сьогоднішнім станом річей дуже незадоволені й стараються завжди консолідацію взаємовідносин пошкоджувати на шкоду Мадярщині й Карпатській Україні.

БУДУЄТЬСЯ
залізничне сполучення Хуст-Свалява-Перечин

(Хуст, 25. 2.) Мусимо признати, що залізничне сполучення маємо в Карпатській Україні дуже погане. З Хусту на Ужанщину будемо їздити поїздом через Мадярщину, або мусимо їхати автобусами по не зовсім добрих дорогах. З Хусту до Ясіня можна їхати поїздом лиш через Румунію. Отже бачимо, що без залізничних шляхів, які б вели лиш через нашу територію, ми довго не обійдемося. Була велика хиба старого режіму, що не числив на майбутність і не постарався про залізничне сполучення через чисто українські етнографічні території. Мільйони К видавалися на території, що припали тепер до Мадярщини. Наш уряд добре знає про ці комунікаційні злидні й з тої причини буде старатися, щоб були побудовані нові залізничні шляхи. Незадовго почне будувати залізничне сполучення Хуст-Свалява-Перечин. Будування цього шляху буде тривати декілька літ, але найде тут постійне заняття багато тисяч нашого бідного робітництва. Підготовчі праці вже започалися.

10 ваґонів команиці для засівної акції

(Хуст, 25. 2.) Найважнішим питанням кожної весни є, щоб була засівна акція переведена вчас і добре. Саме населення деколи й при добрій волі не може цю акцію як слід перевести, бо не всі — при примітивному господарюванню — знають, коли саме й як засівна акція має переводитись. З тої причини цією справою занявся цього року хліборобський відділ міністерства господарства, що за співпраці хліборобів буде засівну акцію команиці й вівса переводити. Вже тепер було замовлено 10 ваґонів команиці. Хліборобський відділ міністерства буде все старатися нашим хліборобам помагати й буде з ними співпрацювати. Всі наші уряди є для того, щоб служили населенню Карпатської України.

В. Ґренджа-Донський: **(11)**

З великих днів народин Карпатської України.
(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

Продовження.

5. листопада (відполудня).

Ще раз пробую іти до експедитора, щоб мені вивіз меблі, бодай до Перечина, коли вже не до Хуста. Але це виключено, за жадні гроші грузовика ви не дістанете . . . Повертаю зажурений, людина дереться десять років, назбірає трохи зарядження, а тут все те пропаде. Шкода мені моєї бібліотеки, за двадцять років назбірав біля тисячки книжок і все те миши гризтимуть в мадярському Унґварі . . .

Враз, напроти вулиці Гучної перед касарнями (біля інституту глухонімих), чую вигуки: »бий українця!« Ще заки я опамятався, побачив перед собою пяного бродіївця, здається з Радванки, а два інші незнайомі типи. Вусатий раптом підніс палицю, щоб вдарити мене по голові, я голову трохи відхилив і палиця впала на ліве рамено з такою силою, що вповні задеревіла, затерпла мені ліва рука. Доки я відскочив, дістав ще раз палицею по плечах, але вже не так сильно. Крім олівця й нотеса немав у руках, а ні в кишенях нічого. Скрутився і перебіг я вулицею, куди якраз проходили військові обози. З Гучної вулиці надходив відділ війська і як це напасники побачили, подалися в напрямі міста. З озброєним вояком п. Яремчуком слідкували ми за ними, щоб передати поліціч, але вони седер юрби стратились.

— Неможливо, щоб ви були без зброї — каже мені Яремчук і ми пішли до краєвої команди жандармерії. Тут я пожалівся пану підполковникові Дроздові і той мені в подарунок дав 6.35 міліметровий бельґійський бровнінґ, але ані одної кулі. Знайомий детектив позичив мені кілька набоїв . . . Плече мене так болить, що не можу здвигнути руку.

Подорозі довідався я, що д-р Михайло Брящайко задумує залишатися в Ужгороді . . . Пішов до нього і кажу: пане публічний нотарю, що Ви робите? Хіба ж Ви не бачите, що нас вже тепер бють, коли ще вся сила в наших руках? Що буде, як вони будуть дійсними панами?.. Тоді ми, експоновані висітимемо на телеґрафічних стовпах . . .

Др. Михайло Брящайко запевнив мене, що ані в думці не має залишатись, але заздалегідь розголосив, що зістається, бо інакше мадяри зробили б помсту вже тепер, а то нехай думають,

УРЯД І УНО ПОБОРЮЮТЬ ЕКОНОМІЧНІ ЗЛИДНІ НА ВЕРХОВИНІ

Інспекційна подорож міністра Ю. Ревая

Нові мости й шляхи на Волівщині

(Воловий, 24. II.) »Нова Свобода« вже писала про те, що Волівщина дістала 200.000 К для розбудови шляхів і мостів. Праця була негайно започата й сьогодні вже бачимо деякі позитивні висліди.

Міністер Юліян Ревай, щоб на місці переконатися про обставини на Волівщині, приїхав сьогодні на нашу Верховину.

Біля окружного уряду в Воловім голосився пану міністрові окружний начальник др. Яцько і потім разом з міністром і його почотом пішли всі оглянути будовання деревляного мосту через Ріку до Лозянського.

Село Лозянське можемо сміло зачислити між найбідніші, але найсвідоміші села цілої Верховини.

В Лозянськім живе біля 1.500 населення. Це село вже повних 16 років домагається, щоб був побудований міст через Ріку, бо коли є в Ріці мало води, чайка не ходить і люди й в зимі мусять бродити. Коли знову є в Ріці води багато, є дуже небезпечно чайкою перевожуватись.

Будовання нового мосту вже зачалося. Щоб міст багато не коштував, населення Лозянського рішило, щоб кожний мешканець Лозянського працював на мості декілька днів задурно: »піший« робітник 5 днів, робітник з кіньми 3-4 дні. Тепер там працює 25-30 »піших« робітників а 15-20 з кіньми, які привозять дерево. Міст буде довгий майже 100 метрів і має бути в короткому часі добудований і буде коштувати біля 40.000 К.

Після оглянення приготовчих праць і виданню належних приказів, поїхав пан міністер далі на Верховину в напрямку прикордонного села, Прислопа.

Присліп, це таке собі Богом і людьми забуте село. Лежить у високих горах, біля границі. Село Присліп розбите на дві половини, між якими не має возової дороги.

Тепер — з приказу міністра Ревая — буде вибудована між обома частинами села добра возова дорога. Пізніше буде цей шлях продовжений далі до Новоселиці.

Зараз буде тут праця для 200 робітників на два місяці. Ця частина нового шляху буде коштувати майже 45.000 К.

Населення Прислопу багато терпіло нападами польських терористів.

Міністер Ревай і тут зараз на місці дав відповідні прикази й потім відїхав до Волового, де в приміщенні окружного уряду відбулися наради. Пану міністрові реферував тут др. Дудикевич і секретар Скира і була обговорена ціла низка найпекучіших господарських питань Верховини. Між іншим обговорено справу постачання кукурудзи, земельн. реформи, споживчих кооператив, домашнього промислу, урбаріяльні справи, неподільність земель і загально-економічні питання цілої Волівщини. Міністер Ревай і тут видав відповідні прикази й інструкції для дальшої праці для підвищення життєвого рівня верховинського населення.

По 17-ій годині відїхав міністер до Хусту в супроводі посла інж. Романюка, інж. Мурата, секретаря Вашка й редактора Юрія Тарковича.

Волівська округа є найбіднішою округою в цілій Карпатській Україні. Тут треба буде приложити рук до діла дуже енергійно й послідовно.

Ця округа є славна тим, що в селі цієї округи, Келечині, народився наш Батько премєр др. Волошин. В самім Воловім народився і наш поет і письменник, сьогодні начальний редактор »Нової Свободи« Василь Ґренджа-Донський.

Автор цих рядків має на Волівщину гарні спомини. Перед 10-ти роками бігав тут по горах босий а деколи й голодний за вівцями й коровами, а сьогодні, Богу дякувати, приїхав сюди з українським міністром. —ют—

Хитка пропаґанда

(Хуст, 24. II.) Мадярське радіо в боротьбі проти Карпатської України послуговується збанкротованими політиками з руссо-мадяронського табору. Кожний може щодня почути, як »русскій« спікер в мадярськім радіо незрозумілою мовою (ані українською ані московською) накидується на наш уряд і говорить фантастичні видумки про життя в Карпатській Україні. До цих неправдивих реляцій наші слухачі вже призвичаїлися, але недавно передало мадярське радіо неймовірну вістку: спікер мадярського радія приобіцяв нашим жидам, що коли вони поможуть Мадярщині в справі Карпатської України — Мадярщина прийме їх під свою опіку! Завела надія на українське населення — звертаються мадяри до жидів. Та й це мадярам вже тепер не поможе. Коли мадяри так люблять жидів, то ми можемо їм своїх 60 тисяч відступити, але територію, споконвіку українську —ми нікому й ніколи не дамо!

Із судової салі.

Гірка молодість

Життя на Верховині є немилосердне. Тверде, як рінь, як сплісніліий вівсяний оцупок. Воно часто є причиною, що людина попадає на недобрі, злочинні шляхи, за які буква закону строго карає.

І. Р. є молодий хлопчина. Ще майже дитина. Його очі такі наївні, глибокі й по дитячому отверті. Йому ще тільки пятнадцять років, але вже стоїть перед карним сенатом Краєвого Суду в Хусті за вигрожування, за богато крадежів. Від сімох років він покинув рідну хату, де не було з чого жити. Від сімох років служив у чужих людей, які його били, знущались над ним.

В його серці загартовувалась кров, бажання пімсти й вільного життя. Аж ось минулого року він зустрінувся з людиною, що його хотіла навчити лекшого життя. Це був польський терорист Йозеф Сабол, що його застрілили наші органи безпеки про спробі втечі з вязниці. Це було 22. листопаду 1938 року. Але до того часу малолітній І. Р. брав участь у грабіжах разом з Саболем. Вони ограблювали торгівлі й господарів. Брали, що попало під руки.

І. Р., нещасний син Верховини, стоїть перед карним сенатом і відповідає на запити спокійно. Взаду в салі плаче його мати: бліда, суха, тільки копія, а не справжня людина.

— Розкажіть, як то було на салаші, — питається прокуратор.

— Ми з Саболем сиділи у одної жінки. Десь так до півночі. Після того ми зайшли до одного господаря. Застукали у вікно. Він не хотів відчинити. Тоді ми зачали грозити: »таді четніцтво«. (Тут жандармерія). Він впустив нас. Сабол витягнув на нього револьвер. Чоловік втік із хати. Ми так само. Ми були страшно голодні. Пішли на салаш, бо знали, що у вівчарів дещо знайдеться. Вівчарі спали. Але на гавкання собак вони зразу поставали на ноги. Вівчарі мусіли нам дати їсти. Відтак ми лягли спати в колибі і проснулись тільки перед полуднем...«

Прокуратор питається матері малолітнього, чи ходив до школи. Ходив. Два роки. Не курить. До корчми не ходить.

Виступає оборонець. Просить, щоб не посуджували строго. Карний сенат відходить в іншу кімнату порадитись.

— Три місяці вязниці — читає голова сенату.

— Чи приймаєте? — питається. »Дуже дякуємо, світлий суде« —, відповідає за сина мати. Син так само погоджується. Він вже відсидів ці три місяці. На упімнення голови сенату, щоб поводився добре, відповідає: »Більше ніколи не хочу бути перед вами. Буду чесний«.

Нещасний хлопчина немов відродився. Його очі горять вдячністю за таку малу кару.

— Я вже не дитина. Буду працювати. Жити чесно, як інші люди...

Петро Карпатський.

що мають ще на те часу...

Повертаю до міністерства, щоб працювати. Понад вечір, входить до пана міністра Юл. Ревая трьохчленна делеґація ужгородської мадярської Національної Ради, з величезними кокардами на грудях. Були то: директор Молнар, партійний секретарь Кароль Кесері і ще один третій панок, якого я не знаю. Між ними і паном міністром Юліяном Ревaєм відбулась цікава розмова. Вони вимагали, щоб Краєвий Уряд не евакувати, арґументуючи тим, що палата була побудована для Ужгорода і вона, з зарядженням має для нього і зістатись.

— Ми вам залишаємо тут маєтку за півмільярда корон — відповів міністер Ревай. Школи, інституції, цілі бльоки палат, модерно вибудований, европейський квартал Ґалаґо, між тим хоч би ця пятиповерхова палата, що сама коштувала девятнадцять мільйонів. І ще Вам, панове мадяри не досить? Ви ще вимагаєте, щоб ми, бідні українці, залишили Вам рухомий маєток? Ні, панове мадяри, беріть до відома, що ми забираємо все, що можемо, відшрубуватимемо навіть ті клями з дверей, бо все те наше....

Мадяри відійшли, а десь біля девятої години вечером, відійшов і пан міністер, залишивши нас самих з інструкцією: евакувати! Др. Комаринський, що не спав дві ночі, одягнув піжаму і пішов до третьої кімнати спати. Секретар Ворон, вичерпаний, змучений, ледви стоїть на ногах, передає функцію міністерського секретаря нам двом з Дмитром Німчуком, а сам також відходить.

Але Німчук також змучений і ми два умовляємось, що до півночі буду я в службі, а після півночі він.

Лежала в куті шкіряна канапа. Німчук простерся і зараз почав хропіти. Я зателефонував до Національної Ради, щоб прислали студентів пакувати що можна, як наказав пан міністер. Але з Національної Ради прийшло лиш декілька хлопців, а сказано було, що має прийти пятьдесять.

Ці хлопці почали звивати чудові килими зривати з вікон шовкові заслони, словом евакуємо. Телефоную до Нац. Ради, щоб послали курєра до василіянського інтернату за дальшими хлопцями, але незабаром телефонічно сповіщають мене, що курєр не міг добитись до інтернату, бо перед брамою стоять мадярські ґардисти і не пускають.

Яжраз думаю над тим, яким чином видобути мені з інтернату хлопців, як їх сповістити? В цій хвилині вдираються до нашої салі два мадярські ґардисти з револьверами на мене, я зняв слухатко, щоб телефонувати, але один на мене крикнув: »в імени мадярської ради, відійдіть від телефона...« Другий приступив до мене і вибив мене з рук слухатко... Я тоді на всю салю, як не крикну: »Дмитре!...« Німчук зірвався з канапи, це було для ґардистів, несподіванкою (бо вони не бачили, що він там лежить) і, гейби остовпіли, стояли зблідлі, але ще все вперли на мене револьвери... »Поліція! Де поліція?« гукаємо ми надармо, а наш поліцай висунув носа з дверей перед покою і коли побачив, що ці стоять над нами з револьверами, зачинив знову двері і зник... »Хлопці, сюди!« — гукнули ми два на студентів, що пакували акти в інших кімнатах... пробудився і др. Комаринський і вивели хлопці ґардистів на коридор, здається, дали їм також порядну порцію прочухана обезброїли і увязнили... Тоді знайшовся і поліцаїт...

— Ти нещаснику, чого ж ти їх впустив сюди? — питали ми поліцайта.

— Та... знаєте, вони сказали, що приходять від капітана Бонча... а я хочу залишитися тут, у мадярській службі...

Нехай чорт забере таку поліцію!

Ми зараз залярмували пана міністра, а той ґенерала Сватка, за декілька хвилин прийшла жандармерія і прийшло військо. Ґенерал Сватек зателефонував, що коли треба, він поставить скоростріли на балькон...

Ще тієї ночі прибули студенти з інтернату і ми до рана прекрасно евакуовали.. навіть самі виношували столи, акти, відмонтовані телефони, бо все те пригодиться нам у нашій Державі.

(Буде далі.)

Остап Сірко:

ЗАПИСКИ ДО ПРОМОВИ МІН. ДРА ХВАЛКОВСЬКОГО

I.

Як ми вже у вчорашньому числі »Нової Свободи« подали, міністр закордонних справ Чехо-Словаччини виголосив цікаву своїм змістом промову про засади заграничної політики держави на зібранні редакторів та секретарів партії Народньої Єдноти. Міністр Хвальковський не таївся тим фактом, що передумовою визнання границь федерації є внутрішня консолідація і що доказом доброї волі (очевидно до великого сусіда) є зректися старих хиб, метод та пересудів. Над цими словами міністра Хвалковського примушені ми застановитися. Очевидно тут мова йде про відносини в Чехії та Моравії, бо політичні відносини в Словаччині і на Карпатській Україні, в останній особливо після виборів, є сконсолідовані.

II.

Виходить отже, що в Чехії та Мораві відносини не дуже сконсолідовані, навпаки, відносини там такі, які взагалі не доказують добру волю вимиритись з теперішнім станом річей у внутрі держави та поза її кордонами. Ми бачимо аж до сьогодні напір Праги на Карпатську Україну, який викликує велике невдоволення між українським населенням. Це др Хвалковський, людина що володіє таланом доброго стпостерігача, добре бачить і напевно довідався про це і в Німеччині. Він взиває чеських політиків, щоб зреклися старих хиб, метод та пересудів. А ми ще й по цей день бачимо, що деякі політичні кола в Празі мають велику охоту повторювати ці хиби, користатися старими методами.

III.

Ми, українці, навіть і словаки, з часів траґічних листопадових днів твердили і твердимо, що консолідація наших відносин та спокійне і братерське співжиття народів у федерації залежить у найбільшій мірі від Праги. Чеські ведучі політики, а це їм др Хвалковський пригадує, мусять зревідувати всю свою колишню політику та подати політику нову, якаб базувалася на щирості і приязні до інших народів у державі. Зрозуміла річ, що цей зворот ніхто не очікує з одного дня на другий, ми розуніємо біль та втрати чеського народу, але вимагаємо, щоб чеський народ, тобто його представники знову не заподіювали болю то зворушення між іншим народом федерації, наприклад між українцями. Це диктує здоровий розум та інтерес самозахорони, про яку згадав др Хвалковський. І ми, українці не маємо іншого на меті, тільки захоронитися, як народ, як етнічна українська маса та влаштувати наше майбутнє життя так, як хочемо і як зможемо.

АЛЬПА
францівка охороняє против перехолодження і нежиту

IV.

Хвалковський заявив, що змисл промови канцлера Гітлера не потребує коментарів. Те, що сказав вождь Великої Німеччини відносно Чехо-Словаччини, не потребує коментарів. Канцлер Гітлер виразно підчеркнув, що приятельські відносини між Німеччиною й Чехословаччиною почали наладнюватися, але бажає, щоб у державі наступила консолідація і спокій. Це говорив канцлер Гітлер після відомих подій у Хусті, про які світова преса, підшептувана ворожою пропаґандою писала, як про якесь страшенне »кровопролиття«. Консолідація нашої країни виходить з Хуста, з ініціятиви наших державних мужів. Ми б собі бажали, щоб Прага цій консолідації не перешкаджала, бо такі повторювання старих хиб та метод, за словами міністра Хвальковського, загрожують існування чеської нації.

V.

Ми уважно перечитали всю промову міністра закордонних справ Чехо-Словаччини, дра Хвалковського. Він говорив щиро, отверто, як добрий патріот своєї батьківщини. Він бачить, що в Чехії та Моравії є течії, викликувані пропаґандою шептом, які прямують до повернення старих »золотих часів« та очікують якоїсь міждержавної зміни. І цим дав гарну відповідь міністер Хвалковський, який між іншим сказав: »Ми не можемось грати з долею, щоб так Мінхен не стався вступом до нової катастрофи. Треба поборювати всяку пропаґанду, яка змагається у народі вдержувати надії на поворот старих часів. Сьогодні і Франція змагається з Німеччиною договоритись у кожному питанні«. Розумні слова. Але ці слова не є адресовані тільки Празі та поодиноким політичним колам, але мимоволі і нашим чеським братам тут, у Карпатській Україні. І тут між ними ведеться пропаґанда шептом, що повернуться старі, добрі часи, вони знов станутся господарами країни, і все буде по старому. Такі мрії є на шкоду самого чеського народу, на шкоду чеської державности.

VI.

Нас трохи бентежить, що вся чеська преса на цю тему досі нічого не написала. Чеські публіцисти не змоглися на написання резюме останніх перемін у федерації. Чеські публіцисти мали б цю промову міністра Хвальковського добре проаналізувати, та написати для чехів у всій федерації, яке становище їм зайняти до поодиноких питань. Немає сумніву про те, що в Празі помітне в журналістиці мале безголовя, дезорієнтацію. Психолоґію, чи переконання якоїсь людини не можна змінити з одного дня на другий. До цього треба часу, праці. У Чехії та Моравії, де були сильні робітничі організації та осередки лівих партій, є ідеолоґічні течії. Про це Хвалковський добре знає, тому й підкреслив: Не хочемо ніяких старань про »право« і »ліво«, про ідеолоґії, колективну безпеку, Женеву. Головним завданням тепер є захоронити народ, державну незалежність. І справді, якої ідеолоґії придержуватися народові, який хоче себе захоронити? За яку ідеолоґією йшли наприклад німці, гноблені та понижені мировими договорами? Це була ідеолоґія самозахорони, ідеолоґія німецького націоналізму, який доказав дива!

VII.

Український народ, який через листопадову траґедію здобув собі свободу, а щодо політичної консолідації, випередив чеський народ, хоч у нас безголовя могло бути в ті часи оправданішим, ніж в Чехії та Мораві. У нас тепер немає ніякої іншої, як націоналістичної ідеолоґії самозахорони. Ось наше діло, з якого на цей раз чехи моглиб узяти приклад!

Виказ осіб,

що прислали всенародній національний даток на розбудову Карпатської України

П. Прем. Др. А. Волошин	**5.000·—**
П. Міністр Юліян Ревай	**5.000·—**
Др Іван Рихло, лікар	3.000.—
С. Мариняк	1.000.—
Дир. Л. Балицький	130.—
Проф. Михайло Самойлович	150.—
Інж. Петро Ковердинський	300.—
Інж. Семен Кириченко	150.—
Др Леонид Гуменюк, лікар	100.—
Др Олекса Заворотнюк	300.—
Інж. Олекса Полянський	244.50
Нот. Михайло Боґоста	100.—
Громада села Неґрівці	572.—
Микола Калюжний	80.—
Інж. А. Троценко	70.—
М. Троценко	80.—
Теодор Воронка-Віскот, ур. банку	80.—
Кирило Феделеш	150.—
Інж. Сергій Химочка	200.—
Микола Богдан, став.	100.—
М. Філак	48.20
Осип Філак	45.50
Інж. Василь Мурашко, з друж.	1.000.—
Др Михайло Станько, адвокат	250.—
Інж. Іван Тарас	200.—
Юра Ворохта	60.—
Др Степан Вайда	100.—
П. Фединець	50.—
Інж. Карель Скиба, ліс. радник	500.—
Інж. Ст. Семашко (цінні папери позичка оборони ЧСР)	— 500.—
Др Роман Гвоздецький, лікар	200.—
Інж. Іляріон Кукшин	100.—
Інж. Василь Саух	100.—
Інж. О. Мудрак	100.—
Др Андрій Васьківський, ветер. лікар	200.—
Др Іван Наболотний, лікар	1.000.—
Павло Котович	69.—
Олеся Пожар—Петарова	200.—
Інж. Іван Рябовол	180.—
Інж. Василь а Прокіп Рябоволи	200.—
Іван Мускур, лісник	100.—

Продовження слідує.

Головна Команда О. Н. О. »Карпатська Січ« в Хусті — наказує отсим всім окружним Командам — зголосити з округи двох хлопців на науку-практику у фірмі Батя. Зголосити лиш таких, що мають 4 кл. горожанської школи та не молодші як 17 літ а не старші як 20 літ. Зголошення прислати Головній Команді до дня 5. березня ц. р. Речинець мусить бути додержаний.

О. Н. О. »Карпатської Січи«.
Головна Команда

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

„Пане, тут не куриться!“
„Так я краще виступлю, бо булаб велика шкода викинути двойфільтр SPECIAL ABADIE“

СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ СОЙМУ 2. березня в ХУСТІ.

З урядових кол довідуємося, що святочне відкриття першого сойму Карпатської України відбудеться в Хусті 2. березня 1939 (в четвер) вечером о 17-ій годині, в ґімназійній ґімнастичній салі.

Банкет в „Січовій Гостинниці“.

ТЕАТР І МИСТЕЦТВО

В четвер, 23. II. 1939. український театр »Нова Сцена« виставив премєру на 3 дії п. н. »Пані та її хресник« — Вебера Геннекен.

Комедія ця, це так сказати б »кусень французького життя«. Про перебіг вистави можна сказати хіба це, що наші артисти своє завдання виконали так, як цього вимагає сучасне театральне мистецтво.

Хоч комедія ця має всього чинних вісім артистів, то за це всі вони грали дуже добре.

Головнішу ролю грав полк. Де Сервач (Є. Шереґій), яку виконав першорядно. Публіка раз-пораз нагороджувала його рясними оплесками. Важні ролі грали Марколен (дир. Ю. А. Шереґій), Жоржетта, його дружина (М. Шереґіва), Ламбріссе (Д. Цукорка). Всі вони свої ролі виконали дуже гарно. Головно по мистецьки відограли свої ролі Марколен і його дружина Жоржетта, яких публіка часто нагороджувала оплесками.

Також решту роль виконали артисти Н. С. добре. Брішу грав Е. Приходько, Пеншона грав М. Цірикус, Зелі, покоївку, грала М. Долинаївна.

Комедія »Пані та її хресник« принесла нашій публіці не лиш »мішок« сміху, але по части розвагу та науку. ме

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПРОСВІТИ В ХУСТІ перекладаються на неозначений час

Чи не досить бесервісерства?

Читаю »Нову Свободу« ч. 34. В очі впадає стаття: »Куток військової мови«. Дивлюсь, хто написав. Під сподом лиш криптонім: »І. З.« Не догадуюсь хто це, а менше більше знаю тих, що у нас займаються мовою і визнаються на ній. Хоч довгенка стаття, треба прочитати. Тай прочитав з бідою.

Перше, що д. І. З. не подобалось у статті якогось добродія, що про військо писав, то слово »відібраний« новобранець. Каже, що слово »відібраний« перестаріле і не добре, та що пішло з того, що громади самі призначали осіб до війська, а »окрема комісія відбирала їх часто насильно від громад«. Дійсно це для мене нове і, хоч як вдумуюсь, не годен собі уявити, чому то та комісія відбирала насильно від громад людей призначених тими громадами до військової служби. Буйну фантазію має автор. Міг би писати гарні казки. Перебігаю скоро рядки очима, щоб побачити, яким то кращим неологізмом заступив д. І. З. те »перестаріле« слово отже: погане, дике, дурне, не уживане більше нашим народом і т. д. Цікаво мені, бо до тепер читав, або чув від народу на акт брання до війська лиш »перестарілі« слова »постріли, віддали, взяли, забрали, відобрали і відібрали« та чуже слово »асентирувати«. Д. І. З. каже, що треба його заступити словами: »узнаний здатним до військової служби«, або чужим словом »асентированний«. Тож по його думці треба кинути те своє рідне і загально зрозуміле слово »відібраний« в безвісти, бо воно перестаріле, а брати на одно поняття пять слів, або чуже. Одно скромне питання до д. І. З. Що він сробить, коли найдеться якийсь »модерний« мовознавець і напише, щоби не уживати слова »убити«, яке ще більше перестаріле від слова »відібраний«, а замість него уживати »позбавити на віки життя на землі«, або замість »сірник« — бо де вже нині є в сірниках хоч краплина сірки — уживати »патичок до витворювання поломіні« або чуже »запалка«, чо »шпічка«?

Дальше каже д. І. З. уживати замість »новий призов« новий призовний листок, хоч кожний докладно знає, що до війська покликують »призивним листком« (від призивати, а не призовати), а не книжкою, або інакше, коли не розходиться о мобілізацію. Пощо пхати ще те третє слово, замість старатися ті два заступити одним. Цілий світ стремить дегшого і коротшого способу вислову, а ми заводім як найдовші, щоб лиш не було перестарілого, якого ми часто і не знали і тому нас коле в ухо.

Замість »військова управа« каже уживати »військове управління згл. команда«. Отже знову викидати те »перестаріле слово. А причина? Хіба та, що управління то слово на один склад довше, або більше подібне до московського »управленіе«, отже не так дуже разить »модерних мовознавців«.

Про дальші »похибки і прогріхи«, як їх називає п. д. І. З., скажу хіба те, що роблять враження, що писані на те, щоб лиш чіпатися чогось. Доказом хай послужить хочби така противорічність, якої д. І. З. в свойому загалі не добачив. Там находимо в однім місці, що »протитанкова батерія« то зле, але »куди краще і більше зрозуміло« було б »батерія проти панцирних гармат«. Кільканадцять рядків нище читаємо, що »гармата проти танку« то зле, а має бути »протитанкова гармата«. Отже »протитанкова батерія то зле«, а »протитанкова гармата« то добре. Кінь з того сміявся б, якби умів читати.

При кінці статті находяться ще три »косички«, які характеризують наших »модерних мовознавців«. Замість рушниця каже д. І. З. уживати »ґвінтівка«, хоч це перерібка з московського »ґвінтовка«. Та чи маємо потребу на це, щоб доконче говорити про ті ґвінти, яких ніхто не бачить, а другі народи, прим. хочби німці, того не узгляднюють. Коли вже не »рушниця«, то маємо ще слова: самопал, мушкет, стрільба, пушка, кріс, ґвер, карабін, і є з чого вибрати. Чому те кріс з галицької армії на ґвінтовку несмачне, не розумію. Дальше каже уживати слова »кулемет« хоч як зазначує, деякі галичани уживають вперто »скоростріл«. Що те »кулемет« також чиста перерібка з московського »пулемйот«, то д. І. З. не обходить. Також каже, що назва »курінь« а ще із злим »галицьким наголосом« зла, а радить уживати »батальйон«. Та хоч це находиться у словнику С. і О. Якубських, на яких р. І. З. покликується, то воно ще не альфа і омеґа. Ці всі слова шиті на московській канві. Противно те »вперте галицьке« скоростріл не повстало ні на німецькій канві, де є »машиновий кріс«, ні на московській де є »пулемйот«, ба його находимо вже і в народній пісні з 1918 р., де співається:

Поляки втікали, личаки губили.
А за ними наші скоростріли били« —

а що це слово багато краще віддає назву того апаратчика, що скоро стріляє, а не мече кулями, бо метані були б зовсім не страшні, то здається кожному ясно. Також те »кріс« наше рідне гуцульське, хоч перестаріле, та ще й до команди дуже добре надається. А що до того галицького куріня, то це також не курінь-хата, ужите в тім значінню у Шевченка, як це д. І. З. запримічує. І в тим якраз біда, що до научуваня мови тих людей, що від колиски говорили по українськи, беруться такі, що аж із Шевченка учились української мови, а не виссали її з матірних грудей, так як Шевченко. Шевченко знав, що козаки вибирали собі не лиш кошового отамана, але і курінних отаманів, а ті мабуть не завідували ані тим кошем, що ним дрова носиться, ані тим куренем-хатою, де жили запорожці, але людьми. Хоч в дійсности полк у козаків не ділився на курені, а лиш на сотні, то коли галичанам треба було імени для більшої одиниці від сотні, то взяли термін »курінь« правильно, бо в склад козацького полку входили звичайно козаки з трьох до чотирьох куренів, отже пощо французького »батальйон« у московській шинелі, коли є своє рідне козацьке.

І коли д. І. З. пише: »Що зробити із старшою ґенерацією, вихованою в чужій школі« — то розвязка легка. Хай та старша ґенерація, що її чисто українські слова колють в уха, вчиться мови від ще старшої ґенерації, тобто із наших клясиків, а вперш у чергу від народу, а не від большевицьких модерністів. Хай бере до рук також словники і граматики тих, що скорше зачали писати по українськи, як 1905. р. і які тепер, враз з большевиками, не калічать нашої мови. Отже не »перестаріле« по большевицькім взірці, а своє рідне, народне має бути основою мови нашого інтеліґента, бо з тою »гарною новою мовою«, що часто від наших »модерністів« дійдемо до того, що інтелієнт і народ не порозуміють себе взаїмно.

Вкінці прошу редакцію, щоб не поміщувала подібних »мовознавчих« статтей, як »Куток військової мови«, бо можна мати взгляди для всяких дописувачів, але треба мати взгляд також і на передплатників та не денервувати їх статтями бесервісерів можливо всього іншого, а не мови.

Я. Голота.

ВІСТІ зі СВІТУ

— **Французький премєр** Даладіє на банкеті в честь Жоржа Вашинґтона м. ін. заявив: »Франція і Злучені Держави шукають миру у праці і честі. Для нас нема нічого дорожчого над свободу і гідність. Відкидаємо війну, бо почуваємось розумними люьми, бо віримо, що це абсурд і злочин жертвувати людське життя і збільшувати руїни, коли знаємо, що війна не дасть розвязки питань, які нас займають. Одначе хоч так думаємо, то ніколи не погодимось на абдикацію. Наша миролюбивість не є ознакою слабости або страху. Запевнюю, що Франція не поступиться ніколи перед погрозами, одвертим насиллям або вимушенням. Коли незалежність та ненарушимість нашої держави буде загрожена, кожний француз виступить в обороні Франції. Всетаки ми готові співпрацювати над кожним льояльно подуманим пляном обмеження, а навіть зниження зброєнь.

— **Новий бельґійський** премєр Перльо представив парляментові новий кабінет та в своїй програмовій промові звернув головну увагу на флямандське питання. Флямандський рух набрав такої динаміки та експанзивности, що було б небезпекою для держави далі його придавлювати. Дотеперішні реформи на цьому полі є недостаточні. В закордоній політиці Бельґії напрямні попередніх урядів не будуть змінені. Одним з найважніших питань є оборона краю і зокрема оборона проти летунського нападу і охорона цивільного населення.

— **Комісія**, зложена з пяти французьких військових старшин переводить інспекцію наймодерніших польських фабрик зброї, що були побудовані в Польщі при допомозі французького кредиту у висоті 40 мільйонів фунтів шт.

— **Балканська Антанта** покінчила наради в Букарешті. В урядовому комуніканті і у заявах міністрів закордонних справ для преси підкреслено бажаня скріплення приязних взаємин між державами балканської антанти. Сконстатовано, що погляди урядів тих держав на міжнародні питання згоджуються. Найвищою засадою балканської антанти є ненарушимість та інтеґральність теперішніх кордонів. Це утримання дотеперішніх границь звертається передусім проти болгарського ревізіонізму, метою якого є відзискання Добруджі в південній Румунії.

— **Польський міністер** закордонних справ Бек у березні в дорозі до Лондону або в повороті з Лондону затримається в Парижі. Ту відомість потверджують і в урядов французьких колах і у Варшаві.

— **Ґенерал Франко** заявив старшинам кружляка »Канаріяс«, що еспанська національна влада має рішучу волю зробити Еспанію морською великодержавою.

— **Між французьким і сирійським** урядами почнуться — як повідомляють з Парижу — в березні переговори на базі незалежности Сирії. На днях приїде до Парижу французький надкомісар в Сирії Пійо.

— **Болгарський король** Борис прибув до Риму, де є гостем італійського короля.

— **Протокол** про приступлення Мадярщини до пакту проти комінтерну підписали 24. ц. м. в Будапешті посли Німеччини, Італії і Японії та мадярський міністер закордонних справ.

— **Німецький** міністер внутрішніх справ розпорядив декретом: кожному німцеві, що в повному посіданні духових сил вступає до чужинецького леґіону або продовжує там службу, відібрати право німецького громадянства.

Румунський премєр патріярх Мірон Крістеа прибув у пятницю з Букарешту до Кан, де затримається один місяць.

— **Канадійський уряд запросив преосвященного** епископа В. Ладику ЧСВВ до комітету, який підготовляє прийом для короля і королеви Британії, що мають відвідати Вінніпеґ.

— **В Туреччині** відбудуться дня 26. березня ц. р. вибори до парляменту. Вибраних буде 422 послів замість дотеперішних 399.

..— **Польська влада** видала розпорядження, що Заользанський Шлезьк, який недавно Польща отримала від Чехо-словаччини, має називатись Західнім Шлезьком.

Польський ґенерал Желіґовські, що є послом до польського сойму, збірає підписи на внесення, що ніхто не може діставати емеритуру вищої понад тисячу злотих. Виїмок становлять президент держави і маршал армії.

Прийму учня, або ученицю
до крамниці канцелярськими машинами і приладами
Г. ОДАЙНИК,
все для канцелярії
ХУСТ, МАСАРИКА 70

Найліпші вина і шампань
до всіх винних склепів
й винарень додає
Й. НЕМЕШ І С-КА, СЕВЛЮШ

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

САМОСТІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО

II.

В попередньому розділі згадали, що міністерство вже розпочало свої підготовчі роботи майбутних праць. Але міністерства господарства є інвестичним урядом, тобто: воно має розділити ті частки, які дістане у формі ріжних податків. Кожний мусить зрозуміти, що то, що платив податками, йому вертається, або яко платня за виконану роботу в інвестичних працях, або так би мовити, натурою, ц. т. користанням всіх зроблених праць: залізницею, школою, шляхами, поштою, мостами, лічницями, санаторіями та багато-багато того є, що уживаємо задармо, не оцінюючи і нерозуміючи всього того. Але також мусить зрозуміти, що тих податків у нас тепер, в цей надзвичайний час, не вистарчить. Міністерство, щоби провести всі найнеобхідніші праці, мало би мати принаймі зразу податків за 15—20 років наперед. Цього не може статися, а тому кожний з нас мусить змагатися цьому якось допомогти іншими шляхами. Перш за перш ми повинні тепер платити всі свої податки і навіть ті, що є в залеглости,

Відтак ці потрібні суми нашому Уряду мусимо ми самі знайти в тій, чи іншій формі. Цим станемо самовистарчальними, а також не будемо чути, що на нас Прага мусить доплачувати. (Хоч коли би взяли олівець в руки і простою аритметикою порахували, то побачили б наші гіпер-брати, що на них самих, а на чеське вчительство, яке було не для українців, йшло річно пересічно 350 аж 400 мільйонів. Отже Прага »доплачувала«, але на своїх людей. А цього не мусіло б бути, коли наші люди мали би в урядах посади, чи в поліційно-фінансово жандарських службах, тоді наші хлопці помогали б своїм батькам, а ті бідні селяни — що вивчили своїх дітей за останні свої гроші, платили би всі свої податки, а не мусіли б бути довжниками державі й банкам. Але що ж, коли нас карали за неймовірно дурні річі судово, аби лиш доказати, що навіть Карпатська Україна в минулому році ще не мала хлопців для підметання урядів, так що було потрібно аж із Чех їх до нас викликувати. Маляр стін і голяр могли бути прийнятими в податковий уряд, а наші хлопці з горожанки не були здатні на це. Це проста аритметика.

Національний фонд

Отже, аби цього ми не чули, ми мусимо знайти суми як для інвестиційних праць, так і для других менш потрібних, але які дадуть моментально господарський ефект. Через це знову звертається увага на статтю »Національний фонд«, в часописі »Н. Св.« в ч. 149. від 1938, в якій була подана конкретна думка для здобуття фондів. Крім тих думок, що там є, подається ще, а то: виписати українську процентову позичку, а то не лиш тут у краю, але всюди, де є українці, головно в Америці. Коли ми могли давати для ріжних фондів панам слованам, то певно, що самі для себе зберемо більш.

Цей »Національний фонд« зо своїм власним Українобанком почав би робити різні трансакції такого роду, що могли би давати нам моментальні грошеві ефекти. Ясно, що в першу чергу ті найнеобхідніші, хоч то би і була інвестійна праця, а то шляхи, бо коли хочемо мати Карпатську Україну господарсько розбудовану, то в першій черзі маємо розбудувати наші шляхи

Мінеральні багацтва

Мусимо дати відповідний капітал на добудовання вже готових вуглянних копалень, а розпрацьовання других, бо сама республіка річно потребуватиме 4—5 мільйонів тон вугля, потім, хоч і тяжко, але мусимо і до цього рівночасно взятися, до проглублення принаймі одного-двох нафтових колодязів, поставити зразу рафінерію для нафти. Взагалі мусимо звернути увагу на наші мінеральні багатства, які безумовно мають бути національним-державним маєтком. Маємо мармур в Нересниці, Широкому Лузі і Підплеші, мусимо будівельників-архітектів зацікавити ним і почати ширшу розробітку їх карєрів. Між Нересницею і Вільхівцями можна поставити цементарню, в Дубриничах маємо каолін, в Солотвині поставити млин на сіль, там же бувають кавалки кристалічної соли, з якої в Україні в Брянцевській копальні вироблялися такі памяткові річі простим селянином, що мав не одну европейську медаль за їх мистецьке виконання. Цим могла б зайнятися різбарська школа в Ясіню. Ця школа мусить памятати, що Ч-ЧР згубило з відступившими землями також промисел грачок; що був так великий, що відчувається не-аби яка прогалина в цьому, отже ця школа має звернути на це увагу і почати зразу виробляти грачки, що може відтак з кустарного промислу розвинутися у велике підприємство. Безуслівно, що не сміємо ми забувати й на наші мінеральні води. Ч-С Р згубило в цій галузі багато, а ми зо своїма водами маємо це нагородити.

Туристика

Ясно, що з цим разом звязана і наша туристика, яка мусить перейти в державні руки, бо це є значінням загально-народнього добробута. На чолі цього маємо поставити не лиш ту людину, що знає край, але таку, яка зуміє все це скермувати так, аби ця велика машинерія принесла прибутки не лиш окремим одиницям, але і державній скарбниці.

Взагалі, а це будемо при кожній нагоді повторювати, мусять всюди на чолі стояти, люди фахові. Протекція брата, стрійка і якогось там вуйка, що протежує свойого кревняка — має перестати. Кожний має вибиватись своїми заслугами, людина фахова, що розуміє справу, що знає зо всього витиснути користь для народа, людина, яка має власну ініціятиву, помогти загальній справі. Таких людей потребуємо, а не протекційних дітей, що здобувають собі »славу« чужою працею.

Соціяльне забезпечення

При цьому не забуваймо і на те, що наша господарська політика не сміє бути лиш виробничого характеру, але рівнобіжно і рівночасно повинна мати і соціяльний характер. Одне без другого є неможливим, бо коли напружимо наші сили лиш на виробничий характер, то те, що здобудемо тим, згубимо соціяльним недогляданням і незабезпеченням. Ми потребуємо доми відпочинку, скажемо: »Українські соціяльні доми«. Ми їх потребуємо в першу чергу принаймі три, а можемо поставити їх в околицях Рахова, як одне компактне містечко з дерева, щось подібне як соціяльні доми ім. Масарика в Крчі. Ми мусимо дати місце забезпечення для безнадійно хворих і калік, для старих і для сиріт. Ці доми несли б імя нашого батька Волошина, Юл. Ревая, братів Бращайків, чи інших, чим би вшанували їх за їх незміримо велику працю і відречення для загалу.

Ці соціяльні установи — доми державі фактично нічого не коштували-б. Це було б маєтком всього края, отже видатки на вибудування їх з дерева несли б округи і села, які у своїх кошторисах мають на це т. зв. культурні фонди, а соціяльно-гуманна акція це ж є культурна праця, бо по кількости таких акцій ми говоримо про ступень культурности того, чи іншого народа. Безуслівно, що цим домам мали би помагати відповідним % всі соціяльно-гуманні установи, а також різні підприємства чи то грошемі, чи інші, а також ¼% із основного податку все населення. Це були б інституції, які самі собі майже нічим не помогли б, але другі соціяльні установи, як санаторії, купелі, доми відпочинку, пастеровський інститут, який нам необхідний, а при котрому лікувалися би венеріки і був би спеціяльний відділ для рака, спеціяльно дитячі лічниці, божевільна, санаторія для туберкульотиків і под. под., це все вже були би соціяльні установи виробничого характеру, принаймі самовистарчальні.

Відтак можемо на ці соціяльні установи робити спеціяльні збірки, вечірки і навіть льотерії.

Отже фінансове питання нам майже не стало би в цьому на перешкоді, не було б для нас воно траґічним, а тому лиш охоту і бажання, упертого бажання. Ясно, що і на чолі цього треба поставити працездатну людину, що знає як до цього підійти, в жадному випадку сухого урядовця.

ПОРЯДОК
в урбаріяльних справах

(Хуст, 25 II.) Рільничий (земледільський) відділ міністерства господарських справ задумує упорядкувати урбаріяльні справи. Для цієї справи буде установлена окрема комісія, а потім догляд над урбаріяльними лісами перейде на краєву дирекцію державних лісів в Буштині. Дирекція державних лісів буде в майбутності переводжувати всі розпорядження та зарядження, щодо господарського пляну в урбаріяльних лісах. Цілих 20 років в урбаріяльних справах не було, ані найменшого порядку. Великі ліси були плюндровані, урбаріяльна справа задовжувалася. Коли якесь село не мало грошей, то просто був проданий урбаріяльний ліс, але ніхто не старався про те, щоб вирубана площа була знову засаджена. Направити хиби в урбарії кличеться вже богато літ, але стара бюрократія ніяк з упорядкованням не поспішала.

Пізно зайця ловити

Бувають люди, котрі все беруть легкодушно, а також »легке перестудження« не беруть за щось поважне. Дійсність, коли пізніше мусять до них як найскорше кликати лікаря, бо горячка скоро підноситься, доказує, як небезпечне буває так зв. »легке нахолодження«.

Хоробу оминути лекше, коли її лікують! Правдивість тої старої лікарської мудрости видно найбільше підчас суровоі, дощевої погоди. Взяти кілька таблеток ТОҐАЛУ - значить хоронитися перед хоробами від нахолодження. ТОҐАЛЬ мусить бути в кожній родині. Більше 7.000 лікарів ствердило скоре і певне ділання ТОҐАЛЮ. Ціна 12 К та 27.50 К.

Реорганізація хліборобської (земледільскої) комори

(Хуст, 25. 2.) В цілій Карпатській Україні зовсім отверто говорилося про те, що цілий великий та дорогий апарат хліборобської (земледільської) комори є собі так побічним апаратом тоді всемогучої аґрарної партії. Розділ між офіційними секретарями цієї партії й канцеляріями хліборобської комори був лиш той, що ці останні були плачені державою. По зміні всього режіму змінилася й справа з хліборобською коморою. Ця інституція буде переорганізована так, щоб дійсно служила народові й займалася виключно хліборобськими справами. Новий секретар хліборобської комори проф. інж. Доманицький за короткий час зробив вже богато, але дійсна праця настане лиш тоді, як буде ця інституція зовсім переорґанізована, бо із старим апаратом дуже тяжко робити нові речі. Нові статути є вже приготовлені й будуть на днях одобрені.

Найліпші ровери шумавські на місячні рати 50 кч

Засилає за оплатою на всі стації ЧСР. і з зарукою.

Цінник задармо. 714

I. PICHNER, Klatovy XIV. Šumava.

Українська книгарня

Т. САВУЛИ У ВІДНІ

виконує замовлення на всі українські книжки, ноти, мапи, листівки, календарі, журнали, образи, портрети, листівки та відзнаки. Комплектує бібліотеки. Пересилка моїм коштом.

Книгарням звичайний опуст.

Адресуйте:

Ukrainische Buchhandlung THEODOR SAWÜLA 713

Wien I., Riemergasse 2.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Перші жіночі спортові працівниці вже приголосилися!

На заклик спортової редакції нашого часопису вже приголосилися перші жінки, які хотять працювати на жіночому спортовому полі. Є то аґільні дівчата-вчительки із Сокирниці: Єлизавета Грабова, Анна Медвецька і Маруся Лашкайова.

Очікуємо дальші приголошення!

Бокшай знову визначився

Наш відомий карпато-український воротар, Олекса Бокшай, знову визначився в Парижі на футболевому змаганні Париж—Прага, яке скінчилося невирішено 1:1.

Коли вже будемо мати більше таких Бокшаїв?

С. К. Русь Хуст - змінить назву?

Як зачуваємо, С. К. »Русь« Хуст незабаром змінить назву на »С. К. Гайдамаки«. Після нашої думки ця назва буде дуже влучна, бо характеризуватиме наших молодих боєвиків.

Коли зачнеться футболева сезона?

Ще ніколи не мали наші хлопці-футболісти такого довгого зимового відпочинку, як тепер. Осіння сезона наслідком мобілізації вже 25 вересня закінчилася і від того часу так грачі, як і публіка, не мали можливости віддатися своєму улюбленому спортові.

Як зачуваємо, футболева сезона в головному місті Карпатської України в найкоротшому часі розпічнеться так, що в половині місяця березня матиме публіка можливість насолоджуватися красотою футболевої гри.

Кільки футболевих суддів є в Карпатській Україні?

Із 46 футб. суддів маємо сьогодні тільки 12. Бувший провід футб. суддів в найкоротшому часі має зорганізувати спеціяльний курс для будучих ф. суддів, щоб доповнити кадр відпавших суддів новими, добре підготовленими молодими спортовцями.

Цей курс правдоподібно триватиме 3 дні й на ньому викладатимуть: бувший голова суддів, **др. Комаринський, Черногорський, Мурсак,** др. Марко й В. Федак.

Дещо з останніх днів С. К. Русь - Ужгород

Переживаємо історичні дні. Перед нашими очима скорим темпом міняються великі світові події, між якими і наш народ в недавній минувшині тяжко пережив свою народню трагедію, втратою наших стародавніх міст Ужгороду, Мукачова, та багато інших сіл.

Ця народня траґедія тяжко постигла і карпато-українських спортовиків, бо стратою Ужгороду розпався і наш найбільший український клюб С. К. Русь Ужгород.

Хочу відповісти на багато запитів, в яких розповім дещо з останніх днів С. К. Руси в Ужгороді.

Осінню сезону східньословацько-карпатоукраїнської дивізії в 1938 р. почала Русь з неуспіхом, бо перші свої два дивізійні змагання на своїй площі в Ужгороді програла проти МШЕ Мукачів на 3:5, а проти ЧсСК Кошиці рівно-ж на 3:5.

Трете змагання проти СК Славії Пряшів 25. вересня ізза мобілізації вже не грала. СК Русь Ужгород своє останнє змагання зіграла 19. IX. 1938 проти ЧсСК Кошиці.

Підчас мобілізації площа СК Руси була забрана військом для військової автоколони. З грачів »Руси« по виголошенні мобілізації зразу наступили до військової служби: Ковач, Кобзар, Шандор, Куруц, Криж І., Шкиряк І., Федак, при чому Шашовець, Радик і Крайняк ще служили, як активні вояки.

Забором площі та відходом грачів до військової служби, зразу, без жадних окремих оголошень, завмерло спортове життя на площі СК Руси.

Замісць мяча та грачів на площі ми бачили тяжкі військові авта, які зовсім знищили площу. Замісць спортових глядачів, ми бачили там багато вояків, які одначе не могли заповнити великий простор, побудований й покритий трибунами для публіки.

Одинокий чоловік, що до останньої хвилини лишився на своїм пості й тоді, коли другі вже не цікавились ділами »Руси«, був довголітній слуга СК Руси, Грецький, який все вірив, що то все є переходове, що »усміхнеться доля« і для »Руси«.

На жаль, не так сталося!

Віденський розсудок вирішив і дальшу долю СК Руси. Зачалася евакуація Ужгороду... Всі забули на СК Русь, на його трофеї, на його славну минувшину... кожний був зайнятий своїми особистими, або урядовими ділами.

Могло статися, що трофеї залишились би в Ужгороді

Інвентар футболевого відділу й архив були захоронені, бо слуга Грецький все перевіз до Доманинець, перебравши від довголітнього провідника й основателя СК Руси, дир. Авг. Лавришина.

Площа залишилася пустою, порожньою. Ледви по приходу мадярів до Ужгороду, злі люди постаралися о те, щоб замки й двері в кабінах розломили, пліт на многих місцях розібрали, лавиці розграбили.

Нам, які щодня перебували на нашій малій площі, дуже тяжко було з нею пращатися. На цій площі ми вигравали свої найтяжчі змагання, на цій площі наші славні хлопці-молодці — футболісти здобували нам найбільше слави, тут ті »літаючі вчителі« робили нашому народові найліпшу пропаґанду, тут на зеленій площі примушували наші герої-грачі шанувати наш народ.

Все тепер так далеке і сумне!

Грачі, ведучі члени й великі маси прихильників »Руси« раптом мусіли покинути Ужгород, забуваючи на »Русь«, на студ. спортовий день, на валейбол, на штранд, щоб тепер по унормованні відносин сумно-радісно згадати нашу славну спортову минувшину...

Тепер все частіше чуємо запити, що є з »Руссю«? Хто із ведучих і грачів там лишився, а хто перейшов в Карпатську Україну? Чи буде ще СК Русь? Такі і подібні питання чуємо щодня і наше серце тішиться. коли дехто приїде з Ужгороду, а ми дізнаємося дещо про грачів, що там залишились.

Не всі грачі й ведучі мали можливість перейти в Карпатську Україну. З грачів там залишилися: Товт, Хома, Ковач, Іванчо, Карман, Копчай, Шкиряк І., і наш старий Йотя Криж. Багатьох примусіли так поступати матеріяльні та родинні обставини.

В Карпатську Україну перейшли: Шашовець, Кобзар, Криж II, Радик, Чанчинов, Філак та Желтвай. Бувших добрих товаришів сьогодні, на жаля, відділюють границі.

Грачі, що залишилися були в Уж-

Листування спортової редакції

М. Ревтій, Білки. Вашу листівку ми одержали. Тішимося, що наші фахові спортовці приголошуються. Окремий лист Вам іде.

Ю. Делій, Кошельово. З Вашою реґістрацією ще почекайте. Футболевий Союз в Карп. Україні буде в найкоротшому часі реорганізований. Приїдьте на загальні збори СК Русь Хусту.

М. Зумр, Устьчорна. Вами намічений план дуже актуальний. Потрібуємо добрих організаторів і працівників в цій спортовій галузі. В неділю відвідаю Вас.

Спортовці—футболісти!

Прийдіть всі в неділю на загальні збори СК Русь Хуст, де вирішиться дальша доля нашого майбутнього карпато - українського футболевого репрезентанта.

городі під веденням др. Андрія Марка і В. Федака, заграли ще 20 падолиста одне змагання під старою назвою СК Русь Ужгород. Грали вони з ужгородським УАЦ, якого набили на 7:1.

Це змагання можна назвати останнім офіційним змаганням СК Русь Ужгороду. Склад команди був такий: Кричко, Товт, Хома, Іванчо, Копчай, Клич, Шкиряк І., Криж І., Карман, Крайняк і Товт II. Грачі грали в дресах ЧсСК. Останній гол СК Русі за його існування дав Йотя Криж.

Всі згадані грачі залишилися на окупованій землі. З ведучих др. Андрій Марко й Василь Федак перейшли в Карпатську Україну. Почесний предсідник С. К. Руси в Карп. Україні є премєр др. А. Волошин. В управі клюбу є др. Ед. Бачинський, Авґ. Лавришин, др. Микола Долинай, інсп. Ст. Федор, Калабишка, Куруц, Шимоновський та Кобзар, а тепер ще др. Андрій Марко і Василь Федак.

В останніх часах робляться проби, щоб »Русь« і надалі удержати в Унґварі, а то при помочі мадярської влади. Хоч би й була в Унґварі реорганізована СК Русь, але вона не може репрезентувати наш народ. Нинішній »унґварі Рус« утратить своє первісне значіння.

»Русь« перше своє змагання грала в червні 1926 р. — останнє 20. падолиста 1938. За тих 12 літ »Русь« Ужгород здобула собі в серцях нашого народу велику любов, виховала широкі маси до спорту та скріпляла думку тілесного виховання. Тому нині, коли зачинаємо вдруге будувати наш народній спорт, будуймо його по слідам і інтенціям старої — ужгородської »Руси«.

В імені великого табору карпатоукраїнських спортовців найщирішу подяку й признання висловлюю тим Лавришинам, грачам Бокшаям, Крижам, Куруцам і т. д., які за коротких 12 років стільки трудились і змагались для піднесення СК Руси Ужгороду.

Слава їм!

Василь Федак.

Ч. 2250/283 ai 1939.

Публічний конкурс

Окружний уряд в Сваляві розписує згідно з постановами задавчого правильника з 17. XII. 1920, ч. 667 Зб. з. і р. публічний конкурс на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939.

Оферти належать подати на урядових друках, котрі видає окружний уряд в Сваляві, технічний відділ, за режійну ціну або посилається на післяплату починаючи днем 27. лютого 1939 р. Оферти в порядно замкнених копертах означені написом: »Оферта на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939« приймає технічний відділ Окружного уряду в Свалаві до дня 13. березня 1939 р. до год. 10-ої перед полуднем.

В оферті навести треба означення дому, його ведучого, рід каменя та виріб шутру машиновий чи ручний. Одержані оферти будуть отворені того дня о 10.30 год. передполуднем в технічнім відділі Окружного уряду в Сваляві.

До оферти має референт предложити крім виповнених урядових формулярів також:

1. податкове потвердження або проголошення о податкових компензаціях;

2. завірений відпис колективної умови з робітництвом з ломів та з місць, з яких матеріял оферується;

3. два взірці каміня з означенням лому та оферента.

Без цих прилог не буде подання задане.

Взірці належить предложити в тім випадку, коли розходиться о лом, де не було міністерству предложене свідоцтво о пробах каменя.

Для зложення вадія будуть оференти візвані по отворенні оферт. Кавція у висоті 5 % задавчої суми буде задержана при виплаті рат.

Оферент стоїть в слові аж до рішення про задання міністерством господарских справ Карпатської України в Хусті. Окружний уряд застерігає собі на основі власного рішення знести офертне поступовання без подання причини, далі застерігає собі відібрати частину додання прямо з державних каменоломів а задати лишень розвіз на основі цього офертного поступовання. Дальше застерігається аж на 50 % кількости камяни для поодиноких доріг після офертного кошторису. Для конкурсу приходить в увагу лишень матеріял з Карпатської України. Додання мусить бути виконано в терміні, як є уведено в офертнім кошторисі.

Додання буде задане для поодиноких шляхів або для поодиноких відтинків доріг. На оферти неповні, зпізнені, або не відповідаючі конкурсовим постановам, не буде звертатися увага. Задання станеться писемно.

Речинець додання для кожного відтинку окремо, може бути в задавчим листі відповідно управлений.

В Сваляві 18. лютого 1939.

технічний відділ у Сваляві.
704 **Окружний уряд.**

Публічний конкурс

Окружний уряд в Тячові розписує згідно з постановами задавчого правильника з дня 17. грудня 1920, чис. 667 Зб. з. і розп.

публічний конкурс

на додання шутру, дерті та піску для державних та краєвих доріг на р. 1939.

Оферти належить подати на урядових друках, котрі видає окружний уряд в Тячові, техничний відділ, за режійну ціну або посилається на післяплату починаючи днем **27. лютого 1939. р.** Оферти в порядно замкнених копертах означені написом: »Оферта на додання шутру, дерті та піску для державних доріг на рік 1939.« приймає технічний відділ Окружного уряду в Тячові до дня **14. березня 1939. р. до год. 10. передполуднем.**

В оферті навести треба означення дому, його ведучого, рід каменя та виріб шутру машиновий чи ручний. Одержані оферти будуть отворені того дня о **11.** год. передполуднем у технічнім відділі окружного уряду в Тячові.

До оферти має оферент предложити крім виповнених урядових формулярів також:

1. податкове потвердження евент. проголошення о податкових компенсаціях;

2. завірений відпис колективної умови з робітництвом з ломів та з місць, з яких матеріял оферується;

3. два взірці каміня з означенням лому та оферента.

Взірці належить предложити в тім випадку, коли розходиться о лом, де не було міністерству предложене свідоцтво о пробах каменя.

Для зложення вадія будуть оференти візвані по отворенні оферт. Кавція у висоті 5 % задавчої суми буде задержана при виплаті рат.

Оферент стоїть в слові аж до рішення про згадання. Окруж. уряд застерігає собі на основі власного рішення знести офертне поступовання без подання причин, далі застерігає собі відібрати частину додання прямо з державних каменоломів а задати лишень розвіз на основі цього офертного поступовання. Для конкурсу приходить в увагу лишень матеріял з території Карпатської України. Додання мусить бути виконано в терміні, як є уведено в офертнім кошторисі.

Подання буде задане для поодиноких шляхів респ. для поодиноких відтинків доріг. На оферти неповні, запізнені або невідповідаючі конкурсовим постановам, не буде звертатися увага. Задання станеться писемно.

Термін подання для кожного відтинку окремо, може бути в задавчім листі відповідно управлений.

В Тячові дня 20. лютого 1939.

Окружний уряд,
705 **технічний відділ в Тячові.**

Увага

Книгарня »Січ«, Хуст, Ізька вул. 67, має заступництво в Карпатській Україні видавництва »Українського Видавничого Інституту« зі Льва-Городу. Можна замовляти слідуючі видання: **Атлас України і сумежних країв, Географію України, велику мапу України (150×80).** Книжки: Кассон: **Як вибитись на провідне місце,** підручник **для українських старшин і підстаршин,** портрети **Пол. Коновальця,** календарі та інше. — Купуйте у свого! 707

ВІСТІ

Всіх православних українців, що бажалиб отримувати »Український Вістник«, орґан Української Православної Церкви в Америці проситься додавати точні адреси свої і своїх знайомих, головно тих, що не позбулися русофільського духа, »Український Вістник« будемо висилати ДАРОМ кожного місяця, хто о це буде просити. Адреса: Ukrainian Herold 641 Roosvelt Avenue Carteert, NY., USA.

З рамени Мистецької Громади »Говерля« відбудеться у вівторок 28. лютого ц. р. в год. 7 (19) вечора виклад інж. Миколи Кушніренка на тему »Церква та національне відродження«. Саля домівки Жіночої Січи« при вул. Городської ч. І. (у Паленчіка, по дорозі на станцію, напроти Замку). Вступ за добровільними датками.

Ґрипа оминє наш поріг, коли переконаємося, що вживанням французьки АЛЬПА уникнемо ґриповій наказ, що загрожує наше здоровля. Альпа є середник дезинфекцій. Інгалюймо то полощім Альпою. Вистарчить кілька крапок до холодної води. Порадьтеся з лікарем.

Маленькі гуцулики на розбудову держави

Дорогі наші рідні Провідники!

Ми, учні української горожанської школи в Ясінні довідалися від наших панів учителів, що українці всього світу, де б вони не жили, спішать з національним податком для розбудови нашої рідної Карпатської України.

Ми сказали собі, що і ми, малі гуцулики, учні горожанської школи, не хочемо остати при цім великим ділі позаду.

Одного дня ми зговорились, а другого дня ми вже зібрали між собою **256 кор. 35 сот.** і передали панові директорові Гуркові для переслання до Хуста.

Дали ми все, що лиш хто з нас мав, бо хочемо, щоб і ми були будівничими нашої України. Щасти Вам Боже, дорогі Провідники, в Вашім розпочатім ділі, а ми обіцяємо Вам, що як виростемо, то Вами розпочате діло докінчимо, бо хоч малі ми ще дітваки, та жертвувати для рідного народу навчили нас батьки.

Присягаємо, що не спічнем, поки кайданів українського народу не пірвем.

Слава нашим вождям!
Слава українському народові!
Слава Карпатській Україні!

З глибокою пошаною:
Василина Андрухович, в. р.
За І. клясу:
Іван Калинюк, в. р.
За II. клясу:
Анна Яблонецька, в. р.
За III. клясу:
Елисавета Крайнівна, в. р.

Запрошення

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Спортового Клюбу »Русь« в Хусті,

що відбудуться дня 26. лютого ц. р. в державній народній школі на вулиці Масарика ч. 6, в 10 годин.

Програма:

1. Відкриття зборів.
2. Звіт секретаря.
3. Звіт касіра.
4. Звіт інструктора і матрикаря.
5. Вибір управи.
6. Зміна назви »Русь«.
7. Закриття зборів.

Просимо всіх членів, а також і новоприбувших спортовців, фахових спорт. діячів й інтересантів, щоб взяли участь на загальних зборах та допомогли відбудувати в Новій Столиці сильний, репрезентативний клюб.

У випадку, колиб о 10. год. не появилося достаточне число членів, збори відбудуться о годину пізніше за кожної участи членів.

Комітет.

П. Т.
Українська Національна Рада
в Хусті.

На фонд розбудови нашої Карпатської України — посилаю сьогодні поштою 1000 К. По одержанню прошу надіслати потвердження, що гроші в порядку дійшли.

Слава Україні!

З глибокою пошаною:
Др Іван Наболотний, в. р.,
лікар в Бенешові біля Праги.

„НОВА СВОБОДА“
виконує своє завдання.
Що робите Ви для „Нової Свободи“?
Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю — Габура Степана, Королево н. Т. 70

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колегія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присланні статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоти місячно, кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.
Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі оферти прокладаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.

Річник XL. Число 44. вівторок, 28. лютого 1939. 50 ц.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Премєр др Августин Волошин та міністер Ревай — до Праги

Вчора відїхали скорим потягом до Праги пан премер др. Волошин та п. міністер Юліян Ревай. В Празі наші міністри поведуть переговори з центральним Урядом республіки.

До уваги послам Сойму Карп. України!

Проситься всіх послів Першого Сойму Карпатської України, прибути до Хуста вже 1-го березня о год. 9 рано і появитися в канцелярії УНО на наради. УНО.

Пан Президент др Гаха скликав Сойм

Президент федеративної Республики пан др Гаха скликав перший Сойм Карпатської України на день

2. березня 1939

в четвер о годині 17-ій до Хуста.

ПРОГРАМА:

1. Відкриття.
2. Присяга послів.
3. Вибір голови і його присяга.
4. Вибір 2 заступників голови і їх присяга.
5. Вибір 2 секретарів і 2 доглядачів порядку.
6. Вибір комісій.
7. Закінчення.

Астон Ґваткін їде до Лондону

(Берлін, 27. II.) Шеф господарського відділу британського закордонного уряду, Астон Ґваткін, колишній член місії Рансімана у Чехо-Словаччині, учора виїхав з Берліна до Лондона. Ґваткін представникам преси проголосив, що він своїм післанням в Берліні є цілком задоволений. Цілю подорожі Ґваткіна до Лондону є підготовлення приїзду державного секретаря Гудсона до Берліну.

Італійці з Франції повертають до батьківщини

(Рим, 27. II. Стефані.) Ґенеральний секретар фашистської партії Стараче вчора на залізничному двірці в Турині прийняв 1.400 італійських реемігрантів, що повернулись із Франції. Відомо що Франція переводить реєстрацію чужинців особливо італійців ізза проти-французької кампанії Італії. Французький уряд задумує успіх італійців, що не мають право горожанства у Франції виселити. Ці 1.400 реемігрантів є перший транспорт італійців, виселених із територій Франції.

Палестина – нова незалежна арабська держава

(Єрусалим, 27. II.) Населення в Палестині уважно слідкує за перебігом палестинської конференції в Лондоні, про яку в країні ширяться різні поголоски. Інформації, за якими Велика Британія хоче зробити з Палестини незалежну арабську державу, викликала між населенням велику радість. У Яфі, Єрусалимі і по всіх більших місцевостях Палестини відбулись маніфестації. Арабська преса вітає створення арабської держави з Палестини і заслугу за визволення арабів приписує особливо королеві Ібн Савдові. Зрозуміла річ, що між жидівським населенням Палестини панує песимистичний погляд і настрій, щодо палестинської конференції в Лондоні.

Від адміністрації

повідомляємо наших передплатників і читачів, що до цього числа вкладаємо поштові складанки (чеки). Просимо їх використати, пересилаючи передплату.

Адміністрація.

Великий день Хуста

Минуле Хусту сумне...

Від давних часів заселений разом зо своєю околицею українським населенням, ніколи не був містом свого люду. І хоч ніколи не був він по кількости мешканців містом неукраїнським, все володіли ним чужинці.

Хуст, наше столичне місто так часто записалося в історію чужих кордонів. Старинний його замок був все столицею тих, що володіли й солотвинськими копальнями соли. Сіль та була для власника копалень великим скарбом, джерелом потуги і тому стало та стало велися бої та двірські інтриґи о власність хустського замку. Мадярські королі обдаровували своїх слугів за їх заслуги хустським замком ,відбирали його зрадникам, своїм військом здобували його проти бунтівникам. Особливо часто зміняв хустський замок своїх властителів в часі, коли семигородські князі при помочі турків боролися з мадярськими королями за власть над краєм. Даруючи Хуст старалися то одні, то другі зєднувати собі в обдарованих приклонників для своїх цілей. Початком XVIII-го століття є він в руках князя Франца Ракоція II. а по його упадку переходить в руки князя Бетлена а опісля яко власність австрійського цісаря є осідком військового ґарнізону. З липня 1766 вдарив у замок грім, повстав вогонь, який знищив навіки славний замок...

А під замковою горою зростало та цвіло, то знова завмірало від чужих наїздів та пожарів українське село Хуст. Чуже тим, що там на горі володіли замком та краєм, але зросле з землею українського народу. Гноблене та визискуване населення жило переконанням, що тоді коли зайдуть хмари над гордою замковою горою, вийде сонце над хатками, що розкинулися там внизу. І дійсно, кінець замку Хусту — це початок міста Хусту. Протягом XIX. віку Хуст стало розвивається, нема війн о власність замку, за те селяни розводять сади, розширюють свої господарства, наладнуються шляхи, приходить залізниця, — Хуст стає малим окружним містечком.

Двадцятий вік приносить нове життя в нинішню столицю. Хуст стає торговельним осередком Мараморощини. Світова війна приносить пробудження національної свідомости а перший іспит своєї національної зрілости складає Хуст на конґресі дня 21. січня 1919 року заявою: »Геть з чужим ярмом, українська земля для українців«. В 1920 році стає Хуст осідком краєвих урядів, що перенеслися сюди по прилученні Сиготу до Румунії. Перебирає ролю Сигота, стає центром Мараморощи-

Докінчення на стр. 5.

Карпатська Україна і бельґійська преса

Бельґія, це — мала держава, що повстала перед сто роками. Головно завдяки дипльоматичній допомозі Анґлії, що хотіла бачити в Бельґії так зв. буферну (забезпечну) державу між Німеччиною та Францією. Існування таких малих держав, як Бельґія та Голяндія є корисне для Анґлії ще й тому, що й її власні кордони вони охороняють перед безпосередною атакою Німеччини. Щоб така буферна держава виконувала, як слід, своє завдання, вона мусить бути невтральна цеб-то така, що не мішається до справ своїх великих сусідів і не входить ні з одним з них ані в союз, ані у ворожнечу. Бельґія була невтральна до світової війни. Тепер вона не є вже невтральна, але на практиці веде далі невтральну політику, за що й висловив їй своє признання Гітлер у своїй останній промові в Райхстаґу.

Здавалосяб, що таку малу державу мало обходить все те, що діється в інших державах і що її преса повинна безсторонно насвітлювати наприклад такі проблєми, як проблема Карпатської України. На жаль так не є. Діють тут різні політичні партії, звязані своєю ідеольоґією та симпатіями з Москвою, з Францією й інш. Їхні часописи насвітлюють справу Карпатської України, взагалі проблєму України, по лінії бажань та інтересів Совєтів, Франції та інших ворогів України. Ціла комуністична, соціялістична та ліберальна преса відразу поставилася вороже до Карпатської України, тому що до автономії Карпатської України причинився Гітлер, а все, що робить Гітлер, викликує в тої преси скаженість. Вона попадає в лють на саму думку, що вільна Україна може розсадити ту тюрму народів, якою є Совєти. Чи треба додавати, що в проводі тих партій і їхньої преси сидять жиди?

Нема потреби передавати в тій короткій статті тих усіх брехонь, про Карпатську Україну, якими згадана преса годує своїх читачів. Згадаємо тільки дві статті про Карпатську Україну поміщені останними часами в ілюстрованих бельґійських журналах. Обидві прикрашені багатьома знимками. Є це картини, що представляють карпатських українців у мальовничих національних строях, наших січовиків, сцени з Хусту і т. п. Всі ті картини є гарні і роблять дуже миле враження.

Але коли перечитаєте самі статті і написи під картинами, то побачите, скільки там є злоби та нетактовности. Коло фотографії команданта Січі Клемпуша написано грубими, великими буквами: то є їхній командант, що зизує. Яка низька підлота криється в тому насміху, і не тільки підлота, безсильна лють проти чоловіка, якого ціла та жидівсько-ліберальна і совєто-фільська зграя редакторів не варта поцілувати ані в кінець чобота. На першій сторінці поміщена велика фотографія карпатського селянина, що сидить в почекальні уряду в Хусті. Під сподом напис: Чи знає той чоловік, чим він є і чим він буде завтра?

О, знає дуже добре бандитська рука, що писала ті слова, що вона пише брехню. Але та злодійська і сотки інших злодійських рук будуть завжди писати, що ми є нещасні, темні і добрі тільки до того, щоб над нами і над нашими багатими землями панували інші народи і щоб на нас наживлялися ті, які їм кажуть писати брехливі статті про Україну.

Чи завжди? — Ні! Прийде ще пора, коли ті злочинні руки повсихають!

...Богдан Горович...

Через освіту, до щастя й волі!

Без книжки й науки — розум короткий
а світ тісний...

Після довгої ситуаційної мовчанки й загальної пасивности центру і периферії, управа т-ва тішила скликати надзвичайні збори краєвої культурно-просвітньої організації. Не маючи фізичної можливости взяти участь на цьому дуже важливому зібранні, дозволю собі подати свою думку оцею дорогою.

Минувшиною заниматись не буду, критикувати нема кого і защо. Так сталося. Точка.

В новій столиці й при нових обставинах мусимо скласти всі голови докупи й радитись про **нову будучину!** В осінніх зворушливих подіях ми дуже багато втратили, але без лиха не буває добра; за свою жертву ми зискали давновимріяну **золотосяйну Волю. Обкраяно нас** ґеографічно, але ми в часі цієї міжнародньої бурі **увільнили свої крила,** ми здобули територіяльне самоуправління. Незабутній 12. лютий ці наші досягнення ще раз зафіксував і **законно підтвердив. Карпатська Україна стала федеративною державою з власним краєвим управлінням.**

Справдились слова українського ґеніяпророка, що оце якраз минає сто двадцять пять років з дня його народження:

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невільничі діти.

Пророцтво частинно збулось. Карпатська Україна встала, встала спонтанно і величаво. Сльози котилися по лицях тих, що мали щастя придивлятися вел. національному зриву в Карпатах. Україна встала, але вона ще має »розвіяти тьму неволі, вона мусить змити з лиця і викорінити з душі свого народу оту тисячелітню рабську психольоґію, моральне каліцтво й безпросвітність... Україна встала, але її духові провідники мусять розсвітити світло правди, волі й національної гордости...

Оцей величезний, культурно-історичний тягар має взяти на себе наша школа й Просвіта. Золота брама до храму науки відчинилась навстіж, нашим святим обовязком є зараз же зреорганізуватися, роздобути засоби й н е г а й н о приступити до праці, до праці, упертої, систематичної й безперестанної. До праці реальної й колективної. Старий дух безвідповідальности й грубошкурної байдужости мусить зникнути з життя нашої інтеліґенції. Без усяких сентиментів, питання це треба поставити руба: або-або! До просвітянського плуга треба запрягти всіх і всюди! Кому смердить селянський вуйош — нехай знайде собі інше заняття і не бере на себе звання: народнього вихователя.

Народній вчитель, сільський нотар, державний лікар та інші урядовці, мають всі, до одного працювати над піднесенням культурного рівня тих верств населення, з яких живуть.

Цю акцію треба повести через відповідні фахові організації. Нехай т-во »Просвіта« виробить собі певні пляни і зараз же увійти в контакт з Учительською Громадою, з Командою Карпатської Січи (на селі січовики мають служити культурно-виховуючим авангардом) з лікарського та інш. організаціями пояснить їм свої завдання та закличе до тісної співпраці. На нашу думку, ніодна організація ніодна освічена людина нашої маленької держави не сміє відмовитися від цеї культурної акції. **Коли щось знаєш, роздавай іншим: навчай, виховуй, просвіщай** — має бути нашим гаслом. Дотепер наша молодь (за малим винятком) вчилася лише для себе, для посади та платні. Цю бюрократичну традицію неробства треба рішучо й безвідкладно викорінити, від нього залежить наша майбутність. Молода держава потребує не канцелярських урядників, а **народніх працівників та вихователів.** Те, що полишив нам старий невільницький режим, мусимо чимскорше усунути і боляк залічити. Зброєю нашою у цій надлюдській праці є і буде книжка й освіта. Освічений народ завжди зуміє боронити себе і свою Батьківщину від усякої небезпеки, неосвічений — загине... Події, що пронеслися в листопадових днях понад нашими головами, ще не затихли, вони розвиваються далі і то з великою швидкістю. І оцей момент — ще більше нас спонукує до активної і жертвенної праці. Інші народи мали і мають можливість розвивати свої, духові цінності в нормальних спокійних умовинах, ми цього щастя не мали... Ми мусимо тепер всі втрати — навертати: ми мусимо не лиш вирівнятись, але ще й випередити своїх сусідів та політичних претендентів, мусимо довести їм, що українська нація має: свою інтеліґенцію, своїх духових провідників і **свою власну стародавню сутонародню культуру й традиції!** Докажім усім отим »фобам«, свою зрілість і працьовитість. Вони, свою »культурність« прозвляють нині нахабною брехнею, а ми даймо їм відповідь: тихою культурною працею, однодушністю й залізною карністю.

Крім широко-розвиненої активної просвітянської праці на селі, треба було б Просвіті організувати мандрівні бібліотеки й пустити їх на відповідно заряджених моторах по краю. Всі книги невідповідаючі духові культури нашого народу треба вийняти з громадсько-просвітніх бібліотек і на їх місце закупити літературні твори українські. Просвіти на селах треба реорганізувати, заактивізувати й оживити. Кількачленного, бездіяльного гуртка, в нових обставинах не вистачить. **Всі учителі, душпастирі, січовики мусять стати просвітянами і то не на папері, а на ділі, в праці.**

Треба, щоб кожна Просвіта винайняла собі хату, обзавелась необхідним інвентарем таблю й розпочала працю дійсної Української Просвіти, нової по духу, по змісту й по книжному обсягу... По селах стоїть багато порожніх хат, що їх видатки, кожна Просвіта може покрити з пожертв, імпрез, чи інш. прибутків. Подивімся, які гроші заколядували наші січовики на наше перше Українське Різдво! — Все можна, треба лиш організації й почину.

На заложення духової орхестри по селах, також треба звернути пильну увагу. Будемо тепер святкувати свої історичні дні щороку. Щоб ці свята були справді всенародньою радістю, треба їх відповідно приготувати й прикрасити, треба влити в них нового духа. Наш народ дуже любить музику й парадні урочистости, даймо ж йому змогу: порадуватись, потанцювати, пройтись маршем по вулицях — це ж все краса культурного життя! Думаємо, що така орхестра сама б себе виплатила, бо всі оті чужінецькі »банди« були б замінені своїми музиками: і на свадьбі, і на бенкеті і на похороні.

Так зреорганізована праця Просвіти віддала б найбільшу пошану нашому Національному Борцю **Тарасу Шевченкові,** що ціле життя своє так свято вірив і молився за долю свого народу.

Думаємо також, що щиронародня влада, що її репрезентує великий гуманіст і вихователь о. др. А. Волошин, всі нові плани ухвалить і матеріяльно підтримає.

Слава Україні!

В. Запорожець.

ПЕРШІ ДАТКИ...

Вони прийшли, можна сказати, прилетіли, ці перші датки на розбудову Карпатської України...

Прилетіли негайно по проголошенню Національної Ради, коли навіть найближчі люди - через навал праці - не встигли оглянутись, коли навіть технічно не все було приправлене...

Прилетіли, як перші радісні весняні пташки, віщуючи лагідне тепло Рідного Сонця й многоплодність Рідної Землі...

Справді, яким теплом любови й завзяттям — патріотизму віє від цих перших жовтавих поштових переказів! »Рідні браття! — пише з-за меж Карпатської України полковник б. Української Армії — на ваш заклик про податок на святе діло розбудови Карпатської України пересилаю ½% свого однорічного заробітку — К. 120 — та від щирого серця, як вірний син нашої батьківщини з далекої Слобожанщини, кличу: »Слава Україні!«

«На наш заклик — пише інженер з-по за меж К. У. — спішу і я післати Вам 120 к. г. національного датку на розбудову Карпатської України. Боже Вам помагай зробити з нашого Закарпаття Український Піємонт, з котрого українське сонце засвітить по цілій великій Україні!«

Загальне враження від поштових купонів, що більшість громадян »не послухала« заклику Національної Ради що до ½% річного заробітку. Майже всі уважають, що це мало й посилають значно й значно більше. Один інженер з дальших місцевостей Ч. С. Р. пише: »Тому, що ½% всенароднього нац. датку виносить для мене лише 65 К, засилаю 100 К. Маю в умислу дати владі К. У. нац. податок бодай за яких 2—3 роки. Другі сплатки буду засилати по змозі. Радий, що наша молода Карпато-Українська Держава зробила цей високодержавницький крок! Хай живе Карпатська Україна. Слава Україні!«

Інший українець — урядник чужої фірми — засилає 150 К. й пише: »На заклик Центральної Ради засилаю свій скромний дар у висоті 1.5% на розбудову Рідного Краю. Надіюсь, що в будучині матеріяльні обставини дозволять мені більше жертвувати на таку дорогу нам всім ціль. Слава Україні!«

Де-які, засилаючи свій ½%, просять »вибачення«, що більше не можуть: Працюю лише, як сезоновий хемік, тому мій

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПРОСВІТИ В ХУСТІ перекладаються на неозначений час

податок випадає дуже тонкий.« Або: »Працюю, як укр. журналіст, а це є хліб в укр. умовах найтвердіший«.

Це говорила здебільша еміґрація, до якої заклик передовсім звертався.

Але сильно заворушилась й сама Карпатська **Україна! Вона не хоче**, щоб неї лише збірали. Вона сама своїми силами хоче будувати своє життя! Перед нами два акуратно розґрафлені збіркові архи з печатками. Це — село Неґрівці, перевело у себе збіркову акцію на розбудову Рідного Краю. Справу взяли в свої руки — Місцева Орґанізація Української Національної Ради й відділ Карпатської »Січи«. Жертвували усі: учителі, священики, кооп. дружества й довгі списки селян — господарів. Учителі жертвували свої ½%, а господарі — хто кільки міг. Але жертвували не тільки українці. В списку бачимо й такі призвіща: Шоломон Пінкасович, Юда й Вольф Якубович, Гершко Форкош. І це зовсім слушно. Вони такі ж громадяни Карпатської України, як і інші. Розбудова Підкарпаття — шляхи, пошти, лікарні, школи — так само потрібні й їм, як і нам усім!

Зокрема, ворушиться учительство — завжди жертвенне, завжди активне, Ось, перед нами купон з Ясіня: »Учительство державної укр. горож. школи в Ясінні, на чолі зі своїм директором Гурко Осипом спішать з радістю та з щирого серця —зложити свій національний податок на розбудову свойого Рідного Краю — дорогої Карпатської України«. Чотирі особи складають по 100 К., одна 50 К. — цілий персонал 450 К.

А ось заява Учительської Корпорації в Руськім Полі. П. п. учителі з Р. Поля теж не хотять обмежитись ½% і складають свій даток кождий в розмірі від 90 до 150 К, а до Міністерства Шкільництва звертаються з просьбою, аби відповідна сума була з них стягнена в 3х ратах...

Але на цім не кінець. Приходять нові дні напливають нові жертви . . .

Так розпочалася велика всеукраїнська державна акція. »Народ — собі!« Український народ будує свою державу! На передові лінії уже вийшли його кращі сини. Але за ними має піти увесь народ, ціла Нація! Ми вітаємо героїзм, але для справжньої перемоги нам потрібна **організація.** На економічному полі, на фронті мобілізації народніх засобів Крути й Базар так само небезпечні, так само траґічні, як і на полі бою.

Лише загальна повинність, лише **всенародний** даток, створять силу, на яку в свій боротьбі зможемо опертись!... **М. Д.**

— **Маневри** египетської та анґлійської армії біля Суезького каналу і в лібійській пустелі біля оазу Багарія відбудуться в березні і квітні. Ці маневри замітні тим, що кіннота перший раз поїде вглиб пустині. Багарійська оаза лежить 600 км від долини Нілю. До тієї оази доїздили бедуїни тільки на верблюдах.

— **Прибережний** розвідчий воєнний корабель, що його збудувала італійська корабельня в Ліворні для совітської воєнної фльоти, виказав при пробній плавбі скорість 70 км на годину. Таку скорість не осягнув ще ніколи корабель того роду.

— **Колишній** анґлійський премєр Льойд Джордж, один з найвизначніших політиків сьогоднішнього світу, важко занедужав.

Всім вірним українцям

Канцелярія преси й пропаганди Карпатської України — відділ в Празі, повідомляє нас, що в найближчих днях почне короткохвилева радіовисильня в Мелніжу висилати вісті з Карпатської України на хвилі довжини 25 × 34 см. в українській мові. Вісті висилатимуться по нашому часу біля 3 год. ранньої а будуть чути в Америці біля 8 год. вечер. — Це подавання вістей має велике значіння пропаґаційне між нашими земляками в Америці, де мусимо продовжувати боротьбу з мадярською пропаґандою. Є в нашому інтересі, щоб було як найбільше число слухачів наших реляцій. Просимо наших читачів, оскільки вони мають знайомих в Америці, написали їм, що вісті з Карпатської України можуть слухати на хвилі радіовій 25.34 м. Звертаємося до Вас тому, що наші рідні брати в Америці живуть розтрушені по великій території, богато з них не читають наші часописи й інакше би не могли про це висилання вістей довідатись.

Рівночасно просимо, щоби Ви самі, справи чи вісті, що могли би торкатися української еміґрації в Північній Америці або в Канаді, подавали прямо до канцелярії Пресової й пропаґаційної служби Карпатської України — відд. в Празі, до рук шефа арх. П. Фленька, Прага І., в будові міністерства торговлі.

Студенти, до праці!

(Голос бувшого побаламученого студента)

І ми подібно, як наші батьки, як наші професори були розбиті на два табори. І ми вірили **зрадникам Фенцикові**, котрі хотіли нас завести там, де чекало на наші місця десятки тисяч безробітньої мадярської інтеліґенції, і де наша майбутність була би темною, як ніч. Особливо Фенцикові ми занадто вірили. Ми уважали його своїм Мойсеєм, ми вірили в його трикольорати, ми глухо і німо вірили в його масні слова. А що з того вийшло? Вийшло те, що наш Мойсей здемаскувався. Ми в лиці Фенцика побачили запеклого мадяра, котрий вів нас до пропасті. Але не удалось йому. Сильна рука нашого улюбленого Батька Волошина застановила »наш русскій« похід до аґітованої землі. Ми прозріли і побачили, замісць обіцяної землі пропасть, а за нею зрадника Фенцика, нашого Мойсея, з мадярським трикольором. О, як ми всі розчарувалися! Ми перший раз в своїм житті були обманені.

Пережили ми від того часу богато. Поперше перед нами стало розпуття: куди рушитись? Іти за зрадниками, або за нашою владою, котра успішно демаскувала зрадників і за цілком короткий час здобула все населення Карпатської України. Богато з нас мучилося душею, але в кінці цілком прозріли і гордо сказали: »Так! Ми українці! Наша сила в нас самих. Як собі постелимо, так будемо спати!«

І тепер вже навіть нема студента середньої школи в Карпатській Україні, котрий би ще щось вагався. Всі ми, як один, пізнали важність хвилини і стали в один ряд за свою свободу, за свою світлу і щасливу майбутність, за свою владу і за Карпатську Україну.

Але щоб знати одне і то саме, щоб за одного боротися, щоби кожний міг висказати свій погляд на то, або інше, щоби поставити спільні перспективи до дальшої праці, ми мусімо організувати вужчу орґанізацію студентів, зробити краєвий зїзд, вибрати провід і по можливості видавати свій двотижневий, або місячний часопис, в якім відбивалось би наше студентське життя і наші погляди на культурне, господарське, соціяльне і політичне положення.

Всі маємо старатися, щоб наш молодий корпус Карпатська Україна був приміром не тільки малим державам, але і більшим. До цього мусимо мобілізувати всі свої сили, всі верстви нашого населення, вислухати раду і того найменшого, і він може щось сказати мудрого і корисного.

Отже, студенти до праці, до купи. За народ, за Україну, за віру, за наше дороге українське »я«, за нашу владу, за кращу майбутність нас самих! в. в.

Більше передплатників — ліпша забезпека для „НОВОЇ СВОБОДИ“

Зоря Ясінчук:

В память Т. Шевченкові

Кругом неправда і неволя
народ замучений мовчить,
кістками Петроград будує
в ярмі москальському терпить.

З народу того, що насиллям
скували руки і уста,
кріпак озвався. Його голос
гремів по селах і містах.

Кріпак Шевченко смів взивати,
щоб нарід пута розірвав —
за цю провину воріг клятий
в Сибір письменника післав.

Уста замкнули, як це роблять
лихі гнобителі усе,
та зерно вкинено у землю
і цвіт і овоч принесе.

Втворив безсмертний наші очі
і наче повінь на весні
зірвався нарід український
до боротьби за кращі дні.

І скрикнув: »Гей, вперед, за Волю!«
Й понісся голос від Карпат
аж по Кавказ — за Україну
Нехай пропаде воріг-кат!

Кінець ворожим надіям

Вороги нашого народу досі ще все надіялися, що »то так не буде«. Хотіли використати найкритичніші моменти нашої держави, хотіли нераз зробити паніку між нашим населенням, хотіли просто напасти на нас, хотіли при виборах аґітувати і спричинити інціденти, змагаються і по виборах сіяти незгоду. Але дармо. Наш народ стоїть за свою українською владою непохитно і на всі зазіхання і угрози ворогів спільно, твердо відповідає: »Ні! Не треба нам вашого царства, ваших »йорів« і ваших »Ѣ«. Не застрашите ви мас, не допросите, не домолите, не допитаєте. Ми вам не віримо, ми вас хочемо, ми вас ненавидимо! Ми хочемо й будемо жити свобідно у своїй державі, хочемо, щоби нами опікувалися свої люди, а чужих опікунів не хочемо й бачити! Ми не забули, як Ви з нами поводились! Всі наші змагання зістануться безрезультатними. Ми з вами нічого спільного не маємо. Ми самі сьогодні бажаємо господарювати тут!«

Нема людини в Карпатській Україні, яка би з плачем радости не повторила отсі слова ворогам.

Це ясно свідчить, що ввесь наш народ знає приказ дня і усвідомив собі, що тільки в своїй свобідній державі, Карпатської Україні. чекає його краще життя, а його потомків краща майбутність.

-в. в.-

Культурний рух у Тячові

15. лютого тячівські просвітяни давали в Буштині театральну виставу. Якби вони були сміліші, то й вистава випала би много еффектнійше, а то, чогось були стремовані, боязливі! Та чого боятись? Сміло! Ми всі свої — в себе дома! І загально: добре грали, моральний успіх був знаменитий. Тимбільше, що то був »Тячів«. —

Трохи погано вплинуло на нас те, що декотрі аматори вживають подекуди чужі слова. Здається, що вони ще багато говорять »панським язиком«.

18-ого лютого, у Короні, у Тячові »Січ« за співучасти всіх українських орґанізацій влаштувала чай. вечір. Присутні гарно бавилися. Було видно уніформи, народні вишивки і ще приємніше: у перервах було чути народні пісні. Гостей було богато з околичних сел.

24. II. читальня Просвіта влаштувала свято Лесі Українки. До програми ввійшли хорові пісні, декламації і реферат пана Цоклона — диригента хору.

Всі культурні українські орґанізації приготовляють Шевченково свято.

Український робітник у Відні

Українська еміґрація в колишній Австрії, тепер Остмарк, в більшій своїй частині переживає в Відні і утримується з праці рук. Одні з них полишились ще з Австро-угор. монархії з часів військ. служби, яку тут виконували. А другі з часів світової війні, інші знов повертаючі з італійського полону. Всі вони щирі українці, які цілою душою звязані з рідним краєм, нашою Україною. Де які імпрези, концерти чи забави улаштовувані на цілі Української Нації, всюди видно тільки по більшій частині українського робітника, що останній свій гріш віддасть на добродійну ціль, або акцію Українському Народові.

Останні події в Німеччині дали можливість і українському робітникові у Відні злитися, злучитися в одну цілість.

Кожний з переконанням вступає в члени Українського Обєднання і всіми силами старається бути взірцем української еміґрації в Европі.

На цілі Карпатської України складано добровільні датки, на бідну дітвору в

Карпатській Україні збирається богато одежі й обуви. На цілі Карпатської України видавано імпрези, тощо, на яких всюди бере участь український робітник.

Події в Карпатській Україні з радістю розпирають груди можного українського робітника, який по своїх силах буде старатись допомогти своїм карпатським братам на славу цілого українського народу.

Яків С. Гуменюк, робітник.

Слава і честь піонерам рідної культури

З нагоди успішних спектаклів Нової Сцени

Хочеться мені при цьому згадати на першому місці братів Шерегіїв, не як артистів, але піонерів народньої української справи взагалі. Де ці два симпатичні, невтомні працівники не появлялись? Де під їхнім веденням, при їхній допомозі праця не закипіла, мов у котлі? Вихова молоді в Пласті, праця в Просвіті і накінець в Новій Сцені. Ці два брати — це взірець ідейних, чесних, скромних працівників на полі піднесення народньої свідомости. Вони не бажають за свою працю й труди лаврових вінків, хоч вповні заслуговують їх. Українське громадянство Карпатської України це добре знає, воно відчуває до них глибоку пошану і вдячність.

Ще наш національний горизонт був захмарений, тут-там доходило до бурі, політична погода була непевна, але Нова Сцена знала, що не сміє тратити ні хвилини часу. Розумів це увесь ансамбль театру, який живе, мов одна сімя. Нова Сцена знала, що в цю хвилину всіх нас Батьківщина кличе хоч чим-небудь допомогти їй, злегчити її болі, загартувати її свідомість.

В Карпатській Украні вештається безліч чужих аґентів, панікарів, фенциківсько-бродіївських недобитків, які й далі затроюють серця нашого народу своїми провокаціями, обманами, брехнями. Нова Сцена невпинно працює, виучує пєсу за пєсою, готовиться іти між народ, щоб підняти його дух, його віру, його надію.

Багато людей ані не усвідомлює собі, яку велику користь для виборів першого карпато-українського сойму зробила Нова Сцена своїми виставами, як на провінції, так в нашому столичному місті. Інколи культурне слово зробить багато більший вплив, як сотня аґітаторів. Нова Сцена скріпляла в серцях нашого народу почуття любові до своєї української культури, до своєї української нації. Такий »Отаман Хмара« мабуть зробив більший вплив, як сотня брошур, або плакатів.

Наш український національний театр є в добрих руках. Про це найкраще доказують його останні вистави, як »Над Дніпром«, »Сорочинський ярмарок«, »Пані та її хресник« та »Місяць і Зоря«. Можна бачити, що ці люди, як провід театру, так ансамбль, працюють дійсно з ідеалізму, із справжнім захопленням і порозумінням до своєї справи. Брати Шерегії зробили для нашого і взагалі для українського театрального мистецтва досить по своїх силах.

Кожна нова вистава театру є ясним доказом, що вони не є тільки віддані організатори, але й прекрасні артисти. Хто бачив їх виступи, чув дотепні політичні порівнання на сучасність, насолоджувався їх грою, чи то в »Запорозькому скарбі«, »Пані та її хресник«, або »Місяць і Зоря«, той переконався, що ці люди живуть на сцені і дишуть справжнім мистецтвом.

Заведенням до карпато-українського театру балету, він багато зискав на своїй глибині, на своїй змістовості. В модерному театрі не можна обійтись без балету. Він прикрашує, робить пєсу більше живою й чаруючою, коли в ній виступає балет. Це добре розуміє шеф-режісер Нової Сцени, маестро Лібовецький, хореоґраф европейського імени й великоміського жанру. Він є певен свого завдання, виконує свою працю. Йому пропонують виїхати за границю, але він відмовився, бо хоче працювати для свого народу.

Що до артистичних здібностей цілого ансамблю, не буду індивідуально згадувати, що кому бракує, бо вважаю, що коли якісь прогалини є, то це тільки питання часу, нормальне явище росту й що вони незабаром будуть заповнені. Критикувати легко, але працювати тяжче. А я знаю, за яких обставин працюють наші артисти.

Нова сцена багато зискала ангажованням до свого ансамблю д-ра Самійловича, ща є артистом широкого розмаху й культури. Він своїми останніми виступами в »Сорочинському ярмарку« й »Місяць і Зоря« доказав, як має грати людина, що заслуговує назви артиста в повній дефініції цього слова.

Заслуговують тепле слово признання й артистки пп. Лакатошівна, Богданівна, Батьківна, пані Шерегійова, Кукурузова, Коперльосівна та інші. З мужчин: Щутко, що старається вложити в свою ролю все своє чуття, свою душу, далі п. Бідяк, Приходько і взагалі цілому ансамблю: честь і слава!

Наше громадянство, особливо столичного міста має допомогти Новій Сцені, щоб вона мала ширші можливості праці. Бо чи-ж можна вимагати від людей творити щось в такій салі, як має Нова Сцена?! Новій Сцені конче потрібно мати свою салю, яка відповідала б всім бажанням модерного театру. Наше громадянство й компетентні чинники мають на це звернути найбільшу увагу.

Андрій Патрус.

СВЯТОЧНІ ВИСТАВИ

з нагоди відкриття Сойму Карпатської України.

Український Народній Театр »Нова Сцена« в Хусті влаштовує з нагоди **відкриття Сойму** Карпатської України під **протекторатом Влади** Карпатської України в залі »Словянського Дому« дня 1. III. 39. в середу вечір о 20. год. **святочну виставу:** С. Артемовський

„Запорожець за Дунаєм"

історична опера на 3 дії з танцями. — Режисер: Ю. А. Шерегій, Хореоґрафія: В. Лібовицький. діріґент: Е. Шерегій. —

Ціни місць: ложі І. II. р. 100 кч (5 місць), дальші ряди 75 кч, І. м. 15 к., II. м. 10 к., III. м. 5 к. — Передпродажа квитків для публіки **виключно** 1. III. в середу в касі театру від 8 до 12 годин.

* *

Дня 3. III. в пятницю вечір о 20. год. Гоголь-Старицький: »Сорочинський ярмарок«, комічна оперета на 4 дії з танцями. Режисура: Ю. А. Шерегій, хореоґрафія: В. Лібовицький, діріґент: Е. Шерегій. — Ціни місць: ложі І. II. р. 60 кч., дальші 40 кч., І. м. 12 кч., II. м. 8 кч. III. м. 4 кч. — Передпродажа квитків для публіки виключно 1. і 3. III. в касі театру від 8—12. год. — Дирекція просить всі уряди до 1. III. зголосити в канцелярії театру (вул. Свободи ч. 20), що хто на які квитки рефлектує. Резервувати можна тільки до 17. години в день вистави. Хто доти не викупить квитки, відпродасться його.

Дирекція театру.

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ"

Прийму учня, або ученицю до крамниці канцелярськими машинами і приладами

Г. ОДАЙНИК,
все для канцелярії
ХУСТ, МАСАРИКА 70

Виказ осіб, що прислали всенародний національний даток на розбудову Карп. України

Др. М. Пироженко, лікар	400.—
Т. Опалко	250.—
Інж. Іван Стрілець	300.—
Інж. Олекса Молодожоненко	300.—
Інж. Василь Рішко	100.—
Архіт. Методій Гаврусевич	300.—
Олекс. Ренґевич, цив. ґеом.	140.—
Інж. Василь Горелов	90.—
Інж. В. Гончарів	120.—
Інж. Роман Дашкович	200.—
Полковн. М. Попсуй-Шайка	120.—
Інж. Т. Гижа	80.—
Інж. М. Бойко	200.—
Інж. Денис Єременко	100.—
Інж. Іван Гордіюк	120.—
Інж. Микола Ґрабина	25.—
Інж. Діонисій Волковський	58.20
за дружину	67.20
за доньку	9.—
Проф. Софія Русова	80.—
Доц. Інж. Микола Зайців	150.—
Василь Стан, урядн.	150.—
п. Маслівець, урядн.	90.—
Роман Волощук, фін. радн.	201.—
Олекса Петрик	75.—
Др. Володимир Ярема	109.—
Інж. Л. Черницин	100.—
Інж. Іляріон Назюта	200.—
Степан Маруняк	86.—
Юрій Антонюк цив. ґеом.	100.—

Вояки-українці в чинній службі:

Десятник Юрій Таркані	10.—
Вояк Ю. Савка	20.—
Вояк Ст. Борис	20.—
Вояк Ів. Андрусяк	5.—

Учительська корпорація горож. школи в Ясіні а саме:

Дир. Йосип Гурко	100.—
Др. Хандрицький	100.—
Учит. Зеленський	100.—
Учит. Антін Вигамер	100.—
П. Прокіп Хлюр	50.—

(Продовження слідує).

Справлення помилки:

В попередньому числі »К. Свободи« було зазначено, що **Громада с. Неґровці** зібрала . . 572.— Кор.
має бути: . . . 572.57 гел.

Збірку організували: Голова Місцевої Організації Укр. Національної Ради **п. Федір Шутак** і командант відділу »К. Січи« **управ. учит. Ф. Моґіш.**

Збірку переводили: П. п. **Іван Стек і Андрій Попович.**

ВІСТІ *зі СВІТУ*

Французька палата депутатів 323 голосами про 261 порішила відкласти на пізніший час обговорення інтерпеляції лівиці про еспанську політику. Уряд звязав з голосуванням питання довіря. — Вислід голосування вважається згодою парляменту на визнання уряду ґенерала Франка. Премєр Даладіє перед голосуванням зложив коротку заяву. Він сказав ясно й виразно, що на основі останніх відомостей з Лондону і з Бургосу рішився предложити на міністерській раді в понеділок 27. ц. м. визнання уряду ґенерала Франка, бо по розбитті катальонского фронту має Франція з націоналістичною Еспанією 600 кільометрову границю. Не визнаючи ґен. Франка треба би оборонити ще третий кордон. Анґлійський уряд постановив визнати ґен. Франка з початком цього тижня.

— **Еспанський президент Азана** покинув Париж і виїхав до Савої.

— **Італійський міністер** закордонних справ Чяно з дружиною прибув до Варшави дня 25. ц. м. Привітали його на стації міністер Бек, члени італійської амбасади, німецький і японський амбасадори та мадярський посол. В неділю була перша ділова розмова між Чяном і Беком.

— **Чехо-словацько-українська** влада рішила, що громадяни німецької і мадярської народности не підлягають обовязкові військової служби. Міністерство народньої оборони звернуло увагу, що новобранці німецької і мадярської народности не мають наступити презенційну службу днем 1. березня.

-- **В Анґлії задумують** -- як подає »Дейлі Телеґраф« -- отворити табори праці в Лондоні, Ґлясґові і інших великих містах для молодших річників безробітних, які отримують допомогу.

-- **В Литві з приводу 21-их роковин** незалежности литовської держави президент Сметона підписав амнестійний акт, на основі якого помилувано 67 осіб. Амнестія обняла м. ін. теж 18 вязнів німців з Клайпеди, що їх свого часу засудили за приналежність до націоналсоціялістичної партії. Крім того 7 німцям скоротили час кари.

-- **Протинімецькі демонстрації** влаштували польські студенти в усіх містах, де є польські університети, а саме у Варшаві, Кракові, Львові, Познані, Вильні і Люблині. У Варшаві студенти демонстрували перед німецькою амбасадою, домагались прилучення Данциґу до Польщі і співали протинімецькі пісні. Від німецької амбасади перейшли демонстранти з окликом »хочемо звільнення Данциґу і Східніх Прус« перед будовою міністерства війні, до якої вислали депутацію.

-- **Польський уряд** -- як подає Пат -- рішив створити на одному з польських університетів катедру словацкої мови і літератури з огляду на успішний розвиток польсько-словацьких культурних взаємин.

-- **Між Римом, Берліном і Токіом** -- як подає Авас -- ведуться розмови, які мають устійнити текст договору, що спрецизував би яку поміч міг би Рим і Берлін дістати від Японії в деяких означених випадках, коли б акція не була безпосередньо спрямована проти СРСР і комінтерну.

— **Голяндський міністр** народньої обороннВан Дайк заповів у парляменті, що в найближчому часі почнеться будування легких укріплень вздовж усіх кордонів Голяндії. Голянський уряд передав корабельням будову двох воєнних кружляків поємности по 8350 тон.

— **Югославський військовий бюджет,** принятий скупштиною, на біжучий фінансовий рік виносить 2928 мільйонів дінарів.

— **Анґлійський премєр** Чемберлен дав перегляд анґлійських втрат на військові справи почавши від 1931 р. Подаємо цифри, перераховані на давний парітет німецької марки. Від 1931 до 1935 р. пересічно по 2.280 мільйонів річно, 1936 р. 3720 мільйонів, 1937 р. 5300 мільйонів, 1938 р. 8.120 мільйонів, 1939 р. 11.600 мільйонів марок.

— **Скандинавські держави,** Данія, Норвегія, Швеція і Фінляндія відбули конференцію між 20 і 22. лютого в столиці Фінляндії Гельсінках. На конференції обговорили питання Еспанії та Аляндських островів.

— **Франція** скріплює військові сили в Джібутті. До недавна були там 3 тисячі сенеґальських стрільців, 30 літаків і 2 торпедовці. Ці збройні сили скріплено тепер до 5 тисяч сенеґальських стрільців, приділено ще один торпедовець і один кружляк.

— **На Волині** у Глинську на Рівенщині наслідком суцільної солідарної постави села пройшов однодушно український виборчий список у виборах до глинського громадського заступництва. Вибрано 19 радних українців та 1 поляка.

— **Німецьке розпорядження,** оголошене в німецькому збірнику законів дня 23. ц. м. наказує жидам, що мають німецьку державну приналежність і бездержавним жидам передати мійським заставним заведенням до продажі усе їхнє срібло, золото, платину і цінну біжутерію.

— **Польський уряд** заключив на днях з Німеччиною договір, на основі якого німецький уряд зобовязався брати річно 450.000 вугілля з карвінського ревіру.

— **В Японії** законодатна комісія парляменту прийняла закон про стерилізацію. Досі чотири рази відкидали цей проєкт. Мають стерилізувати дідично хворих.

— **Командант** італійських частин добровольців в Еспанії ґен. Ґамбара, прилетів літаком з Барцельони до Риму.

В **Сирії** створено новий уряд. Премєром став Мофті Гафар. Серед пятьох міністрів є два християни.

Недалеко Владивостоку, на побережжі Тихого Океану будують совіти нову морську твердиню. Вона має відповідати всім вимогам найновішої техніки.

Протокол про приступлення Манджука до пакту проти комінтерну підписали дня 24. ц. м. в Гсінкінґу премєр Манджурії, німецький посол Ваґнер, італійський посол Кортезе і японський амбасадор Уєда.

Міністерство господарських справ в Хусті

Ресорт соціяльної опіки ч. 7320-VIII-1939.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Список лікарів які є управнені лікувати на лікувальний фонд публічних службовців в Празі, є вивішений завжди в канцелярії окружного збору лікувального фонду і кожний має право до них в урядових годинах наглянути.

Начальник ресорту соціяльної опіки:

Др. **Стебельський** в. р.

З рамени МИСТЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ »ГОВЕРЛЯ« відбудеться у вівторок 28. лютого ц. р. в год. 7 (19) вечером виклад інж. Миколи КУШНІРЕНКА на тему: »Церква та національне відродження в Карпатській Україні«.

Саля домівки Жіночої Січи при вул. Городській, ч. 1. (у Паленчика, по дорозі на станцію, напроти Замку).

Великий день Хуста

(Докінчення з 1-ої стор.)

ни, розбудовується, стає містом.

А день 2. листопаду 1938, який значить для Карпатської України втрату столичного міста Ужгороду, є історичним днем для Хуста: він стає головним містом молодої, вільної Карпатської України.

В жили Хуста вливається нова, гаряча кров національного ентузіязму. Він стає осередком всього політичного, господарського та культурного життя краю. І Хуст доказує свою зрілість: купається в морі прапорів 22 січня 1939 в день 20-ліття Української Народньої Ради, співає з радощів дня 12. лютого 1939 над успіхом виборів до першого сойму Карпатської України, гомонить вигуками надхненої молоді 19. II. 1939 підчас краєвого зїзду »Січи«.

Але найбільшої історичної почести дістанеться Хустові доперва 2. березня 1939. Тоді зійдеться до Хуста перший український Сойм Карпатської України. Сойм, вибраний з волі тих, що завжди були господарями, але не панами тої землі. Сойм тих, що по 1000-літньому рабстві вільні зійдуться, щоб через своїх заступників-послів володіти самі собою та своєю землею.

Хуст мусить бути свідомий того, що так великого дня в історії Хуста вже ніколи не буде. І кожний, хто писатиме історію Хуста, мусітиме писати про 2. березня 1939.

А Хуст мусить в той день доказати, що він зрозумів, який це для нього славний день. Не сміє бути в той день і найбіднішої хати, з котрої б не повівав синьо-жовтий прапор. Прикрасимо наші вікна килимами, квітками, образами, вечером засвітимо в них свічки.

А коли надійде 17-та година, вдягнемо те, що маємо найкраще, прикрасимо наш одяг національними стяжками та підемо під будинок ґімназії, де засідати буде наш сойм. Через ампліони вислухаємо перебіг засідання а потім всі як один: молоді та старі, мужчини та жінки станемо в похід. Покажемо нашим гостям: заступникам центральної влади, влади словацької, представникам парляменту та сенату, своїм та чужим журналістам, що Хуст розуміє, що для нього означає 2. березень 1939.

Готуймося всі до великого дня нашої столиці.

Др. В. Комаринський.

Всіх православних українців, що бажалиб отримувати »Україн. Вістник«, орґан Української Православної Церкви в Америці проситься додавати точні адреси свої і своїх знайомих, головно тих, що не позбулися русофільського духа. »Український Вістник« будемо висилати ДАРОМ кожного місяця, хто о це буде просити. Адреса: Ukrainian Herold 641 Roosvelt Avenue Carteert, NY., USA.

..З рамени Мистецької Громади »Говерля« відбудеться у вівторок 28. лютого ц. р. в год. 7 (19) вечора виклад інж. Миколи Кушніренка на тему »Церква та національне відродження«. Саля домівки »Жіночої Січи« при вул. Городської ч. 1. (у Паленчіка, по дорозі на станцію, напроти Замку). Вступ за добровільними датками.

Іршавщина до нового життя

За іршавську округу за бувшого режіму ніхто не знав і ніхто не опікувався нею. Було відомо, що є десь такса округа, що має головне місто Іршаву. Але в тій Іршаві був тільки окружний уряд, головою якого були по більшій части чужі і ворожі українському населенню люди. Одним із таких був останній, чистохревний мадяр Оремес, який тепер находиться в Берегові. Він не то, щоб помагав українському населенню Іршавщини, але навпаки, як міг, так пошкоджував його. Крім окружного уряду і суду, Іршава не мала ніяких урядів. Вони були навмисно розположені в Мукачові, Берегові і в Хусті. Приміром довжанський район мав податковий уряд у Мукачові, краєвий суд в Хусті, поземельну книгу в Хусті, публічного нотаря в Хусті, а окружний уряд і суд в Іршаві. Білецький і Іршавський район ті самі уряди мали в Мукачові і в Берегові. Так, що коли бідний чоловік хотів собі випрацювати свідоцтво бідности, мусів доложити повище 100 К і промарнити три, або чотири робочі дні. Але на це ніхто не звертав уваги. За колишнього режіму хто опікувався бідним населенням? Ніхто! Кожний старався тільки щоб наповнити свою кишеню, як найліпше обманути просте населення. А просте населення? Хай собі живе, як воно знає, але податки хай платить!

Не було на Іршавщині ні одної середньої школи. І на одиноку українську горожанську школу кожний дивився косо. Це не диво. Вона українська, а пани Оремуси і інші цього не любили. Надписи на всіх підприємствах були написані московською тарабарщиною, або чисто почеськи. На святах всюди маяли тільки державні прапори, а тут-там і царські трикольори (мадярські не сміли вивісити). Краєвих синьо-жовтих, крім білецької горожанки, ніхто не вивішував. Та хто би роздражняв панів Оремусів? Вони покаралиб. А того собі ніхто не бажав, хоть у душі пекає проти них ненависть. Ціла Іршавщина стогнала під русо-мадяронським ярмом і не могла свобідно висказати свойого українського »я« і запротестувати проти несправедливостей. Раби не мають слова...

Але часи міняються. Всьому буває кінець. Уряд Карпатської України попався в руки наших людей, котрі бачили й чули всі болі українського населення і котрим ніхто не боїться висказати свій погляд на ту, або іншу річ. Іршавщина була одною із перших, котрі без вагання висказали свої болі нашій владі. Ніхто не боявся. Та хто би боявся своїх людей? Хто би боявся українців? Ніхто. Свої люди не то, що чужі вороги.

Ось, Іршавщина сьогодні інакше виглядає. Вже інакше дише, інакше дивиться на світ, на ворогів, на українську справу, на партійництво, на Мадярорсаг і т. д. Значить, Іршавщина зовсім переорієнтувалась.

Окружним начальником іршавської округи являється сьогодні карпатський українець Др. І. Шпак (родом з Зарічя), його заступником також наш чоловік Др. Шпилька. У Білках бачимо ґімназію, у Довгім знову горожанську школу. Всі надписи писані чистою українською мовою. В Іршаві помістилися майже всі ті уряди, яких до сьогодні іршавська округа не могла дістати. На кожнім кроці на Іршавщині слідно новий вільний дух, вплив нашої влади на досить збаламучене населення, ненависть проти мадярів проти зрадників і всіх тих, котрі не йдуть за нашою владою, Батьком Волошином і тим самим за своєю кращою майбутністю.

Але переорієнтування Іршавщини не закінчилось. Воно іде швидким темпом вперед. Іршавщина чим дальше, тим більше протирає очі і женеться за своєю ціллю, за цілею цілого українського народу, яка є вже цілком недалеко.

в. в.

Дещо про Келечин

В Келечині 11. лютого зійшлося селянство біля церкви відсвяткувати передвечір дня виборів. Командант »Січи« прочитав інструкції й сказав слово про вибори. Селянство просило о. Юру Лендела, щоби він сказав дещо до народу. Він відповів, що він не знає, що казати. Ми також не забули на те, коли святили фенциківський трикольор, тоді добре знав вихвалювати »русских« та Фенциків трикольор.

По друге, коли дали перший етап автономії, таксамо дуже гарно вмів промовити до селянства та похвалитися зі своєю »русскостю«... Ми дивуємося, чому йому так не подобається наш синьо-жовтий прапор, наш український народ, коли він з нашого народу живе.

Звертаємо увагу і одночасно просимо Його Преосвященство, епископа Нярадія, щоб о. Юру Лендела від нас переложити і дати нам свідомого духовного отця, який буде йти разом з народом, буде сіяти в народі правду й порозуміння, а не розбивати його.

В. Т.

БУДУЙМО

Інж. Михайло Загриновський, Прага.

Гасло »Кожний є ковалем свого щастя« є важне не лише для одиниці, але і для загалу, є законом для життя народу, для істнування держави. Таким ковалем в державі є промисл, побудований на здорових підвалинах, опертий на нових здобутках технічних наук. Обдуманою технічною працею і промислом приходимо все до новійших винаходів, котрі скоро міняють спосіб життя одиниць і цілих народів.

Техніка міняє життєвий рівень людини, старається о поліпшення мешкання, о світло, тепло, воду, гиґієну, о ліпше приправлення поживи, коротко, підвищує добробут людини, звільняючи при тім від тяжкої праці, котра так характеризувала минули століття.

Одною з найстарших і найхосеннійших але і найтяжчих галузей техніки, це будівництво; воно прямо дає людині те, чого він від найдавніших часів, аж до сьогодні щоденно потрібує.

На розділ від машинобудівництва, електротехніки, хемії вяжеться будівництво тісно з тою землею, країною, на котрій повстає, виуживаючи всіх багацтв на землі і під землею.

Будівництво може бути лише творче, хосенне на розділ від тої техніки — злочинної, що протягом кількох хвилин підчас війни нищить будови, держави і все те, що в мирі цілими роками тяжко будувалось.

Для того памятаймо, який вплив має будівельна техніка для поступу і цивілізації, для розвитку моральних і душевних власностей людства.

Тому задачею будівельних техніків повинно бути: будувати економічно, доцільно і скоро.

Карпатська Україна має найріжнородніші природні багацтва і матеріяли, пригідні до будівництва: дерево, залізо, цемент, цегла, шамот, каолін, ґраніт, мармор, андезит, ліпарит і ін.

Для дослідження інших матеріялів треба-б оснувати дослідні стації державні.

Інвестиційні праці можуть з приходом весни найскорше дати працю безробітним, нефаховим робітничим силам. Німеччина жертвувала в 1938 р. 1/4 свого народнього приходу на інвестиційні праці, т. є. около 20 мільярдів марок, а тим знизила число безробітних на мінімум. Найпригіднішими є ті праці, у котрих найбільший відсоток припадає на платні робітникам, т. є. у будовах доріг 78%, залізниць 83%, лісових праць 94% а у реґуляцій 85%. —

В Чехах зачато вже з будовою автостради (маґістралі), Словаччина приготовляється до праці на своїй території, треба і нам приготовитись до будови цієї головної артерії, що сполучаючи нас з заходом, скріпить наші торговельні взаємини.

Першою нашою задачею буде видання нового будівельного закону, бо старий австрійський вже давно не відповідає духові часу.

Треба видати закон, що позволив би вивласнювати ґрунти для загально-корисних державних будівель, як школи, суди, стації залізничі, водотяги, купелі, ганґари і т. д.

Треба випрацювати реґуляційні плани міст і сіл, промислових і господарських підприємств, беручи огляд на природні багацтва краю, його кліматичні та комунікаційні відносини.

Не допустім до спекуляції ґрунтів, як це діється по більших містах. Власник будівельної парцелі або нехай сам до даного речинця зачне будувати, або нехай відступить будівельну площу іншому під будову.

Не допустім до уживання в будів-

МАДЯРСЬКА ПРОПАҐАНДА В АМЕРИЦІ

Український часопис в Скрентоні »Народня Воля« з дня 7. лютого у передовій статті звертає увагу на пожвавлену радієву мадярську пропаґанду серед карпатоукраїнських еміґрантів у північній Америці. Подаємо тут цю статтю майже в цілості з огляду на вагу порушеної нею справи:

»Кілька разів на тиждень невелика будапештянське радіо-станція напружує свої сили, шле в антетни свойго короткохвилевого передачника збільшену кількість електричної сили і досягає Америку. В одну годину будапештянської програми попадає трохи музики, підфарбований новинкарський звіт та двадцять хвилин агітації у програмі »карпаторусскою бесідою.«

Промовляють будьто якісь незнані »спікери«, будьто відомі руссофільські діячі, що залишились під мадярськими пануванням в Ужгороді і Мукачеві. Давніше на цій програмі можна було почути відомого Іштвана Фенціка, останніми часами знову пописувався »депутат карпаторусского народа«, Фельдеші.

Зміст промов має на меті переконати »американськіх карпатороссов«, щоб вони домагались для Карпатської України плебісциту. Бесідники в незвичайно провокаційний спосіб і очевидячки неправдиво представляють положення населення в Карпатській Україні, чи як вони кажуть »Вікраїні«, як незвичайно тяжке. Нарід, кажуть, голодує, терпить переслідування за свою »батьківську мову і віру«, томиться по концентраційних таборах, та позбавлений всіх громадянських свобід. Уряд Карпатської України, говорять промовці, відрікся Пряшівщини, звязався з чехами, переслідує »русскость« та виголоджує населення. »Українські бандити» та всіляка »збіраника з цілого світа« знущаються над карпаторусскім народом, вірним своїй мові, своїм предкам і своїй релігії«. — Карпатська Русь по їх словам роздерта на три части: чеську »Карпатську Вікраїну«, словацьку Пряшівщину, та на вільний карпаторусскій нарід під »новою Мадярією«. Все це, очевидно свідома неправда. Віродостойні чужинецькі кореспонденти змальовують положення там цілком інакше.

Після такого вступу, переплітаного місцями просто лайкою, мадяронські агенти закликають американських іміґрантів з Закарпаття, щоб вони скликали зїзди і віча з протестами проти уряду Карпатської України та щоб домагались плебісциту. Вони впевняють, що всенародне голосування в Карпатській Україні »возстановить єдіную неділімую Карпатськую Русь«, та приєд. її про тої держави, котра »дає нам русскім найбільшу свободу«, себто з Мадярщиною.

Щоб ця пропаганда увінчалась справді плебісцитом, який випав би у користь Мадярії, цього певно не сподіються ні панове Фенціки і Фельдеші, ні їх мадярські покровителі. Вони там зблизька бачать, яким шляхом іде національний і культурний розвиток тої колишньої мадярської провінції. Їх пропаганда має тільки на меті з одного боку баламуту серед закарпатської іміґрації в Америці, а з другого, здається, підготовку якихсь нових триків. Розгубленим тутешнім мадяронам і русофілам вони піддають клич, біля якого вони мали б обєднати свої розпорошені та розсварені сили. — Гасло плебісциту, сподіються, вдоволить демократичну течію, підкреслювання »русскости« притягне руссофілів, а на надію мадярської »свободи« піймаються мадярони.

Разом з тим сподіються, що така агітація відтягне американських закарпатців від співпраці з урядом Карпатської України та від помочі місцевому населенню. Мадяри і їх покровителі знають, що численна тутешня іміґрація могла б стати важним чинником у розбудові і скріпленні Карпатської України. Своєю агітацією вони хочуть знеохотити її, здеморалізувати, стримати від підтримки рідному краєви і тим способом посередньо спинювати розвиток та поступ Карпатської України.

Питання тепер, чи ця пропаганда з Будапешту матиме вплив на становище закарпатської іміґрації в Америці і який. Деякі тутешні закарпатські групи, при всіх своїх хитаннях та нерішучости, виявляють щораз більше недовіря і неохоти до Мадярщини і її планів. Однак факт, що будапештянський уряд присвячує стільки часу і зусиль на таку агітацію, показує, що мадяри далі мають охоту загарбати свою бувшу провінцію.

Українці по цілому світі мусять через те пильно стежити за біжучими подіями, щоб їх не заскочила яка несподіванка. у справі Закарпаття. Свідоміші ж одиниці між нашими закарпатськими земляками повинні вважати, щоб їх непідманула хитра мадяронська пропаганда і щоб агенти Будапешту не використали їх протиукраїнського становища для оправдання своїх планів про нове поневолення їх батьківщини. Суперечка між українською й іншими течіями на Закарпаті не сміє стати притокою для зради власного народу. При всій гостроті, яку ця суперечка прибрала в Америці, вона не повинна закривати одного факту: українство і руссофільство, це дві течії серед того самого народу. Мадяронство ж — це спроба підчинити частину цього народу чужій, від віків ворожій силі.«

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

ництві чужих матеріялів.

В більших містах хай проведеться водовод, каналізація, додатково побудуються купелі.

Бідніше населення хай одержить кредит на будову а обєкт нехай звільниться від податку на 20-30 років.

Для переведення електрифікації доріг, зреґулюймо гірські потоки, скріпім береги, для охорони перед повінею, побудуймо греблі, гидростації, виужиймо водяної енергії гірських рік Ріки, Боржави, Тереблі, Тересви.

На місце старих деревляних мостів побудуймо нові камяні або залізо-бетонові (автор цієї статті випрацював для Карпатської України в 1936. р. 17 проєктів залізо-бетонових мостів) мости, що без яких-небудь оправ перетревають покоління.

Узкорозхідні залізниці перебудуймо на нормально-розхідні, щоби уможливити нормальний хід поїздів.

Будуймо нові дороги, тунелі, залізниці.

Будуймо в горах туристичні стежки, здорові та гиґієнічні хати і готелі для притягнення чужих і своїх туристів в наші прекрасні гори Карпати.

Будуймо економічно, доцільно і скоро...

САМОСТІЙНЕ ГОСПОДАРСТВО

III.

Берім приклад від кращих синів нашого народу

Коли гармонійна родина бажає зліпшити свій маєтково-соціяльний стан, то всі її члени віддають на те всі збереження і сили. Держава, це ніщо іншого, як велика родина. Отже ми є такою родиною, на чолі якої стоїть наш любий Батько Волошин з Братами Брящайками, братами Реваями, Клочураками і іншими. Отже і ми, як діти однієї родини, обовязані поступати в той спосіб, що віддамо не лиш свої сили, але і маєтки, які лежать у банках, а або під власною охороною без користи, або ним наживаються приватні люди-банки. В цьому маємо наслідувати тих меценатів з Великої України, які все роздавали на українські цілі, а залишили лиш стільки, скільки треба було для дальшого здобуття фондів для тої ж цілі. Наслідуємо нашого Батька Підкарпаття, Волошина, який теж віддав свій маєток для загального ужитку. Не хочу тут сказати, щоб дали здарма, ні, але дайте на ті самі %, що дає і банк, а не держіть їх там, як мертвий капітал, пустіть їх до праці на розбудову нашої країни. Користь країни — користь наша. Не йдіть ради люксусу на море, заграницю, а ліпше ті гроші, що маєте там, витратити, дайте до праці тут чи державі, кооперативам, різним будівельним дружествам, чи підприємствам. А у нас знайшовся б десяток-два таких багатирів, що давши капітал до купи могли б одно-два підприємства збудовати.

Напр. могли би заложити купельне дружество, або молочарсько-сирарське дружество, щоб з нашого молочарського примітивізму могли збудувати підприємство таке, що не лишень буде покривати потреби края, але ще і до експорту засягне. А для цього маємо всі можливості, навіть ліпші, чим на Словаччині, де виробляються всякого роду сири, навіть і делікатеси.

Розбудуймо Хуст

Візьмемо другий приклад, можливий для утворення кооперативно-капіталістичних спілок: Хуст, наше головне місто, яке зовсім не було пристосоване для цієї мети, значить його треба розбудувати нелишень поміщенням для урядів і урядовців, але і в іншому напрямку. Памятаймо, що Хуст тепер денно гостить багато чужинців, консулів, різних дипльоматів, їх курєрів, репортерів, наших політичних приятелів і ін., які всі звикли до відповідного затишку великих міст. Ми в Хусті з цього нічого не маємо, навіть не маємо відповідного готеля. Отже і в цьому мусимо собі допомогти в той спосіб, що заложимо спілки для будування принаймні пересічно люксусового готеля, хоч з 30 одно-двохпокоєвих поміщень, відтак добру реставрацію, кавярню, бар, першорядне кіно на 500 аж 600 місць, театр-оперу, в літі загородну реставрацію а то під замком, і штранд на Тисі, тощо. Ясно, що всюди потрібний відповідний і добре вивчений персонал який володів би й мовами німецькою, французькою і англійською. Те ж саме мусимо зробити і в горах, головно в туристичних центрах. До цього мусимо додати, що влада має постаратися знайти відповідне і красне місце для »політичних полювачок«, знову з відповідними помешканнями, як для життя, так і ґаражі, стайні з кіньми, кухні, купелі і под. Мусимо знати, що в такий приязній обстановці під час полювачки здобуваються скорше приятелі, ніж сухою дипльоматією. А відтак там могли би мати відпочинок наші перші люди.

Отже творенням »Національного фонду«, кооперативно-капіталістичних спілок і спеціяльними позичками ми собі допомогли б реально. Це є рецепти, які б допомогли нам в нашім фінансовім питанні. Таким способом ми могли б розбудовати свою державну і приватну господарку. Не мусимо чекати на ті інвестиц. праці, що для нас приготовляє міністерство, але йдім ми самі йому на поміч, себто йдім вперед!

Геть з песимістами

Подаючи цей нарис нашого самостійного господарювання, мушу попередити наших вічних песимістів, що все при добрій волі, бажанні, упертості й енерґії можемо не лишень почати, але побороти всі перешкоди і збудувати в рекорднім часі нашу господарку. Безумовно, що для цього має бути відповідним підбор людей, властиво однієї людини, енерґійної, смілої, працьовитої, яка останній апарат сама собі підбере, щоб він був динамічним, а не стався бюрократичним урядом. Далі тим самим песимістам хочу сказати, що на світі нічого великого не створилося, без того, щоби воно не було спочатку фантазією, відтак мрією, а нарешті дійсністю. Наша Карпатська Україна була в нас фантазією, потім і тайною мрією, а сьогодні дійсністю.

Отже: відвагу, смілість, упертість, а коли треба, то і зухвальство, і ми перебудуємо нашу країну на таку країну, якій будуть завидіти багато людей, а нам заздріти, що ми хоч і йшли на невідоме, але під проводом наших провідників: Батька Волошина і улюбленця народа, Юл. Ревая і їхніх помічників здобули собі заслуженне щастя, для кращої майбутности всієї нашої нації. Юрґіт.

Будуймо, але з розумом, практично та господарно

В Новій Свободі в чис. 29. є надрукований заклик, щоб паркетарі голосились до праці — будується в Севлюші нова модерна лічниця, яку треба паркетувати. Річ іде о паркетову працю за 40.000 К.

Не знаю, чи не спізнився... одначе дозволяю собі не в формі критики, а доброї ради, звернути увагу п. п. проєктантів та відповідних чинників, що опікуються будівлями лічниці на те, що паркетові підлоги до лічничих убікацій, а в новіщих часах майже зовсім при будованні лічниць не вживаються.

Причина полягає в том, що паркетова підлога в лічниці з усіх останніх типів підлог, є найбільше негиґієнична. Числені паркетові щілини, що стало міняють свої розміри в залежності від повітряної вогкости, яку паркети до себе ссуть, а із себе знов до повітря видають, являються й при найліпшому лічничому утримованні чистоти базою для нечистоти й осідком для бацилів. Паркети мають властивість з кімнатною вогкостю всмоктувати й удержувати так зв. лічничий сморід, що походить з різних медикаментів. Тому вітрання паркетових лічниць є стяжено. Найбільшим злом паркетованих лічниць є блощиці. Як раз дістануться до паркетованих підлог і загніздяться в них, не дадуться більше вигубити ані найсильнішими дезинфекціями.

Своє завваження підтримую скоро класичним прикладом, який стався у Брні в земській лічниці Св. Анни. Стара, добре вибудована, а після перевороту доповнена і розширювана лічниця була крім сходів і входів, майже у всіх кімнатах і салах паркетована. В меншій мірі блощиці були в ній завжди, але до нових павільонів дістались скоро. За кілька років розмножились так, що повстала справжня блощицька інвазія. Чотири роки за собою управа лічниці й краєвий моравський відділ в літньому часі, коли було в лічниці найменше пацієнтів, різними дезинфекційними способами вели війну з блощицями. Коштувало це не мало грошей, але дезинфекціями блощиць не могли знищити. В році 1927 на предложення краєвого будівника Утікала було з лічничих помешкань повикидувані паркетові підлоги. На їх місце положені підлоги ксилолітові й так зв. терасові. Досить неприємним є для управ лічниць утримування і чищення паркетових підлог. Паркети вимагають, щоб були чищені сухою дорогою, то є без води, шкрабаними дротиками і намащенням восковими настали, що-ж є дорожче й дає більше праці. Тому у лічницях умивають паркети, як звичайну підлогу, що є початком всякого дальшого зла. Тепер будуються лічниці з підлогами кахловими, ґумовими, ксилолітовими та зі штучного каміня.

Для севлюшської лічниці найліпше годилась би підлога зі штучного каміня, бо вона є найдешевша зо всіх родів підлог. Квадратний метер коштує від 28 до 40 К, тоб-то половина того, що коштує квадратний метер паркетовий. Утримання дешевше і лекше. Літом миється студеною водою, зимою теплою. Досить води й ганчірки і є дана можливість мити кожний день і очищати для потреби. В зимі є терасова підлога досить холодна, зате літом дуже приємно освіжує повітря в лічниці. Є тиха, тоб-то не скрипить під ногами як підлога паркетова, яка скрипінням нервує хворих, особливо в ночі, коли потрібно найбільшого спокою.

Інж. Семенюк.

До панів колеґ інженерів та техніків українців, що перебувають на еміґрації в ЧСР.

Шановні панове колеґи!

Сьогоднішний час вимагає від нас всіх українців інженерів та техніків якнайскоршого створення технічного, національного апарату та введення його якнайскорше в життя для вібудови Батьківщини. Наше завдання, наша ціль мусить бути одна: створити одну міцну національну сімю інженерів та техніків при єдиному національному ярду Української Громади в ЧСР і спільними силами дати своє знання на добро нашого народу.

На нас українців дивиться цілий світ, як приятелі, так і вороги, чи ми можемо творити чи ні, а головно чекає від нас організованої праці наш народ, щоб ми йому принесли своє знання і переконали світ і ворогів, що ми самі творити і будувати вміємо і знаємо.

Докажім це, що ми зуміємо в якнайскоршому часі поставити технічний апарат для здійснення наших великих ідеалів.

На нас самих чекає велика праця. Ми все запізнили, ми мусимо нагородити не тижні, але місяці й роки — годинами, хвилинами, щоб могли дігнати те, що ми втратили, що згубили.

Тоді, як інші вільно розвивалися роками, десятироками, то ми українці, на жаль, не могли. Та між нас лише наші вороги кидали гадюк провокаторів-шпіонів, щоб нас зовсім розтерти, розпорошити на найдрібніщі табори чи таборики, з ворожнечими один до другого думками.

Брати колеґи, настав час обєднання а то обєднання в одну національну сімю. Підіймемо найвище клич, що нам всім українцям найдорожче — Україна — Українцям.

Згуртуймося всі під той клич!

Щоб цей клич сповнився, мусимо бути всі як один. Закликаємо всіх, що дишуть дійсним національним почуттям до єдиного національного ядра — Української Громади.

Дня 22 січня ц. р. при Українській Громаді в ЧСР. утворилася секція інженерів та техніків з осідком в Празі.

Була вибрана підготовча комісія, завданням якої є підготовити матеріял до загальних зборів та виробити анкети, за-

клики, реґулямін та под. і скликати загальні збори секції. Отже, закликаємо вас всіх брати колеґи прийняти найширшу участь у створенню одного міцного національного технічного органу, що служив би мозком для дальшої праці. На цих зборах буде вибрана управа і намічений план нашої діяльности.

Панове колеґи вступайте до секції інженерів та техніків при Українській Громаді в ЧСР в Празі.

Про анкету для вступу до секції інженерів та техніків при Українській Громаді в ЧСР, як також і про інформації зверніться до

Української Громади
Секція інженерів та техніків
Прага, Сміхов, Єронімова 15/III.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Успішні загальні збори С. К. Русь Хусту

Нова назва клюбу: „Український Спортовий Клюб, Хуст

У.С.К. з новим проводом до нового життя!

Вище 70 членів й прихильників на загальних зборах!

Загальні збори СК Русь Хусту, які так були очікувані свіми карпатоукраїнськими спортовцями, відбулися в неділю 26. лютого т. р. за участи вище 70 членів і гостей.

Загальні збори відкрив др. Попович, адвокат з Хусту, який в своїй промові указав на велику працю, яку зробив С. К. Русь в минувших роках, головно в 1938 р., коли перший раз виграв майстерство Карпатської України. В своїй промові указав урядуючий предсідник і на ті недостатки в клюбі, з якими протягом цілого року приходило боротися. Були це в першій черзі грошеві перешкоди, бо майже на всі змагання клюб доплатив, далі на справи грачів, бо ведення не мало можливости знайти для них зайняття в самому Хусті,або в найближчій околиці багато добрих грачів, що могли були підкріпити першу дружину.

Із звіту протоколянта і заступника секретаря п. Ф. Александра, ми довідались, що управа клюбу в 1938. р. мала 14 засідань. Після протоколу чинности в минувшім році було прийнято і вислано 316 листів, що указує на велику аґенду секретаря.

Заступник ведучого футб. секції і абс. інструкторського курсу в Німбурку п. М. Філак в гарно приготованім рефераті подав звіт про успішну працю футб. відділу, бо перша дружина клюбу в 1938 р. розіграла 25 змагань, з яких виграла 16, 6 скінчилося ремізою й тільки 3 програли. Найбільше ґолів забили: Філяк 32, Дан 24, О. Філяк 17, Вайда 12 і. т. д. Між іншими виграла і мистецтво Карпатської України в 1938 р.

Найбільше оплесків за свій реферат дістав касір проф. Береганич, який заявив, що при 12.000 К обороті є в касі клюбу готових грошей 1216 К. Після звіту у ведучих, на внесення ревізора Шпірія уступаючій управі була уділена повна абсолюторія.

Опісля дійшло до найважнішої точки програми загальних зборів до зміни назви С. К. Руси. Сам предсідник др. Попович заявив, що вважає потрібним перемінити стару назву Руси на нову, але просив членів, щоб вони самі висловилися і подали такі назви, що найліпше відповідали б завданні нашого клюбу. Наш відомий спортовець і довголітній змагун ужгородської Руси, Кобзяр, дав внесення, щоб збори вибрали з імен: У. С. К. Мазепа, або У. С. К. Гайдамаки, при чому вказав на історичне значіння цих назв. Кобзяр виходив із становища, що нашому репрезентативному клюбу даймо назву, яка характеризувала б цілий український нарід.

Наш спорт. редактор В. Федак, заявив, що наш будучий репрезентаційний клюб має мати в першій мірі льокальну назву, яка рівночасно репрезентувала б і нашу молоду карпатоукраїнську державу і її головне місто Хуст. Далі заявив, щоб найліпше відповідалаб назва: Український Спортовий Клюб в Хусті, скорочено У. С. К. Хуст.

Предсідник оба внесення дав під голосування. За внесенням п. Кобзяра голосувало 29 членів, а за внесенням В. Федака голосувало 37 членів. Таким чином Карпатську Україну і Хуст у футболю репрезентуватиме: **У. С. К. Хуст, себто Український Спортовий Клюб Хуст.**

Тим голосуванням скінчилася полеміка, що велась між членами і прихильниками копаного мяча, і запричинила багатьом друкерам біль голови.

Після зміни назви клюбу було приступлено до нової управи. На внесення виборчої комісії одноголосно були вибрані наступні пани:

Почесні предсідники: Премєр др. **А. Волошин,** міністер **Ю. Ревай** і шеф МШ КО **Августин Штефан.**

Почесні заступники предсідника: **І. Комаринський,** през. вищ. суду, **М. Ґулянич,** комісар Хуста і **Фр. Агій,** краєвий шкільний інспектор.

Предсідник: **др. Микола Долинай,** начальник мін. здоровля і тіл. виховання.

Урядуючий предсідник: др. **Попович,** адвокат.

Заступник урядуючого предсідника: **Юрій Білей,** поліційний директор.

Заступники предсідника: **Августин Лавришин,** директор Краєвого Дружест. Союзу, Др. **Волод. Комаринський,** шеф пропаґанди, **Фурій Пазуханич,** шкільний інспектор, проф. О. **Дм. Попович,** директор ґімназії і **М. Самійлович,** професор ґімназії.

Ведучий футб. відділу: **Василь Федак** і **Ю. Філяк.**

Ведучий тенісового відділу: **Петро Калабішка.**

Ведучий легко-атлетичного відділу: проф. **О. Небесник.**

Секретар: **Федір Куруць** і **Іван Буковецький.**

Ведучий пінґ-понґового відділу: **Осип Філяк.**

ведучий волейболового відділу: **Іван Буковецький,**

протоколянт: **Федір Александра** і **М. Маринець.**

Матрикар: **І. Спичкей,**

Касір: проф. **І. Береганич** і **Ілько Вацишин.**

Господар: **Іван Отроба.** . . . . . .

Ревізори: **Рейвейс, М. Туцканюк, Шпірій.**

Члени управи: дир. **Никорак,** шеф. рах. відділу, **Єфремов,** дир. пошти **Феделеш, Петенько, Навратіль, Др. Росоха, Шуба, Кобзяр, Ів. Сидір, Ер. Сидір,** др. **Січ, Татинець, Шімановський,** редактор **А. Патрус,** і від Січи дуже аґільний працівник і приятель спорту **Василь Василько.**

Імена вибраних ведучих і членів управи є повною ґаранцією, що наш У. С. К. Хуст буде дійсним і правдивим репрезентантом карпатоукраїнського спорту.

Після вибору ведучих і членів управи були вільні внесення, між якими січовик Василько хотів ближче пояснення до звязків нового клюбу до Січі. Ред. Федак на запит Василька відповів, що в найкоротшім часі будуть скликанні загальні збори К. У. Т. С. Карпато-Українського Тіловиховного Союзу, який гуртуватиме всі спортові галузі і буде доглядати над спортовим життям в Карпатській Україні. Далі є бажанням, що спортова співпраця між Січчю і У. С. К. була якнайтісніша й якнайбільше приятельська.

На внесення спорт. редактора В. Федака були заслані зі загальних зборів привітні телеґрами почесним предсідникам клюбу пп. премєрові Карп. України др. Волошинові, міністрові Ю. Реваєві, начальнику МШНО Авг. Штефанові і новому предсідникові др. М. Долинаєві.

Загальні збори закінчив урядуючий предсідник др. Попович, ще раз указуючи на велике національне і спортове післання У. С. К. Хуст і просив всіх членів, щоб вели якнайсильнішу пропаґанду між прихильниками копаного мяча, щоб наш клюб мав якнайбільше число добрих, сумлінних і національно свідомих членів.

— —

Перші загальні збори нового карпатоукраїнського спортового клюбу У. С. К. Хуст вже відбулися, однак було б бажаним, що дальші наші спортові клюби вже приголошувалися до життя. Весна вже перед дверми і крім У. С. К. Хуст ще жадний інший клюб не голоситься до чинности.

До уваги громадянства

Розміщення фінансових урядів

Звертаємо увагу громадянства й платників на нове розміщення фінансових урядів у Хусті.

1. Головна Фінансова Дирекція находиться в будинку чис. 37 при вул. Масарика.

Подальня уряду є під числом 12 на І. поверсі, де можна також отримати інформації, щодо поодиноких адміністративних відділів Головної Фінансової Дирекції.

Подальня президії находиться під ч. 60 на II. поверсі, де можна отримати ближчі інформації щодо президіяльних справ.

2. Податковий Уряд є приміщений на І. поверсі в будинку ч. 37 при вул. Масарика і то в кімнатах ч. 18--26.

3. Податкова Управа є приміщена на II. поверсі в будинку ч. 37 при вул. Масарика в кімнатах ч. 67—73.

4. Рахунковий відділ Головної Фінансової Дирекції приміщений в урядовім фінансовім бараці ч. II. за владним будинком.

5. Окружна Фінансова Дирекція приміщена в урядовім фінансовім бараці чис. І., але карний відділ Окружної Фінансової Дирекції приміщений в бараці ч. III. за владним будинком.

6. Доходковий Котрольний Уряд приміщений в урядовім фінансовім бараці ч. III. за владним будинком.

7. Катастральний Мірничий Уряд приміщений на І. поверсі в домі ч. 84 при вул. Масарика (аптика »Під чорним орлом«).

8. Архів катастральних мап приміщений в партері Горожанської школи при вул. Масарика.

9. Головна Фінансова Каса приміщена в партері Горожанської Школи при вул. Масарика.

10. Господарський Уряд Головної Фінансової Дирекції приміщений в партері Горожанської Школи при вул. Масарика.

11. Карний відділ Податкової Управи для податків приміщений в приватному домі ч. 22 при вул. Ревая (бувша вул. Швеґли) коло моста.

Начальник Гол. Фін. Дирекції
фін. надкомісар:
в. з. **Др. Заворотюк.**

Всім підчиненим урядам в Карп. Україні до відома з тим, щоб звернули увагу громадянства про розміщення фінансових урядів у Хусті.

Начальник Гол Фін. Дирекції
фін. надкомісар:
в. з. **Др. Заворотюк.**

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю **Габура Степана, Королево н. Т.** 720

Висилайте точно передплату „НОВИ СВОБОДІ“ до Хусту

У Празі 23. лютого 1939. несподівано відійшла від нас богатьом знана в Карпатській Україні наша землячка і приятелька

Ніна Аіолло-Магалашвілі,

спалення тлінних останків котрої відбудеться 27. лютого 1939 о год. 10·30 у Празі в крематорії Nová Strašnice.

Хай буде память її між нами вічно.

719 **Др. К. Кахіані з дружиною.**

„Нова Свобода“, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволяє Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-К 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право прислані статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті місячно кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.
Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні знижки. — Окремі аркуші продаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.

II90/I40
P.T. Bora Vasil,urj.
Praha II.
Bredovská č. 3.

Річник XL. Число 45. Середа, 1. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Відкриття Сойму дня 2. березня не відбудеться

З дуже важних внутрішньо-політичних і заграничних причин, дня 2. березня мусить відбутися в Празі міністерська рада центральної влади і заступники уряду не можуть бути приявні на відкриттю першого Сойму Карпатської України. Тому 2. березня відкриття не відбудеться.

Пан Президент федеративної Республіки Др. Гаха запропонував відкриття між 6. і 9-им березнем ц. р. і тому про дефінітивний речинець відкриття рішатиме на днях наш Уряд.

Дарунок Італії Барселоні

(Барселона, 28. II.) Сьогодні приплив до Барселони італійський корабель привіз до Барселони мясних нок італійського народу каталонському населенню. Італійський корабель привіз до Барцелони мясних консерв та 1500 сотнарів інших харчових продуктів і 600с отнарів овочевих мармеляд. Каталонське населення з великим ентузіязмом прийняло до відома дарунок італійського народу.

(Бургос, 28. II. Ройтер.) Населення в Бургосі радісно вітало на вулиці маршала ґенерала Франка, який перший раз після започаткування каталонської офензиви зявився в Бургосі. Святкування населення було тим більше, бо в Бургосі поширились вістки про близьке визнання націоналістичного уряду Англією і Францією. Ґенерал Франко у свойому авті приїхав до кіна, в якому демонстрували фільм із знимками з каталанської офензиви та зайняття націоналістами Барселони. Перед готельом, в якім замешкав ґенерал Франко, сьогодні рано в 10 год. влаштовано великі овації.

Нові заворушення в Палестині

(Єрусалим, 28. II. Ройтер.) На головному шляху в Акрі Сафаду дійшло учора між узброєними арабськими повстанцями і між англійським військом до кривавого зудару. До цієї сутички вмішались і англійські літаки-бомбомети. Сутичка тривала аж до заходу сонця. Було вбито 8 арабів і 300 було ранених. На терені сутички зістались біля 150 важко ранених арабів і англійських вояків.

Політичні арешти в Болгарії

(Софія, 28. II.) З наказу поліційного уряду державна поліція виконала домові труси у приятелів колишнього премєр-міністра Цанкова, що находиться на невідомому місці. На помешканні Цанкова поліція знайшла багато його однодумців, які відбували наради під головуванням його брата. Про арешти досі влада не видала урядового комунікату. Кореспонденти закордонних ґазет повідомляють, що по всій території Болгарії помітний великий опозиційний рух проти теперішньої влади.

Територія Румунії є недоторкальна

Відвідини в короля Карола

(Букурешт, 28. II.) З нагоди першої річниці виголошення нової конституції, вчора передполуднем навідали короля Карола члени влади і члени верховної ради Фронту народнього відродження. Заступник голови уряду Калінеску у своїй промові зясував принципи нового режіму та результат осягнений у першому році діяльности. Ствердив дефінітивний характер нового режіму сконсолідованого однозгідністю румунської нації та національними меншинами. Подякував Богові за те, що лад у Румунії був відновлений у найважливішому моменті міжнароднього положення. Король Карол у своїй відповіді підчеркнув, що біланс першого року нового режіму є активний. Новий режім є переконаний, що держава, це властиво зорганізований народ. Новий режім є оснований на колективній мудрості. Режім буде працювати в інтересі скріплення Румунії, щоб ця румунська нація була свідома недоторкальности границь нашої держави і її безпечности.

Державне свято в Болгарії

(Софія, 28. II.) Болгарське зібрання відсвяткувало 50-ти річницю болгарського парляменту скликанням зібрання до Трнови. Врочисте засідання »Собрания« відкрив колишній губернатор Болгарії князь Дондуков. Головою зібрання вибрано колишнього патріарха болгарської православної церкви Антона I. Перший болгарський парлямент скінчив свої засідання дня 17. квітня 1879 вибранням князя Олександра з Батенбурґу володарем країни. З поміж учасників цього зібрання жиють лише два люди і обидва мають біля сто років.

Після виборів

Перші, так-би мовити, установчі (конституційні) вибори до Сойму Карпатської України мають велике історичне значіння, не тільки для українського народу в самій Карпатській Україні, але для всього українства, де воно живе: чи то у великих скупченнях, чи, будучи розсіяними по всіх частинах земної кулі. Це світла перемога нашої національної ідеї, нашої правди, нашого природнього та історичного права на національно-державне самовизначення та усамостійнення. І, коли наш народ тут, на одній з найбільше занедбаних, завдяки чужинец. режімам, українській Землі, так одностайно і так рішучо став до виборів і дав усі свої голоси за свою владою, то, що-ж тоді слід думати про всю решту українських земель? Що думати про Галичину, Волинь, Полісся, Підляшшя, Холмщину, т. зв. Радянську Україну під Московщиною та про Зелену Буковину?

Було б нашою великою помилкою думати, що після таких неочікуванно успішних виборів, у яких українство виявило таку велику силу духа та народньої зрілости й єдности, можемо спокійно сидіти, склавши руки та радіючи з перемоги. Щойно тепер перед кожним з нас, українців, розгортається широке поле праці і то на кожному кроці.

Передусім новообраний наш, перший, вільний український сойм у країні, що кілька соток літ не мала і найменшої спроможности виявити свою волю, повинен, на нашу думку, ясно і недвозначно задеклярувати перед цілим культурним світом про відновлення свого віковічного природнього та історичного і людського права на суверенність (незалежність) свого життя господарського, культурного і державно - політичного.

За друге — сойм повинен задеклярувати і про свою »велику хартію«, чи то так »конституцію« тоб то виголосити основний, найголовніший закон, на основі якого всі діла, що торкаються нашого народу, переходять у його власні руки, в особі вільно вибраних народніх представників.

За третє: з огляду на доброзичливе відношення братньої Чехо-Словаччини та, з огляду на добру волю братів чехів і словаків направити всі свої помилки супроти нас і жити з нами в добрій, справді дружній волі, — сойм задеклярує, крім акту самоопределення, також і акт державної федерації.

За четверте: сойм мусить, — і то в якнайкоротшому часі, — переглянути все діюче досі на території Карпатської України право та очистити його від усіх тих чужо-національних елементів, які протирічать з нашим традиційно-історичним пра-

(Продовження на 4-ой стор.)

Наші границі і внутрішній порядок

Виклад премєра Берана делеґації редакторів Народньої партії праці

»Тепер мусимо всі складати іспит державности. Це значить, привести в порядок своє внутішньо-державне життя, мати ясно в голові, конкретно дивитись на річі й боротись проти напливів почуття. Розсудіть, що почуттям сьогоднішньому припливі історичних подій ми не вирішимо нічого. Хоч яке нарікання, яке нагадувало б осінні дні, є нездорове і нерозумне. Почуття було би сьогодні дуже злим і шкідливим дорадником. Часи, коли нам не грозила жадна екзистенційна небезпека, коли кожний міг філозофувати по свойому, коли гарячо міг дебатувати про те, що може прийти, а після безпечно й спокійно пійти на відпочинок, ці часи ніколи не вернуться.

Народня безпечність

Сьогодні всі світові проблеми, про які раніше тілько дискутовалося, редукуються сьогодні у наших серцях і думках в одно питання: як постараємось про свою народну і державну безпечність. Здавалось би, мале завдання. Але в сьогоднішніх европейських течіях це є найважніша й найвідповідальніша задача. Тому ми мусимо свідомо і чесно старатися виконати її для ліпшої будучности майбутніх поколінь...

Історія не розвивається на основі наперед накреслених ліній. Догматичні теоретики не мають сьогодні що говорити. Жадний культурний народ не може собі уявляти неможливості для зовнішнього світу, щоб не потерпів на своїх екзистенційних інтересах. Дуже важно, щоб на всіх місцях в Празі і на провінції були в більшості люди, які цінять спокій і мир між співгромадянами, більше, як особисті ілюзії, амбітності та еґоїстичні плани. Завжди, при всіх переговорах памятайте на те, що може статися, що нам може пошкодити. Ліпша ніж будь яка ідеологія є екзистенція народу. Тільки на основі цього ідеалу напружіть свої сили і підпорядкуйте свої думки й чини.«

Опісля премєр Беран переходить на словацьке питання. »Коли б ті, що голосять самостійність Словаччини, реально, розважно і спокійно продумали це питання до всіх дрібниць, побачили б будуччину словацького народа не в рожевому освітленні.

Успіхи й неуспіхи

Кожний народ інакше реаґує на свій успіх або неуспіх. Деякий народ є очарований успіхом, але при першому неуспіху резиґнує у своїх думках. Прагнемо прищепити нашому народові до памяті, що захоронити народ і державу можна тільки внутрішним порядком, добровільною дисципліною і свідомою послушністю... Злим патріотом є сьогодні кожний, хто хоче розбивати, підкопувати надлюдські зусилля о внутрішню консолідацію, хто ширить і підтримує внутрішні непорозуміння, хто тішився б, коли б хто небудь інший, не ми самі зробили б у нас порядок.

Кермуймось розумом

Остерігаємо громадянство перед неправдивими інформаціями, які нас розбурхують, але народу нічого доброго не приносять. Навпаки, вони нам шкодять, причинюють нові болі й рани. Не чекайте, що зявиться зза куліс якийсь спаситель, що чарівним прутиком створить нам нове життя. Це не є політика, тільки мрії. Коли хочемо забезпечити нашому народові і державі місце під сонцем, мусимо відмовитися від всього нереального романтизму. Керуймось розумом, розвагою і реальністю...«

Коли б чеське громадянство і чеські політичні кола керувались цією заявою премєра Берана, тоді між народами федерації запановала б згода і взаємне порозуміння про справи того чи іншого народу. Премєр Беран є реальний політик, знає, що навернення, або тільки одна спроба реставрації старого порядку є дуже шкідливою для самого чеського народу, бо без внутрішньої консолідації нема пошани заграницею, не можна надіятись на спокійний розвиток і працю.

Верховина експортує

Покищо лиш лід до нашої столиці

(Воловий, 28. II.) Слаба зима, мало снігу й дуже лагідні морози наробили деяким підприємцям досить шкоди. Власники гостинниць дуже журяться, де дістати цього року леду для охолоджування напоїв. В горах справа не така трудна, бо тут всеж-таки лід був і ще є, але біля Хусту, Севлюша чи Тячова леду зовсім немає, а штучна вироба леду дуже дорога й звичайно не виплачується. Власники гостинниць в Хусті помогли собі тим, що довожують великими вантажними автами лід з нашої бідної, але на лід багатої, Верховини. Тепер уже й тут лід трохи тяжче добувати, бо з Ріки вже лід відвезений і тепер треба за ледом іти, аж далеко під польські границі. Декілька десяток робітників має сезонову працю.

ВІЧНА ПРАВДА мусить рішати і сьогодні

Голос чеської преси про вибори до першого карпато-українського сойму

Недільне число А-зету помістило цікаву статтю про перші вибори до карпато-українського сойму. Щоб наші читачі мали наглядний перегляд, приміщуємо декілька уривків з неї.

»Заспокоючий вислідок виборів до першого карпато-українського сойму був причиною загального відпочинку й втихомирив напруження нервів, яке звичайно виростало й виростає всюди під час виборчої кампанії, але на Карпатській Україні кульминувало до небувалих розмірів. Ми всі усвідомлювали собі надзвичайно важне значіння цих виборів не тільки з точки погляду внутрішньо-політичних, але спеціально й головно з точки погляду заграничнo-політичного. Справедливо були проголошені ці вибори за плебисціт, за яким так прагли вороги волі карпатських українців, який хотіли вихоснувати при допомозі власних метод корупції, обману й демаґоґії для своїх імперіалістичних стремлінь. Ось, цей плебисціт тут був і народ висказався подавляючою більшістю за свою волю, державність і владу, за єдність народу . . . Сьогодні, після виграного бою, чуємо відгук виборів в таборі ворогів і якраз на основі їхніх нарікань, лайок й хаотичного крику ми уявляємо собі, що було б, коли б вибори кінчились інакше. На злісні ворожі примітки, що всіляко підцінюють значіння виборів, мусить бути дана категорична і ясна відповідь: перші вибори до карпато-українського сойму не були гірші, як недавні вибори на Словаччині . . . Не були гірші, як хоч які вибори в богатьох сусідних державах, де виборчий порядок та народнє голосування... пристосувались новій ситуації. **Але натомість, останні карпато-українські вибори мали проти попереднім з часів першої республіки ті добрі сторінки й вигоди, що відбувались поперше без будь-якої корупці й неморальної демаґоґії чужих агентур, які були спонтанним виявом волі і єдности народа, що боронить свою волю й свою державу перед небезпекою поневолення . . .** Скаження ворогів прозраджує, що вони радше тиснули б на перебіг виборів своїми старими випрактикованими методами корупції, що знеужили б виборчу техніку для обману народу, для ширення хаосу, а після накинення на шею народу ярма неволі...«

З приємністю констатуємо цей обєктивний голос про перші справедливі вибори в Карпатській Україні. Він доказує, що чеська преса, зачинає поволі звільнятись від старого дурману й старається чесно інформувати чеську суспільність про положення в Карпатській Україні.

Поміч за довіря

Кредитові кооперативи поможуть бідному населенню

(Хуст, 28. II.) В Карпатській Україні маємо ми багато бідного населення, що держить чужу худобу »на спіл«. Це значить, що хтось, який має гроші, купить корову чи вола і дасть »на спіл« такому, що грошей не має, але має своє поле, на якому народиться йому тілько сіна, що може видержувати одну або дві корови. Бідний селянин, свойому багатшому співгромадянинові корову вигодує, але за те дістане лиш дуже малу нагороду; звичайно в формі молока, яке та корова дає. Цими »гешефтами« є наші найбідніші селяни дуже пошкоджувані, бо за свою убогість ще дорого заплатять багатшим. Приготовляється розпорядження, яким давати й держати худобу на спіл буде урядово заборонено. Хлібороби, що мають кавалок поля, але не мають грошей, щоб собі купити корову, будуть діставати позички **в кредитових дружествах,** що будуть для цієї цілі заложені. Хлібороби дістануть тут позички, з яких будуть платити дуже малі відсотки. Українське населення 12. лютого доказало, що має повне довіря до своєї влади, наша влада тепер буде старатися про добро свойого українського населення.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

Німецький народ домагається забезпечення свого народнього життя та справедливости

(Берлін, 27. II.) Як відомо, в останньому часі французька, англійська і американська преса почали нападати на Німеччину і доказувати що Німечина своєю політикою загрожує світовий мир. У вчорашньому числі »Фелькішер Беобахтер« на ці напади відповідає міністер др. Гебелс, який наводить, що за голосами цієї преси Европа знаходиться перед небезпекою війни. Але така небезпека, особливо після промови канцлера Гітлера, не грозить. Що Німеччина вимагає колонії, це відома річ, а що еспанська громадянська війна скінчиться так, як кінчиться, це могла спостерігти кожна малотямуща людина. Західні демократії проголошують, що їхні народи мусять взяти на себе величезний тягар зброєння, щоб так запобігти переборщуванням авторитативних держав. Що це значить? Очевидно демократії підготовляються у вигідній хвилині прибити до землі авторитативні держави. Але Німеччина не хоче нічого іншого від демократій, ніж повернення її колишніх колоній. Отже чим загрожує Німеччина демократії? Не хоче на них нападати, ані змушувати їх до заведення націонал-соціялістичної системи. Правдивий змисл цієї кампанії показує німецька реляція англійського радія. »Нюс Хронікль« у своєму числі з дня 20 лютого написав, що ця реляція має вбити клин між німецьким народом і його вождем. Але оборона Німеччини стоїть на сторожі і поборе всі протинімецькі тенденції. В дальшій частині своєї статті міністер Гебелс наводить цитати світової преси та поодинокі речення президента Рузвельта проти Німеччини та допоручує, щоб демократії трохи призадумались над тим, як мають рішати пекучі европейські питання, бо на втримання миру ніколи не є пізно. Всі народи хотять мир, між ними й німецький народ, але той хоче ще більше, тобто забезпечення свого народнього життя та справедливости.

Карпатська Україна

в загребському радіо

Українська справа в світі набірає щораз більшого значіння та зацікавлення. Особливою точкою зацікавлення чужинців — це Карпатська Україна. Чужинна преса розписується на своїх сторінках на всілякі теми: одні нам прихильні, другі »ні теплі, ні холодні«, а треті ворожі. Одначе з кожним днем число наших приятелів збільшується, які стихійно пропаґують нашу справу між своїми земляками.

У Загребі українці мають доброго приятеля в особі д-ра Івана Есіха, журналіста та літературознавця. Він оце 20-го II. виголосив доповідь у Загребському радіо на тему: »Сучасна народня й художня література Карпатської України«. Треба з признанням зазначити, що до ініціятиви нашого старого приятеля д-ра Есіха прихильно поставився заряд радіовисильні, як д-р Бранімір Лївадіч і дир. Войко Шауф.

У своїй доповіді др. І. Есіх зясував коротенько політичні умовини в Карпатській Україні за останні роки та невідрадні обставини, серед яких треба було працювати. Доповідач поділив працівників на літературно-науковому полі К. України на дві ґенерації: старшу, що ще ділилась на русофільську й народню українську, та на молодшу, що вихована на українській національній традиції. До »бувшої російської літературної традиції« зачислив Андрія Васильовича Карабелеша, що й оце він сам недавно зірвав з москвофільством.

Докладніш зупинився др. Есіх на творчості теперішнього нашого премєра д-ра Августина Волошина, Ґренджі-Донського, І. Панкевича, В. Бірчака, й інших. Зокрема проаналізував він докладно поетичну й письменницьку творчість Ґренджі-Донського, якого вважає основником карпато-української літератури. Він теж заторкнув і провідну ролю наших священників і вчителів і їхній вплив на життя-буття українського народу в К. Україні.

З молодшої ґенерації згадав доповідач про Боршоша-Кумятського, М. Божукову, Ф. Вільшицького й інших. »Два покоління сучасних літературних талантів К. України нерозривно звязані з іменами Ґренджі-Донського та Зореслава« (Сабола), які своєю творчістю переступили межі К. України.

Др. Есіх докладно проаналізував життя та творчість Зореслава, що »його щирий національний патос мав додатній вплив на молоду Карпатську ґенерацію«.

Він зясував Зореславове (та й інших) колишнє москвофільство й їхній розрив з ним, чим наявно виказав на українському грунті його штучність і мертвеччину, що мусіло природньо щезнути зо здорового народнього організму.

Доповідач обширніш обговорив усі галузі літературної творчости К. України та закінчив словами: »Народня поезія карпатського населення — це непроглядний скарб дорогоцінного каміння й багатства. Цей народ насиллям позбавлений упродовж цілих століть своїх культурних джерел і навмисне держаний у культурній темряві, заховав у собі творчі засоби та дав нам у своїй поетичній традиційній творчості такий здоровий і художній вияв йому притаманних дарів, свого мистецького відчування та своїх музичних і виразних можливостей, що стоїмо перед ним захоплені, немов перед досконалим художнім твором. Захоплюємось не тільки внутрішньою вартістю та глибінню того народнього джерела, але теж і їхнім багатством і розмаїтістю, якій немає рівної...« »Науково-культурний світ безперестань відкриває нові вартості української народньої поезії, що досі була знана тільки вузькому колу фахівців«.

Треба ще згадати, що наш старий і добрий приятель має вже декілька нових доповідей на українські теми, які ждуть відповідної нагоди. т-о.

ФАБРИКИ в Карп. Україні

(Хуст, 28. II.) В Карпатській Україні є досить менших і більших фабрик. Розбудова фабрик не поступала після потреб краю, бо багато фабричних виробків Карпатська Україна діставала готових і не було причин будувати свої самостійні фабрики. Старий режім і так робив великі адміністративні труднощі, коли хтось хотів фабрику побудувати.

Сьогодні маємо в Карпатській Україні 5 визначніших фабрик для хемічного промислу а саме:

1. Бантлінові хемічні фабрики, акційна спілка. Є це фабрика на дестиляцію дерева в Перечині. Тут працює сьогодні біля 250 робітників.

2. »Сольва«, акційна спілка для дестиляції дерева в Сваляві, що у всіх своїх підприємствах дає працю майже 700 робітникам.

3. »Клотильда«, акційна спілка для хемічного промислу в Великім Бичкові. Було це колись дуже велике підприємство, тепер там працює до 400 робітників.

4. »Вулькан«, акційна спілка для вироби сірників в Чінадієві. Ця фабрика дуже добре просперує, але тепер, тимчасово, дає заняття 100 робітникам.

5. В Кобилецькій Поляні маємо фабрику для виробки залізних і металевих продуктів. В цій фабриці працює біля 200 робітників.

Крім того має фірма »Латориця« фабрику на металеві товари, парові пили і ін. Філіялки її містяться в Сваляві, Чінадієві, Серенчовцях та Фрідешові. У всіх філіялках працює сьогодні до 2.000 робітників.

„Уй Гірек“ про Карп. Україну

Серія брехонь мадярського редактора

(Хуст, 27. 2.) У Братіславі виходить мадярський щоденник, що називається »Уй Гірек«. Є це орган решти мадярської опозиційної партії, яку веде ґраф Естергазі. Редакція цього часопису вислала свойого співпрацівника у Карпатську Україну, який під заголовком: »Від Праги до Хуста« написав цикль статей. Зі змісту цього репортажу виявляється, що ті мадяри, які зістались у нашій новій федеративній державі, дальше мріють про відновлення корони Св. Степана. Нам завидять усі закордонні журналісти, які приходять розглянутись до нашої країни, що внас і лад і спокій, що внас крамниці повні харчами й іншими матеріялами, що внас люди ходять добре одягнені, що внас так гладко перейшли вибори. Але мадярський редактор все це не бачив та про наш край пише нісенітниці.

Ми знаємо, що мадярів дуже болить наш спокій, наша національна свідомість. Вони думали, що карпатські українці цієї зими ізза відсутности залізничного сполучення будуть умирати з голоду, та будуть просити ласки у Мадярщині. Наш нарід у Карпатській Україні протягом довгих століть під панованням корони Св. Степана був пригноблений і нераз доводилось йому переживати злидні. Але цієї зими наш народ не переживав злиднів, бо Уряд Карпатської України заздалегідь постарався, щоб наші верховинці у найважливішому переломову часі мали працю і хліб. Що в нас панує порядок і спокій, це доказують статті німецької, французької і анґлійської преси. Що в Мадярщині треба було виголосити стан облоги, що там панує безробіття і голод, це стверджує сама будапештянська преса.

Редактор »Уй Гірек« за інтенцією мадярської іреденти пише про наші господарські труднощі, доказує невідрадний стан нашого автобусового сполучення,

Український уряд бідному населенню

Асекуровня худоби в К. Україні

(Хуст, 28. II.) Переважна більшість нашого населення живе з плекання худоби. Заможність хліборобів посуджується в Карпатській Україні після того, кілько має коров, овець, коней тощо. І найбідніший селянин старається, щоб держав бодай одну корову, бо коли наш верховинець має свою корову, що дає молока і має досить кукурудзи, то звичайно почувається він щасливим. Часто трапляється, що худоба з якоїсь причини захворіє й здохне. Для бідного хлібороба, який має скажім лиш одну корову, є це просто траґедія, бо треба дуже довго щадити, щоб собі купити корову другу. Бачимо, що нашим селянам хибить якась асекуровня худоби, яка виплачувала б, у випадку такого нещастя, якусь нагороду.

Довідуємось, що в Карпатській Україні має бути асекуровня худоби, в якій кожний хлібороб міг би свою худобу, найголовніше корови заасекуровати. Асекураційні внески мусять бути низькі, щоб і найбідніші селяни могли себе забезпечити перед неочікуваною стратою.

Україна проти комуністичного проводу в совхозах. »Правда« 12. 2. 1939 приносить з Київщини вістки, в яких говориться, що на Київщині пропонують партійному зїздові в Москві забрати з совхозів політвідділи, бо їх зовсім непотрібно. Це рівнозначне з тим, що совхози домагаються ліквідації комуністичного керування ними, що селянство може само собою керувати.

пише про відсутність товарів у крамницях у Хусті. Роман Гоголя »Тарас Бульба«, вийшов в мадярській мові у Будапешті 1867. року. З того часу багато мадярських пресових підприємств видавали його майже кожного десятиліття, є це улюблений роман мадярського читача. Але редактор »Ўй Гірек« у своїй черговій репортажі шукає значіння назви »Січ« і приходить до дуже цікавого висловку: каже, що слово »Січ« значіть батіг і що січовиками називались колись опришки в Мараморощині. Це досить для характеристики інтеліґенції цього мадярського редактора. Нам відомо, що мадярська преса у відміні від всіх інших прес в Европі виходить у бруковому стилі. І цей мадярський редактор пише про Карпатську Україну статті, які можно що люблятьcя братіславській мадярській вулиці, але з дійсністю не мають нічого спільного. Наприклад пише, що в нас багато людей знає по мадярськи говорити, але користатись мадярською мовою, це значить видаватись небезпеці терору. Шкода полеміки. З мадярским редактором сперечатись, не будемо. Але є бажанним, щоб кольпортаж цієї ґазети в Карпатській Україні був заборонений, щоб так редактори »Ўй Гірек«, коли хотять дечого написати про Карпатську Україну, трохи призадумались.

Світове зброєння

»Фелькішер Беобахтер« містить статтю німецького старшини ґенерального штабу, який подає перегляд зброєння Франції, Англії й СССР.

У Франції видатки на зброєння в 1938 році виносили 27 мільярдів франків для армії, а 6 мільярдів спеціяльно для летунства, це значить: 40% з цілого державного бюджету. Мировий стан армії: 760 тисяч вояків та найменше півтора мільйона колоніяльних військ. Летунство: разом біля 5 тисяч апаратів крім резерви. Тяжка артилерія: біля 370 легких, 300 важких й 80 батерій проти літаків без резерв укріплень та приморських фортець. Визброєння: 16 тисяч легких та 18.500 важких скорострілів, біля 1650 легких, 1300 важких і 400 протиаероплановых гармат, без укріплень приморських і цивільної оборони, найменше 4500 танків.

Англія: Видатки в році 1938 досягли на армію 86 мільйонів, летунство 73 мільйони лібер штерлінгів, т. є 37% з цілого державного бюджету. Мировий стан 133.500 вояків реґулярної армії й 149 тисяч резервістів, 186 тисяч колоніяльних військ. Воєнний стан: біля 2 мільйонів вояків. Летунство: разом 6 тисяч апаратів. Визброєння реґулярного й колоніяльного війська: 10 тисяч легких й 4.200 тяжких скорострілів, 1900 легких і 100 важких гармат, біля 600 танків.

Совітський Союз: Видатки в році 1938: разом 34 мільярди рублів, т. є 45% з цілого державного бюджету. Мировий стан армії: найменьше 1 мільйон 800 тисяч мужів, без 150 тисяч резервістів ГПУ й 70 тисяч вояків пограничників. Летунство: біля 9 тисяч апаратів крім резерви. Визброєння: біля 30 тисяч легких й 23 тисячі важких скорострілів, біля 9 тисяч легких, 2 тисячі гармат меньшого калібру, 1600 важких гармат та більше, як 6 тисяч танків.

Більше передплатників — ліпша забезпека для „НОВОЇ СВОБОДИ“

Велика жертва малих українців

Центральна Національна Рада в Хусті дістало 27. II. б. р. ось такого зворушливого листа:

»До Центральної Народньої Ради в Хусті.

Від малих синів та дочок могутньої України:

Прочитавши Ваш заклик до всіх українців, ми, друга кляса Української Реальної Гімназії в Модржанах, взяли його до своїх українських сердець і посилаємо Тобі, Українська Народня Центральня Радо, маленьку суму, зібраних між собою грошей (60.40 К.) Ми віримо, що на Ваш заклик відізвуться й інші українські діти, розсіяні по цілім світі. Знаємо також, який біль перетерпів нарід Карпатської України в недавних часах, коли мусів покинути свою гарну столицю. Ми віримо, що коли кожний українець відізветься на Ваш заклик, то Карпатська Україна збудує собі ще кращу столицю і цим загоїть рани. Ми знаємо, що великий огонь повстає з малого і тому віримо, що малі жертви спричиняться до великого діла.

Слава Богу, що нам помагає!

Хай живе наш батько, др Августин Волошин!

Слава Україні!

М. Горовіцівна М. Кричфалушій, А. Яцканичівна, А. Курганська, Г. Захвалинська, І. Стойківна, О. Гасинцівна, Л. Бушанівна, Н. Назаревська, Т. Борівна, М. Ковалівна, І. Неметівна, А. Пилипівна, В. Горощак, Я. Михайлишин, В. Бора, А. Чепеловський, І. Сакалош, Я. Грулька, В. Стовбуненко-Заїченко, Василь Гулайдан.

Після виборів

(Докінчення з 1-ої стор.)

вом, культурою, звичаями, побутом, уявлінням про права і обовязки громадянина, уявлінням про особисті і громадські вільности. Натомість — видати свої закони, які б були згідні з інтересами нашого народу та не протирічили нашій народньо - історичній традиції та уявлінню нашого народу про правовий лад. Це вже наші правники постараються зробити якнайкраще, згідно з вимогами правничих наук та інтересів народу. Не думаємо, щоб наш сойм займався великою фабрикацією законів, до того ще зі зворотньою платністю, як це було в одному з відомих парляментів, де було написано стільки законів, що самі високоосвічені правники не могли собі з ними дати ради. Краще, най буде менше законів але за те хай ці закони будуть і розповсюджені і мають велику моральну силу серед народу, тоб-то — користуються признанням і пошаною. Щойно тоді буде в нашій державі лад і порядок, коли кожний громадянин і кожна громадянка будуть любити та шанувати закони своєї держави та згідно з ними будуть жити. Тому закони мусять бути коротко та ясно формульовані та щоб їх усі знали — розповсюджені.

Проф. Т. Монюк.

„НОВА СВОБОДА“ виконує своє завдання.. Що робите Ви для „Нової Свободи“?

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

В. Гренджа-Донський: **(12)**

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження*).

6. листопада 1938.

Сьогодні неділя, але внас тепер неділі нема. Може ніхто так не носить на серці справу евакуації, як др. Степан Росоха, цей ентузіяст, цей наш улюблений провідник молоді, що на чолі з своїми студентами-прихильниками підкотив рукави і виносить, що тільки можуть. Інженер Стрільць зорганізував гурт галичан, бувших стрільців та інших, і ці люди працюють. Інж. Стрілець із своїх грошей видав 360 корон, щоб купити людям бодай сухого хліба, що виношують тяжкі шафи, столи та скрині. Треба було зорганізувати також відповідну сторожу на долині, щоб зложене добро не розкрали, то про те постарався Іван Роман, що працює понад людські сили.

Вчора телефонували нам із Праги, що прилетить до Ужгороду пан премєр др. Волошин. Ми одначе просили, нехай сюди не прилітає, але хай летить до Солотвини і відтак самоходом до Хуста. Нам дороге життя пана премєра, а серед цієї голоти тут не дуже було б безпечним. Особливо після радіових реляцій »землячка«дра Бонкала з Будапешту, що проти свого колишнього приятеля виступив так ганебно. Між іншим сказав, що коли б не Волошин, »північно-східня Мадярщина (так називають мадяри Карпатську Україну) була б опинилась в рямках корони святого Степана...

В газетах, журналах колись вичитував імя Бонкала, про якого згадувлось як про українського народнього працівника. Та коли б др Бонкало мав і самі найсвітліші заслуги супроти нашого народу (яких не має), і тоді теперішнім своїм ганебним виступом він спалив за собою мости, він зірвав назавжди з нами, бо він супроти свого народу поповнив злочин. Заслужить, щоб зачислили його до найпідліших зрадників. Говорить язичієм, накидується на українців і на честь наших найзаслужеників людей...

Сьогодні неділя. По вулицях мадярні повно, ідуть до католицького костелу. Побоюємось, що можуть вибухнути демонстрації і тому вислано грузовики з скорострілами та панцирні авта по вулицях.

Евакуємо також і бібліотеки. Павло Кукурудза дістав доручення вивезти з маґістрату наукову бібліотеку. Книжки бібліотеки самого міста нехай залишаться, але наукова бібліотека заложена нещодавно за наші гроші, тож мусить бути вивезена. Робляться перешкоди і з краєвим архивом. Міський бібліотекар зник кудись, забравши з собою ключі. Прийдеться розламувати двері.

О півночі і я вивіз речі, але тільки до Перечина... Прийшлось підплатити військового шофера і він, вночі, коли ніхто не бачив, погодився відвести моє зарядження. Дощ паде, як з відра, а ще в Каменици малощо не перевернулися в ярок, з якого ледви вилізли.

Від самого Ужгороду почавши, кожна селянська клуня переповнена евакуованими річами і жадної порожньої стодоли не дістанете за жадні гроші.

Смішно виходить, що перед судовим будинком стоять мадярські ґардисти, гейби стерегли її перед забранням. Нехай стоять, завтра прийде черга і на суд.

Покищо евакуємо лиш саму вязницю. В келіях повно мадярських і польських терористів.

— Ти поляк?

— »Поляк.«

— Мадяр?

— »Мадяр!« — відповідають терористи. Їх збирають до купи і відводять... Куди, не знати. Може до інших вязниць, а може в оноковецький ліс...

Відвели пятьдесять терористів. Цікаво, що між польськими терористами знайшлося двох, що видаються за українців. Одного зразу зловлено на брехні, бо сказав, що не вміє писати, а виявилось, що вміє — латинкою...

Його заділюють між ґрупу, яку відводять. Другого терориста надпоручник Андрашко приводить до міністерства, на »сповідь«.

Випитує його секретар Андрій Ворон, бідолага голоден, годує його, а потім запроваджує мене.

— Ти не українець, але поляк... скажи правду, інакше застрілимо тебе...

— Присягаю, божусь, що я українець... ось дивіться, вишивана сорочка в мене...

— Того нам замало, сорочку може хтобудь одягнути... Чом тоді перейшов зо зброєю в руках? — питаю:

— Та хотів принести кріс, що знайшов на стрисі...

Ці арґумент не дуже переконуючий і летить останній запит:

— Молитися вмієш?

— »Вмію... Отче наш іже єси...

Слова »Отченаша« летять монотонно, але »Богородицю« не вміє, ані »Вірую«. Писати не вміє, робиться дурним, а моє сумління каже мені, що це поляк, що це звичайний собі польський терорист. Поляк з Галичини, що знає мову і викував сам »Отченаш«.

Але доказу не маємо, вишиванка і »Отченаш« говорять в його користь. Звільняємо його і приділюємо до студентів на працю носити шафи.

(Буде далі).

*) В числі з 23. лютого, в уривках з денника під датою з 4. XI. вкралася неприємна помилка: з вини машиністки, що переписувала текст з оригіналу, сказано: »бачу жінку нашого лікаря — також з мадярською кокардою... «Це цілковито не відповідає правді, бо в зошиті написано: бачу жінку одного нашого доктора... Підкреслюю, що це не була жінка лікаря, бо хібаж нема інших докторів-нелікарів?

— Ґ-Л.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ПРОСВІТИ В ХУСТІ перекладаються на неозначений час

Перед великим історичним святом Карп. України

I.

(Хуст, 28. II.) Ми недавно, в листопадових днях пережили трагедію. Нам важко було пращатися з Ужгородом і Мукачовом, у нас серце боліло і кільки раз нам хтось сказав, тіштеся, наша душа плакала, бо ми знали, що втратили історичні міста, наші культурні центри. І сьогодні болить серце кожного щирого українця за цими двома містами. Історія українського народу по цей бік Карпат є повязана з історією Мукачова та Ужгороду. Це були наші духові центри, особливо Ужгород являвся для нас, українців культурним осередком. Мадяри самі це признають. І коли ходило про нашу автономію в рр. 1918-19, мадяри визнавали, що Ужгород і Мукачів належить до »Руської Країни«.

II.

Та все-таки переживаємо хвилини, що людина мусить тішитись. Замість Ужгороду і Мукачова ми зискали волю, ми маємо державу. Недавні вибори до сойму були для нас історичним днем, іспитом нашої національної свідомости і політичної зрілости. Той спокій, дисципліну, однозгідність завиділи нам наші закордонні гості, німецькі, французькі й англійські журналісти. Наш народ в цих виборах задемонстрував свою волю до самостійного життя. З нагоди цієї перемоги по містах і селах Карпатської України запанувала невимовна радість. Люди обіймались і цілувались з радости, та опісля цього великої ваги історичного дня надходить друге наше велике національне свято, засідання першого сойму Карпатської України.

III.

Закордонна преса, особливо німецька, з надзвичайним зацікавленням слідкує за дальшим політичним і економічним розвитком нашої країни. Німецька, англійська і французька преса велику увагу звертали на події в Карпатській Україні. Ворожа пропаганда наших сусідів працювала знаменито. Преса і радіо наших сусідів щодня поширювали про нас, про наші політичні і господарські відносини неймовірні вісті, від яких пересічному служачеві радіо, мороз ішов по спині. І треба признати, що німецька, французька і англійська преса всупереч цієї острої протиукраїнської пропаганди в Европі містили обєктивні статті про Карпатську Україну, про український нарід взагалі. І тепер, як розлетілась вістка, що сойм Карпатської України буде скликаний в першій половині березня, світова преса знову звертає увагу на нашу маленьку державу, Карпатську Україну.

IV.

Українська загальна думка з великою радістю і тривогою слідкувала за розвитком подій Карпатської України. Вся українська преса в Східній Галичині, на Волині, у Франції, в Північній і в Південній Америці, у Канаді однозгідно писала і пише про Карпатську Україну, як про Ватикан української нації. Українці по цілому світі негайно зрозуміли вагу і значіння нашої волі. Українська закордонна преса перед виборами, так як і ми з немалим побоюванням очікувала вислід народнього голосовання дня 12. лютого. І цей вислід, який заскочив наших сусідів, світова преса взагалі а українська зокрема належно оцінила і зрезюмувала. Тепер ми українці стоїмо перед другим днем такої самої ваги, яким була неділя 12-го лютого.

V.

Український народ з великою радістю прийняв до відома скликання першого сойму Карпатської України. У сенжерменському мировому договорі наша країна була зафіксована, як автономна державна цілість у Чехо-Словаччині. Але наш народ впродовж минулих 20-х років не мав змоги цим своїм державно-політичним правом користатись. Наш народ взагалі не був господарем на своїй землі. Нашим народом керували інші. Наша земля була без імени і в сенжерменському договорі фігурувала як Рутенія. Але наша країна негайно після віденського рішення одержала свою назву. Вся світова преса почала писати про питання не якоїсь Рутенії, але Карпатської України. Наша маленька територія зі зростом значіння етнічного принципу набувала і набуває великої ваги у Середущій і Північносхідній Европі. Не є перебільшеним твердження, що ця маленька Карпатська Україна під державно-політичним оглядом має більше значіння, ніж багато самостійних маленьких державок.

VI.

Льоґічним висновком з цього є, що засідання нашого першого сойму має таке велике значіння, як існування Карпатської України. Наш народ після довгих століть 2-го березня промовить устами своїх представників і задокументує свою волю перед цілим світом. Отже, не дивниця, що ввесь український нарід по всіх його етноґрафічних територіях знову також з радістю і трівогою очікує уконстатуовання першого парляменту вільного українського народу.

Ми запевняємо наших братів українців по цілому світі, що і при цій нашій нагоді ми докажемо таку саму свідомість і суспільну дисципліну, яку ми доказали в жовтнево-листопадових днях і 12-го лютого. Ми, українці, хочемо бути гідні тої уваги, яку на нас звертає цілий світ.

ОСТАП СІРКО.

»Український Вістник« Орґан Української Православної Церкви в Америці. Виходить що місяця. Редактор прот. Іван Гундяк. Річна передплата один доляр. Адреса: Ukrainian Herold 641, Roosvelt Avenue Carteret, N. Y., USA.

ВІСТІ зі СВІТУ

— **Французький міністер** закордонних справ Бонне на зборах радикалсоціялістичної партії пояснив становище уряду в справі визнання уряду ґен. Франка. Франція мусить визнати уряд ґен. Франка, бо хоче мати добросусідські взаємини з Єспанією. Франція бажає відновити господарскі відносини з Єспанією і не хоче найтися перед необхідністю боронити ще одну нову границю. Міністер сказав далі: »Одночасно з покращанням французько-німецьких взаємин стає наше відношення до В. Британії чимраз тісніше і сердешніше. Премєр Чемберлен і лорд Галіфакс у їхніх недавніх промовах ствердили перед цілим світом без застереження солідарність між Анґлією і Францією. Франція утримає ненарушеними свої території і свою суверенність.

Уряд ґен. Франка і представник Франції сенатор Берар підписали дня 26. ц. м. договір, яким управильнено питання еспанских збігців, еспанського золотого скарбу і нормальної комунікації між Францією та Єспанією.

— **»Джйорналє д' Італія«** містить звідомлення з Варшави свого головного редактора Ґайди, в якому Ґайда повідомляє, що італійсько-польські розмови у Варшаві мають лише інформативний характер, а є їх метою прояснити становище Польщі в загальній, европейській ситуації. Італійськопольські переговори не доведуть до німецького нового дипльоматичного акту і не покінчаться ніякою рішаючою політичною постановою; не будуть підписуватись ніякі договори.

— **Італійський міністер Чяно** передав польському премєрові ґенералу Складковському найвище італійське відзначення, орден св. Мавріція Лазаря, а маршалові Ридз-Сміґлому італійський воєнний хрест. Розмова між Чяном і Беком трівала понад дві години.

— **В Мадярщині** відведено багатьох провідників закритої в минулу пятницю орґанізації Гунґаристів до концентраційного табору. Між ними є журналісти, державні урядовці і резервові старшини. Поліція арештувала на провінції понад 200 членів тої орґанізації та конфіскувала багато документів і пропаґандивного матеріялу. Усе майно орґанізації сконфісковано і його віддадуть на добродійні цілі.

— **Італійська влада** виповіла з Італії трьох швайцарських журналістів, а саме кореспондента »Ґазет де Льозан«, що був одночасно кореспондентом паризького »Тан-у«, кореспондента »Нає Ціріхер Цайтунґ«, який 29 літ жив в Італії та понад десять літ був президентом союзу закордонної преси в Італії, і представника ще одного швайцарського часопису.

— **В Румунії** дістало французьке товариство концесію на велику будову доріг. Позатим заключено між Румунією і Францією умову на доставу 600.000 тон румунської нафти і 100.000 тон бензину.

— **Японські летунські сили** програли минулого тижня — як тепер доходить до відома — кілька боїв з китайськими воєнними літаками. Китайці зістрілили понад сто японських літаків, між ними шість бомбових.

— **Словацька господарська делеґація** під проводом міністра господарства др-а Пружинського виїхала в понеділок до Берліну, щоб там переговорювати про чехо-словацькі господарські взаємини. В делеґації бере участь також міністер комунікації др. Дурчанські.

— **Кольоніяльна комісія** французького парляменту іменувала дві делеґації. Одна поїде до Камеруну, а друга до Джібутті, щоби розглянути там загальне положення і спроможності військової оборони.

— **З Німеччини** виеміґрувало до листопада 1938. р. 140.000 жидів, а від того часу біля 100.000, значить з Німеччини виїхало разом 240.000 жидів. Еміґрація йшла передусім до Сполучених Держав Америки, а далі до Південно-американських держав, до Франції, Анґлії, Бельґії, Голяндії, Швайцарії, Китаю й Палестини.

— **В німецькому** міністерстві праці відбулась конференція, яка ствердила, що цього року як і давніше не стає робучих сил у німецькому рільництві, тому прийдеться спровадити їх зі закордону.

— **Ірляндський парлямент** прийняв 71 голосами проти 10-ох закон, що вводить кару смерти за державну зраду і шпигунство.

— **Німецький амбасадор** у Лондоні фон Дірксен, відбув понад двогодинну розмову з міністром Галіфаксом і виїхав до Берліну, щоб зробити доповідь.

Ще до датку на національний фонд

До української інтелігенції Карпатської України!

Розлетілась відозва уряду Карпатської України про зложення піввідсоткового національного датку на розбудову Карпатської України. Це є той мінімальний даток, який зможе заплатити і найбідніший. Але це не означує, що ми маємо придержуватися того пів процента. Особливо ми, що вже десятки літ живемо з Карпатської України! Ми всі маємо добровільно звищити той даток хоч в 10 раз. Бо признаймося самі, що тих 100, 150 аж 200 К на жертву Батьківщині від особи, яка дістає 1000 аж 2000 К місячно, це є замало. Це сума одної меншої прогульки, це сума, яку з нас не один прогуляв за ніч на балу, а це на вівтар Батьківщини замало.

Коли вояки Ю. Савка і Ст. Борис зі свого коронапятьдесятьсотикового жолду могли дати по 20 К, а робітник копалень Франції, Бельгії 100 аж 300 фр., тоді наша піввідсоткова жертва в порівнанню до них є жертвою скупого Каіна.

Якщо ми будемо строго придержуватися того пів відсотку, то за ту каїнську жертву, ані інжінерські проєкти розбудови Карпатської України не зможемо заплатити. Тож українці, українки, Ви дали доказ своєї жертвенности вже нераз, коли щедро жертвовали на »Просвіту«, на музей, на театер и збирали сотки тисяч на ці цілі. Тепер наша жертвенність мусить дійти до кульмінаційної точки! Ніхто з нас не сміє рахувати пів відсотку, але давати хто скільки може.

А вже коли придержуємося відсотків, то підвищім їх хоч в 10 разів!

Хто цього не може зробити нараз, хай робить на рати!

Пересилаючи цей зазив, складаю першу свою датку на вівтар Батьківщини 439 К, то є 10 разів по пів відсотку своєї платні. Кличу до подібного вчинку всіх щирих українців, священиків, учителів, урядників и всіх багатших громадян Карпатської України і в розсіянню сущих!

Слава Україні!

О. Юрій Станинець,
греко-кат. священик.

Лагідна зима утруднює вивіз дерева

(Устьчорна, 25. II.) Населення з сіл: Устьчорна, Руська Мокра, Німецька Мокра й Брустури живе виключно з праці в державних лісах, що є розділені на чотири лісові управи. Добробут чи нужда населення цих чотирьох сіл залежить від того, чи має або не має праці в державних лісах. В цій частині нашої країни, крім слабої картоплі, майже нічого не родиться. Цієї зими було в державних лісах досить праці, але тепер дуже тяжко нарубане дерево вивожувати до вузкоколійної залізниці, бо не має снігу. В районі управ державних лісів Чорна Вища, Чорна Нижча, Німецька Мокра й Брустури вирубується кожного року біля 80-100 тисяч кубічних метрів мягкого дерева а 10-15 тисяч дерева твердого.

Чи буде й далі обробка поля „на спіл“?

(Буштин, 26. II.) Службовці краєвої дирекції державних лісів крім своєї платні, дістають також кавалок поля. Службовці нижчих катеґорій мають дуже низьку платню й цей приділ поля собі заслуговують, але деякі урядники, що беруть великі платні, приділене поле зовсім не обробляють, але видають »на спіл«, або деколи й »на третє« населенню Буштини. Цей поступ являється зовсім неправильним, бо коли службовець не задумує поле сам у власній режії оброблювати, то не має на приділ поля права. Заможніші вищі урядники видають поле »на спіл« і так без найменшої праці дістануть готові хліборобські продукти. Ми не сумніваємося, що в цій справі буде зроблений порядок.

Німецький консул навідав Сваляву

(Хуст, 25. II.) Німецький консул для Карпатської України пан Шплетштосер в супроводі старшого секретаря Юлія Орловського навідав учора Сваляву. Німецький консул відвідав інспектора для німецьких шкіл в Сваляві й зложив офіційну визиту в окружного начальника д-ра Охримовича. Консул дуже цікавиться політичними й економічними обставинами в Карпатській Україні й хоче згодом навідати всі частини нашої країни.

Вияснюється...

(Хуст, 28. II.) Чеський тижневик »Перегляди з Карпатської України« в ч. 3., помістив статтю, в якій між іншим пише, що чехи, які живуть у Карпатській Україні, зреклися раз назавжди яким небудь способом втручуватися до внутрішнього життя нашої країни. Хіба в тому напрямі, щоб всеціло підтримувати владні чинники, що приносять підсилення державної думки федерації трьох народів. Далі автор статті пише, що чехи тепер будуть спокійно й інтензивно працювати для добра Карпатської України й цілої Чехо-Словаччини. Ми від себе додаємо, що проти чесних і розумних чехів українці ніколи нічого не мали, але ми не могли дозволити, щоб декотрі шовіністи розбивали нашу національну єдність.

Будуть видані памяткові українські гроші

(Хуст, 27. II.) На приказ уряду Карпатської України будуть, з нагоди відкриття першого українського сойму, видані памяткові гроші по 0.50 шагів і гривні по 1, 2, 5, і 10. Памяткові гроші можна буде дістати в фінансовім відділі міністерства господарства. Гривні будуть видані в обмеженій кількості.

Всім окружним урядам

Комісар для втікачів в Карпатській Україні закликує всі окружні уряди, щоб негайно подали внесення на приділення їм потрібної грошевої належности для опіки втікачами в їхньому районові. Внесення належить подавати посередництвом міністерства господарства Карпатської України, міністерству соціяльної опіки в Празі. (Інститут для опіки для втікачів), яке виплату грошей зараз переведе. В прохані треба подати висоту жаданої допомоги та кількість втікачів у окрузі. Допомогу можна жадати за час до 1. червня 1939.

Інж. Тгеґзе іменований краєвим директором держ. лісів

(Хуст, 27. II.) Розпорядженням міністерства господарства Карпатської України, перемінено лісову дирекцію в Буштині на краєву дирекцію всіх державних лісів у Карпатській Україні. Владний радник інж. Василь Тгеґзе іменований »краєвим директором державних лісів«. Інж. Тгеґзе є щирий українець і крім своїх службових обовязків все цікавився культурним життям нашої країни. Українській молоді він багато разів матеріяльно помагав. Інж. Тгеґзе є директором дирекції в Буштині вже більше як 10 років і за той час він старався, щоб до його дирекції були приймані українці. Інж. Тгеґзе є також заступником голови цілодержавної господарської ради в Празі.

Висилайте точно передплату „НОВІИ СВОБОДІ“ до Хусту

Куди веде русская правда?

Розмова з покійником

Сьогодні випадково дістався я до Ракошина, де маємо свою держ. реальну ґімназію. У професорській кімнаті ґімназії якраз велась жива дебата про »покійного« Івана Оласа **в його присутності.** Ціла справа виглядає префантастично, але що зробиш — прийшлося говорити з »покійним« Іваном Оласом, котрого світова русская пресса, вже давно послала на другий світ. Для доказу цієї русскої правди наведу факта. »Русскій Вѣстник«, орган русских православних братств в Америці дня 12. I. ц. р., далі американськ. русскій часопис »Скантон Трибун« дня 12. I. ц. р. далі паризьке »Возрожденіе« число 4171 з дня 17. II. ц. р. посвячує »покійному« довжезну статтю зо світлиною; під назвою »Траґедія Карпатской Руси — Іван Олас«. Тут наводжу уривок з предовгої статті »Возрожденія«:

Самой первой жертвой украинских бандитов на нашей родной землѣ стал юный преподаватель русскаго и французскаго языков Хустской гимназіи Іван Олас. Покойный был стойким защитником русскаго народа. За его русскость его отправили в концентраціонный лагерь, гдѣ его принуждали отказаться от русскаго имени.

Когда не добились этого, набросились на него, как дикіе звѣри. Івана Оласа избивали, ему сломали пять ребер, ему разорвали легкія . . . . Так бросили его на холодной землѣ и через три дня, в страшных мученіях, Іван Олас скончался.

Когда он умирал, его послѣдніе слова друзьям, арестованым вмѣстѣ с ним были:

Я с радостью отдаю свою жизнь за русское . . .

Так виглядає »русская« правда.

Подивімся і на українську правду: Іван Олас є тотожний з »покійником« Іваном Оласом, з тою ріжницею, що його ніхто не забив — живеться йому добре — учить в ґімназії — після науки заграє і в карти і ніяк не може порозуміти, чому його браття »русскіе« хочуть живим поховати? Одна справа, що зістає ще все неясною: чи пештське радіо визичує свої »відомості« русским, чи вони йому?

Господа, перестаньте, бо наша правда завжди переможе.

Слава українській правді.

Ракошин, 25. II. 1939. **М. Р.**

..Німецька преса. про ґен. Крейчія. »Münchner Neueste Nachrichten« в ч. 51 з дня 20. лютого ц. р. пише: »Шеф чеського ґенерального штабу ґенерал Крейчі уступив кінцем минулого тижня. Він належав до найінтімніших приятелів Бенеша й був один з активних оборонників його політики. Він був головним стовпом чесько-совєтруського пакту. Уступлення Крейчія має бути початком дальших глибокосягаючих змін, що часом можуть мати вплив і на склад влади.

Автомобілізм в Совітах. »Правда« 4. 2. 1939 признається, що на ремонт совітського авта треба річно видати 3 рази більше грошей, як коштує саме авто. Нові совітські авта за пів року їзди ними вже до нічого не годяться. Факт характерний для московської господарки, бо в решті світа здається нема такого чоловіка, що давав би за направу авта річно стільки, що за ті гроші мігби купити 3 нові авта.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

У. С. К. Хуст вже вправляв

В неділю відполудня знову ожила площа У. С. К. Хусту, бо по довшій перерві вже виступили перші грачі футболісти, яким зима показується дуже довгою і не можуть діждатися весни. Між першими ластівками-футболістами ми там бачили нашого популярного калмика Чанчинова, братів Філяків, з яких Мішка не міг би був наступити військову службу, щоб »раз собі не закопав«, далі стрункого Бокотея, вчителя Попа, молодого ужгородського студента »емігранта« Плиску і з Ужгороду добре знаного Желтвая, який не жалів труду і часу, бо аж з Севлюша приїхав до Хусту, щоб міг мало заграти.

На площі також ми бачили і великий табор друкерів-прихильників, які також вже не могли видержати дома тоді, коли їх любимці футболісти на площі копають. Між тими друкерами було і багато знайомих друкерів з Ужгороду, як всеславний бувший друкер ужгородської Руси п. трафікант Сидір, Шуба, Отроба (який не видержав, щоб по звику з Ужгороду декілька разів не копнув до мяча), далі новий секретар клюбу, бувший славний грач літаючих учителів фах. учитель Куруць і т. д. О скільки наші прихильники й надалі так живо будуть цікавитись клюбовим життям У. С. К. Хусту, то не маємо що побоюватись про її дальшу будуччину.

Будуймо раду фізичної культури!

В »Новій Свободі« появилася стаття про цілі й завдання тілесного виховання в Карпатській Україні.

Цілком справедливо автор статті, п. В. Федак, підкреслив необхідність витворення центру, який би обійняв керування всіма галузями тілесної культури. Без такого центру неможливо спрямувати індівідуальні старання окремих місцевих діячів спорту, руханки, тощо. Ради фізич. культури існують майже у всіх державах.

Ми, українці, у відношенню культури тіла є молодою нацією. Те, що ми ще не створили свого власного національного фіз. культурного світогляду, є великий мінус, бо перед нами зістає велике незоране поле діяльности і пройдуть довгі роки, аж зрівняємося з іншими народами та зможемо з ними конкурувати. Але в цьому якраз є також і наша вигода, бо ж ми не маємо і старих затяжень, старих забобонів, з якими тяжко борються нації із великою фізичною культурною традицією.

Візьмім наприклад Чехію та боротьбу за заведення легкої атлетики та мячових гер в Сокільській організації. З великими тяжкостями припустили провідники Сокола ці галузі до своїх рядів. Опір головним чином був тому, що виховані в старій традиції Тирша та Фіґнера провідники Сокола не радо бачили щось нового, що не було в свій час заведено основоположниками цієї системи. Як же на це реаґувала молодь? Молодь відходила від Сокола й горнулася до спортових клюбів та інших організацій, де особливо в літі провадила з більшим задоволенням здорові спорти, аніж вправи в душних салях.

Український Нарід є фізично дуже виспілий. Тут маємо повні можливості для гарного розвитку багатьох відмін спорту та руханки. Але і в нас, в Карпатській Україні у свій час може прийти до конфлікту поміж різними галузями фіз. культури. Тут якраз велику ролю зможе відіграти Рада Фіз. культури. Вона подбає про те, аби окремі галузі щонайменше конкурували поміж собою та щоби енерґія фіз. культурників не йшла на неплідну боротьбу поміж собою а була використана для розбудови та позитивної праці. Нам треба йти шляхом, що дав би можливість розвитку найбільш здорових виглядів спорту. При цім слід звернути належну увагу й на національно-психологічну сторону справи, бо успіх чи неуспіх розвитку поодиноких галузів залежить також й від уміння пристосуватися до псіхологічного зацікавлення мас.

Велика увага має бути звернена на площі і приміщення для вправ та змагань. Це буде мабуть одним з найболючіших питань. Можна було б одначе це вирішити в рямках інвестиційних праць. Само собою, що ціла праця Ради фіз. культури піде рука в руку з відповідними державними чинниками для яких питання фіз. культури мусить бути близьке та не байдуже.

В будучині мусить бути також ясно сформульована ц і л ь провадження фіз. культури. При цьому мусимо собі усвідомити, що багато зі спортів мають більше пасивних спортовців (глядачів), аніж активних (що самі безпосередньо приймають участь у змаганнях). Отже, наколи б ставилася ціль — активно втягти до фіз. культури широкі маси, то треба вибрати й пропаґувати шляхи, якими буде до чинної діяльности притягнена вся молодь. Що такі шляхи є, та мали вже в інших країнах успіхи, напишу в своїй дальшій статті.

Ці далекосяглі завдання були би на сьогодня матеріялом для обміркування в майбутні компетентнім органі.

В перших же часах Рада фіз. культури мала би координувати окремі вигляди фіз. культури та уможливити практичне провадження спорту в Карпатській Україні.

Др. В. Гайдовський-Потапович.

Мішка Філак до Спис. Н. Всі

Один з основателів і найаґільніших членів і грачів бувшої хустської Руси Мішка Філяк першого березня наступає до військової служби в Спис. Нов. Всі, щоб сповнив свій громадянський обовязок. Відходом Мішки Філяка дочасно стратимо нашого найліпшого спортового працівника й інструктора молоді. В його новім пості бажаємо йому багато успіхів.

Для туристичного руху — Цілодержавна конференція рефератів екскурсійних потягів ЧСД. На запрошення Пресової й пропагаційної служби Карпатської України, відд. в Празі, веденої арх. П. Фленьком, зійдуться в Рахові дня 8. березня ц. р. репрезентанти рефератів екскурсійних потягів зо заступниками ріжних міністерств, дорожних канцелярій і туристичних зацікавлених ґруп, щоб вели переговори про можливости розширення туристичного руху в Карпатській Україні. — Ці чинники туристичного руху, що властиво керують й дають напрямні подорожуванню чужинців, будуть нашими гостями, отже маємо їх приймати з вдячністю, бо приносять для наших людей заробітки, йдучи за добром Карпатської України, бажаючи розбудувати її чужинецький рух.

ДОПИСИ

Відродження села Вишньої Апші

Колись темне та несвідоме село, Виш. Апша дочекалась сьогодні перемоги, повного відродження. Партійництво тут мало велике коріння. Провідники тих партій хотіли ще все грати ролі перед нашим народом, але народня свідомість перемогла.

Завдяки рідному сину нашого села і нашого народу уч. М. Медвідеві, знаного »учителя з під дуба«, село стало зрілим до державного, та самостійного життя. Він притягнув до праці певних одиниць, щоб в разі його відходу з Апші зістався провід в певних руках, якіб шли по дорозі до кращого завтра. Так то і сталось, в році 1935 його суспендують з учительської посади з рідного села Вищ. Апші, за провокацію »школи під дубом«, та за »прапори« . . . Співпрацівники М. Медвідя пильно старались, щоб доказати ворогам, що правда є на світі, що живе, та й де жити. Василь Семенюк, вл. комісар, в. Григоряк, Федір Гудз, Василь Тафій та рідня Медвідів довели до того, що 12-го лютого громада склала іспит перед своїм великим українським народом, голоси були свідомо віддані для своєї любої рідної української держави Карпатської України. Голосували в 100 %, в числі 2854, де не було ані одного проти. Білий прапор перемоги гордо вивісили над своїм селом, та всюди гордо вигукували слава Україні, слава нашій владі, хай живе Батько Волошин і міністер Ревай.

Апшанин.

Лозянське

невелике верховинське село на Волівщині. Щодо національної свідомості, то лозянчан можна зачислити на перше місце між іншими свідомішими селянами Карпатської України. Тут т-во »Просвіта« було заосновано ще в 1922 році і тепер просвітянське майно відгадується на 15.000 К. Пять років тому назад, просвітяни розпочали будову »Народнього дому«, але на жаль наслідком кризи та перепони ворогів, праця дому застановилася. Сьогодні, коли ситуація настільки змінилася, що лозянчани постановили собі за ціль весною докінчити будову, та ще цього року дім посвятити. Найбільше можна завдячувати національно-свідомій молоді а то тому, що ця молодь завжди зуміла поставитись проти шкідників нашого народу.

Правда, що лозянчани мали за це багато неприємностей підчас розсипалівського режіму. Кільки разів подавали просьби на окружний уряд у Воловім про побудовання мосту через Ріку, або про направлення дороги, але завжди їхня просьба була відкинена а то лише тому, що лозянчани були національно свідомі. На примір: В часі шкільного плебісциту лозянчани, одноголосно ухвалили, що їхніх дітей має виучуватися тільки поукраїнски. Коли для 1. грудня 1938 р. відбувався окружний зїзд у Воловім, на почесть упавших борців на границях за волю Карпатської України, то лозянчани прибули до Волового найкраще зорганізовані і в найбільшім числі зо всіх сіл Волівщини.

Лозянчани обіцяють, що всі як один ітимуть за голосом своєї влади і готові в кожній хвилині до боротьби з ворогами на життя і смерть за свою Батьківщину — Карпатську Україну. Слава і честь свідомим лозянчанам! Лозянчан.

Салдобош

У Салдобоші в неділю 12. 2. відбулась важна подія. Заложено читальню »Т-ва Просвіта«. Головою вибрано одноголосно Антіна Лукара, заступником голови Ю. Лукара, секретарем учит. М. Долґошову. Найбільше труду до заложення читальні вложив щирий працівник народу управитель школи Петро Ковач, котрий в своїй промові пояснив працю читальні. Цікаво, що ще і нині були люди, що ставилися проти читальні.

Кожний говорив, що б Салдобоші недається працювати і я дійсно був цікавий, що зробить колеґа П. Ковач, коли був переміщений до Салдобоша. Пізнаю добре його працю в Довгім, але Салдобош твердший оріх. чим Довге.

Тільки два тижні, як перебрав управу школи, а мені здається, що Салдобош змінився. При школі заложені аж три курси, а то: курс: неграмотних, курс горож. школи і курс німецької мови, котрі щодня відвідувачів мають досить. Праця рушилась повним темпом.

Цікаво, що при заложенні читальні з нашої інтеліґенції крім упр. школи П. Ковача й учит. М. Долґошової не було нікого, хоч всіх учителів є аж 10, потім є двох священників, нотар, піднотар і інші, але ще і нині до праці не дуже їм хочеться.

При читальні рівночасно заложено драматичний кружок »Іскра«, що приготовлює проґраму на Шевченківське свято, яке має відбутися 12. березня. До драматичного гуртку вступили всі студенти ґімназії. Ведучим драм. гуртка був вибраний упр. школи П. Ковач.

Праця піде і в таких селах, як є Салдобош, тільки потрібно енерґійного працівника, котрий і останні свої сили вложить до неї, коли того та праця жадає, але нажаль таких працівників є мало.

Секира.

Вп. пан др. Роман Венгринович, адвокат у Хусті, зложив з нагоди свойого вінчання з вп. панею вд. Еґрешієвою — замісць окремих повідомлень — 500 К на О. Н. О. »Карпатську Січ«.

На новому шляху бажає Головна Команда всього найкращого, багато щастя і вдоволення а над-усе багато щаслив. літ! За щедрий дар — щире українське Спасибіг.

Головна Команда
О. Н. О. Карпатська Січ.

— **Швайцарська** зимова продукція (в 1937—38 р.) сирів виносила 2607 ваґонів, літня. 960 ваґонів — разом 3567 ваґонів. Запаси сирів з початком 1937-38 р. виносили 615 ваґонів. Вивезено 1671 ваґонів. Вивіз був спрямований головно до Франції (560 ваґонів), Італії (384 ваґ.), до Сполучених Держав Північної Америки (269 ваґ.), Німеччини (277 ваґ.). Крім того вивезено сири вменшій кількості до Бельґії, Чехо-Словаччини і В. Британії.

— **Польський часопис »Час«**. подав свого часу відомість, що у штабі польської урядової партії »Обуз зєдночення народовего« розглядають новий проєкт закону про громадянство в Польщі. Новий законопроєкт передбачує три кляси громадян. До першої належали б лише поляки; до другої громадяни славянського походження (т. є. українці, білоруси та москалі) і німці, до третьої — жиди. Поляки мали б повні громадянські права. В другій клясі користалиб з повноти громадянських прав лише ті, що заявились би без застережень за співпрацею з польською державою. Тому між ними перевели б плебісцит »за« чи »проти« співпраці з польською державою. Третя кляса — жиди, не мали б ніяких громадянських прав.

Дальший список

жертводавців на „Карпатську Січ“ в Хусті

1. Др. Шматера-Ковацова, Прага 1000 К, 2. інж. Серґеп Химон, Попрад 300 К, 3. інж. Микола Дорошенко, Прага 100 К, 4. Донченко М. Очова 50 К, 5. інж. Максим Семюк, Тренчин 30 К, 6. Рибак Максиміліян, Перечин 200 К, 7. Українська громада Брно 500 К, 8. інж. Кукшін Іляріон, Сватоборжіце 50 К, 9. др. Василь Івановський, Оломовц 100 К, 11. інж. Іван Тарас Гнуштя 150 К, 12. інж. Виноградник Василь, Добріш 100 К, 13. Ліськевич Михайло, Брно 1000 К, 14. дес. Брехлічук Олекса, Перечин 10 К, 15. інж. Харків Ів., Розтоки 20 К, 16. др. Ортинський О., Прага 1000 К, 17. Союз Укр. висок. студ., Братислава 185 К, 78. інж. Леонід Черницин, Долні Кубін 100 К, 19. Яким Предка, Лозертова Липник 75 К, 20. Лагдан Константин, Часлав 20 К, 21. Інж. Захарченко М., Прага 50 К, 22. др. Петро Ганкієвич, Мор. Острава 100 К, 23. інж. Склиба Карло, Буштино 500 К. — Хто слідуючий? Чекове конто в Підкарпатскім банку в Хусті 34.688 з допискою »Карпатська Січ«.

Збірка Української Громади в Ліпнику: 1. Гвоздецький, Пршеров, 100 К; 2. Проців Іван, 40 К; 3. Пундор Ілько 30 К; 4. Предка Яким, 11 К; 5. Нацик Павло, 15 К; 6. Петричка Павло 10 К; 7. Щерба Василь 10 К; 8. Пацкан Михайло 12 К; 9. Коваль Михайло, 15 К; 10. Печінка Василь, 10 К; 11. Серипатка Василь 20 К; 12. Юречка Іван, 10 К; 13. Блашкевич Осип, 10 К; 14. Василишин Гриць 6 К; 15. Наконечний Ол. 5 К; 16. Федюк Роман 6 К; 17. Серипатка Руд., 10 К; 18. др Загребельний Степан, 2000 К; 19. др Зофієвський Волод., 500 К; 20. др Камінський Іван, 500 К; 21. др Дзєдзінський Волод., 30 К. — Гроші зложені на руки п. др Слюсаря М. й ним вислані на наш р-к в Підкарпатськім Банку.

КУПЛЮ СТАРШІ СТОЛИКИ ПІД МАШИНУ

Г. ОДАЙНИК

все для канцелярії

ХУСТ, МАСАРИКА 70

726

Со 545-37-15.

Постанова

Краєвий суд в Хусті ,яко суд відкличний, в спорі позиваючої сторони Августина Барона, тесаря в Рахові, заступленого дром. Августином Штефаном, адвокатом в Рахові, проти пізваної сторони Рози Шрамкової р. Білічової і тов. наряджує доручення П. ст. рішення в особі дра Беню Давидовича, адвоката в Рахові, іменованому кураторові в невідомому місці перебуваючої в П. р. пізваної Марії Баранової, бувшої громадянки з Рахові, про що тепер іменовано дорогою публічного оголошення рівночасно повідомляє.

Краєвий суд в Хусті, відділ II., дня 17. лютого 1939.

Др. А. Городиський, в. р., предсідатель сената.

За точність виготовлення вед. канцелярії:

725 Луканич.

Статистика вина в Карп. Україні

(Хуст, 24. II.) Подаємо нашим читачам статистику винарства в нашій країні.

	в старих границях	в нових границях	страта
Число сел в яких займаються винарством	97	62	35
Число власників	8.143	3.328	4.815
Площа винниць (в гектарах	4.598,56	1.307,27	3.291,29
Збір грозна (в квінталах)	208.620,75	53.969,20	154.651,55
Збір вина (в гектолітрах)	113.473,69	27.809,74	85.663,95

Багато власників винниць, що зісталися в Мадярщині, перейшло в Карпатську Україну і збираються залужувати тут винниці нові.

ТЕАТР І МИСТЕЦТВО

Дирекція Українського Театру »Нова Сцена« у Хусті отсим подає до відома шановного громадянства слідуюче: у звязку з святочними виставами з нагоди відкриття І. Сойму Карпатської України дирекція театру мусіла поставити перед сцену спеціяльні ложі для Влади і ряд фотелів для шефів найвищих урядів, а тим самим треба було викинути всі І. місця так, що лишаються тільки два роди місць: дотеперішні II. місця будуть І., а III. будуть II. — Отож на святочні вистави третіх місць взагалі не буде. — Тому що зголошено багато заграничних гостей, дирекція ще раз просить всіх найвищих представників урядів, щоб ласкаво до 10. год. дня 1. III. вибрали свої квитки з каси театру (Слав. Дім) а останнє громадянство закупило рештку квитків тогож дня до обіду. — Пополудні і вечір при касі квитків вже не буде. З огляду на урочистість вистав, проситься приходити в темнім убранні і точно. Дирекція подбала про відповідне декорування салі, про повну оркестру, нові костюми і декорації. Квитки на »Сорочинський ярмарок« проситься рівнож в означений час набувати (1. III. і 3. III. від 8—13 год.)

ВІСТІ

Жіноча Січ в Севлюші влаштовує курс для неграмотних дівчат та жінок. Курс буде відбуватися кожної неділі в поміщеню Державної учительскої дівочої семінарії в Севлюші. Початок курсу дня 5. III. 1939. в неділю о 16 год.

Установчі загальні збори з метою основання філії товариства »Просвіта« для великоберезнянського округа відбудуться в суботу 4. березня 1939 о 4. год. пополудню в салі Народного Дому у Великім Березнім. До чисельної участи закликує наше громадянство, зокрема членів товариства »Просвіта« з цілого великоберезнянського округа. — **Організаційний комітет.**

Страта. Стратив внучного листа (vyučný list) на імя Іцкович Самуел, кравець в Ківяжді. Хтоби його найшов, нехай приголоситься на жандармську станицю в Іршаві, або Ківяжді, або просто у власника в Ківяжді. 293

Окружна опіка над молоддю у Середнім, має честь заявити, що на загальних зборах, котрі відбулися дня 15. лютого ц. р. зорганізовалося товариство під назвою »Окружна опіка над молоддю у Середнім«. Про район окружного суду у Середнім, т. ч. у Анталовцях. — Просимо всіх зацікавлених в нашому районі, щоб в случаях, які до нас належали би, зверталися на нашу канцелярію. ми радо послужимо всім. Дальше просимо всіх, щоби були на допомозі нашій праці, котра опікується над молоддю. — Адреса нашої канцелярії: Окружна опіка над молоддю у Середнім. 736

Оповіщення.

Дня 14. II. ц. р. пан антикар Карл Грбач з Берна, щирий приятель українського народа, зложив на мої руки для Українського Народного Фонду суму

500 К,

які то гроші перешлю разом з іншими. Прошу надіслати чекову складанку.

Михайло Ліськевич,
надрадник Найв. Суду, Брно,
вул. у ботан. загради ч. 31.

Переписка редактора

До мене приходить денно громада листів, приватного характера (інтервенції в справі переміщень, посад, а навіть, щоб я виклопотав дозвіл на шлюб...), які я, через надзвичайне зайняття в редакції, в пропаґанді, по засіданнях, зборах і т. п. не то що полагодити не всилі, але навіть не маю часу відповісти, за що прошу ласкаво вибачити мені.

В. Ґренджа-Донський.

Брно — Складанку зашлють.

М. Ковальчук, Америка. Ілюстрований журнал К. У. покищо неактуальний.

Др Грибик, Детроіт. Пять долярів передав адміністрації.

Г. Д. Подєбради. Дуже радо, надсилайте.

П. П. Сердитесь, чом не помістили В. статтю. Алеж ми робили вибори, мусіли поперш містити аґітаційний матеріял.

К. М. Бельгія. Статті одержали. Помістимо. Засланий один франк передаю адміністрації.

П. Плев-а, Париж. Листа передав адміністрації з наказом відповісти Вам і виправити адресу.

Інж. М, Герне-Брабант. Помістимо. Дякуємо, просимо надсилати. Тільки задовгі, прийдеться скорочувати. Так багато важних політичних справ, що боїмось, чи зможемо спорту присвячувати цілий цикл статтей.

ОГОЛОШЕННЯ.

Дня 5. березня 1939. о 9. год. відбудуться

ЗБОРИ.

Краєвої організації абсольвентів торговельних, овочевих і виноградних шкіл в Сваляві

в Українському Нар. Домі зі слідуючою програмою:

1. Відкриття зборів.
2. Звіт функціонарів.
3. Реорганізація спілки.
4. Зміна статуту.
5. План праці, резолюції.
6. Вільні внески.

У випадку неприсутности належного числа членів, збори відбудуться за кожного числа членів.

Просимо прибути всіх членів. Ті члени, що не мають заплачені членські вкладки, не матимуть права голосування. 728

Ч. 2250/283 ві 1939.

Публічний конкурс

Окружний уряд в Сваляві розписує згідно з постановами задавчого правильника з 17. XII. 1920, ч. 667 Зб. з. і р. публічний конкурс на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939.

Оферти належать подати на урядових друках, котрі видає окружний уряд в Сваляві, технічний відділ, за режійну ціну або посилається на післяплату починаючи днем 27. лютого 1939 р. Оферти в порядно замкнених копертах означені написом: »Оферта на додання шутру та дерті для державних та краєвих доріг на р. 1939« приймає технічний відділ Окружного уряду в Свалаві до дня 13. березня 1939 р. до год. 10-ої перед полуднем.

В оферті навести треба означення дому, його ведучого, рід каменя та виріб шутру машиновий чи ручний. Одержані оферти будуть отворені того дня о 10.30 год. передполуднем в технічнім відділі Окружного уряду в Сваляві.

До оферти має референт предложити крім виповнених урядових формулярів також:

1. податкове потвердження або проголошення о податкових компензаціях;
2. завірений відпис колективної умови з робітництвом з ломів та з місць, з яких матеріял оферується;
3. два взірці каміня з означенням лому та оферента.

Без цих прилог не буде подання задане.

Взірці належить предложити в тім випадку, коли розходиться о лом, де не було міністерству предложене свідоцтво о пробах каменя.

Для зложення вадія будуть оференти візвані по отворенні оферт. Кавція у висоті 5 % задавчої суми буде задержана при виплаті рат.

Оферент стоїть в слові аж до рішення про задання міністерством господарских справ Карпатської України в Хусті. Окружний уряд застерігає собі на основі власного рішення знести офертне поступовання без подання причини, далі застерігає собі відібрати частину додання прямо з державних каменоломів а задати лишень розвіз на основі цього офертного поступовання. Дальше застерігається аж на 50 % кількости камянин для поодиноких доріг після офертного кошторису. Для конкурсу приходить в увагу лишень матеріял з Карпатської України. Додання мусить бути виконано в терміні, як є уведено в офертнім кошторисі.

Додання буде задане для поодиноких шляхів або для поодиноких відтинків доріг. На оферти неповні, зпізнені, або не відповідаючі конкурсовим постановам, не буде звертатися увага. Задання станеться писемно.

Речинець додання для кожного відтинку окремо, може бути в задавчим листі відповідно управлений.

В Сваляві 18. лютого 1939.

технічний відділ у Сваляві.
722 **Окружний уряд.**

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю — **Габура Степана, Королево н. Т.** 720

Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колегія. Відповід. і начальний редактор В. Ґренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присланї статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті місячно, кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин.гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, ½ стор. 1.600 Кч, ¼ стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі оферти пересилаємо на бажання. — Дрібні оголошення числимо по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.

1913/140 P.T.
Ukrajinská volná universita
P r a h a - II.
Štěpánská 49/II.

Річник XL. Число 46. Хустер, 2. березня 1939. 50 ц.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

ЗАСІДАННЯ УНО

Учора вечером відбулось засідання Проводу УНО, на якому взяли участь і пан премєр Др. Волошин та міністер Юліян Ревай.

Др. Юлій Брящайко зреферував про працю в делімітаційній комісії, про господарські і залізничні переговори в Будапешті.

Держ. підсекр. і посол до сойму п. інж. Ольдофреді зреферував про свої переговори в Берліні в справі виїзду наших робітників на працю до Німеччини. Наслідком того, вже виготовляється 4000 паспортів для наших робітників. Є надія, що в Німеччині вдасться примістити на працю 10.000 наших людей. Ще тільки треба вирішити девізові справи, щоб ті люди могли пересилати для родини зароблений гріш додому.

За старання, пану інженерові складено подяку.

Опісля того, подали звіт із своєї подорожі до Праги пан премєр Др. А. Волошин і пан міністер Ревай. Запевнили провід, а через них і ціле наше населення, що наші справи під кожним оглядом стоять якнайкраще.

Звіти Провід взяв до відома і висказав панам міністрам подяку.

Підготовляється засідання сойму Карпатської України

(Хуст, 1. II.) У Хусті міщани роблять підготівку, щоб це наше старинне місто належно привітало засідання першого сойму Карпатської України та чужоземних гостей. Крім цього наші уряди приготовляють ґімнастичну салю української ґімназії для засідання сойму. Приготовляється також розкішне подіюм для президії сойму і для почесних гостей. Для членів сойму також впорядковуються місця-крісла, які колись були у салі засідання краєвого уряду. в Ужгороді. У приміщенні засідання сойму буде великий, чотири метри довгий державний герб Карпатської України. По обобіч гербу будуть прапори федеративний і синьо-жовтий, Карпатської України, в довжині 6 метрів. На чільному місці приміщення буде і історичний герб українського народу, золотий тризуб. Передбачується 250 гостей з різних країв Середущої Европи.

Ґраф Чяно в Кракові

(Варшава, 1. III.) Після вчорашньої польовачки в державних лісах біля Біловежі, міністер закордонних справ Польщі, полковник Бек дав на почесть міністра закордонних справ Італії ґрафа Чяно і його пані вечерю. Після вечері високі гості відїхали до Кракова. Сьогодні передполуднем ґраф Чяно положить вінець на могилу маршала Пілсудського.

Руковання новобранців проводиться в найбільшому порядку

(Хуст, 1. III.) Сьогодні зїзджалися до Хусту рекрути, що рукують до військової служби. Їх приїзд відбувався в найбільшому порядку. Ті, які є призначені до військової служби на заході, будуть перевезені військовими автами до Пряшова, бо за договором про пеаж з Мадярщиною, навіть ані новобранці не можуть переїзджати поїздами через територію Мадярщини.

Італійський амбасадор в Празі дементує

(Прага, 1. III.) Італійський амбасадор у Празі вчора видав офіційний комунікат, у якому заперечує вістку, поширену чехо-словацькою пресовою канцелярією, за якою італійська влада мала була покликати всіх італійців, що живуть поза кордонами Італії, на першого березня до Італії. Ця вістка була поширена в звязку з тим, що французький уряд виповів із території Франції італійців, що не мають французького громадянства. Італійський амбасадор підчеркнув, що італійський уряд не має на меті стягати італійську еміґрацію додому.

ПРЕЗИДЕНТ АЗАНЯ ВІДСТУПИВ

(Мадрид, 1. III. Авас.) Шеф протоколу канцелярії президента еспанської республіки вчора вполудне перечитав заступникам закордонної преси лист президента Азаня, в якому президент повідомляє, що відмовляється від свого уряду. Відомо, що між премєром Неґріном і президентом Азанею після впаду Барсельони настав гострий конфлікт. Азаня був тої думки, що не має ніякого значіння вести дальше громадянську війну в Еспанії та що треба вимиритись з націоналістичним урядом ґенерала Франка. Премєр Неґрін стоїть на становищі, що війну треба продовжувати. Ця протилежність між премєром і президентом довела до демісії Азаня.

БАЛАКУНІВ НЕ ПОТРЕБУЄМО!

Живе між нами богато наших людей, що завжди комусь щось радять, як це, або те зробити, куди й до кого звернутися з якоюсь поважною справою. Є між ними й такі, що пробують радити нашому урядові, як і що має робити.

Звичайно буває так, що хто багато говорить той мало робить.

Наших балакунів дуже тяжко переконувати, що тепер не має часу на балачки, бо ми всі мусимо, хто що може й де може, працювати на піднесенню культурного й матеріяльного рівня нашого народу.

Уряд Карпатської України й Українське Національне Обєднання працюють днем і ніччю, щоб всі ті накупчені гори у найкоротшому часі побороти. Наші політичні та господарські провідники знають дуже добре, що треба для піднесення нашої країни робити, та як це робити.

Отже: Карпатська Україна не потребує вічних дорадчиків та нісенітних балакунів, бо наші провідні кола мають свою певну мету для праці на піднесення добробуту всього українського населення Карпатської України.

Нашій країні бракує добрих, скромних, витревалих та маломовних працівників у всіх ділянках нашого суспільного життя. Найбільшу увагу буде треба звернути на розбудову економічного життя по наших селах. Ми мусимо постаратися, щоб в кожному нашому селі була ще цього року заложена споживча кооператива.

Учитель, урядник, священник і інший інтеліґент на селі мусить постаратися, щоб його село мало в найкоротшому часі бодай одну споживчу кооперативу. Хто не вміє для свойого села щось позитивне, хосновите зробити, не може себе називати свідомим українцем. Сьогодні всюди рішає лиш виконана праця, а не пусте балакання.

Всіх балакунів, що здержуються в столиці нашої країни, треба заслати на Верховину до найбідніших сіл, щоб тут показали, що вміють робити. Балакати й критикувати дуже легко, але дійсно працювати вже трохи тяжче.

Людям, які терплять багатомовністю, потрібно приділити якусь працю, де б могли свої пляни здійснювати. По наших селах маємо для дійсної праці велике незоране поле, яке треба оброблювати. Сюди хай ідуть всі балакуни!

—ют—

Туреччина перед виборами

(Анкара, 28. II.) В Туреччині розпочалась передвиборча агітація. Вибори є виписані на 26. березня. Дня 24. березня будуть опубліковані імена урядових кандидатів. Буде вибрано 423 послів, то є о 23 посли більше, ніж до розвязаного парламенту. Між кандидатами є 20 жінок та декілька незалежних послів, які будуть грати ролю опозиції. Кандидацію послів проведе турецька республіканська партія, яка є одинокою партією у Туреччині. Ця партія в останньому часі виявляє велику культурно-політичну діяльність на всій території Туреччини.

В міжнародному крутижі

ЕСПАНСЬКА ТРАҐЕДІЯ

Остання переможна офензива ґен. Франка в Катальонії і її зайняття національними військами спричинила у французько-англійській політиці деякі, але важні зміни. Жах, щоби Німеччина й Італія не мали остаточного впливу на Еспанію, а головно на Середземному морю, уряди — французький і англійський поспішно вже хочуть визнати »де юре і де факто« — Бургос, уряд ґен. Франка. Цього самого, що ще до недавна півофіціяльна фр. й анг. преса називала бунтівником, запроданцем, аґентом чужих держав, карєровцем, а еспанське національне військо міжнародньою зграєю — клікою. Чому цей поспіх? Еспанська траґедія є майже на закінченні. Червона »еспанська« влада майже не існує. През. Азана й його прихильники знайшли захист в Парижі. Премєр Негрін враз зі жидом Аварез дель Вайо — мін. загр. справ »урядує« в Мадриді. І тут ось і клин. Провідник держави і його заступник находяться закордоном і тимсамим не можуть виконувати обовязки президента. Азана мимо прохань, погроз »мадридського уряду« не хоче за жадну ціну виїхати з Парижа до Мадриду. Він не хоче продовжувати безпощадну, нерівну боротьбу з дійсним провідником еспанського народу — ґен. Франком. Він вже від давна стоїть в опозиції до »уряду« Негріна. Між тими заводовими убійниками, ноторичними злодіями, творцями масакр над невинним, цивільним населенням — Азана почувався зле. Може в ньому дещо лишилося з людських чеснот, може дещо сумління чи патріотизму. Вкінці він наглядно бачить програну. Вернути до Мадриду, значить, виїхати шукати смерти від своїх »підвладних«. Але Негрін хоче продовжувати нерівну боротьбу. І теж ясно. Ця большевицько-жидівська кліка має за завдання — після програми »товаришів« Леніна-Сталіна— (те саме, як на Вел. Україні) знищити, здеморалізувати населення (в їх руках находиться ще 8 мільйонів мешканців), перевести насильно його зубожіння, вирвати з їх душ все те, що вони любили-кохали, щоби таким способом пімститися за програну. Продовження безуспішної війни червоних, це кілька сот тисяч трупів, це знову кілька сот тисяч калік-інвалідів, це цілковите знищення, мож найкращої еспанської провінції: Валєнції. І тут велика траґедія Еспанії.

Франція і Англія у своїй демократичній політиці, підтримуючи хочби морально уряд Негріна, зробили помилку. Цю помилку поспішно направляють. Це безсоромне й очевидне »залицяння« Англії і Франції в сторону ген. Франка затрівожило дещо Німеччину та Італію. У відповідь на цю трівогу, Франко висилає — через своїх відпоручників — автографічні листи до Берліна та Риму. Яку відомість вони передали, це остається ще тайною. Певним є, що ґен. Франко заспокоїв Гітлера й Мусолінія та запевнив їх, що по скінченні війни, Еспанія приступить до антикомуністичного пакту. Можливим теж — говорено — про кольоніяльні справи та про військові бази Італії й Німеччини на Середземному морю.

Англія і Франція здають собі незвичайно добре справу з того, що на випадок німецьких та італійських військових баз на балеарських островах чи в есп. Мароко, приспішить не тільки кольоніяльні верифікації Німеччини й Італії, але також на випадок війни загрожує Англії і Франції поспішний дохід до своїх колоній.

Кружляють вістки, що Англія як рівно-ж і Франція мають мандати від Негріна перевести перемирія. Але точки перемирія »диктовані« Негріном є не до приняття Франком. Як також, що Франція і Англія продовжують цю гру, щоби в міжчасі визнати уряд Франка й зробити на нього »натиск« в справі майбутніх планів на Середземному морю. Чи вдасться Англії та Франції »перетягнути« ген. Франка на свою сторону — це є дуже сумнівним. Жертви, що понесли італійці й німці на еспанській землі, за її свободу та за її національні права не можуть остати глухими. Про те ґен. Франко дуже добре знає.

К. Мулькевич.

Православна епархія буде урядувати по-українськи

(Хуст, 1. III.) Довідуємось, що на рішуче домагання православних вірників і священників було рішено, щоб уряд православної єпархії урядував українською мовою.

Православним завжди закидувалося, що вони були стовпом москвофільства в Карпатській Україні. Православні вірники москвофілами не були, але деякі побаламучені православні священники вірили, що наш народ спасе »русскость«. Тепер і ця частина священників остаточно переконалася, що москвофільство служило й служить чужим неукраїнським інтересам. Ведення православної єпархії з цього стану річей виводить консеквенції й пристосовується до дійсних обставин, які настали в Карпатській Україні.

Потребуєте машину до писання або рахівничу?

Телефонуйте Хуст 153, це число є числом нашого тел. фону.

Фахові поради задармо.
Продаємо й на рати.
Власна майстерня.

Г. ОДАЙНИК.

Телефон 153. Телефон 153.

Все для канцелярії.

ХУСТ, МАСАРИКОВА 70,
телефон 153.

742

Родич прем. дра Волошина засуджений в Мадярщині

(Хуст, 1. III.) Карний суд у Будапешті судив Юрія Волошина, родича премєра д-ра Волошина. Юрій Волошин обвинувачував мадярську поліцію, що знущалася над його дружиною. Судова обжалоба добачала в його скарзі напад на мадярські уряди. В Мадярщині живеться дуже тяжко, але скаржитися ніхто не сміє.

Німеччина натискає...

(Хуст, 1. III.) »Карпаторусскій Голос« з 16. II. ц. р., що виходить за мадярські гроші в Ужгороді, пише, що »німецький вплив в Середущій Европі підсилюється. Це видно по уступках, які багато держав, крім Чехо-Словаччини примушені робити німецьким меншинам. Такі уступки роблять тепер Румунія, Югославія, Литва й теж Карпатська Україна, **де є німців всього 2 тисячі** (відколи лиш 2 тисячі?) але вони для них закладають школи, товариства, дозволяють політичні організації, тощо. Гарно тепер бути німцем«.

Це є проста видумка, бо німців в Карпатській Україні живе не 2 тисячі, **але біля 15.000** і німці дістали від нашого уряду тільки прав, кільки їм належиться і кільки дістали й другі меншини в Карпатській Україні.

Що мав сказати чеський старшина?

Видумки польської преси

(Хуст, 1. III.) Польський часопис »Полонія« подає, що один чеський старшина мав сказати польському редакторові, що в Карпатській Україні був би зроблений порядок, коли б було повішено 20 січовиків, 200 коли б було арештовано та щоб було виповіджено 600 українців, що прийшли в Карпатську Україну з Галичини.

Ми розуміємо, що полякам би цього треба, щоб вистріляти всіх січовиків і українців взагалі, але не віруємо, щоб щось подібного міг сказати чеський старшина в Карпатській Україні. Польській пресі не до смаку вислід виборів в Карпатській Україні й тому щодня видумує неймовірні вісті про »терор« в »Руси Прикарпатській«.

Більше передплатників — ліпша забезпека для „НОВОЇ СВОБОДИ“

Проф. Дмитро Попович директором ґімназії

(Хуст, 1. III.) Міністерство шкільництва іменувало проф. Дмитра **Поповича,** відомого письменника й педаґоґа директором ґімназії в Хусті.

Шведи нашим утікачам

(Хуст, 1. III.) Комісар для втікачів в Карпатській Україні повідомляє, що шведське доброчинне товариство »Редда Бернен« заслало нашому комісаріяту опіки над утікачами 6 пакунків — 150 кґ грубої ваги.

Втікачі, що потребують одяги, нехай зголосяться прямо в д-ра Бандусяка, комісара для допомоги втікачам. Шведському доброчинному товариству »Редда Бернен« вислано за цей дар щиру подяку. Бачимо, що й шведи, старі приятелі українського народу, за нас не забули. Недавно були в Карпатській Україні шведські журналісти, які переконалися, що тут повний порядок і спокій. При поїздці по відступленій території бачили, що мадярська солдатеска знущається над українським населенням, яке приневолене втікати в Карпатську Україну. В Швеції пильно стежать за подіями в Карпатській Україні й радіють нашими здобутками.

Кому служать?

Медвежа прислуга деякої української преси Карпатській Україні

(Хуст, 1. III.) Український часопис »Народня Воля«, що виходить в Скрентоні в Канаді помістив в ч. 18 статтю »Хуст центром фашистських змов?«. Статтю вповні передруковуємо.

ХУСТ ЦЕНТРОМ ФАШИСТСЬКИХ ЗМОВ?

Нюйорський »Таймс« подає з Букарешту, що при нагоді летунського випадку на тамошній військовій летунській пристані виявилось припадково, що румунські фашисти перепачковують членів своєї Залізної Гвардії за кордон, щоб там творити з них румунський легіон на зразок колишнього австрійського легіону, який творився на німецькій території. Місцем, де твориться цей румунський легіон, має бути столиця Карпатської України — Хуст.

Коли літак розбився, поліція забрала до шпиталю важко покаліченого пілота і пасажира. Тут стверджено, що пасажиром був один з лідерів нелегальної Залізної Гвардії, Віктор Дімітреску, за котрим шукали румунські власті. Пілот признався, що літак мав летіти до Хусту, де його пасажир мав найти пристановище.

»Вістка, — каже далі телеграма нюйорського „Таймсу", — потверджує поголоски про те, що на території Карпатської України існує румунський легіон. Такі поголоски кружляли з деякого часу«.

Зайвим додавати, що ця вістка мусить пройняти острахом кожного українця, що дорожить майбутнім Карпатської України. Вона потверджує вперті вістки з інших джерел. що Карпатська Україна і її столиця Хуст використовуються агентами німецьких нацистів як вихідний пункт для міжнародніх інтриг, що не мають нічого спільного з українськими інтересами і втягають молоду закарпатську державу в вир міжнародніх конфліктів.

Від себе додаємо, що цими неймовірними писанинами, деяка українська преса закордоном робить дійсно медвежу прислугу Карпатській Україні. Про Карпатську Україну видумує — українській справі ворожа преса — щодня десятки брехливих вісток, але ми не сподівалися, що й українська преса закордоном поміщує статті, що загально-українській справі дуже шкодять.

До Хусту приїзджає багато журналістів майже з цілого світу. Приїзжають сюди представники нам заприязненої й ворожої преси. Та до сьогодні не найшовся жаден журналіст, що бачив би в Карпатській Україні творення »румунських легіонів«.

Ми очікували й очікуємо, що українська преса закордоном буде справі Карпатської України помагати, а не нам шкодити поміщуванням подібних видуманих, неймовірних та зовсім брехливих статей. Ліпше про нас не писати, як такими брехливими статтями давати зброю в руки нашим ворогам.

Виказ осіб, що прислали всенародний національний даток на розбудову Карп. України

Д-р І. Ортинський, лікар	60
Інж. Михайло Савченко	98
Д-р Ярослав Подляшецький	100
Інж. Володимир Дараган	100
п. Шімон Хандога	119
п. Андрій Пінчук	149
Інж. Володимир Білинський	119
Інж. Шевченко	99.50
Д-р Омелян Чорноокий	300
Д-р Федір Стешко	50
п. Марія Стешкова	25
Проф. А. М. Андрієвський	30
Інж. Петро Яворський	120
Інж. Захар Било	300
По дорученню дітей 2-ої кляси Укр. кляси Укр. Гімназії в Модржанах	
Інж. Сергій Захвалинський	60.40
Інж. Евген Данилевич	200
Інж. Іван Додура	100
учит. Мандзюк Микола	241
Учит. Тупиця Юрко	200
Укр. Народня Рада в Широкому Лузі, почта Нересниця	15
Т-во »Просвіта« в Шуазілєруа (Франція) пересилає Гол. Т-ва Ф. Крушинський	175

Постачання кукурудзи для населення

(Хуст, 1. III.) Уряд Карпатської України старається, щоб наше населення мало досить харчових продуктів. Міністерство господарства тепер знову розписало конкурс на додавання закордонної кукурудзи для населення Карпатської України на час від 1. січня 1939 до 30. червня 1939.

Контінґент кукурудзи ,який можна вивести із заграниці для постачання Карпатської України виносить 2.000 ваґонів по 100 сотнарів. З цього контінґенту буде відобрана лиш така скількість, яка буде спеціяльно замовлена власниками дрібного продажу кукурудзи до 30. червня 1939.

Деякі наші сусіди дуже журилися нами, мовляв, що бідне населення Карпатської України буде вмирати з голоду, бо кукурудзи не буде можна ніде дістати. Ми тепер маємо для нашого населення тільки кукурудзи, що можемо її ще додати й нашим сусідам, що в урожайній країні голодують.

Великий січовий здвиг у Сваляві

В неділю дня 26. лютого в Сваляві відбувся великий січовий здвиг. Служба Божа відбулась на повітрю Торговельної Академії. Свалявські дами вишили прапор січовикам, який був посвячений і переданий головному командантові Дмитрові Клемпушові. Командант відтак передав окружному командантові, а той місцевій »Січі«.

Після богослуження, рушив похід вулицями, попереду головний командант в супроводі старшин свалявської округи а відтак приймання дефіляди з балкону.

По відспіванні гимна, промову виголосили командант Клемпуш, окружний начальник др. Охримович, Іван Ґриґа та інші.

Велике враження зробило появлення на військовому грузовику чоти українських вояків чсл. армії, що підкидали шапки вгору, вигукуючи: »Слава Україні!«

Сполудня відбулась академія, опісля старшинські сходини, на яких взяв участь від головної команди ком. К. Клемпуш, поручник ґенерального штабу Чорний, чотар Косаківський й ін.

Зїзд січовиків в Середньому

Того самого дня відбувся районовий зїзд січовиків в Середньому, щоб дати організації напрямні. На зборах появилось 90 делеґатів, зборами проводив п. Сас, що сповняє функцію окружного команданта. З головної команди були вислані старшини ґенерального штабу: поручник Калина, чотар Щука, чотар Кріс та інші.

Лікарі в Карпатській Україні

Після статистики з року 1938, було у цілій Підкарпат. Русі 305 лікарів. По 10. листопаді 1938 остало на території Карпатської України лиш 118 лікарів.

Стан лікарів по округах в лютому 1939:

	українці	москалі	жиди	чехи	мадяри	інші	разом
хустська:	8	2	12	2	1	1	26
іршавська:	2	3	—	1	—	—	6
мукачівська:	1	4	—	3	—	—	8
перечинська:	3	1	2	—	—	—	6
рахівська:	2	5	7	2	—	—	16
севлюшска:	,	4	9	1	3	1	24
свалявська:	6	1	1	—	—	—	8
тячівська:	4	1	5	—	—	—	10
ужгородська:	—	1	1	—	—	1	3
вел. березнян.:	3	—	3	—	—	—	6
волівська:	1	2	1	—	—	1	5
всі разом:	36	24	41	9	4	4	118

В містах Берегово, Мукачів, Ужгород було всього 185 лікарів. З того в Ужгороді 86, Мукачеві 60, а в Берегові 39. З цілковитого числа 305 залишилось в обсадженій мадярами території 187 лікарів. В тому числі переважна частина жидів.

Від централі Просвіти

1. Як і кожного року, в днях 9—10. березня відбудуться Шевченківські свята, в котрих філії і читальні Просвіти мають взяти якнайбільшу участь. Звіти з участи подати або до часописів, або до Централі.

2. Закликається всіх членів товариства (в тім числі й членів філій) подати канцелярії товариства свої адреси.

3. Всі філії та читальні мають подати Централі звідомлення зі своїх останніх зборів і свої поштові адреси. Якщо протягом одного року не було зборів, то збори мають бути скликані в найкоротшому часі.

4. В тих селах, де до цього часу не були ще заснові читальні Просвіти, мають бути в найкоротшому часі заложені ініціятивні комітети, котрі зараз же урядуть у звязок з Централею в Хусті або зі своєю філією в окрузі задля відбуття установчих зборів і заснування читальні.

5. Членські вкладки до Централі треба платити чеками П. О. ч. 34688, Просвіта-Централя — Хуст, або Підкарпатському банкові, філія Хуст, конто: Просвіта — Централя — Хуст.

6. Адреса канцелярії товариства: Хуст, вул. Короля Олександра (Красна) 3.

Щось про Вел. Чинґаву

Є це село, як і інші села севлюшської чи іршавської округи. Довкола беріжки, покриті меншими гаями-лісами, серединою, яких тече потічок, серед села церква; отож до церкви і вода звикла часто йти помолитися. І гарну історію має це село. Говорять старі люди (найстарший Іван Юлчин), що тут спочатку пастухи стерегли свої стада та робили »чинґави« (дзвінки) на худобу, щоб її за голосом лекше відшукати. Є тут великі поклади соли, нашого золота. Ще перед війною зачали були її копати, але опісля сказали, що локищо обійдеться без чинґавської солі. Чинґавські ґазди завжди старались задержати добре імя села. Говориться, що нема села без болота та без сміття. Так воно і в Чинґаві. Те болото та сміття, що за тисячу років — в нас зродилось, тепер мусить бути висушено та виметено, бо настав такий час. Ми не хочемо жити по старому, але хочемо жити новим життям. Чинґавчанин.

Польська поліція перевела дня 24. ц. м. основну ревізію в домівці орґанізації фронту національної єдности у Львові. Того самого дня відбулась теж ревізія в домівці львівської области ФНЄ. Причини й вислід ревізій невідомі. Поліція арештувала видавця часописів ФНЄ. »Українські вісті« і »Батьківщина«, Крохмалюка.

Українські представники релігійних, освітних і культурних установ Буковини й Басарабії передали королівському намісникові Фльондорові меморіял з домаганням українців цих земель. У склад делеґації входили: б. посол др. Володимир Залозецький, священики о. др. Касіян Бриндзан від православної церкви і ґенеральний вікарій о. Михайло Сімович від грекокатолицької, др. Теофіль Бриндзан від т-ва »Народний Дім«, президент суду Нашко від »Української Бесіди«, др. Антін Куриїлів від »Української школи«, інж. Олег Турошанко і Юрій Сербинюк від української преси.

Справа еміґрації з територій окупованих Мадярщиною, в Карпатській Україні

(Розмова з др-ом М. Бандусяком, комісаром еміґрації у К. Україні)

Міністерство соціяльної опіки в Празі переводячи § 8 вл. розп. з дня 22. листопаду 1938 чис. 292 Зб. з. і р. заснувало при міністерстві соціяльної опіки і здоровельної управи »Установу опіки над збігцями«.

Завданням установи є зосередити організацію опіки над біженцями як по сторінці соціяльно-харитативній і здоровельній і завести біженців до порядочного і правильного заняття в краю або помогти їм до еміґрації.

Установа основана для цілого Чехо-Словацького краю і ділиться на три відділи:

I. Відділ центральний,

II. Відділ для Словаччини і

III. Відділ для Карпатської України.

Відділ для Карпатської України виконуватиме діяльність в Карпатській Україні в рамках директив Централі; заложить її на основі засад вирішених управою Централі, дотичний міністер влади Карпатської України.

Предсідником відділу на Карпатській Україні є краєвий комісар, призначений міністром влади Карпатської України.

Краєвий комісар Карпатської України заступає свій відділ у Централі (урядово).

Відомо, що після віденського рішення до нашої нової домівки, Карпатської України, перейшло багато еміґрантів з територій, відданих Мадярщині. Недавно в Новій Свободі була опублікована статистика про число еміґрантів з Мадярщини у нас. Щоб наші читачі були, як слід, інформовані про положення цієї еміґрації, співпрацівник »Нової Свободи« навідав п. д-ра Миколу Бандусяка, владою назначеного комісара еміґраційних справ.

— Пане комісарю, як є у нас в Карпатській Україні зорганізована справа еміґрації? І як є зорганізована її підмога? —

— Властиво мене недавно уряд Карпатської України назначив комісаром еґіґраційної справи. Щиро говорячи, шкода, що в нас справа еміґрації з мадярської території не була скорше організована. Сьогодні ще не маємо точного реєстру цих еміґрантів. Я саме тепер починаю організувати свій уряд.

— Пане комісарю, чи відомо вам, що в Празі перебуває містер Стопфорд, колишній член місії Рансімана в Словаччині, який піклується еміґрацією з окупованих територій та розпоряджається досить значними сумами для підмоги цієї еміґрації?

— Саме тепер організую своє бюро. Задумую незабаром виїхати до Праги, і там навязати контакт з містром Стопфордом. У нас положення цієї еміґрації невідрадне. Ми не маємо для них ніяких фондів, житлових домів, або кухонь. Еміґранти з окупованої Мадярщиною території живуть переважно у своїх знайомих і споріднених. Як тільки мене уряд назначив комісарем цієї справи, я змагаюсь для цих нещасливих людей, яких доля примусила покидати свої доми і сімю, знайти зайняття. Моєю думкою є для цих людей забезпечити працю, і то скорше, ніж для домашніх людей. Ми гроші для цієї еміґрації отримаємо. Ще цього літа або побудуємо, або закупимо 2 житлові дому в Хусті для еміґрації з окупованих територій. Зорганізуємо для них кухні і будемо старатися їм забезпечити переселення до заморських країн. Пане редакторе, напишіть, що селян-еміґрантів уже можемо переселити до Канади або до Південної Америки.

— Зачуваємо, що в останньому часі знову переходить на нашу територію маса людей з Мукачова, Ужгороду і Берегова. Які це люди і чи є вони еміґранти?

— У нас еміґрантами, якими ми повинні піклуватись є ті, що переходять до нас ізза переслідування, для нас одинаково, чи вони переходять до нас ізза політичного, або господарського переслідування. Можу вам проголосити, що досі наші власті ані одного еміґранта не завернули до Мадярщини. Головним є, щоб ці еміґранти після свого приходу на нашу територію, негайно зголошувались у окружних урядів і щоб були реєстровані, є то в їхньому інтересі. Щодо звязку з комісією містра Стопфорда, то навязати наш контакт з ним змагається в Празі п. Шандор, якого і я навідаю.

— Пане комісарю, який елемент перебігає до нас з територій окупованих Мадярщиною?

— Цікаво, що в дуже значній мірі переходять селяни, не лише української, але і мадярської національности. Я сам син селянина і дуже добре знаю, що селянин не легко покидає свою рідну хату і клаптик землі. До того, щоб селянин покинув свій дім, свою рідню, треба дуже поважних причин. Як бачу, такі поважні причини змушують українських і мадярських селян покидати свою рідню і перебігати до нас.

— Який національний склад збігців?

— Треба ствердити, що більшість збігців, це властиво жиди. Причини, що їх змушують покидати Мадярщину, є в нас загально відомі. Заперш змушує їх покидати мадярську територію проти-жидівський закон, господарський бойкот і взагалі політичне переслідування. Можу тут заявити, що ці еміґранти-жиди у нас не зістануться, вони відїзджають і відїдуть до заморських країв. Еміґранти-жиди переважно їдуть прямо до Праги. Можу вас, пане редакторе запевнити, що ми позмагаємось питання еміґрації з мадярської території розвязати таким способом, щоб це було на користь Карпатської України.

ОСТАП СІРКО.

Президія влади Карпатської України.

Ч. 1672/39.

Громадяни Карп. України!

Територіяльні страти відступленням частини нашої землі Мадярщині ослабили нас економічно, але не знищили.

Наша земля буде жити далі, бо це наша воля.

Побудуємо нові залізниці, нові дороги і тим забезпечимо господарську розбудову всіх наших сіл і міст.

Побудуємо потрібні лічниці (шпиталі), старобниці, сиротинці та інші соціяльні інституції.

Добудуємо наше шкільництво, яке буде запорукою дальшого культурного розвитку нашої землі. Заложимо промислові підприємства для використання природних багацтв нашої землі та забезпечимо роботу працюючому народу. Переведемо повну земельну реформу на полевих і лісових господарствах.

Вибудуємо на основі важних законів нову та ощадну державу і самоуправну адміністративу.

Переведення всіх цих завдань та дальших пильних праць буде однак коштувати гроші, про які мусимо постаратися самі після законів о податках та оплатах.

Фінансові уряди будуть управляти всіми фінансовими ділами в межах законів на основі найвищої справедливости.

Всі податники дістануть у всіх фінансових урядах ясні інформації про свої податкові та оплатні справи; їх права та охорона будуть за кождих обставин респектовані.

Не чекайте однак, щоби Вас напоминали.

Платіть добровільно, готівкою у своїх податкових урядах, сільських та районових нотаріятах, або поштовою щадницею. Хто заплатить всі недоплатки сейчас, будуть йому дані полекші.

Памятайте, що платите собі, будуєте для себе.

Докажіть світу, що хочете вільно жити, що хочете працювати для утримання самостійности Карпатської України, що знаєте боротися за свою свободу і виконанням фінансових обовязків для своєї щасливої будучности та будуччини своїх дітей.

Свій патріотизм та свою лояльність до нової і власної держави доказуйте добровільним та завчасним заплаченям податків та оплат. Плачення податків це підтримка боротьби за свободу та незалежність-неплачення то — шкідництво, саботаж.

Торговці, ремесельники та промисловці. Докажіть особливо Ви сповненням всіх даньових та оплатних зобовязань своє щире державнотворче відношення до свобідної Карпатської України.

Довіряйте своїй владі ти її представникам в державних та самоуправних урядах.

Поможіть їм, щоби могли працювати добре та для Вас.

Премєр влади Карпатської України:

Мснр. др А. ВОЛОШИН, в. р.

Міністер господарських справ:

РЕВАЙ, в. р.

В. Ґренджа-Донський: (13

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження.)

. . . . 7. листопада 1938. . .

Зачуваю, що президент суду Гаджеґа, що стільки раз бився ледви не цеглою в груди за свою »русскость«, не дозволяє евакувати судову столицю. Прийшлось просити війська і при асистенції крісів та баґнетів вивозити судову столицю і суд.

Найгірше боліла нас справа »Просвіти«, бо не було авт вивезти, бодай саму бібліотеку, щоб врятувати біля сім тисяч томів найкращих творів.

З великою бідою вдалося одержати з Перечина вантажне авто, а тут ще й бібліотека зачинена і мусіли розломити двері.

Пан Деха й три студенти: Гутник, Кульчицький і Кардашинець, а потім й інші на своїх плечах виносили книги та вартісні експонати просвітянського музею. Вичерпуюча, мурашина праця, але хлопці працюють, щоб врятувати народне майно.

Вивезли одним автом річі до Перечина, а звідти прийшли ще й перечинці помагати евакувати Просвіту. Бачу свідомих хлопців Кедюличів й інших перечинських патріотів.

Але при другому вантаженні прийшло до зудару. Фенциківці та бродіївці, довідавшись про евакуацію Просвіти, хотіли, щоб майно Просвіти залишилося в Ужгороді. Прибула мадяронська юрба, озброєна револьверами і напала на студентів. Студенти забарикадували двері, доки не прибула поліція, а також військо з скорострілами. Юрбу розігнано і вантаження розпочалося знову.

Не довіряючи поліції, студенти поставили свою озброєну сторожу, бо передбачали новий напад. Не помилились, бо дійсно вночі мадяропи знов напали на Народний Дім, а два поліцайти, що стерегли браму, втекли. Щастя, що в пивниці було нагромаджено багато паливового дерева, студенти повиносили поліна і дочиста забарикадували вхід Просвіти. Стерегли до самого ранку.

(Буде далі.)

Платники національного датку пишуть...

До Високоповажаного Уряду Українського Національного Обєднання

Виконуючи радісно обовязок кожного українця до своєї держави, складаю

К. 920.—,

як національний податок.

Далі закликаю: П. п. Д-ра Мішкевича, д-ра Яківа, д-ра Ольшевського, д-ра Підодворного, інж. Миколу Зайціва, інж. Лютенка, інж. Сімянціва, інж. Попіля та усіх свідомих патріотів.

Бажаючи якнайбільшого успіху, здоровлю:

Слава Україні!

Брно, 21. II. 39.

Павло Калиниченко.

До Генерального Секретаріяту Українського Національного Обєднання

Посилаю 10 К., як всеукраїнський даток з мого військового заробітку. Є це сума бідна — маленька — супроти датків інших. Нехай буде прийнятий.

Гадаю, що кожен вояк-українець мусить доказати хоч скромну, але щиру та віддану жертвенність своїй державі.

Слава Україні!

Вояк Микола Лендел.

ВІСТІ зі СВІТУ

— **Усі 62 кардинали** цим разом візьмуть участь в Конкляве. Для вибору папи треба буде зібрати на кандидата 42 голоси. З 62 кардиналів є 35 італійців. З решти 27 кардиналів є 6 французів, 4 німці, 3 еспанці, один чех, мадяр, поляк, бельґієць, анґлієць, ірляндець, портуґалець, 3 кардинали зі Сполучених Держав, 1 з Канади, 2 з Південної Америки і патріярх з Антіохії. Найстарший кардинал віком і ранґою є 88літній Ґраніто ді Бельмонте, що отримав кардинальський капелюх в 1911 р. від папи Пія X. Наймолодший 51 літній кардинал з Лісбони, що прибув до Риму на конкляве літаком.

— **Провідник** німецьких націонал-соціялістів в Данциґу Альберт Форстер поїде до Лондону — як повідомляє »Дейлі Геральд« — ще перед поїздкою польського міністра для закордонних справ Бека. Форстер має підготовити в Лондоні ґрунт для данциґської справи, про яку буде переговорювати Бек в Анґлії.

— **В збірнику законів** і розпоряджень Чехо-Словаччини проголошено з датою 20. лютого розпорядження центральної влади про спільний бюджет на рік 1939. Розпорядження має правну силу від 1. січня 1939 р.

— **Бельґійський уряд** уступив по однотижневому існуванні внаслідок ріжниці поглядів на фінансові пляни між членами кабінету премєра Перльо.

— **Анґлійський міністер** кольоній Мак Дональд в справі Палестини заявив у парляменті, що британський уряд предложив арабській та жидівській делеґаціям серію проєктів для розвязки палестинської проблеми. Міністер сказав, що не може про ті проєкти дати покищо парляментові інформацій. Одначе є поширені в політичних колах відомості, що в урядових проєктах плянується створити по деякому переходовому часі незалежну палестинську державу зі заґарантуванням прав жидівської меншости та обмеженням жидівської іміґрації.

— **Вибухла бомба** перед будовою префектури департаменту Фіністер у Франції. Шкода є досить велика. Атентат приписують бретонським автономістам.

— **Німецька та італійська** преса — як подає Ройтер — замовчують чи іґнорують останні протинімецькі демонстрації польських студентів і польського громадянства.

— **Переговори** між Німеччиною й Польщею про трактування взаємних національних меншин відкрив у Берліні державний секретар міністерства закордонних справ барон Вайцзекер.

— **Болгарський король** Борис в дорозі з Риму затримався в Білгороді, де був гостем принцреґента Павла. Здогадуються, що король мав розмови в справі рішень недавньої конференції бальканських держав в Букарешті.

— **Японський** уряд постановив, що усі жиди в Японії мають бути трактовані на рівні з іншими чужинцями. Цю постанову проголосило міністерство закордонних справ.

— **У Фльоренції** в Паляццо Веккіо відбулося засідання представників мистецьких кол під проводом посадника Фльоренції, на якому рішили відкрити у Фльоренції велику міжнародню школу мистецтв, призначену передусім для чужинців. Нова школа найде приміщення в Палляццо Строцці.

— **Польська влада** іменувала першим польським консулем в Клайпеді (Мемелі) др-а Йосифа Веєра, леґаційного радника польського дипльоматичного представництва в Данциґу.

— **Польський посол в Празі** відвідав заступника премєра центрального уряду міністра Сідора. »Фелькішер Беобахтер« здогадується, що ті відвідини могли бути у звязку з польсько-словацькими переговорами, які велись в Ружомберку.

— **Ґубернатор Мальти,** анґлійської коронної кольонії, оголосив нову конституцію у відсутності мальтанських корпорацій. Населення Мальти ставиться неґативно до нової конституції.

— **Дружина Леніна,** Крупская-Ульянова померла дня 27. лютого у Москві в 70-му році життя.

— **В Букарешті** засудили 9 членів »Залізної ґвардії« за бомбові замахи на 1—9 літ вязниці.

— **В полудневій Україні** над Чорним морем температура сягає до 15 аж 17 ступнів Цельзія, на Кубані до 18—20.

— **Американський уряд** задумує збудувати на острові Порторіко сильну базу для воєнної фльоти.

Анґлія і Франція визнали де юре уряд ґен. Франка

(Лондон.) Анґлійський премєр Чемберлен заявив у парляменті, що британський уряд визнав без застережень уряд ґенерала Франка.

(Париж). Французький уряд на міністерській раді, дня 27. лютого рішив визнати де юре уряд ґенерала Франка. Директорові політичних справ у міністерстві для закордонних справ повірено виїхати до Бурґосу та подати те рішення до відома еспанському націоналістичному урядові.

Воля народу — наш закон

Добробут і щастя народу - найсвятіша мета

Добре памятаємо ті часи перед першими виборами до карпато-українського сойму, коли ворожа заграничка преса виливала на Карпатську Україну, на її уряд, на її передових провідників цілі ріки скажених лайок та брехні, щоб створити думку нібито у нас хаос, переслідування й тому подібне. Карпатоукраїнський народ добре зрозумів це відношення відвічних ворогів, так само, як неприхильне ставлення до нас більшости федеративної преси, що вводила в блуд прилюдну опінію своїх країв, замовчувала справжній стан річей в Карпатській Україні.

Але ми видержали цей спільний напір ворожого фронту. Карпатоукраїнський народ порозумів суть і напрям, причини й мету ворожої пропаганди, ворожих рад та зітхань над положенням в Карпатській Україні. Ці ради й зітхання виходили з чисто еґоїстичних почувань і стремлінь ворогів. Одні з них прагли зробити з нашого народу слухняну чорну робочу силу, а другі й далі бажали так чи інакше користатись багацтвами нашого краю, працею й потом нашого народу. Народ це зрозумів, бо наш народ є свідомий і дисциплінований. Довгі роки страждання і всіляких злиднів научили його, кому може довіряти, кого може слухати й бути переконаним ,що не обмане його надій. Народ одноголосно заявив: Гоп! Забудьте панове, про старі золоті часи, коли ми були розбити й ви легко могли кермувати нами по своїй волі й потребі. Ми самі хочемо й будемо господарями в Карпатській Україні!

Тоді чеська преса, чеські політичні чинники пішли на хамелеонство. Вони ніби ставляться до нашої справи поприятельськи й обєктивно, але на ділі в душі остаються й далі тим, чим були раніше. Це добре можна бачити із сторінок різних чеських газет, яким все щось у нас не подобається. Їх приятельство не щире, не отверте. Воно є тільки медвежою послугою.

Ми бажаємо співпраці з іншими частинами федерації, але як рівний з рівним. Хто так чи інакше хотів би кривдити наш народ, ми не можемо придивлятись спокійно, холоднокровно на подібні експеріментації. Ми чужого нічого не бажаємо, тільки своє боронимо, своїх прав домагаємось. Дехто зухвально комплікує відносини в федерації українців, чехів та словаків, між народами нової республіки. Ми цього не бажаємо, бо вважаємо це дуже шкідливим для всіх, не тільки для нас. Як говорить премєр Беран, чехи повинні викорінити із своїх сердець старі поняття, мають кермуватися не почуттям, але розумом, бо цього вимагає нове положення республіки, нові обставини, в яких опинився сам чеський народ.

За декілька днів в нашій столиці засяде перший сойм Карпатської України. До нього були обрані люди чину, щирі й вірні сини карпато-українського народу. Наш сойм є найвищою інстанцією, що є покликана самим народом заопікуватись його долею. Це є форум народньої волі, альфа і омеґа життя нашої країни.

Воля карпато-українського народу є для нашого сойму законом. Добробут і щастя народу — найвищим наказом, найсвятішою метою.

Вітай же наш, Славний Сойме, і веди наскрізь бурі все блище й блище до того світлого дня, коли ми глибоко віддихнемо й заживемо справжнім, людським, національним життям коли вся українська сімя скаже разом: ГОТОВО!

Андрій Патрус.

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

В ГОСПОДАРСТВІ СИЛА

(Рахів, 27. 2. 1939.) Знаємо добре, що ми жиємо в малій країні, що й чисельно ми є замалі, а ще нам це нагадують на кожному кроці. Хоч знаємо, що населення і просторово наша країна не є найменшою в світі, є богато мініятурніші держави в Европі. Рівнож ми знаємо, що наша малочисельність є тимчасова і що ми належимо до 50-мільйонового народа котрий жиє в компактній масі. Все це ми знаємо, все і без »приятелів«.

Знаючи самі, що ми є тут, в Карпатській Україні малий народ, ми не сміємо підлягати цій малості і ще більше робити з себе малого. Навпаки, ми мусимо доказати, що у своїй малочисельности ми є цілком дозрілим і самовистарчальним, а господарськи »многочисельним« народом. Безумовно, що й великанство нам не годиться, але повинні вжити всіх наших здібностей і багатства нашої країни, щоб ми виросли.

Що ми є членом великої нації, не сміє нас робити пишними, що й самі себе не спізнаємо. Але разом з цим це мусить нам додати великої сили, розуміючи повинности і вагу, що випливає із приналежности до великої нашої **Української Нації**. В міжнародній політиці ми не можемо відограти ролі, але вплинути хоч трошки на неї ми мусимо та й повинні в цьому нашій **Нації**, яка ще не має тої можливости, що маємо тепер ми.

Не добрий той вояк, що не хоче бути ґенералом

Маємо на жаль одну хибу, а то таку настирливу, що вона нас забивала, а ще панує вона й нині над нами. Це є та хиба, що ми підходимо до нашого господарства зо становища бідного населення, дрібного господаря. Цю хибу мусимо викоренити, щоб і корінця не залишалося. Чехи, словаки, колоніяльні держави Голандія, Бельґія, камениста Швайцарія не дивляться на свою господарку зо становища своєї малочисельности, а тому економічно стоять вони надто на високому щаблі.

Мусимо брати з них приклад, а також маємо ще обовязок, щоб господарськи ми росли. Старі погляди раз назавжди треба відкинути. Нашим селянам, робітникам, торгівцям, ремісникам, підприємцям тощо мусимо всуґерувати думку самолюбства — стати економічно сильними і великими, коли чисельно є ми мали. А можливості на це ми маємо. Не добрий вояк, що не хоче бути ґенералом, а бідний господар не бажає стати багатим, замість кіз мати корови, мати бриндзю не лиш для себе, але і для експорту, замісць вівсяного і кукурудзяного хліба їсти добрий, білий хліб, не є здатний ремісник, що не хоче бути майстром, а майстер підприємцем, а торговець експортовцем і т. д. потребуємо багато підприємств, фабрик і взагалі інших робіт, отже поле для праці є велике і для такого малого народа, яким є ми. А тому не лякаймося і не опускаймося через нашу малочисельність і бідноту, яку самі по більшости завинили, не маючи певної порції самолюбства. Ці думки я суґерував декілька років в селах, де учив і мав наслідки, що декілько наших людей вхопилося і зачали вибиватися вперед.

Еґоїзму нам бракує

Нарід, якій не має самолюбства, еґоїзму й динаміки в силі світових законів загине. Це могло статися з нами, але наші добрі провідники, які згадані прикмети якраз мали, не допустили народу до знищення. Тепер, коли нам дані всі можливості до самостійного життя, народ повинен сам вхопитися ініціятиви і цим помогти нашим великим провідникам. Не маємо їх багато, а до недавна вони були переслідовані бувшим урядом, жандарами, потарами, але нині ситуація інакша, яку мусимо, як можно скоро використати, щоб скорше прийшли до того, що нам належить давно.

Національно є ми на вищім щаблі — маємо державу, але цього мало, мусимо піднятися й економічно. Коли будемо сильні під господарським оглядом, тоді й національно є ми сильні.

Киньмо балаканину

Наше велике поле праці може цілковито заспокоїти наше самолюбство і довести нас до гордости в господарці. Це не лиш господарське питання і питання добробуту, але це є наш моральний обовязок до нашого 55-мільйонового народу, до наших провідників, чим висгажемо їм найбільшу нашу відданість і любов. Працюймо, маємо безконечні можливості праці, але працюймо так, аби не лиш то вистарчало нам, але щоб продукти праці йшли у світ, за наші кордони. Киньмо політиканство в каварнях і рестораціях за пивом і вином, з балаканиною і белькотанням, гадаючи, що робимо велику працю, а зокрема ще з затурбованим обличчям і безцільним біганням з кавярні до кавярні, з уряду до уряду, але працюймо реально. Мусимо учитися різним мовам, бути чесними, не сьорбати на цілу кавярню, не зівати на ціле »коло«, знати для чого маємо хустинки, уміти стояти і сісти, чемности потребуємо, елеґантности, бути виховними, завжди спокійними з усмішкою, солідними, а не тим, що нині світ завів, — »ваґабунством« і думати, що це страшно модерне. Так, все, що пишеться, все це відноситься також до сильної господарки. Відтак ми не маємо дійсних орґанізаторів, псевдоорґанізаторів маємо аж забагато. Правда, все це викристалізується і само по собі знищиться, а ріжні псевди підуть на відповідні їм місця, але шкода часу. Мусимо бути одверті і чесні самі до себе, познавати свої хиби і відкривати чужі, бо це інтерес загалу.

Підбираймо людей.

Може дехто скаже, що на все треба мати талант, а що ми не маємо богато таких, але не правда, маємо таких і не треба таланту, лиш бажаня і праці. Богато на селах є у нас здібних людей, лиш їм треба дати змогу ці здібності розвинути і працювати. Напр. в Берегові був Василь Грімут, який вибився своєю енерґією, здібностю і орґанізаторським талантом на великого торговця експортовця, а крім того, доброго підприємця. Треба його притягнути до праці, а таких тихих працівників є досить, які у своїй скромності про себе не кричать. Що вони не мають титулів, то це нічого, а коли буде треба для репрезентації титул, то даймо їм, як дали Баті.

Отже до праці. Не лякаймося, що ми є малий народ, але мусимо вийти в господарстві у великий народ. Закладаймо кооперативи, коли не маємо капіталістів, шукаймо здібних людей, а коли треба »ошліфуємо« їх, але мусимо вжити всі здібності кожного здатного працівника. Ставимо кожного, куди він своїми здібностями належить, хоч і був би нам він особисто не симпатичним, не окружуймо себе »вірними«, родаками, приємінниками, приятелями тощо — уникнемо вже протекціонізму. Напружимо всі сили до утворення вільних шляхів господарству. Наша Влада мусить бути дуже близька і до великого господаря-підприємця і до дрібного. Найліпше утворити для цього окружних державних комісарів, які були б динамичною і контрольною силою в округах. Вони підлягали б центральному комісарю, який є звязком і звітодавцем Нар. господ. ради.

Від нашого учительства, духовенства, жандарів, фінансів, нотарів і взагалі інтеліґенції мусимо вимагати, щоб щоденно і всюди всуґерували нашим людям думку вийти зо стану спання і зачати бій зо своєю пасивністю, стати самолюбивими і еґоїстами і прийти до великости в господарстві у своїй малочисельности.

Ми мусимо доказати своєю господарською раціоналізацією і цілістю те, що на нас не будуть дивитися як на малий народ і »турбоватися« нами, як ми економічно вдержимося і нац. Мусимо доказати більш чим багаті і многочисельні країни. Тепер для цього є момент влучний, отже лиш до праці, реальної праці.

Юрґіт.

Інж. М. Гаврилів-Буяр:

Опікування держави малими лісовими маєтками

Ядро лісових багацтв Карпатської України творять великі лісові посілості а в першу чергу ліси державні. Одначе це не значить, що малі лісові маєтки можуть бути занедбувані, бо лісів мовляв маємо досить.

Девастація і спустошення лісів ведуть до великих народогосподарських втрат, котрі буває потім дуже тяжко направити. Держави, що вчасними заходами не заборонили сталому визискуванню лісів, стараються тепер про нове заліснення голих площ, жертвуючи часто головокружні суми на ті праці, як то спостерігаємо в Америці, Анґлії, Франції та інде. Примушує їх до того історичний факт, висловлений влучним реченням: — Нарід без лісів, це вимираючий нарід.

Хоронім лісове багацтво.

Наказом нашої господарської і культурної політики є, щоби природне лісове багацтво Карпатської України було, не тільки хоронене, але й злішшоване на радість, здоровля і добробут українського народа.

Більшість наших малих лісових маєтків, належить селянам а то, як у володінню приватнім, так і спільнім (бувші урбарники, компосесорати) та громадським, а це й відбувається на способі господарювання в них. Засада, що **ліс росте сам**, вкорінилася глибоко в думці селянина на його власну шкоду.

Характерною рисою такого ліса (при малом догляді) є, що в ньому тільки рубають в переконанню, що про все останнє постарається мати-природа, або ж по вирубанню ще переводять заліснення, а потім чекають, коли можна буде знова зачати рубати.

Ліс потрібно плекати.

Отже такому лісу бракує плекання. А до плекання лісу зараховуємо всі праці, котрі поліпшують форму стовбура дерева, доглядають за його здоровлям і за його відношенням до дерев сусідних. Сюди ж відносяться теж і праці, які мають завданням хоронити й утримувати родючість грунту, при чому велику ролю грає злучність корон поросту (деревостану).

Не дивлячись на те, що в селянських лісах не переводиться, або ж переводиться дуже зрідка прочистка й прорізування, злучність корон дуже часто буває невистарчуюча, а в наслідок того висихає, абож навпаки забагнюється. Причиною прорідження буває висилення грунту постійним збиранням лісової підстільки й випас худоби.

З цього випливає, що поліпшити стан селянських лісів можуть, як заходи характеру посереднього (поліпшення пасовиск, лук і цілого сільського господарства), так і безпосереднього, а то належний догляд за лісом (плекання, охорона і виріб способу відновлення), починаючи від повстання поросту аж до його повного використання

Це все річі, котрі потребують **фахової поради**, абож ще більше просто фахового ведення, а тому що селянські лісові господарства не встані утримувати власних лісничих (лісових господарів), або ж і не доцінюють їх значіння, якраз через глибоко закорінений погляд, що ліс росте сам, приходимо до висновку про необхідність втручання й тут до лісової господарки державної влади.

Закон, що був на місці.

Року 1879. на землях бувшої Угорщини був виданий лісовий закон, який імперативно наказував, що всі лісові маєтки державні, територіяльних самоврядувань, церковні, громадські, співвласницькі (компосесоратів, бувших урбарників) та ще де-які, мають управлятись фаховими лісовими урядниками з високошкільною кваліфікацією, на підставі урядовозатверджених господарпланів. На жаль, цей закон не поширювався на приватних лісовласників, без огляду на величину лісового маєтку.

Одначе, річ зрозуміла, що й той найліпший закон не виконає своє завдання й залишиться паперовою постановою, як-що рівночасно не постаратись про його виконавчий орґан.

По кільканадцяти роках практики, влада переконалась, що тільки перебранням селянських лісів (компосесоратів, був. урбаріятів) а також тих громадянських, церковних та інших, котрі не мають власного фахового лісового урядника, **під державну управу** можна захоронити ці малі ліс. маєтки від спустошення й повної страти для приватного й загального добра.

ДОБРИЙ СНІДАНОК ЗАРУЧУЮТЬ ВАМ
цикорія „Золота Ґаздинька" і житна кава „Житнівка"
740

В наслідок того в року 1898. повстав закон про державне управління згаданими лісами. При міністерстві рільництва виник окремий відділ для цієї мети, а на місцях були орґанізовані державні лісові уряди та їм підпорядковані окружні лісові управи.

Ці орґани державної управи мали завданням виконувати всі ті праці, що вимагають фахового лісового знання а саме:

а) усталювати маєткові границі, забезпечуючи їх відповідними межовими знаками;

б) виконувати мірничі праці й на підставі них виготовляти мапи;

в) випрацьовувати господарські плани (елаборати);

г) визначувати на місцях (в лісі) лісосіки й дбати, щоби при всіх користуваннях були дотримувані закони й роспорядження;

д) визначувати на місцях заліснення й всі праці, потрібні для плекання й охорони лісу; виготовляти проєкти й кошториси праць, давати вказівкіи й контролювати переведення праць-

е) установлювати при продажі вартість дерева та інших лісових продуктів, абож давати пропозиції на розділення їх;

ж) доглядати за гайовими (лісовими) побережниками; вести евіденції порушень лісових законів; вносити відповідні скарги до судів і заступати лісовласників перед судом;

з) голосити лісополіційні переступки;

і) давати пояснення й посудки лісовласникам у фахових питаннях;

За виконування державними урядовцями всіх цих праць лісовласники повинні платити державі певну річну оплату.

Одною з величезних вигод заведення державної управи й щастям для тих лісів є те, що лісовласники не можуть вільно диспонувати лісовим персоналом тобто, що лісовий персонал є від них незалежний. Бачимо дуже часто, як у приватних та міських лісах лісовий господар не всилі перевести свій погляд на користь ліса при виконуванню лісових праць.

(Далі буде).

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Чи буде маяти український прапор на олімпійських ігрищах в Гельсінках у Фінляндії в 1940 р.?

I.

Ось питання тверде й одночасно неспокійне усіх українських спортовців розкинених по цілому світі.

Після статута-правильника Олімпійських Ігрищ, лиш Державна Нація може взяти безпосередню, активну участь у змаганнях на Олімпійських Ігрищах.

Густо-часто українські спортовці з під окупованих земель, а ще частіше, канадійські та американські українці, здобували перші, чи почесні місця на Олімпійських Ігрищах. Здобували..., але під чужими та ворожими прапорами. Для чужих віддавали свою славу, свій фізичний вичин, свої мязи. І нераз з очей переможця-змагуна текли терпкі, горячі сльози. Нераз серце стискалося болю, нераз задавлювали у собі рвучій гнів українські глядачі, слухаючи гимни майже усіх Націй з виїмком українського. Незавидна, жорстока доля Української Нації. Але ця доля цього ж року дещо покращала. Сьогодні, коли карпатські українці успішно закінчили свою боротьбу, коли вони стали Державною Нацією, — можна сміло говорити за **безпосередню вже участь. українців но Олімпійських Ігрищах в 1940 р. у Фінляндії. Можна вже з радістю передбачувати Українську Спортову Дружину** на спортових площах в Гельсінках що побіч інших держав змагатимеься за першенство і славу свого народа. Тепер вже сміло можна передбачувати сльози українських змагунів та глядачів, сльози радости, гордости. Тепер вже не поможуть »нашим ласкавим сусідам« й іншим ворогам різні інтриґи, політичної-дипльоматичні інтервенції, шахрайства-крутійства і т. д., з ціллю перешкодження українцям взяти участь в О. І. під своїм правдивим іменем, під своїм золото-блакитним прапором. Останні події в Карпатській Україні, а головно по виборах переконали найбільш завзятих неприхильників нашої справи, що Українська Нація **існує, живе й житиме.**

Тому теж і спортовці сміло і відважно можуть глядіти в майбутність розвитку спортового життя у всіх його проявах.

Але, щоб мрії українських спортовців, колисані від років могли здійснитися — треба лиш доброї волі, щирої охоти й безупинної жертвенної праці спортовців Карпатської України. Треба лиш повного й ясного зрозуміння, чим може бути для нас спорт і яку безмежну пропаґанду ми можемо зробити при допомозі лицарського спорту для нашої ще недокінченої справи. Жадні, найкраще опрацьовані пропаґандистичні книжки-брошури, жадні, найкращі реклями, вистави, пісні, національні танці т. п. не зможуть принести такого великого успіху в користь Нашої Справи у чужинців, — як шляхотне **соперництво, спортові** змагання на світових, спортових, зелених площах. Хто зуміє здобути серця спортовців, — той здобуває рівночасно симпатії цілого, даного народа. Що — спорт — сьогодні у світі займає першорядне значіння у житті народів, про те, ніхто — навіть з неприхильників спорту — не може оспорювати. Правдивий спорт, правдива, чиста фізична культура здобули невідклично й постійно право у громадському житті. Перегляньмо сторінки світової преси від найбільшого тиражу до найменшого. Від правого до лівого напрямку, від політичних до чисто економічних журналів, а наглядно переконаємося, що вся преса тримає кріпко свою руку на спортовому живчику. Бо **»Спорт виховує Націю«** — кличе Фон Тшамер — спортовий комісар III. Німеччини. »Спорт — це один з найкращих чинників здобути волю. »Рух — це життя, через рух — спорт, ми створимо нове, сильне покоління, що не захитається перед жадною небезпекою« — сказав канцлер Гітлер до німецької молоді. І ми бачимо це наглядно, цю безмежну волю, силу енерґії німецької молоді, німецького народа. Коли Німеччині заборонили версальським договором мати більшу армію, як 100 тисяч, у відповідь на те, вся німецька молодь зорґанізовалася у спортових дружинах. І не було ні одного міста, містечка, чи села, де не існувала-б спортова дружина. По кількох роках, 12 мільйонів німецької молоді було готове на все. А коли політичні відносини між Німеччиною і Францією почали погіршуватися, і коли дипльоматія заводить, тоді... Німеччина висилає до Парижа дружину копаного мяча на »товариські змагання«. І диво... Леди зломані. Франція прийняла з ентузіязмом німецьку дружину. У всіх французьких часописах появилися якнайкращі статті... про Гітлера та про німецький спорт. По змаганнях німецька дипльомація мала вже удоптану стежку до поліпшення політичних відносин між Францією і Німеччиною. Те саме явище і цю саму тактику можна було запримітити перед кількома роками в загострених політичних конфліктах між Болгарією а Югославією. У скупщині (юг. сойм) посли незвичайно гостро виступали проти юг. правительства, що намагався поліпшити відносини з Болгарією. Не помагали політичні кризи, дипльоматія, ні преса, ні пропаґанда в користь Болгарії. Сербське населення не забуло ще світову війну й про те, що Болгарія вела війну проти сербів. Але серби забули за ненависть до болгарів, коли в місяць пізніше болгарська, спортова дружина приїхала до Білгороду, щоб взяти участь у футбальових змаганнях. І знову диво... Болгарська »одинадцятка« здобула симпатію у сербів, а рівночасно вряд в Скупщині отримало »більшість« голосів в справі навязання добрих, сусідських відносин з Болгарією. Але даймо ще один приклад, що характеризує значіння спорту у міжнародному політично-економічному житті.

Фінляндія у 1926 р. знайшлася у дуже критичному фінансовому положенні. Коли всі зусиля фін. уряду стали надаремними, щоб отримати від американських банків позичку, тоді провідники фінлян. спорту висилають до Америки Нурмія і Рітолія своїх найкращих бігунів. Америка прийняла їх з радістю. По рекордових чинах — цих двох бігунів — на спортових площах Америки, фінансова опінія змінилася в користь Фінляндії. По кількох місяцях Фінляндія отримала велику позичку на дуже добрих умовинах. »Які гарантії жадаєте від нас за уділення позички«. — »Нема мови про гарантії. Народ, що посідає таких синів, як Нурмі і Рітоля, не потребує жадних гарантій« — відповіли ам. банкери.

Таких прикладів можна подати багато, але вже з останніх ми наглядно бачимо, яку велику силу проявляє спорт у політичному, чи економічному житті.

Участь Української Спортової Дружини на О. І. в Гельсінках принесе тільки нам користь у наших святих змаганнях. Правда, до того треба покликати орґанізаційний апарат, до того є потрібні гроші, а головно потрібні спортовці, щоб гідно вміли репрезентувати свій народ та свій прапор.

Про це в наступних числах Нової Свободи. А може хтось з Шановних Читачів на сторінках »Н. С.« передасть свої думки, в який спосіб українські спортовці зуміють взяти участь на О. І. в Гельсінках в 1940 р.?

Пан Данішек дає ультіматум

Сидить собі аж у Простейові сумновідомий колишній редактор рахівського »Русина« Василь Данисяк, тепер вже Данішек та видає до всіх і вся всякі маніфести та відозви. При тому підписується чомусь шефредактором, не наводячи на жаль, що це за славний часопис, який він редаґує. А щоби хтось повірив його продажній лайці, додає до свого славного імені: »за пржедставенство Подк. Русіну«. Цікаві ми знати, чи найшовся б хоч один »Подк. Русін«, який був бу під »пржедставенством« пана Данішека.

Можна б сподіватись, що службодавці пана »шефредактора« прозріли та хочуть вже дальше фінансувати його »письменицьку« діяльність, бо отже видав пан »шефредактор« »последні ултіматум«, де констатує, що »українізм був засуджений Найвищим судом та полудневим (так!) рішенням парляменту, що в Карпатську Україну приходять маси еміґрантів, а Празі дають до диспозиції чеських урядовців, які тут побули 18 років. Домагається іменування чеха міністром внутрішніх справ та захінчення »ржадені українських тлуп.«

Хіба не бачите, ви нещасний шефредакторе неіснуючого часопису, що 12. лютого 1939. року цілий народ Карпатської України гордо визнав свою приналежність до великого українського народу, а вас зі своєю зрадницькою роботою поставив поза скобки?

Для вас вже нема ані останнього ультімату!

Військовий куток

ПІХОТА

Піхота є головна зброя, що їй припадає на полі бою найтяжче завдання. Вона є єдиною зброєю, яка може цілковито знищити ворога, здобути терену, зайняти його і подержати його в своїх руках. Піхота завжди є вирішальною в бою.

Піхота є визброєна таж, щоб могла виконати всі завдання в бою, чим найкраще. До озброєння піхоти належить: крис, пістолет, баґнет і ручні гранати. Крім цього піхота є озброєна легкими і тяжкими скорострілами, мінометами і малими протитанковими гарматами.

Піхота складається із: піших полків, гірских піших полків, граничарських прапорів, прапорів роверистів і танкістів.

Вся піхота є підготована до бою на кожному терені. Гірські піші полки є призначені воювати в країнах гористих і лісах. Їхнє визброєння є приспособлене так само для бою в горах. Граничарські прапори є призначені для виконування пограничної служби й до бою на границях держави. Прапори роверистів, тому, що вони можуть скоро перекидуватися з місця на місце, є призначені для того, щоб утримувати сполучення між окремими частинами війська, або були передвигаючою резервою. Вони проходять за годину пересічно 12 км, за день 60 аж 100 км. Моторизовані частини війска своїми танками і панцировими автами пробивають піхоті дорогу вперед, або криють піхоту при її уступованні.

Піхота, що вживає для переселення з одного місця на друге органічно приділюваних авт, називається моторизована піхота.

Піхота є королівною зброї. Яка є піхота, така є бойова здібність цілої армії. Служити при піхоті є найкращим визначенням громадянина.

До православних українців міста Хуста

Українська Православна Церква в Карпатській Україні все більше поширює свою діяльність і тепер приступає до організації **української православної парохії в місті Хусті**, де живе велика кількість православних українців, не зорганізованих в українську православну церковну громаду. Доки будуть з боку держави упорядковані фінансові справи Української Православної Церкви, закликаємо українських православних вірників приголосити свої грошеві пожертви на утримання в Хусті **української православної парохії.** Одночасно, при ній, організується український церковний хор. Ласкаво просимо всіх, хто бажав би в ньому співати, приголоситися у свящ. о. Якова Боровського. Він приймає також пожертви на утримання української православної парохії, Хуст, Бартошська ч. 16. Канцелярія Синодального Комітету Української Православної Митрополії.

Закликаємо все наше свідоме православне громадянство підтримати це важне діло, щоб у столиці Карпатській України вже нарешті була **українська православна церков.**

—

Про місце і час першого богослуження повідомить окремо хустський церковний комітет української православної парохії.

.СИНОДАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
Української Православної Митрополії
738 **в Карпатській Україні.**

Судові оголошення

П. 7/39-7.

Нижчепідписаний суд своїм постановленням з дня 7. жовтня 1939., чис. Л. 30/37-6 Анну Ласицьківну, уродж. Кеpечанівну, що перед тим мешкала у В. Ченґаві віддав під опіку з огляду на душевну хоробу.

Опікуном призначено їй **Гаврила Дрбалу** у Оноку, ч. 43.

Окружний суд у Севлюші, відд. І., дня 18. січня 1939. 735

П. 8/38.

Окружний суд в Севлюші своїм постановленням з дня 7. X. 1939., чис. Л. 2/38-4 Михайла Данила, що мешкав перед тим у Сасові, віддав під опіку, з огляду на душевну хоробу.

Опікуном призначено йому Олену Данилову, уродж. Черкунову із Сасова, чис. 6.

Окружний суд у Севлюші, відд. І., дня 18. січня 1939. р. 736

П. 5/38.

Постановленням окружного суду в Севлюші з дня 29. VIII. 1938, ч. Л. 23/7-4 над малол. Лазарем Даниловичем, уродж. дня 19. VII. 1921, продовжується в наслідок душевної хороби опіку.

Малолітний є у власти батька Ізраїла Давидовича із Севлюша.

Окружний суд у Севлюші, відд. І., дня 18. січня 1939. 737

Подяка

До Хвального Центрального Союзу Українських Організацій в ЧСР.

Високоповажані Панове!

Під час побуту представника щоденника »Нова Свобода« у Празі в справах видавництва, Ви були ласкаві передати на пресовий фонд для нашого щоденника одну тисячу корон (1000). Оцінюючи цю жертву й Ваше ставлення до нашої праці, дозволяємо собі висловити Вам на цім місці нашу сердечну подяку.

З високою пошаною **Адміністрація.**

До Високоповажаного Пана
Дра Сухоручко-Хословського.

Високоповажаний Пане Докторе!

Видавництво щоденника »Нова Свобода« почуває своїм моральним обовязком висловити Вам свою щиру подяку за прихільність і допомогу, яку Ви виявили у відношенню до нашого щоденника підчас перебування у Празі представників В-ва.

Своєю інтервенцією в справах торговельних пертракцій з фірмами у Празі Ви придбали видавництву значні грошеві суми.

Своєю безпосередною жертвенністю Ви щедро підпомагаєте наш пресовий фонд.

Велика Вам дяка!

З високою пошаною до Вас.
Адміністрація.

Лікарська поміч

Др **Стефан Микуланинець**, фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив **ординацію у Сваляві** на вул. Масарика. 741

ВІСТІ

Усіх православних українців, що бажали б отримувати »Український Вістник«, орган Української Православної Церкви в Америці, проситься подавати точні адреси свої й своїх знайомих, головно тих, що не позбулися русофильського духа. »Український Вістник« будемо висилати даром кожного місяця всім, хто про це буде просити. Адреса: **Ukrainian Herald 641 Rosvelt Avenue Carteret, N. USA.** 739

Карпатоукраїнські марки, видані з нагоди першого засідання карпатоукраїнського Сойму, будуть продаватися в новій поштовій будові, де є отворене окреме віконце-філателістичне. Вдень засідання Сойму будуть печаткувати марки червоною печаткою також в новім будинку пошти.

Звертаємо увагу Вш Панів філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, в нагоди 20-я Центральної Української Народної Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

Із судейських кругів

Сенат для Карпатської України при Найвищім Суді в Брні

Після припису конституційного закона для Карп. України судівництво в найвищій інституції виконує для її области окремий сенат при Найвищім Суді в Брні. Зараз по оповіщенню конст. закона в збір. зак. Президія Найвищого Суду в Брні утворила такий сенат, якого предсідником є українець сенатний президент Михайло Ліськевич, а одним членом і референтом українець радник Найвищого Суду Константин Дуб. Дальшими членами цього сенату є покищо чеські судді, але мають бути позмозі заступлені дальшими українськими суддями.

Цей сенат веде урядовання виключно в українській мові, реферати чеських суддів перекладає приділений до Найвищого Суду окружний суддя др Мстислав Дуб на українську мову і нижчим судам, адвокатам і сторонам доручуються від Найвищого Суду письма виключно з українській мові.

Треба би собі побажати, щоб і вищий суд в Хусті і краєві суди в Хусті та у Великім Березнім і окружні суди та державні прокураторії пішли **якнайскорше** слідом за Найвищим Судом і завели у себе виключно українську мову. Вправді після розпорядку влади Карп. України ц. р. зложити іспити з української урядовці неукраїнської народности мають вже в березні, а найпізніше в травні с. р. зложити іспити з української мови. Але заки вони самі будуть так володіти цією мовою, щоб могли самі справжно писати розсуди і рішення, могло би наше міністерство судівництва приспішити заведення української мови таким способом, що установило би при кождім суді бодай по одному канцелярійному помічникові із скінченою середньою українською школою на те, щоб вони в першу чергу перекладали або з мовного боку виправляли рішення, написані суддями неукраїнської народности. Таксаме треба би мабуть завести і в інших урядах. Українізація судів і урядів мусить бути найпильнішим обовязком нашої влади.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!
МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 К.

Святочні вистави відложені

З огляду на відложення відкриття Сойму, відкладаються і святочні вистави Укр. Театру »Нова Сцена« в Хусті, а то: »Запорожець за Дунаєм« відіграється на передодні відкриття, а третього вечора »Сорочинський ярмарок«. Точні відомості подамо пізніше. Закуплені квитки не тратять вартість і передпродажа ведеться далі в канцелярії театру.

Дирекція театру.

Міністерство господарських справ Карпатської України.

Число: 1283/1938.

В Хусті, дня 22. лютого 1939.

ОГОЛОШЕННЯ.

о плаченню податків з приплатами (добавками) і приналежностями готівкою прямо податковим урядам Карп. України.

1. По думці постанови (відс. 2) прав. розпорядження з дня 4. лютого 1937, чис. 15. Зб. з. і р. до § 273 відс. І. дозволяємо і заводимо плачення податків з приплатами (добавками) і приналежностями-готівкою прямо в касі податкових урядів з виїмком податків, які прямо стягаються.

Тим зміняються постанови наведеного прав. розпорядження о виключнім плаченню податків з приплатами (добавками) і приналежностями чековими вплатними листками пошт. щадниці або чековим поступованням пошт. щадниці, чи то жіровим поступованням Народнього банку Чехо-Словацького.

2. Виконані вплати потверджують податкові уряди на урядових посвідках (квітанціях) або в подат. книжках, які податники можуть собі купити в податкових урядах.

Взірець такої податкової книжки подасть в короткім часі фінансовий ресорт мін. господарства Карпатської України.

3. Постанови про плачення податків (добавок і принадлежностей) вибираних сільськими урядами, випадково нотарями лишаються без зміни.

Це оголошення вступає в силу з днем публікації.

Міністер госп. справ Карп. України:
Ревай, в. р.

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю — Габура Степана, Королево н. Т. 743

Проголошення

Підписаний проголошую, що зриваю всі зносини із »общерусскою« ідеологією, за якою я йшов під впливом ведучих цього напряму.

Не належав я ніколи до жадних ворожих політичних партій, крім фахової організації УТПР.

Переконавшись, заявляю, що від сьогодні буду працювати виключно в товариствах українських і зі щирими працівниками українцями, яким лежить на серці ліпша майбутність українського народу.

Василь Гусар, ...
.... держ. учитель, село Солотвина.

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гранджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 123. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присланні статті скорочувати їх не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Передплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоти місячно, кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.
Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/8 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях звичайні скидки. — Окремі оферти прекладаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числиме по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.

855/107.
Dr. Antončuk,
PRAHA XIII/, Říčanská 3.

Річник XL. Число 47. Четвер, 3. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

УКРАЇНА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ!

(До справи чеських службовців в Карпатській Україні)

Всі знаємо, яка була персональна політика старого режіму в Карпатській Україні. На всі місця в державних урядах, публічних інституціях, і взагалі на всі місця плачені державними і публічними грішми, були Прагою, або й Ужгородом назначувані чужинці.

Було великим щастям, коли до деякого уряду, жандармерії чи до фінансової сторожі дістався наш чоловік. Це мусіла бути людина »сполеглива«, цебто такий чоловік, що ніколи не говорив, що він українець.

Тепер територія Карпатської України ще зменшилась, але майже всі чеські службовці залишилися й надалі в нашій країні. Значить: менша територія, але те саме число чужих службовців.

Українське громадянство, а головно наша свідома молодь, рішучо домагається, щоб чеські службовці були передані до диспозиції празької влади.

Це домагання є для нас всіх вповні зрозуміле, бо ми нашій молоді мусимо забезпечити всі місця в державних урядах і підприємствах. Ми незабуваємо, що кожного року будуть приходити все дальші й дальші наші абсольвенти високих, середніх, фахових і горожанських шкіл.

Всі ці сини нашого народу будуть хотіти працю і мають на те повне право. Наш уряд мусить їм дати варстат праці, щоб не ходила наша молодь боса та обдерта, а тим часом на наших посадах сидять чужі люди.

Карпатська Україна вже в найкоротшому часі мусить звільнити принаймі дві третини чеських службовців. На ці місця вже маємо, або будемо мати наших, українських людей. Цього вимагає наше українське населення, цього вимагає наша молодь, що ще все без посади висить на шиї своїх батьків. Цього вимагає загальний інтерес цілого нашого народу.

Головна фінансова дирекція в Хусті (з підлеглими урядами) має майже 2000 службовців, але з того українців лиш біля 100. Жандармів є в Карпатській Україні до 1.000, між ними українців 105. В централі дирекції державних лісів в Буштині є 60 службовців, але українців лиш 10. Подібних випадків маємо дуже багато.

Цей стан є неможливий.

Повторюємо: найменше дві третини чеських службовців мусить з Карпатської України відійти і то вже в найкоротшому часі, щоб не затяжувала наш бюджет. Чеські урядовці для нас задорогі, а ми зможемо собі набрати молодих, дешевих сил і головно: наших!

Празька влада робить в цій справі труднощі, хоче щоб чеські службовці зісталися в Карпатській Україні.

Закликуємо уряд Карпатської України, щоб в справі чеських службовців був твердий та послідовний, бо на нашій землі, в наших урядах мусять бути заняті в першій мірі наші люди, українці.

Незабуваймо, що гасло Україна для українців, не має бути лиш на папері, але повинно бути переведено в життя!

Наше гасло: »Україна для українців« — і від того не відступимо!

НОВА ДИРЕКТОРІЯ ФАШИСТСЬКОЇ ПАРТІЇ В ІТАЛІЇ

(Рум, 2. III. Стефані.) Премєр-міністер Італії Мусоліні прийняв учора в палаті Венеція нову директорію фашистської партії, якої членам дав потрібні інструкції що до їхньої діяльности в різних галузях публічного життя. Мусоліні між іншим заявив, що гаслом фашистського народа для будуччини мусить бути: безнастанно звишувати військову підготівку, щоб так Італія могла боронити природні інтереси італійського народу.

В гуцульському убранні вітали польські діти Чяна в Кракові

(Краков, 2. III. Стефані.) Міністер закордонних справ Італії, граф Чяно вчора в супроводі міністра Бека, пройшовся Краковом, щоб оглянути це історичне польське місто. Населення голосно вітало графа Чяна. В одній з великих вулиць Кракова міністра очікувала ґрупа шкільних дітей в гуцульському убранні, яка віддала йому в супроводі польської мови китицю. Потім автом навідав старинний краківський замок Вавель, який в XVI столітті побудував італійський архітект Делла Лора. Відтак міністер Чяно навідав крипту маршала Пілсудського, на саркофаг якого положив лавровий вінок.

Як аґенція Стефані повідомляє, граф Чяно вчора ввечір виїхав до Риму.

ВЕЛИКІ АНҐЛІЙСЬКІ МОРСЬКІ МАНЕВРИ БІЛЯ ҐІБРАЛЬТАРУ

(Ґібралтар, 2. III.) Сто сім британських воєнних кораблів бере участь в англійських маневрах, що почались в минулий понеділок і триватимуть два тижні. Завданням маневрів воєнної фльоти є випробування оборонної сили Ґібралтару. Кошти двохтижневих вправ будуть виносити пів мільйона фунтів шт. Ці так високі втрати пояснюють тим, що при вправах будуть стріляти з найважчих корабельних гармат, чого звичайно ізза ощадности англійська воєнна фльота не робила.

ПРОГОЛОШЕННЯ ҐЕНЕРАЛА ФРАНКА:

Першим нашим завданням відбудувати державу

Франція поверне державний скарб Еспанії

(Бурґос, 2. III.) Ґенерал Франко вчора мав довшу розмову з представником аґенції Ройтер, якому вождь націоналістичної Еспанії начеркнув риси дальшої політики Еспанії та відбудови держави. Нова Еспанія бажає собі жити в добрих стосунках з кожною державою, між ними і з Францією. Коли населення націоналістичної Еспанії довідалось про той факт, що Франція визнала наш уряд та задумує повернути державний скарб Еспанії, який украли від нас наші вороги, дуже тішилось і в більших містях були радісні маніфестації.

Головним нашим завданням — підчеркнув Франко — є чим скорше відбудувати державу.

Засідання українсько-німецького товариства

Українсько - німецьке культурне товариство вчора відполудня за головуванням Провідника УНО п. Федаро Ревая подержало своє чергове засідання.

Рішено взяти протекторат над концертом відомої співачки пані Анди Остапчук-Науменкової, що відбудеться 4. березня в суботу вечером о 20-ій години в Словянському Домі.

Рішено започаткувати курс німецької мови а) для початкуючих і б) для поступових. Курс відбудеться в ґімназії у вечірніх годинах. Голоситись в канцелярії УНО, Хуст, Коменського ч. 9. Дата початку буде опублікована.

Також рішено видати публікацію в українсько-німецькій мові про національний одяг, домашній промисл фолькльор і народні звичаї.

Микола Менчулський:

Країна без імени — країна див

Була собі країна. Немов безталанна вдовиця-мати, що кохала своїх дітей і посилала по широкому світі у найми. Діти розходились і шукали притулку на чужині, між чужими людьми. Кровавими мозолями заробляли щоденний хліб. Нераз їм прийшлось голодувати цілими днями.

Отак ходили поміж людьми, не знаючи, хто вони такі і звідки. Спитає хто: Звідки ти є. Я, — каже, — з Угро-Росії . . . Гм . . . Де то має бути. В Азії, чи в Африці. А ти звідки, спитає другий. »Я з Підкарпатської Руси . . . Та Бог його знає, де то є.

От бачите. Так знав світ про нашу країну. Бо різні державні інформатори старих режимів видумали про нас всякі нісенітниці, всякі назви вішали на шию нашій нещасній країні. Десятки століть минало, а країна під Карпатами стогнала у тяжкій неволі. Частина колишньої славної й могутньої держави Володимира Великого, завмерла, немов зникла з лиця землі. Правнуки славних батьків гинули у ворожому ярмі. Їхні гнобителі старались викоренити з їх душі й ту останню іскорку національного почуття, що нагадувало колишню славу України та горде імя українець. Старались всякими методами знищити нашу правду. Та нічого не помагало. Дармо старались мадярські кати за сотні років прищепити нам мадярського духа при помочі ренеґатів-мадяронів. Дармо хрестили нас різними образливими назвами. Ніщо не помогло. Коли настала війна, сини країни без імени проливали свою кров на фронтах Европи за чужі інтереси, за чужу славу. В них пробуджалося стремління до вільного життя. Вони заявили в 1919 році на зібранні в Хусті: »Хочемо до України« . . . Та не судила їм доля. Стара кальварія продовжується далі. Народ не дається, Вірні сини йшли між народ, працювали, освідомляли його. Їх ряди скріплялися, їх лави росли. Вони вели невпинну боротьбу з ворогами усіх мастей. Їхня праця увінчалась успіхами. Під гомін їх кроків зродилась вільна федеративна держава: **Карпатська Україна.**

За кілька днів святкуватимуть її громадяни відкриття свого першого національного сойму. Це велике історичне свято вриється дубовим корінням у нашу память, в наше життя. Колишній раб без імени, якого кожний ображав, сьогодній гордий і повноправний громадян. Цілий світ стежить за проявом його волі, за його працею. За чим він міряв, те збулось хоч частично.

Всі вірні сини Карпат вдячні своїм провідникам, що вивели їх з темної безодні злиднів на денне світло правди, що показують їм правильний шлях до будуччини. Зокрема мусимо бути вдячні Батькові премерові Во-судейс-ном народнім ге-ноношино-ути й на другого нашого-кругі-ного вождя Юліяна Ревая, що положив велику працю на полі визвольної боротьби карпато-українського народу. Честь їм і слава.

Країна без імени — сьогодні країна див, вільна і щаслива. Країна чарівних полонин, бистроводних рік, непроходимих лісів, колись нещасний прибитий горем народ показав, що він є гідним імени своєї великої української сімї. Він жде, коли заспіває: Вже воскресла Україна і слава і воля . . .

Радісний наступ новобранців

Привіти українському урядові

(Хуст, 1. III.) В Карпатській Україні зачався сьогодні радісний наступ новобранців до нашої армії. Нашою столицею від рана переїзджають в вантажних автах прикрашених синьожовтими прапорами, молоді здорові українські вояки, гучно вітані прохожою публікою. Всюди чуємо здоровлення »Слава Україні«.

Між новобранцями переважають члени »Карпатської Січи«, що вже мають за собою піврічний піввійськовий вишкіл. Від поодиноких більших рукуючих відділів, напливають вітальні телеґрами нашому урядові, які найкраще характеризують настрої нашої молоді, яка вперше в історії Карпатської України іде до військової служби, щоб боронила дійсно свобідну Батьківщину.

Наводимо один з безлічі телеграмів: »Ми українські рекрути з Квасів, з нагоди наступлення військової служби 1. березня, щиро й сердечно вітаємо Вас, наш дорогий Батьку. Запевнюємо, що на заклик українського народу всі станемо грудьми боронити волю Карпатської України.

Премер уряду нашої країни подякував за ці привіти слідуючим закликом: **Новобранці Карпатської України! В хвилі, коли прощаєтеся з цивільним життям та замінюєте свої різноманітні професії в найсвятіший обовязок: підготовки до оборони держави, вітаю Вас в імені уряду Вашої Вільної Батьківщини. Новобранці Карпатської України! Стоїте перед великим завданням статися добрими вояками Карпатської України й республіки. Багато з Вас вже перейшло передвійськовим вишколом в рядах »Карпатської Січи«, де Ви свій обовязок виконали блискучо. Вірю, що не з меншим запалом виконувати мете його й в рядах федеративної армії, де дисципліна та слухняність буде Вашим найвищим завданням і обовязком. Дякую Вам, за Ваші привіти, що до мене напливають, та запевнюю Вас в імені уряду, що Вашою ріднею, яку тепер залишаєте, буде піклуватися влада. Слава Україні! Слава Армії!**

Modus vivendi

(Хуст, 3. III. БПС.) Тижневик »Карпатоукраїнська Свобода«, що виходить в чеській мові в Празі пише в числі 8., про вибори в Карпатській Україні так:

»Вибранням українського сойму в Карпатській Україні скінчився раз назавжди час сварок і дійшло до повної згоди та співпраці українців з чехами, німцями й румунами. Мадярська й мадяронська група понесе справедливі наслідки свойого неґативного наставлення. Одначе урядництво чеської народности, котре виявило добру волю для співпраці при розбудові Карпатської України може покладатися на вдячність карпатоукраїнської влади й українського народу. Зникнуть також непорозуміння між українцями й чехами«. Далі автор статті пише, що деяка чеська преса, на жаль ще й тепер уживає назву »Подкарпатска Рус«.

Ми від себе додаємо, що ми знаємо про нахабність деяких чеських редакторів, які ніяк не хочуть зрозуміти, що часи інтриґанства та розбивання нас на різні напрямки вже скінчилися й ніколи не повернуть. З цією дійсністю повинні всі чехи числитися.

Дефінітивні границі з Мадярщиною

Праця делімітаційної комісії

(Хуст, 2. III.) Наші члени делімітаційної комісії ведуть далі переговори з мадярським урядом про становлення дефінітивних границь з Мадярщиною. В останньому засіданні наших і мадярських представників делімітаційних комісій, мадярська делеґація спрецізувала свої домагання супроти Карпатської України. По нарадах нашої делеґації з відповідальними чинниками в Хусті, випрацювали наші експерти противнесок, який був вже 27. лютого переданий мадярському урядові.

Дефінітивне наладнання цієї поважної справи, очікується в найкоротшому часі.

7.500 тягарових авт

переїхало маґістралею Пряшів-Хуст

(Хуст, 2. III.) Маґістраля, що сполучує Пряшів—Хуст має 274 кілометрів довжини. Для інформації наших читачів наводимо, що від 14. листопаду 1938 до кінця січня 1939 переїхало цією маґістралею 7.500 тягарових авт, які перевезли 23.000 тон тягару. Ці авта зробили таку віддаль, якою можна б проїхати 50 разів довкола рівника. Тягарові авта спалили три чверті мільйона літрів бензини.

Ця коротенька статистика є найліпшим доказом того, що ми мусимо в найкоротшому часі вибудувати залізничне сполучення Хуст—Перечин. Видатки на військові тягарові авта є такі, що за ці гроші можемо майже вибудувати цілу цю залізничну лінію, а притім наше робітництво буде мати працю. Отже залізничний шлях Хуст—Перечин ми повинні зараз почати будувати.

НАШІ РОБІТНИКИ до Німеччини, Чехії та Моравії

Справа протяглася наслідком девізових труднощів

(Хуст, 2. III.) Наших читачів ми вже повідомили, що на весні має відійти декілька тисяч наших робітників на праці до Німеччини. Справа неочікувано протяглася наслідком девізових труднощів (пересилка зароблених грошей тощо).

Тепер вже це все наладнане й робітники будуть до Німеччини в транспортах відїзджати. На днях відійдуть до Німеччини хліборобські родини, що будуть працювати як депутатники в Саксонії. Крім того відїде великий транспорт хліборобської молоді на праці до Німеччини.

Головний транспорт робітників, біля 5.000 приготовляється на відїзд кінцем березня, або,зачатком квітня.

Державні посередництва праці в Карпатській Україні вислали до Чехії й Моравії майже 700 робітників. Бачимо, що працьовитість і скромність наших робітників всюди належно оцінюють.

Кукурудза з Румунії через Польщу

7 ваґонів вже в Волівці

(Хуст, 2. III.) На днях дійшло до Волівця перших 7 ваґонів кукурудзи які Польща, по довгому часі, перепустила з Румунії через Галичину в Карпатську Україну.

Тепер вже всі три залізничні переходи до Польщі увільнені й відновляється й тут нормальний залізничий рух. Польща переконалася, що в Карпатській Україні, застановленням залізничного руху, нічого не вдіє й тому не роблять польські залізничні уряди більших труднощів, щодо залізничного сполучення.

ПРАЦЯ В ГОЛОВНІЙ КОМАНДІ О. Н. О. КАРПАТСЬКА СІЧ

Як член О. Н. О. »Карпатська Січ«, приходжу до забудувань Головної Команди. На будинку великий напис Карпатська Січ, а з балькону має синьо-жовтий прапор. Коло брами стоїть двох вартових у січових одностроях, які мене як січовика в однострої і сталого працівника в одній з канцелярій Головної Команди не задержують лиш віддають почесть. Але не так з іншими, бо ось замною іде один із членів орґанізації Січи з якогось села і його сторожа здержує та питає: звідки він та з якою справою? — Цього чоловіка я знав і сказав його пустити до команди.

Іду по сходах до канцелярії Головної Команди, щоб дістати дозвіл на »репортаж« для »Нової Свободи«. У вузькім коридорі дуже глітно. Тут стоять в черзі петенти до Головної Команди, там січовики, що чекають на чергу, щоб дістати новий однострій. Поміж усіх тих людей дістався я до дверей Головної Команди. Так богато людей, що до привіту не можуть випростувати руки, бо повибивалиб собі очі.

Під дверми стоїть дижурний з книгою і записує всіх, що хочуть в якихось справах говорити з референтами поодиноких відділів. Приходжу до першої канцелярії. »Слава Україні« і стукіт запятків чобіт. В канцелярії стоїть кілька бюрових столів: реферат орґанізації, реферат вишколу, Окружна Команда — Хуст і стіл дижурного старшини, що приймає тих, які хочуть говорити з Головним Командантом. В кімнаті набито, бо інші кімнати будинку ще по сьогоднішний день не опорожнили мешканці.

Голошуся дижурному старшині, а цей посилає мене до одного зо старшин Штабу. Вдаряю чоботами і підношу руку на висоту чуба та голошу слухняно, що хочу написати »репортаж« до »Нової Свободи«. Старшина зайнятий працею, без всяких коментарів згоджується, лише по написанні каже принести собі до переглянення. Праця в Команді кипить, людей богато, чути голоси прохання та удари печаток чи нумератора. Видають леґітимаційні листки і леґітимації, й приймають членів, полагоджують зажалення. А все це йде у великім порядку, все за чергою, від нікого не чути, що довго чекає, або що не має часу. Деякі переглядають мапу України, видану др. Кубійовичом, другий знов мапу Карпатської України. Нема гамору, а лише спокій. Всі говорять притишеним голосом.

В другій кімнаті канцелярія Головного Команданта та членів Команди. Але тут не пускають усіх, лише з важними справами. Голошу слухняно Командантові Іванові Романові, що маю написати репортаж. »Добре« — відповідає і розмова зо мною, як з січовиком скінчена. Тут також праця. Працюють мої товариші. Господарський і штабові столи. Головний Командант Дмитро Климпуш не має часу говорити зомною, бо зайнятий. Тут зустрічаю також команданта Таборів Праці, яких є 6. Перекинув я кілька слів з ним, хочу питати його, як виглядає праця, як живуть січовики в таборах, але він не має часу, бо саме їде на інспекцію. Обіцює по повороті розказати мені дещо більше про життя та працю в Таборах Праці, а в тімдумаю сам туди навідатися.

Дмитро Климпуш,
головний командант Карпатської Січі.

Відходжу. Зголошую свій відхід дижурному і вже я на коридорі. А праця іде дальше і дальше. І нема там урядових годин, праця кипить навіть у ночі. Січовики працюють сумлінно і солідно, бо вірять, що роблять велике діло. Хочу ще зайти до інформаційного відділу, та вже пора обіду. Старшини і січовики їдять »офіцерську менажу«, як це назвав один зо старшин. В цьому немає тут ріжниць, але поза тим є сувора карність.

Сходжу на партер. Тут дві великі салі, де стоять ліжка поставлені як приказав поручник Калина, до шнура. Під ними куферки в такімже ряді. Одна зо саль, це саля членів інструкторського, підстаршинського курсу, друга — це саля поліційного курсу. Входжу до салі інструкторського курсу. »Слава Україні« вітаю. Приходить дижурний командант салі, питає чого бажаю. Довідуюся по короткій розмові, що інструкторський курс, що тривав майже 2 місяці, вже скінчений, а члени, які дістали нові мундури надіслані з Праги й іменування на старших стрільців, чи вістунів, відїхали у великій кількости до дому. Лишилось лиш декількох, які ще чекають на відкриття сойму і хочуть брати в нім участь, як почесна сторожа. Хлопці-весельчаки кажуть: »Бути в Римі і папи не бачити? Хочемо бути на відкриттю першого українського сойму. Прощаюся з хлопцями і дижурним і бажаю їм побачитися на відкритті сойму. Друга саля, це саля поліційного курсу, Але вона порожня, чисто вимита. Довідуюсь, що кандидати на поліціянтів прийняті до служби.

Загальне враження? Всюди вражає велика діловість, а найважніше: велика віра, що діло, яке роблять, це перший етап на шляху до Великої Мети. І ця віра додає всім, від Головного Команданта до звичайного січовика сил до витревалої праці. Ні перешкоди від чужих, ні незрозуміння від своїх не може, спинити тих сіросиніх українських вояків . . . бо вони вірять . . . і я також вірю.

В. Іран.

Англійські професори й журналісти до Карп. України

(Хуст, 2. III. БНС.) Кінцем червня приїде до Карпатської України біля 20 англійських професорів та журналістів. Англійців поведе професор Макс Грегор, що вже був в Карпатській Україні.

Далі приходять вісті, що богато англійських туристів збірається поїхати на відпустку до нашої країни. Наші готелієри мусять бути належно приготовлені, бо англійці добре платять, але хочуть дійсно мати всюди якійсь комфорт. Думаємо, що ліпше запрошувати до нас менше гостей, але тих добре обслужити, щоб і другий раз прийшли. Ми нічого не зискаємо, коли приїде до нас на тисячі туристів, але не будуть з побутом в Карпатській Україні завдоволені.

Читайте та поширюйте
„НОВУ СВОБОДУ“
„НОВА СВОБОДА“
виконує своє завдання.
Що робите Ви для „Нової Свободи“?

Проголошення

На статтю, поміщену в Н. Свободі п. управителем школи О. Щинкаренком (Шенкіриком) під заголовком: »Кілька теплих та щирих слів »русским« учителям Пряшівщини« хочу прилюдно заявити, що я вповні погоджуюся з її змістом та заявляю, що вступаю в ряди Учительської Громади та Просвіти, як також в ряди українського народу, та хочу працювати для нього.

Свій чин умотивовую тим, що я довший час слідила за працею українців народовців на чолі з управителем Шинкаренком та переконалася, що вони дійсно працюють для добра нашого народу. Також селяне горнуться за ними та оцінюють їх працю. Кілько селян з Руського переконували мене, що я українка, бо як я можу бути »русска«. І переконали. За це я їм вдячна та читаю їм кожний вечер »Нову Свободу«, котру передплачую. З моїми колеґами я також говорила, що погоджуються з моїм поступом. Тож мужно, відважно проголошуйте, що вступаєте в ряди українського народу.

Слава українському народові.

Анна Крайнякова,
учителька.

Сестри-січовички !

Найкращі сини і дочки українського народа, цвіт його пішов до служби січових стрільців і зо зброєю в руках дав доказ правдивої посвяти. Це Маківка, Крути і всі численні могили від Карпат по Чорне море, до яких лягли тисячі наших героїв.

Супроти переваги ворога десятькрат сильнішого встоятися не було сили! Та ідея українська і нація не вмерла. З попелів і могил зродилася нова, жива сила, повстали нові герої і месники. Сльози і кров пролита, впали на добру ниву. По двадцяти роках важкої праці вертає відродження.

Мрія наших батьків, осягнути і добути волю стає на наших очах ділом.

Здобути, або дома не бути, — клич цей повторяємо і ми Січовики і кличемо в цей історичний час організуймося, щоб бути здібними до нашої державности й до боротьби з нашими ворогами. До Вас сестри кличе голос з могил мучеників наших, пліч-о пліч своїх братів, мужів стійте на сторожі святих прав своєї Нової Держави.

Українська жінка тут в Карпатській Україні, особливо проста селянка, врятувала наш народ від загибелі. Вона заховала цей найбільший духовий скрб, наше рідне слово, рідну пісню і українського духа не дала винародовити. А тепер, коли часи змінилися, коли минулася неволя, українська жінка зрозуміла вагу хвилі, голоситься до активної праці в громадському житті. Вона розуміє, що волю народові не дарують, але її треба здобути орґанізованою силою. Всі враз до одної великі цілі.

Українська жінка, подібно, як і спартанка в Греції, мусить в першій мірі присвятитися родині і вихованню, щоб дати нації гідних героїв, сильних характерних та безкомпромісових борців, що готові в кожній хвилі піти до боротьби.

Бачимо отже, що перед жінкою розкриваються дуже важливі завдання. Це ж вона надає основний моральний змисел родині й тим самим кладе основу моральної сили в житті нації.

Маючи це на увазі — жінка повинна докласти всіх зусиль, щоб свої завдання виконати як найкраще.

Цього вимагає добро Нації!

Стефанія Тисовська.

Давайте українські фільми

Перед тижнем чули ми гарний реферат у Січовій Гостинниці на тему »Мистецтво в пропаґанді« і як конкретний прояв цього реферату пропоную, що треба дати українській молоді, що відвідує фільми, дійсний український історичний фільм. Чому ми бачимо чеські і лише чеські та віденські фільми, коли існує стільки гарних українських фільмів як »Тарас Бульба«, »Життя Т. Ґ. Шевченка«, »Козаки« та інші. Вистарчає, щоб власники кінотеатрів випрохали оферти від випозичення фільмів та дали не лише в Хусті, але у цілій Карпатській Україні добрі українські освітні фільми українській молоді!

Інж. В. Михайленко.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Потребуєте машину до писання або рахівничу?
Телефонуйте Хуст 153, це число є числом нашого телефону.

Фахові поради задармо.
Продаємо й на рати.
Власна майстерня.

Г. ОДАЙНИК.
Телефон 153. Телефон 153.
Все для канцелярії,
ХУСТ, МАСАРИКОВА 70,
телефон 153.
745

Зїзд залізничників в неділю не відбудеться. Відкладається на неозначений час.

Натомісць відбудуться збори в кожному місцевому гуртку. Ближчі пояснення в слідуючому числі „Нової Свободи“

Лист дівчини з окупованої території

Листи, що серце виривають

Дорогий стрійку!

Я листа від вас одержала, який дуже нас потішив і я у відповідь, пишу вам кілька важних слів. Пишете нам, чи ми всі здорові? Є й здорові, є й нездорові, є й такі, що земля їм пером, що якраз того часу відлучені від нас навіки є й такі, котрі не мають цілі ребра й вуха. Будучність внас тут не можлива. Думаємо спільно з вами паски святити. Тепер думаємо, що як вивів Мойсей жидів зпід фараона, а чи знайдеться Мойсей для нас, котрий би нас перевів через море погибелі.

Як ми почули, що 12. лютого на гори сонце засяяло то аж нам на серцях легенько стало маємо повну надію, що й ми під тим сонцем будемо грітися. Це залежить від вас, чи будемо грітися вкупі, чи ні. Прошу вас, дорогий родичу, перекажіть нашим провідникам, нехай стараються за нас, бо ми тут не видержимо в ярмі. Будьте нам покровителем, не дайте душам пострадати в чужому ярмі. Пишете, виїхати кудись. До вас нам тяжко, бо ми є під твердим доглядом, бо знають, що ми українці.

Пишете, чи я вийшла замуж. Ба за кого? За ті чорні хмари, що над нами нависли? Я собі бажала б вийти замуж в новозбудованій хатині. Надіюсь на вас, стрийку, що знайдете для мене там когось з широкими штанами, а я на жаль, тепер не можу хіба з думкою побачити когось любого у вишиваній сорочці. Пишете, що ви перед тим купували чужого світла, а ми дотепер купували чужого світла, а тепер зовсім сидимо у темноті. Згадуєте, що ви вже друге Різдво відсвяткували, а ми ані одного не мали. Мій батько вже три місяці не голився, каже, що доки на нього ясне сонце не загріє з високих гір, до того часу не буде голитись. Прошу вас, Добродію, відпишіть нам, чи засяє сонечне сяйво як сяяло, чи вже не надіятись ніколи?

(Підпису з відомих причин не подаємо — ред.

Південно-африканська унія

розбудовує теж свою оборону. Морське побережжя буде укріплене. Далі будує південна Африка воєнне летунство, що буде мати 750 літаків, куплених головно в Англії, та підготовляє тисячі пільотів. На укріплення призначено 6 мільйонів фунтів шт.

Франція приспішує

— як подає італійська преса — воєнні приготування в Тунісі. До північної Африки висилають великі транспорти амуніції. В Тунісі ставлять протилетунські гармати і скоростріли. На лібійський кордон відходять нові відділи війська.

Звертаємо увагу Вш Панів філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, з нагоди 20-я Центральної Української Народної Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

Справлення друкарських помилок. . .

1. У вчорашньому числі »Н. Свободи«, у виказі осіб, що прислали всенародний нац. даток, надруковано, що П. Д-р Ортинський, лікар, прислав 60 К. Має бути **600 К.**

2. В тому-ж числі, в листі п. Калиниченка надруковано, що п. Калиниченко надсилає, яко свій нац. даток, 920 К. Має бути **320 К.**

По історії Карп. України

читайте два томи професора О. Мицюка під назвою »Нариси з соціяльно-господарської історії Підкарпатської Руси — України, т. І., що вийшов р. 1936- нині розпроданий, його читач знайде в учительських бібліотеках краю і бібліотеках хліборобських шкіл. Також т. II. тих »Нарисів«, що вийшов накладом автора в 1938 р. і ще є в продажу. Як тільки цей том розійдеться, буде друкуватися т. III. тих »Нарисів« . . ., що автор вже виготовив до друку. В згаданих томах знайде читач фаховий перегляд внутрішньої (соціяльно-господарської) історії Карпатської України від найдавніших часів і до кінця світової війни.

Українці в Чехії для Карпатської Січі

150 комплєтних одностроїв для Карпатської Січі

Зібрано 100 тисяч корон і закуплено 150 повних одностроїв.

Зараз по створенні Орґанізації Народньої Оборони »Карпатська Січ« в Хусті, склався в Празі »Комітет Оборони Карпатської України при Центральнім Союзі Українських Орґанізацій в ЧСР в Празі«, якого почесною головою став проф. др. Іван Горбачевський. Комітет зайнявся збіркою грошей, щоб закупити однострої для Карпатської Січи. Збірка тревала всього один місяць. Вислід переведеної збірки на 19 збіркових лист, які перебрали поодинокі наші громадяни в Празі, в Берні і в Пльзні, був дійсно імпозантний.

..На всі листи субскрибовано. зараз в перших днях около 150 тисяч корон!

На заклик комітету відгукнулося все наше українське громадянство, що перебуває на історичних чеських землях і зібрало великі суми. При чому і наші найбідніщі — навіть робітники без праці — вкладали свій останній гріш з найщиріщим бажанням помогти нашим спільним стремлінням — будувати нашу українську армію, що для неї і всі вони готові на все.

За зібрані готівкою 98.000 корон закуплено 150 комплєтних одностроїв а іменно: 150 шапок, 150 плащів, 150 блюз, 150 штанів, 150 пар черевиків, 300 пар біля (300 сорочок і 300 підштанців), 300 пар онучок, 150 краваток і 150 ременів-поясів. Решта зібраних грошей (відділ комітету в Брні — Др. Слюсар), переслано готівкою Команді Січи.

Точний спис жертводавців буде поміщений в Новій Свободі (частина з Брна — Др. Слюсар, була вже поміщена).

Українці проти польського бюджету

»Фелкішер Беобахтер« (віденьське видання) з дня 27. лютого помістив ось таке звідомлення свого варшавського кореспондента під заголовком »Українці проти польського державного бюджету«:

При дебаті над бюджетом міністерства юстиції виринуло знову в польському соймі українське питання. Український посол Скрипник з Волині, що стояв досі близько до урядового табору, виголосив сензаційну промову, що зробила враження, навіть у польських колах.

Скрипник сказав, що в 1938 році з усіх політичних процесів в Польщі, припадало 52% на волинське воєвідство, хоч населення Волині виносить тільки 6% усього населення Польщі. Половина з тих численних політичних процесів на Волині займалася комунізмом так, що повстало переконання, немовто населення Волині є особливо приступне для комунізму. Цей погляд є зовсім фальшивий, бо якраз поступовання польської влади на Волині підтримує поширення комунізму.

Всі українські часописи націон. руху і також усі кооперативи є заборонені. Через це є відкриті всі двері для комуністичної аґітації. Аґітатори комунізму вже давно покинули чисто комуністичні гасла, бо ними не могли здобути серед українців ніякого успіху. Натомість ті аґітатори пропаґували ворожі Польщі гасла, які населення приймає радо, бо також і на Волині зарядження польської влади є ворожі для українського населення. Враження тої промови на польських послів було так сильне, що тим разом перестали перебивати промовця ворожими для українства окликами.

Натомість довго очікувана промова голови української парляментарної репрезентації віцемаршалка Мудрого викликала одвертий і навіть загрозливий протест. Мудрий у своїй промові перед приступленням до голосування над польським

В. Ґренджа-Донський:

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження.)

(Продовження.)

8. листопада 1938.

Стрінувся з професором Бірчаком. Дивуюся, що тоді, коли всі сумні, задумані, Др Бірчак в доброму настрої. (Правдивий богем, натура сатирика, що зо всього робить собі жарти — думаю собі). Ризикую запитом. Може накинеться на мене, бо, ви не знаєте Бірчака...

— Пане професоре, що з вашою хатою?

— Чорт мені до хати... Ти не бачиш, що будуємо Україну? — відповів професор весело і я більше про те не питався.

Через два дні ми передаємо Ужгород. Хто тільки міг, вже покинув Ужгород, зістались лиш ці очайдушні хлопці, що на своїх плечах рятують народне майно.

Через два дні мені прийдеться залишити любий Ужгород, де я пробув сімнадцять років.

Маю одну біду собою — мотоцикль. Міг би дочекати передачі Ужгороду і це було б для мене цікавим, міг би мене взяти відтак з собою в авті і пан міністер, але мотоцикль не візьму на плечі і тому мушу рушати раньше.

Голошу, що їду до Хуста і в міністерстві беруть до відома. Але крізь місто годі пробитись: військові грузовики, артилерія, обози, військо, хаос, замішання, безпорядки. Годину триває, доки з бідою пробюсь. Леґітимують на кожній вулиці і леґітимацію я вже й не ховаю в кишеню, тримаю в руці, бо на найближчому розі спинять.

Прощаюся з Ужгородом. Признаюсь, зо сльозами в очах. Ох, милий Ужгороде, як я тебе любив! Гордий був, що з малого провінціонального нікчемного містечка виріс ти на модерне европейське місто. Прегарні бльоки палат дивляться своїми розбитими вікнами-очима в якусь невідому далечінь. Могутній василіянський пятиповерховий манастир стоїть пишно, над ним проходить осіння темна хмара, наче грізна заслона, що зараз зірветься.

(14)

В Дравцях застановлююсь. Люди плачуть, годі потішити цих бідних, до крайности нашій справі відданих селян-патріотів. Обключили мене дравецькі студенти і просто ридають. Пригноблюючі, траґічні хвилини. Деякі старші, гейби з докором дивляться на мене, неначе говорять: ви нас всі залишаєте на Божу ласку, а самі тікаєте... Не всилі були нас оборонити!...

Питаються: що мають робити? Що ж я цим добрим людям маю відповісти? — Витримати, люди добрі, витримати до кінця, бо ми всі віримо, що ця страшна помилка буде направлена. Дравці, одно з найсвідоміших наших сіл, припало до Мадярщини, це ж нечуване!...

Прощаюся з дравчанами, крізь сльози. На моє превелике диво, бачу, що деякі студенти і другі селянські хлопці також беруть торби на плечі, куфри в руки і прощаються з батьками...

— Не хочемо з мадярами бути в одній державі.. Прощайте, мамо, прощайте батьку...

(Буде далі.)

Вже нині виставка весняної обуви і панчох в склепі БАТЯ

752

державним бюджетом заявив, що українські посли від 1935-го року вже двічі голосували за бюджетом в сподіванні, що положення українців в Польщі поліпшиться. Минулого року перший раз стрималися українські посли від голосування, щоб зазначити, що дотеперішній проти-український курс в Польщі не сміє продовжатися.

В міжчасі положення українців так катастрофально погіршилось, а найпекучіші потреби українців польська сторона так нехтувала, що українські посли можуть голосувати тільки зовсім ясним »ні«. **Ця заява Мудрого** викликала серед польських послів бурю протестів. »Це є війна« — кричали вони з патосом.

ВІСТІ *зі СВІТУ*

— **Італійський амбасадор** в Берліні Аттоліко мав передучора довшу розмову з німецьким міністром закордонних справ Рібентропом. Повідомляють, що предметом наради були домагання, які поставить офіціяльно Італія Франції. Італія передасть свої домагання правдоподібно дипльоматичною дорогою, а не прилюдною заявою.

— **Вашинґтонський уряд** хоче ще вичікувати з визнанням уряду націоналістичної Еспанії.

— **Румунський міністер** закордонних справ Ґафенку приїде дня 3. ц. м. до Варшави на офіціяльні відвідини.

— **Канада** виготовила бюджет зброєння, який виносить $12^1/_2$ мільйона фунтів шт. Це є найвищий бюджет від кінця світової війни. Половину видатків призначено на воєнне летунство.

— **Грецький премєр** Метаксас видав банкет в честь турецького міністра закордонних справ, який відвідує Атени. В тості привітав Метаксас турецького міністра як приятеля Греції.

— **В Мексиці** триває повстання далі. Два дальші полки вислано на допомогу до округи Максатлян проти повстанців. В боях між повстанцями і владними військами було досі 200 мертвих по обох сторонах.

— **Віденський кардинал** Іницер, який тепер перебуває в Римі на конкляві, не має вже повернути до Відня на своє становище.

— **Три білі ряси** завчасу приготовані для майбутнього папи, при чому кожна скроєна на іншу постать, виставлені у вікні надворного кравця Ватикану.

— **Президент данціґської** поліції заборонив поширювати польський краківський часопис »Ілюстровани курєр цодзени« на території Данціґу продовж одного місяця. Заборону мотивує тим, що »І. К. Ц.« помістив низку статтей, які можуть загрожувати безпеці й публичному порядкові в Данціґу і добрим взаєминам вільного міста з сусідніми державами.

— **Польський** »Союз старшин резерви« на зборах у Львові прийняв резолюцію в справі Данціґу: »Загальні збори з приводу останніх подій на данціґській політехніці висловлюють признання студентам полякам в Данціґу і запевняють, що в своїх змаганнях і працях у Данціґу за устя польської Висли до моря можуть рахувати на чинну підмогу усіх поляків«.

— **Протиґазові маски** для цивільного населення почнуть видавати незабаром в Парижі через поліційні уряди.

— **»Ессенер Націонал Цайтунґ«** приніс передову статтю про польсько-італійську приязнь. Автор каже, що люди в Польщі, які очікували, що прилучення Австрії до Німеччини доведе до конфлікту між Німеччиною та Італією помилилися. Тим самим повстання Великої Німеччини відібрало наддунайському басейнові характер полоси польських інтересів. — Натомість будапештянський часопис »Пестер Льойд« пише навпаки, а саме, що наддунайський басейн є тою територією, на якій Польща та Італія мусять згідно співпрацювати.

— **Британський віцеадмірал** Осборн, що перебуває в Румунії, відвідав воєнну пристань Гешавль, що її будують над Чорним морем. Перед тим мав він розмови з румунським міністром летунства і воєнної фльоти. Англійський капітал — як відомо — цікавиться цією пристанню.

— **Литва** в найближчих днях визнає уряд ґенерала Франка. Литовські господарські кола ведуть переговори про вивіз яєць, масла й молока до Еспанії.

— **Князь Ліхтенштайну** Франц Йосиф II, що на запрошення канцлера Гітлера приїде до Берліну, підпише мабуть мировий договір з Німеччиною. У договорі з 1866 р., який покінчив австрійсько-пруську війну, забули згадати про Ліхтенштайн, тому формально ця країна є до тепер у стані війни з Прусією, отже з Німеччиною, з якою те князівство дістало спільний кордон після аншлюсу.

— **В Бельфасті** експльодувала бомба в салі, підчас танців і забави. Внаслідок вибуху були 4 особи важко ранені; матеріяльна шкода велика.

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

БЕРЛІН НА СТОРОЖІ

В добре інформованих колах Берліну було заявлено дипломатичному кореспондентові »Німецької Пресової Служби« в Чехо-Словаччині, що німецькі офіціяльні провідники невпинно стежать за розвитком останніх подій на міжнародному політичному фронті. Міжнародня прилюдність є знову збентежена, немов би світові грозила нова небезпека. Цей неспокій був викликаний Америкою, яка ширить нісенітниці про майбутні переговори Мусолінія та Гітлера з ґенералом Франком. Хоч всі названі центри ці вісті дементували, президент Рузвельт вернувся з маневрів до Вашинґтону. Американські офіціяльні кола це мотивують розвитком европейських подій. Берлін ясно заявив, що аґресива політики Америки бентежить европейську людність й робить злий вплив на відносини з західніми державами.

Коли б подібна політика продовжувалася далі, названому кореспондентові було сказано в Берліні, що держави оси будуть примушені приступити до превентивної оборонної політики. Дорогу маршала Бадоліо, шефа італійського ґенераль. штабу, можно звязувати з цими обставинами. Італія має свої інтереси в Середземному морі, Німеччина не відверне свого погляду від подій на Сході. Анґлія старається увійти в порозуміння з Москвою й приневолити польського заграничного міністра до відвідин Лондону. Німеччина стежить за цими подіями під зорним углом тривкости мінхенської та віденської конференцій, які для Німеччини означають остаточне рішення. Які-небудь втручування третього, мали б дуже злі наслідки. Коли Німеччина держала себе в останні дні так здержано, це ще не значить, що вона перестала стежити за тим, що робиться на Сході й Південному Сході.

Бажання і цілі німців у Мемелі (Клайпеді)

На товариському вечірку клайпедської директорії, висловився її предсідник Бертулайт, що жаліє, що литовські урядові кола й поліція відносяться до німців, як раніше. Обіцяння литовського премєр-міністра є саботовані самими урядовими чинниками. Не можна говорити про співпрацю, поки не будуть зліквідовані наслідки великого процесу проти німців з року 1935. Німці домагаються навернення конфіскованого майна, нагород, заступлення в урядах і т. д. Вождь литовських німців у Мемелі др. Нойман висловився редакторові »Гановершер Анцайґер« дуже рішучо проти підозрівань, що німецькі провідники хотять виховувати свій народ в ненависти до литовців. Вони боронять тільки свої чисто національні інтереси. Новоосноване культурне товариство німців у Клайпеді буде старатись здійснити тільки ті народні ідеали, що в Німеччині вже давно були переведені в життя. Німецьке населення Клайпеди є готове перевести свої стремління до кінця.

Повідомлення. Українське Студенське Т-во »Січ« в Ґраці подає заінтересованим до відома, що вписи на літній семестр тривають до 15. V. 1939. Кандидатів обовязують лікарські оглядини, тому їхня участь при вписах є конечна. На тутешнім університеті є слідуючі факультети: медичний (десять семестрів), філософічний з формацією (8. семестрів) а правничий та теолоґічний; крім того є також Висока Школа Технічна з відділами: машиновий, хемічний, мірничий, архитектурний, будови літаків, як також Леоґоні Гірнича Академія. Місячне одержання від 80 марок вгору. Для студіючих в Німечині є можливість одержати т. зв. реґістер марки (Studienmarke). Семестральна оплата виносить до 120 марок, одначе умовини студій для українців на тутешніх Високих Школах дуже догідні; при відповідній пильності в праці можна одержати цілковите звільнення від оплати. До вписів потрібно слідуючі документи: свідоцтво зрілости, метрика, свідоцтво бідноти та знимок. Переклади документів, а також вписи переводить Т-во »Січ«. За інформаціями звертатись на адресу: Ukranischer Studentverein »Sitch«, Universität in Graz, Deutschland. Для відповіді проситься валучувати міжнародний поштовий купон. Слава Україні!

Ґрац, дня 22. II. 1939.

732 Сененький Осип, голова.

БУДУЄМО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

Інж. М. Гаврилів-Буяр:

Опікування держави малими лісовими маєтками

(Продовження.)

Незрозуміння закона

Загально можна ствердити, що закон з року 1918 (про державну управу) був дуже на часі. Але його корисний вплив залежить від послідовної лісової політики, від правильної орґанізації фахової служби, котра була при реорґанізації політичної служби для наших умов невідповідно вирішена.

При цих реформах самостійність державної лісової управи була скасована, а її функції приділені лісополітичній (інспекційній) службі, котра в свою чергу, як самостійна була знесена і втілена до політичної — адміністративної служби в характері підпорядкованім.

Тим був завданий тяжкий удар лісівництву через незрозуміння самого ядра закона, створеного для опікування держави малими лісовими маєтками. Тепер це опікування звелось до якоїсь причіпки лісової інспекційної служби, що дуже відрізняється від попереднього передбачаємого законом стану, коли та служба була цілком самостійна й мала характер майже автономної служби.

Нічого дивного, що говориться часто про малий ефект державної управи над недержавними лісами. Хіба може лісополітичний урядник присвятити багато уваги управі цих лісів і при тому виготовляти ще лісовлаштувальні елаборати,, а дуже часто давати до порядку всі канцелярські праці й навіть господарсько-грошеві справи компосесоратів і був. урбарників. На зовнішні праці по плеканню ліса, що є найголовніше у лісового господаря, у нього абсолютно невистарчає часу, або ж може їм присвятитись тільки на рахунок занедбання других, також важливих справ.

Крім того ненормальний стан полягає ще в іншому. З погляду правничого тяжко сполучити щоби лісоінспекційний урядник сам був інспектором тих лісів, котрими він управляє.

Недоладності треба усунути

При теперішній реорґанізації адміністративних і господарських орґанів в Карпатській Україні ці недоладності мають бути усунені всі хиби, що погіршили попередню чинність закону про державну управу з р. 1898., — направлені, щоби виконавчі орґани цієї служби служили загалу порадою, поміччю й підтримкою в лісових справах, а не були лише орґаном контрольним.

Отже для направи лиха й для поліпшення стану потрібно було би виконати слідуючі умови:

1. Безумовно відділити службу опіки держави малими лісовими маєтками від служби інспекційної.

2. Розширити учинність закону про державну управу й на малі ліси приватні, котрі не встані утримувати самостійного лісничого. Щодо великих лісовласників, то їх треба зобов'язати, щоби заснували власні фахові лісові управи.

3. Випустити зпід державної лісової управи самовистарчальні лісові маєтки без огляду на власницьку катеґорію, як що тримання ними власного кваліфікованого лісничого є забезпечене. Вигодами державної управи мали би користуватися тільки малі лісові маєтки.

4. Полагодити питання оплат за державну управу, а то звищенням відповідно до теперішніх умов.

5. Доцільніше вирішити питання лісоохоронного персоналу відповідною реорґанізацією цієї служби тому, що вона при теперішньому стані не є задовольняюча.

Районові »горари«, замість виконувати свою безпосередню службу — бути доглядачами порядку в лісі, стали якимось посередниками між лісовласниками й лісовою управою, а також фактичним виконавчим персоналом на що, до речі, їх фахова освіта не вистарчає.

Ще менше виконують своє завдання сільські та урбарські лісники, що дуже часто бувають рівночасно й сільськими слугами, дзвонарами, гробарами, сільськими листоношами й пастухами, а тому таких побережників можна бачити всюди, одначе в лісі найменше. Про їх фахове знання шкода й згадувати.

Оце ті найголовніші питання, які торкаються лісів під державною управою й котрі при реорґанізації лісівництва треба мати на увазі.

Треба звищити продуктивність лісів

Треба звищити продуктивність лісів.

В державнім і народогосподарськім інтересі є, щоби старанною опікою, висловленою розумною лісовою політикою, продуктивність малих лісів, яка дуже підупала, була значно звищена. Як подає державний статистичний уряд в Празі, пересічний річний приріст на 1 гектар в лісах Карпатської України з величиною маєтку побільшується, а то: від 2.1 м. куб. в лісах дрібних до 3.4 м. куб., в лісах над 1000 гектарів.

Тут само собою кидається в вічі, що в тих же самих загальних інтересах є великі лісові маєтки не дробити, а навпаки, утримувати, перебираючи по можливости на власність держави. Це треба мати на увазі при земельній реформі й не дуже захоплюватись парцеляцією лісів, призначаючи на це лише ліси на релятивнім лісовім ґрунті, себ-то такі, котрі можуть бути перемінені з ліса на хліборобські культури.

Але це є окреме питання й згадую тут про це лише принагідно.

Кінець.

Про наше виноградництво

Буде поширена площа під виноград

(Хуст, 2. III.) Вістник чехословацької хліборобської комори в Празі приносить статистичні далі про садівництво й виноградництво в Карпатській Україні. Після цієї статистики ми втратили з 4.598 гектар. винниць, 3.291 га, тобто 71%. Тому, що праця делімітац. комісії ще не скінчена й точні границі з Мадярщиною нам не відомі, не можемо сказати, що ця статистика є точна. Відступленням самого Ужгороду й Мукачова ми втратили 55% винниць, але винниці колишньої ужгородської й мукачівської округи зісталися майже всі в Карпатській Україні.

Наш уряд задумує цього року допомогти господарям до поширення площі під виноград. Міністерство господарства приказало державним виноградним школкам продавати виноградний посадочний матеріял за порівнюючо низькі ціни. Державна виноградна шкілька в Буштині має велику резерву щеплених і американських саженець виноградної лози.

Інж. С. Паниця:

Більше уваги охороні здоровля людности К. України

Наша держава Карпатська Україна знаходиться тепер в стані розбудови по всім суспільним та господарським галузям життя й мильовими кроками здоганяє те, в чому відстала. Американським темпом добудовує те, що полишив старий режім. Карпатська Україна переживає добу національної революції, коли український народ взявся рішучо та непохитно класти здорові основи свого державницького будівництва — виповнювати недостатки в спадщині старого режіма та справляти його.

Тому хочемо тут зупинитись на охороні здоровля нашої людности, а зокрема дітей і проаналізувати шлях нашої популяції. Великі европейські держави Німеччина та Італія, що пережили національні революції народнього відродження, всіма силами підтримують свою національну популяцію різноманітними полекшеннями та допомогами більшечленним родинам. Будуччина кожного народа та міць нації є, в численному здоровому молодому поколінню, — в фізично та духово здоровій людності. В бувшій ЧСР для нашого підростаючого покоління зробилось багато, в порівнанню з тим, що було за панування Мадярщини, але коли і сторонній спостерігач перегляне ті мільйонові репрезентативні будови установ для охорони здоровля молоді в Празі, Брні і т. п., та у нас на Карпатській Україні, то помітне, що в старій ЧСР не всім народам мірялось однаковим мірилом. Треба одверто сказати: на Карпатській Україні замало присвячувалось уваги охороні здоровля дітей; не вживалось енергійних мір для обмеження смертности немовлят; багато полишалось (давалась вільна рука) інституту районових лікарів, що по свому національному складу, в більшості були чужими для нашого українського народа й добра йому не зичили (честь виїмкам). Тому мусимо своїх дітей забезпечити інакше, бо в наших дітях — наш здоровий національний цвіт, наша гордість, сила української нації та її потенціял.

Коли переглянемо статистичні дані про народження та смертність населення Карпатської України, хоч за останні 8-10 років, та зробимо підсумок приростку людности, то над тим станом жахнемось: quo vadis український народе! Ми маємо під руками статистичні дані народжених та померших за 1930—38 роки в селах Теребля та Дулово (окр. Тячово), хоч їх пересічний показчик, правдоподібно, буде характерним і для всієї Карпатської України, але розмір нашої статті не дозволяє нам ті числа повністю помістити і проаналізувати.

Число душ після перепису 1930 року; — народжених — померших — і приросток:

Теребля 2702 душ	91	39	+52	1931
	67	37	+30	1938
Дулово 1240 душ	66	25	+41	1930
	51	31	+20	1937
	54	33	+21	1938

Ці дані ясно показують убуваючу тенденцію нашої популяції. Тут є безперечно, вплив гнилої европейської цивілізації, що неґативно впливає на приросток населення, але також мусимо признати і недостаток медицинського догляду при старій практиці опікування хворими урядовими районовими лікарями. Ще й тепер пацієнт платить прийняття або візиту районового, як і приватного лікаря, без огляду на своє матеріяльне забезпечення, тому більшість нашої людности, а особливо слабші її шари, відхиляються заосмотрювати лікарським доглядом хворих а діти, в більшості, вмирають без догляда то допомоги лікаря. В Тереблі та Дулові, на 12+18 випадків смерти дітей до 4 роки в 1938 р., були головні причини смерти дітей — катар кишок, катар та запалення легенів, в більшості наслідки невміння матерей плекати та доглядати дітей. А тому частіша присутність

районового лікаря на селі, його авторитетні фахові поучення та поради мамкам немовлят, значно зменьшать смертність наших дітей — будучих громадян України. **Нам необхідно треба завести безплатну лікарську ординацію** (по 2-3 години 2 рази на тиждень) **в кожнім селі, що належить до районового лікаря, та безплатну поміч жінкам в дитинській постелі.** Надіємось, що поміч сільських баб при ординації, як і помешкання сільського уряда тощо, будуть радо дані панам лікарям до диспозиції. А також цим зарядженням не обтяжимо без того переобтяжену державну скарбницю, а покажемо своїй людності і перед цілим світом, добру волю допомоги. Реорганізуймо-же спадщину старого режіма під гаслом нашого батька Д-ра А. Волошина: **»уряд для народа«...**

Також просимо наше духовенство вжити всіх засобів для духового піднесення нашого народа й хоч частинно тим стримати упадок нашої популяції — великого гріха, як перед Богом, так і перед Україною.

КУДИ ПОСИЛАТИ

всенародній національний даток

на розбудову Карп. України?

ТРЕБА ПОСИЛАТИ

на адресу: ХУСТ, Карп. Україна,

Підкарпатський Банк, чековий рахунок число 34688.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Після загальних зборів У. С. К. Хуст

Успішні загальні збори С. К. Русь Хуст, сьогодні вже У. С. К. Хуст, викликали велике зацікавлення цілого нашого громадянства до будучого карпато-українського спортового репрезентанта.

Нова управа клюбу була вибрана дуже влучно, між якою ми бачимо декількох дуже добрих ужгородських спортових працівників, як др-а М. Долиная, Авг. Лавришина, Куруца, Ів. Отробу і т. д.

Добрими співпрацівниками будуть і хустські спортові провідники, що знають добре свій старий клюб, його хиби. Між ними є й такі, як др. Попович, Ю. Філаш, що вже довгі роки працюють на полі піднесення нашого спорту.

Сьогодні після загальних зборів клюбу, управа має зійтися в найскоршому часі, щоб обговорити справу площі, організацію членства, дресів, зискання дальших грачів, виховання власного доросту, розширення діяльности клюбу і на інші спортові галузі, навязання звязків з клюбами інших держав і т. д.

На піготовання згаданих потреб маємо лиш один коротенький місяць і тому берімся до праці відразу, щоб весняна сезона вже знайшла нам милий У. С. К. повні приготованим.

Веденням доросту У. С. К. був повірений молодий вчитель з Кошельова Делій, який був одним з найбільш діяльних членів ужгородського студентського кружка »Мус« і є дуже всесторонпім спортовцем.

Надіємося, що так управа клюбу, як і грачі **вповні свідомі свого великого національно-культурного обовязку**, вповні віддадуться своїй спортовій праці в У. С. К.-у.

Заклик до прихильників У. С. К.-у.

Недільними загальними зборами дефінітивно був перемінений бувший С. К. Русь Хуст на У. С. К., який нині репрезентуватиме цілу нашу Карпатську Україну і закордоном.

Цей наш новий репрезентаційний клюб має нині зорґанізуваних тільки мале число членів (120), хоч прихильників матиме декілька тисяч.

Закликаємо всіх прихильників Українського Спортового Клюбу в Хусті, щоб всі як один зголосилися до У. С. К.-у.

Наш репрезентаційний клюб тільки тоді зможе нас дійсно репрезентувати, коли фінансово (грошево) добре буде забезпечений, а управа і провідники поодиноких відділів дійсно зможуть віддатися свойому завданню, а не старатися стало о фінансові піддержки, як ми це часто бачили у бувшій С. К .Русь Ужгород.

Як зачуваємо, членські вкладки (які місячно виносять тільки 3.— К) уможливлять всім прихильникам —бути дійсними та спомагаючими членами нашого клюбу.

Нехай не буде на Карпатській Україні спортовця, який би не був членом Українського Спортового Клюбу в Хусті.

Чи буде маяти український прапор на олімпійських ігрищах в Гельсінках у Фінляндії в 1940 р.?

II.

Кожний скептик, чи погідний песиміст подумає або скаже: »Це утопійні мрії. З чим українські спортовці можуть виступати на Олімпійських Ігрищах і то ще без підготовлення та в так короткому часі?« Або: »Інші спортовці державних народів, що мають вже від давна материнську опіку від своїх урядів, чи від свого громадянства, й могли себе як слід підготовити, мимо того вони не зайняли дотепер жадного почесного місця на Олімпійських Ігрищах. А що говорити за українців, де взагалі ідея спорту не знайшла повного зрозуміння в українському громадянстві й де треба ще багато літ і багато праці, щоб українські спортовці могли гідно репрезентувати український спорт на чужині. Це абсурд. Краще сидіти вдома та не »рипатися«.

Таким людям (не можна брати їм те за зле, за злосливість, чи незнання даної справи), кожний спортовець коротко й ясно відповість: »Дайте нам спроможність, а ми направимо. все зле. Ми не вдіємо »чуд«, але ми зуміємо почесно вийти із належного нам обовязку«. І в тому найбільша правда. »Дайте їм спроможність«, себто, українське громадянство мусить змінити свою опінію до спорту й морально та матеріяльно його піддержати. Треба направити це »зле«, що доволі кріпко вкорінилося у нашому громадянстві. Треба зробити »перший крок», а дальші події знайдуть жертвенних працівників і добрий »матеріял«.

Чи справді українські спортовці не мають з чим виступити на Олімпіяді? Можливим, що ось зараз, за тиждень, за місяць справді не мають з чим. Не достає доброго, належного тренінґу, рутини, недістає належної орґанізаційної системи.

Але перед нами 18 місяців. Час може й короткий. Але сміло одверто висказатися, що для українських спортовців, цей час вповні вистарчає.. Українська нація має у собі, у своїй молоді **найкращий спортовий матеріял.** Цей спортовий матеріял є лиш приспаний, неошліфований, невідкритий і неоцінений. Треба видвигнути його на денне світло, дати йому належну »справу«, вложити його в певні, досконалі рямці, та дати йому правдивий, спортовий вішкіл. Треба цей спортовий матеріял висортовати, зробити з нього шляхотний камінь, а будемо мати якнайкращих спортовців.

Це все зробить до того покликана »Спортово-лікарська Комісія« і »Український Олімпійський Комітет«. Ці два чинники знайдуть здібних людей-спортовців і створять »перед-олімпійську дружину«. Щойно пізніще »У. О. К.« виелімінує найспосібніщих до — Першої Української-Олімпійської Дружини —, що репрезентуватиме українську націю, український прапор на Олімпійських Ігрищах в Гельсінках в 1940 р. Така перед- і олімпійська дружина повинна мати свій окремий табор, своїх тренерів-учителів, свій окремий режім, свої »спортові закони«, що їх уложать наведені вгорі два чинники.

В яких ділянках спорту ми можемо осягнути добре місце?

Загально: **легко-атлетика.** 1. Біги, передусім 100, 200, 400, 800 мет. 3 км. і т. д., аж до маратонського бігу. 2. Скоки: вдалечінь, височінь, скок о жердці. 3. Мети: ратище, диск, куля, молот. 4. Лучництво — наш майже національний спорт. 5. Плавання. 6. Лещатарство, яке має много »асів« навіть серед сільської молоді.

Ось ділянки спорту, в яких українські спортовці зможуть осягнути незвичайно добрі висліди. І ці ділянки для українських спортовців не є новими. Крім того з досвіду знаю, які вартости можна випадково стрінути між українською-селянською молоддю. Вартости, що при мінімальній навіть праці й при малому навіть вишколі можна сміло ті »вартости« виставити на О. І.

..Треба лиш зрозуміння. Треба лиш хотіти. Мати сильну волю.

Зорґанізуймо **зараз** в Хусті 1. »Український Олімпійський Комітет« та »Спортово-лікарську Комісію«. Їх завданням буде, підшукати належних людей-спортовців. Перевести пропаґанду. Найти фонди.

2. Створити »перед-олімпійську дружину«. Перевести в цій дружині по 3, чи 6 місячному курсі-вишколі клясифікацію. Назначити вже »правдивах олімпійчиків«.

3. Підшукати 2—3 тренерів-учителів. Створити табор олімпійчиків. Лікарська комісія підшукає правильну та здорову місцевість. В тому, Карпатська Україна є доволі багатою.

Перед Олімпійським Комітетом стоїть велика, мозольна праця, може навіть більша, як перед спортовцями-олімпійчиками. Але праця вдячна, почесна.

Остає ще одне питання: **гроші.**

Із судової салі

Іменем закону

I.

Здорова горівко, — прощай розуме!

І. М. з одного села біля Рахова, весела людина. Зрозуміла річ: двічі на світі не живе. Тому любить так собі, часом випити. Не багато, але кожний другий вечір. Сидить собі біля чарочки й балакає з кумами, сватами. Одним словом: І. М., людина широкої натури. Все знає, до всього розуміється. Боже борони перечитись з ним, коли зачне філософувати при чарці. Він не признає жадних інтервенцій у справі своїх поглядів ані жадної опозиції.

Микола Б. нічого не гірший від нього. Він так само любить випити так трошечки, скажемо, півлітра миндри (денат. спирту). Ніс почервоніє, очі вилупить, закотить рукави й спитається: »Хто краще знає, я чи ви?« Самособою, що І. М. краще знає. »Ти з твоїм розумом можеш сховатись між курки, можеш кози пасти«. Микола Б. піднімає столець, але І. М. все-таки хитріший і швидший. Як лусне Миколу Б., свого солодкого кума, по частині тіла, що називається головою, то нещасний кум паде на підлогу...

Подібні історії з І. М. ставались вже не раз. Кожний його знає, як непоправного пяницю, волоцюгу. Кожний подалеку обходить його, коли має з ним зустрічатись.

Але карний сенат краєвого суду в Хусті не боявся зустрічі з ним. І. М. стоїть перед прокуратором, мов би не той, що був. Вже протверезів. Оправдується.

— Пресвітлий суде, я не памятав, що роблю.

— Так тепер будете памятати: здорова горівко, — прощай розуме!

Він дістав всього 15 днів.

II.

Лейбович Бухер Айзиків

Лейбович Бухер Айзиків, правовірний жид. Але, як здається, не дуже пильнує святого Тальмуду. Закони Мойсея для нього не мають великої вартости. Він забуває, що Єгова учить: не кради! Не кради, не побажай річи ближнього.

Лейбович Бухер Айзиків стоїть перед карним сенатом краєвого суду в Хусті. Защо питаєтесь? Та за дрова, що він їх привласнив собі без дозволу з катастрального лісу села К.

Пане Лейбович Бухер Айзиків, коли ви сам походите й живете в К., то це не значить, що К...-ський ліс росте, як раз вам до диспозиції. Приходи Лейбович Бухер Айзиків, і ру-

бай, скілько тобі захочеться!

Дня 1. березня карний сенат краєвого суду в Хусті присудив Лейбовича Бухера Айзиків: або заплатити грішми 110 корон, або відсидіти в »Івановій санаторії« 11 днів. Що виберете Лейбович Бухер Айзиків? Побачимо...

Таке то закон: кум — некум, а бриндзя — за гроші!

Петро Карпатський.

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!

МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 К.

ТЕАТР І МИСТЕЦТВО

»Нова Сцена« місячник театрального мистецтва. З друку вийшло вже друге число цього журнала.

Між чисто фаховими статтями, що торкаються театрального мистецтва, ролі й завдання артиста, находимо тут цікавий репортаж з подорожі театру Нової Сцени по Гуцульщині, спомини д-ра Комаринського, шефа пропаганди, про історію нашого театру. Поміщені дві поезії: поема Боршоша-Кумятського »Маріка Писарівна« і любовно-патріотичний вірш Андрія Патруса »Моїй коханій«. »Театральна енциклопедія« (в кривому зеркалі) є писана дуже влучна, із справжнім забарвленням гумору й сатири.

П. К.

ВІСТІ

Районовий нотаріят в Нересниці, на підставі рішення сільських заступництв сіл: Нересниця, Новоселиця та Луг Широкий, розписує конкурс на посаду контрактової канцелярійної сили у районового нотаріяту в Нересниці з місячним винагородженням 400 К та з обовязком вести також аґенду сільського екзекутора, за окреме винагородження після умови. — Умовою приняття є знаність української мови та найменш трьохклясова освіта горожанської школи. Прохач, що має практику має першенство. — До прохання треба долучити: 1) державне горожанство або правосильний домовський лист, 2) свідоцтво моральности, 3) найновіше шкільне свідоцтво, 4) короткий житєпис (журікулюм віте), 5) свідоцтво про відбуту практику. —

Подання треба внести до дня 14. III. 1939 р. до год. 12. дополудня у районового нотаріяту в Нересниці, окр. Тячево. Ян Марош, в. р., нот. секретар. 751

Зміст 2 (74)-го числа »Рідної мови«: Д-р Ю. Липа: Велетенське завдання, св. Письмо рідною мовою. І. Огієнко: Рітмічність мови св. Письма. М-р В. Решетуха: Ідея чи форма? І. Огієнко: Безприсудкові речення. С. Черкасенко: Герць. Проф. д-р М. Кордуба: Що кажуть назви осель. І. Огієнко: Український літературний наголос, для Карпатської України. Кукіль у житі. Як писати назви урядових і т. п. інституцій. Денник літературного критика, нові видання. »Рідна Мова« в Карпатській Україні. —

Адреса »Рідної Мови«: Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10 Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл., за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають дістають »Рідну Мову« від 1 числа. Річник 1 (без 1—3 чисел) 5.00 зл., річники II, III, IV, V і VI по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл., в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110. 749

ПОДЯКА.

Комітет для допомоги бідним учням щиро дякує управі Кредитової Кооперативи в Білках за уділену допомогу у висоті 500 К, за які була закуплена обув.

На днях вийде давно очікуваний підручник:

М. Башмак - проф. Др. Ф Тіхи,

практичний підручник української мови (з граматикою й словником).

Перший чеський підручник навчання української мови. Стор 160., вел. формату, невязане 20·- К, вязане 24·- К. Видала: Фахова книгарня Ферд. Свободи, тел 222-36. Наст. Ярослав Самець, Прага II, Вацлавське нам. ч. 57. Український відділ. На складі також у книгарнях. Фахова книгарня

ФЕРД. СВОБОДА,
наст. **ЯРОСЛАВ САМЕЦЬ,**
Прага II, Вацлавське нам. ч. 57. 749

Міністерство для господарських справ . . . Карпатської України в Хусті. . . .

Число: 59.635/1939.

В Хусті, дня 23. лютого 1939.

Предмет: Підпорне постачання населення Карп. України кукурудзою — конкурс на додавання в добі від 1. січня 1939 до 30. червня 1939.

Оголошення

Міністерства .для .господарських справ в Хусті з дня 23. II. 1939, ч .59.635/39 о публічнім конкурсі на додання кукурудзи для підпорного постачання населення Карпатської України.

Міністерство для господарських справ по думці рішення правительства із дня 9. липня 1936 розписує конкурс на додавання заграничної (закордонної) кукурудзи для підпорного постачання населення Карп. України на добу від 1. січня 1939 до 3. червня 1939.

Континґент кукурудзи, який може довести із заграниці для постачання Карпатської України виносить 2.000 ваґонів по 100 сотнарів.

З цього дозволеного континґенту буде відобрана лиш така скількість (хвантум), яка буде спеціяльно замовлена власниками дрібного продажу кукурудзи до 30. червня 1939.

Додавець цілого континґенту є обовязаний держати на складі тривалий запас 200 ваґонів заграничної кукурудзи по 100 сотнарів. Поодинокі частинні додавці є обовязані мати на складі частину цього тривалого запасу відповідно до висоти, або відносин їх додавецьких обовязків.

Рефлектанти на додання цілого континґенту мусять зложити (депонувати) вадіум у сумі 500.000 К. Рефлектанти о частинне подавання мають зложити відповідну частину вадія, призначеного на цілий континґент.

Належности оферти та інші подрібности находяться в »Умовах на додавання кукурудзи для підпорного постачання населення Карп. України« згідно з рішенням влади Чсл. із дня 9. липня 1936, які за режійну ціну можна дістати у Міністерстві для господарських справ, число дверей 30, або які на прохання будуть висилані поштою за післяплатою.

Оферти в запечатаних конвертах з надписю не верхній стороні: »Оферта на додання кукурудзи для підпорного постачання населення Карпатської України« треба подати у Міністерстві для господарських справ, ресорт торговельно-промисловий, канцелярія ч. дверей 30, до 10. години дня 20. березня (III.) 1939.

Подані оферти будуть відкриті того самого дня о годині 11. в канцелярії ч дверей 30.

За міністра:
Др. Вислоцький, в. р.

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

Статистика тютюну в К. Україні

Число сіл, в яких садять тютюн:	97	29	68
Число власників:	1.386	577	809
Площа, засаджена тютюном (в гектарах)	2.890,01	834,74	2.055,27
Збір тютюну (квінталах)	30.899	10.144	20.755
Купна вартість тютюну в коронах:	15,531.096	5,579.633	9,951.463

Хоч Карпатська Україна багато стратила тютюнових площ, всежтаки залишилася в нашій країні велика частина дуже врожайних тютюнових площ.

З весною задумують господарські чинники поширити садівну площу так, що страта тютюнових площ не буде навіть відчуватися.

Нам треба буде побудовати тютюнову фабрику, бо дотеперішня фабрика зісталася в Мукачові.

Купна ціна страченого тютюну виносить 10 мільйонів К.

Колеґо

Наслідком переміни державного устрою нашої Республіки виринула думка зорґанізувати всіх нотарів-українців в одну нашу, українську організацію нотарів Карпатської України.

Маємо взяти свою долю в свої руки ми самі своїми власними силами взаємно піддержувати самих себе!

Без орґанізування ми слабі, розсіяні по всіх закутинах нашої малої держави, тому наше зединення є нашим житєвим питанням.

Нотар -українець має тепер найтяжче завдання з усіх урядників . Забитий роботою кождий робить на свою руку, не знаючи що і як робить саму роботу інший.

Є на часі, щоб усі нотарі-українці подали собі руку взялись до роботи спільними силами, після плану, один за всіх, всі за одного в користь нашого народу, в користь нашої держави і в користь самих нас.

Орґанізація нотарів-українців Карпатської України буде заложена, коли всі приголоситесь за члена орґанізації і я вірую, що не буде ні одного колеґи, котрий відмовиться вступити в наші ряди.

Приложене проголошення виповнене, з евент. Вашими примітками, внесками, і порадами, як і пропозиціями до статутів орґанізації зашліть в як найкоротшому часі на адресу: **.Гаврило .Бокшай, вед. нотар, .Вишково .н./Тисою, .округ**

Слава Україні!

ПРОГОЛОШЕННЯ.

Підписаний ..... нотар .....
в (у) ..... округа: .....
п. п. ....., проголошую, що нинішнім днем вступаю в орґанізацію нотарів Карпатської України.

Дано в ..... дня ..... 1939.

власноручний підпис.

Прийняття допоручує:
1. .....
2. .....

Лікарська поміч

Др Стефан Микуланинець, фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив **ординацію у Сваляві** на вул. Масарика. 748

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостиницю — Габура Степана, Королево н. Т. 747

ІНЗЕРУЙТЕ

в „НОВІЙ СВОБОДІ“!

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання ґазетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-R 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присвоєні статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті, Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті місячно кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Ціник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки — Окремі оферти проховуємо по бажанню — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова — За оголошення редакція не відповідає

Muzej vyzvolnoji boroťby
Ukrajiny,
Praha - Nusle. II
Національна 6

Річник XL. Число 48. Х[illegible] 4. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Д-р Хвалковський

є міністром закордонних справ федерації чехів, словаків та українців, якого обовязком являється заступати інтереси цих народів за кордоном. Д-р Хвалковський цими днями виголосив перед зібранням редакторів та секретарів чеської Народньої Єдности промову про засади нової закордонної політики Чехо-Словаччини. Його промову живо коментувала заграничні, особлива німецька та італійська преса. »Корієра де ла Сера«, поважний італійський часопис коментуючи промову д-ра Хвалковського, підчеркнув, що він, як колишній посол Чехо-Словаччини в Римі, багато декому привчився в Італії і коли чеський народ слухатися буде його рад, надійде час, що за це буде йому вдячний. І справді, слід ствердити, що його промова викликала дуже сприятливий відгомін за кордоном, у Карпатській Україні та навіть і в Словаччині. Др. Хвалковський сказав отверто, що мрії чехів відносно повернення старих часів, є шкідливі для самого чеського народу. Треба рахуватися з фактами, треба мати на увазі геополітичне положення Чехо-Словаччини, треба з нього вивести відповідні висновки і так скерувати закордонну політику Чехо-Словаччини, щоб вона не противилася цьому положенні.

Головним арґументом своїх тверджень др Хвалковський навів той факт, що сама Франція, колишній союзник Чехо-Словаччини, в кожному питанні шукає порозуміння з Німеччиною. Але треба також ствердити, що в Чехії є течії, які йдуть всупереч цим засадам, і це ми, українці особливо в останніх тижнях відчуваємо в наших відносинах з Прагою. Та нас ці течії не дуже бентежать, це є справа чеського народу. Др Хвалковський займається закордонною політикою та добре знає, як її керувати в користь чеського народу. Одначе він водночас, як вже сказано, за кордоном не заступає тільки інтереси чехів, але і інтереси словаків та українців. І ось саме щодо заступовання інтересів українців за кордоном ми працю міністерства закордонних справ Чехо-Словаччини вважаємо недостаточною. Проти нас, українців, проти нашої рідної держави ведеться далі скажена радіова та пресова кампань. І ця кампань не є направлена тільки проти нас, але проти всієї федерації, бо ж ми являємося її складовою частиною. Ця пропаґанда є направлена водночас і проти Німеччини та Італії, бо ставиться проти віденського рішення і проти тверджень преси арбітрів. Німецька та італійська преса пише, що в Карпатській Україні лад і спокій, що вибори до сойму прошли спокійно, без інцидентів і тайно, а преса сусідів пише неймовірні події, наводить назви сіл, у яких діються страшні речі, ображає наших державних мужів і міністерство закордонних справ Чехо-Словаччини досі не змоглося на найменший протест. Др Хвалковський розумна людина, що дуже добре орієнтується в міждержавних відносинах і для нього напевно не є тайною, що одна велика держава в Европі такий протест у нашому інтересі очікує.

Ми, українці чесно і сумлінно виконуємо свій зобовязок до федерації, але вимагаємо також, щоб центральний федеративний уряд під кожним оглядом, так і в закордонній політиці піклувався нами. Є надія, що це так і станеться.

Остап Сірко.

Кардинал Пачеллі — ПАПА ПІЙ XII.

(Ватиканське місто, 3. 3.) Конклаве Святої Столиці вчора біля 16. год. італійського часу в третім скрутинію обрало римським папою кардинала Пачеллі. На площі Святого Петра вислід Конклаве очікували великі маси народу та заступники закордонної преси і фільмових студій. Кардинал Пачеллі вибрав собі імя свого попередника Пія XI-го, тому він являється Пієм XII-тим. Коронація нового папи відбудеться в неділю 12. березня. Після вибору папи навідав чехословацьку колеґію у Ватикані кардинал Каспар, де після короткої молитви заявив, що дійсність, що папа був обраний вже першого дня Конклаве, скора згода щодо особи нового папи є тим радісніша, що тут вибірали кардинали різних народів із цілого світа. Одначе політичний світ досі не виявив здібности до такої згоди. Кардинал Каспар повернеться до дому після коронації нового папи.

МАРШАЛ ПЕТЕН французьким амбасадором у Бурґосі

(Париж, 3. 3.) Вчора зійшлася рада міністрів під головуванням президента республіки. Міністри однозгідно ухвалили предложення премєра Даладіє, за яким французький уряд іменує амбасадором Франції у Бурґосі маршала Петена. Заступник націоналістичної влади в Парижі, Де Леон ще перед скликанням засідання ради міністрів заявив міністрові Бонне згоду свого уряду щодо назначення амбасадором маршала Петена. Вся французька загальна думка і преса це назначення прийняла сприятливо до відома.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА про відвідини ґрафа Чяна у Варшаві

(Рим, 3. 3. Стефані). У статті, датуваній з Кракова, директор »Журнал де Італіа« оцінює вислідок варшавських відвідин ґрафа Чяно. У розмові ґрафа Чяно з польськими політиками була констатована не тільки тотожність становища Італії та Польщі до різних европейських питань, але водночас і те, що уряд Польщі має повне порозуміння до теперішнього напряму італійської політики та до політичної діяльности оси Рим-Берлін. Також і Італія виявляє порозуміння до часових інтересів польської політики.

Це порозуміння Польщі до італійської політики має велике значіння в теперішньому напруженому положенні — закінчує свою статтю директор »Журнал де Італія«.

Як укріплює Німеччина свої кордони?

(Берлін, 3. 3.) Новий технічно-політичний часопис »Дер Дойче Бавмайстер« приносить перегляд праці на закріпленні західних границь великої Німеччини. Працювало тут 500000 робітників і 9 тисяч машин на мішання бетону; цементу забудовано біля півтора мільйону тон. Праці окріплення розпочались початком червня минулого року. В місяці вересні праці досягли такого стадія, що німецькій армії пролом з другого боку перестав загрожувати.

Українці з цілого світу нам на поміч

Сотки вітальних телеґрам

(Хуст, 3. III.) Кожний українець, де б він не жив, стежить за подіями на цьому клаптику української землі. Коли наші брати закордоном дізналися, що перше засідання сойму відбудеться вже 2. березня, то зараз переслали до Хусту сотки вітальних телеґрам, в яких нам обіцяють духовну, і, що найголовніше, **матеріяльну поміч.** Сотки телеґрам напливають від різних культурних, наукових, політичних та військових українських організацій з цілого світу. Телеґрами приходять від українців з Бельгії, Франції, Америки, Канади, Бразилії, Аргентини і тд. Українці з цілого світу й всіх політичних напрямів хочуть нам помагати в розбудові нашої Карпатської України.

Висилайте точно передплату „НОВИЙ СВОБОДІ“

ВИБОРИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ В ДЗЕРКАЛІ МАДЯРСЬКОЇ ПРЕСИ

Нечуваний тон в історії публіцистики!

I.

(Хуст, 2. III.) Віденський арбітраж приніс для Мадярщини територіяльну і моральну користь. Мадярський уряд свого часу. коли Чехо-Словаччина з Мадярщиною безпосередньо не могли погодитись, дав свою згоду до арбітражу і наперед проголосив, що цьому рішенню вповні підчиняється. Але негайно, другого дня після віденського рішення, один з ведучих мадярських політиків, заявив, що мадяри не задовольняються віденським рішенням, що вони вимагають дальші місцевості і території. Мадярська преса і радіо далі вели ревізіоністичну кампань проти віденського рішення і то тоном, який викликує обурення, не тільки між населенням заінтересованих територій, але і в німецьких та італійських політичних центрах.

II.

Вибори в Карпатській Україні відбулися в такому порядку, який у закордонних журналістів викликував подив. Німецький офіціоз »Фелькішер Беобахтер« та інші ведучі німецькі часописи як »Ессенер Націоналцайтунґ« та »Берлінер Берзенцайтунґ« у своїх статтях і рефератах про наші вибори підчеркували саме той спокій, порядок, ентузіязм, який у нас був в день виборів. Але мадярська преса вже перед виборами представляла нашу країну як нову Македонію, яка »загрожує« мир у Европі.

Випадково дісталось нам до рук декільки мадярських часописів. Мадярська влада усуснула редакторів-жидів із мадярських часописів, але старий дух зістався й на далі в мадярській публіцистиці.

III.

»Аз Уйшаг«, колишній найповажніший мадярський щоденник пише таким тоном, яким не пише навіть польська преса про наші вибори й відносини. Цей щоденник з дня 15. лютого ц. р. містить на четвертій сторінці статтю під заголовком: »Анархія на Підкарпатті« та »українська організація Січ тримає в постійному страху населення«. Стаття підкреслює, що ця організація з найбільшою злістю накинулась після виборів і проти мадярів і на тих »автохтонів«, які в виборах голосували проти влади Волошина і що ці »автохтони« втікають на Пряшівщину. Мадярська преса вже не відважується писати, що від нас люди тікають на Мадярщину, бо це викликало б сміх у прикордонних мадярських місцевостях, звідки люди перед переслідуванням масово перебігають на територію федерації. Та йдім далі.

IV.

Буковий будапештянський часопис »А Маі Нап« уже про організацію »Січ« не пише нічого, але під заголовком »Новий скандал в Европі« та »бешкет чехів на Підкарпатті« пише, що »ізза фальшовання результату виборів обурення досягло кульмінаційної точки«. Цікаво, що автор цієї страшної статті не навів, де саме це обурення досягло кульминаційної точки. Нам відомо, що є такі дві держави, в яких результат наших виборів викликав не тільки обурення, але і страшенний переполох.

V.

»Ешті Уйшаг« з дня 15. лютого, поважний мадярський напівурядовий часопис присвячує цілу першу сторінку виборам у Карпатській Україні. Вступна стаття під заголовком »Надходять вісті« нагадує фелєтон Галактіона Чіпки про події в Карп. Україні, який ми недавно помістили в »Новій Свободі«. Мадярський редактор дістав наказ писати про Карпатську Україну, та поглузувався з свого уряду. Але при тому мусів мимо волі ствердити, що маленька, Карпатська Україна у світовій політиці має більшу вагу, ніж Мадярщина.

»Пешті Уйшаг« наводить офіційний комунікат, виданий чехо-словацькою пресовою канцелярією, і особливо підчеркує факт, що одна третина виборців у Хусті голосувала проти лісти УНО. В дальшому потішає себе тим, що наше населення по деяких місцевостях виставило мадярський прапор.

»Мадярорсаг« — офіціоз недавно розвязаних гунґаристів з дня 14. лютого цитує польську пресу. Відома річ, що коли польська преса дещо твердить про Карпатську Україну, наводить як арґумент твердження мадярської преси і навпаки. Але доля поглузувала тепер з редакторів у Мадярорсагу. У цьому числі наводять вони голос варшавського »Доброго Вієчора«, забуваючи, що цю саму вістку двома днями перед тим »Варшавський Добрий Вієчор« перебрав з »Мадярорсагу«.

VI.

»Нова Свобода« недавно помістила статтю »Фелькішер Беобахтеру«, в якій цей офіціоз найбільшої держави в Европі відповідає будапештянському Пестер Льойдові. Цей часопис у звязку з нашими виборами писав, що в нас над народом керму захопила чужа верства, яка загрожує мир в Европі. »Фелькішер Беобахтер« дав декільки дуже неприємних запитів Пестер Льойдові щодо керманичів нашої політики. Між іншим запитався, чи »Пестер Льойд« знає, хто то є Волошин і чи знає, звідки він походить. »Мадярорсаг« тепер повторює всю фальш »Пестер Льойду«.

»Карпаті Гірадо« з дня 10. лютого під заголовком »Напередодні українського світового ошуканства« пише, що населення напевно буде голосувати проти. У цьому самому часі появилась передова стаття під заголовком »Справжнє обличчя Волошина«, в якій автор »Р. Л.« твердить, що найбільшим терористом світової історії є наш улюблений Батько відродження, премєр Карпатської України Августин Волошин... Всякий коментар зайвий.

Серію цих статей замикає стаття мукачівського »Ешлакоша«, в якій Аладар Возарі твердить, що мадярський народ не має іншого старання, як піклуватись долею русинів на Підкарпатті.

VII.

Полемізувати з цими статтями, або заперечувати їхнє твердження є зайвим, бо-ж і найменша дитина може переконатись, що мадярська преса твердить просто неіснуючі речі і описує події, які ніколи не сталися. У жовтнево-листопадових днях терористи наших сусідів, які так дуже піклуються нами, нападали на нашу територію з півночі та з півдня. Наше українське населення в цих днях зберегло дисципліну, а нашій владі не требо було виголосити ніякого стану облоги. В Мадярщині, де населення мало б переживати медові місяці радости з прилучення своїх братів, треба було виголосити стан облоги. Отже мадярська преса пише про неспокої і незадоволення нашого населення, а в той самий час мадярський уряд мусів виголосити стан облоги над всією територією Мадярщини, щоб запобігти революції та повстанням. Констатування цього факту є нашою відповіддю на жалюгідні гумористичні писанини мадярської преси.

О. С.

Дмитро Попович:

„Маємо Папу!..“

В четвер відполудня було проголошено з лоджії базиліки святого Петра в Римі, що знову **маємо папу, Його Еміненцію і Всесвітлість кардинала Евгена Пачеллі, який прийняв собі імя: ПІЙ XII.** По виголошенню цієї вістки повстала радість, не тільки в присутній стотисячній масі на площі святого Петра, не тільки у »вічному городі« Римі, але в цілому світі, бо і папа належить всім преділам землі, отже »урбі ет орбі«.

Вибір кардінала Пачелліго не був несподіванкою, хоч на перший погляд є великим ділом, щоб світ після перших трьох годин, по третьому голосуванні вже »мав папу«. Але хто глибше подивиться до середини церковного життя останнього часу, той зараз бачить, що новим папою, правдивим наслідником великого, прямо провіденціяльного папи Пія XI. мав стати в першій мірі чоловік, що буде у всьому продовжати працю папи »непоколебимої віри, Пія XI,. який в одній особі: чоловіком великих політичних здібностей та мужом надзвичайних талантів. А новий папа, Пій XII, кард. Пачеллі є таким. Є прямо цікавою грою провидіння, що новий папа, кард. Евген. Пачеллі був якраз 2. березня обраний головою Церкви і Намісником Христа, коли відсвяткували його 63 річні уродини. Другою цікавістю є, що новий папа є від 218 років, від Іннокентія XIII. першим папою, що народився прямо в Римі. Католицький світ, і ціле людство з найбільшою радістю вітає цей вибір. Людина так золотого серця, шляхотної душі, широкого склону праці, чистий европер, глибоко-вчений і учень найбільших дипломатів, якому добре відома, не тільки стара Европа, але і нова модерна Америка та цілий світ, по якому він скрізь — наскрізь бродив з різними повіреннями римської Курії. Тому і став він наслідником в уряді держ. секретарства великого кардинала — держ. секретаря Ґашпарія.

Завдання папи не змінилося і не зміниться ніколи. Його першим і головним завданням є »ловити людей« до Божої сітки, вести людей до вічного спасіння. Це є першою і найбільшою задачею наслідників першого ґенезаретського рибара, св. апостола Петра. Все, що тільки робить папа, прямує до цього, але якраз тому, що життя Церкви відограється на землі, і вона складається з людей, має брати під увагу все, що кругом неї діється і тримати руку завжди на пульсі життя, щоб нічого незанедбав у провадженню людства. Тому Церква, її Голови, Римські Отці були все першими пропаґаторами культури, цивілізації, правдивого поступу, соціяльного забезпечення та справедливости, права і консолідації. Цю працю якраз надається кінчити така людина, як кард. Пачеллі, котрий є прямо вишколений у всіх цих ділянках.

Кардінала Пачелліго, нового папу, св. отця Пія XII. загально так пізнають, як людину незвичайно строгу, акуратну, навіть морозну. Але то є тільки для поверхового спостерігача. Бо хто бачив його колись зблизька, та мав нагоду скупатися в хвилях його любячої душі, хто мав нагоду вислухати його промову о Найсв. Євхаристії на всесвітнім конгресі — останній в Будапешті, — той добре бачив, що кард. Пачеллі буде правдивим пастирем Церкви, правдивим »ангельським пастирем«, який буде мати відвагу св. архангела Михайла в боротьбі за права, Католицької Церкви і спасіння людських душ »всего міру«, при чому але буде мати і гарячої любови того-ж архангела Михайла, до тих душ, які в глибині своїй прагнуть за осягненням земного і вічного щастя, хоч правдиву дорогу до осягнення цього до сьогодні ще не знайшли. Буде це праця нелегка. Але Папа Пій XII. родився у Римі, якого земля окроплена кровю не тільки св. верховних апостолів Петра і Павла, але ще 20 дальших наслідників св. Петра, та ссав до себе повітря, дишуче зпід римських катакомб і колосея, де безчисленні мученики та ісповідники віри жертвовали своє життя за Правду та Істину Христа.

* *

При цій нагоді лучимося до світової католицької сімї і ми, католицькі українці Карпатської України та складаємо новому Папі, Святішому Отцю, Пію XII. наш найгарячіший синівський поклін. Рівночасно просимо покірно бодай малесенький куток в його батьківському серцю і для нас, бо-ж і ми спиняємо руки і просимо Всевишнього Бога —

»Боже, хрань Святого Отця,
Христова Намісника«.

Вже нині виставка весняної обуви і панчох в склепі БАТЯ

753

Найстарші й наймолодші посли в нашім соймі

Найстарший: Батько Волошин
Наймолодший: Микола Мандзюк

(Хуст, 3. III.) Сьогодні всі політичні, господарські й культурні явища оцінюються на основі статистичних даних. Отже й ми тепер наших послів розділимо на »старих« і »молодих«, хоч фізична старість не є все й старістю духовою. Найліпшим доказом того є наш Батько Волошин, який є фізично найстаршим членом карпато-українського сойму. Наймолодшим послом є Микола **Мандзюк** із Севлюша, що має лиш 30 років.

Бачимо, що нашою долею будуть піклуватися й люди молоді, енергійні, повні молодечого запалу поруч з людьми старшими, спокійними та розважними.

Доля нашої країни й нас всіх є в дуже добрих руках, бо молоді будуть додавати нашому соймові бажаної рухливости, а старші будуть всі намічені проєкти розважно й несторонньо обдумувати.

Увага.

Серія поштових марок, оштемпльована з нагоди 20-ліття ПУНРади вичерпана

Адміністрація

Зоря Ясінчук:

Зійде могутня сила

Схилив свою корону
Міцний дуб на роздоллю,
Сильне його коріння
Скривавлене за волю.

В ногах його упали
Соколи молодії
За матір свою рідну,
За золотії мрії.

Та прийде час, з погною
З кісток, з цієї крови
Зійде могутня сила,
Пірве тяжкі окови.

Народ не можна розділювати на партії

Голос чеської преси

(Хуст, 3. III.) В Карпатській Україні й на Словаччині є тільки по одній партії. Це має дуже великий вплив на консолідацію внутрішньо-політичного життя кожної країни, й закордоном відтак з такою політично-консолідованою країною більше числяться.

В Чехії й на Моравії є все ще дві партії: партія »Народні Єдноти« та партія »Народні Праце«. В чеській пресі ведеться тепер жива дискусія, чи мають значіння дві партії, коли ніби »опозиційна« партія »Народні Праце« мусить вести ту саму політику, що й владна партія »Народні Єдноти«?

Щоденник »Венков« в числі 28-2. пише, що коли обидві партії практично мусять вести одну політику, то досить лиш одної партії. Чеський сенатор Клофач в »Чеському Слові« пише, що коли обидві партії підтримують Беранову владу й мають ту саму мету, то дві партії являються зовсім зайвими.

На політичні відносини в чеських землях має великий вплив виборчий успіх одинокої кандидаційної листи в Карпатській Україні й на Словаччині. Тепер показалося, що схід спільної федеративної республіки являється політично зрілішим, як захід, де все ще хоч формально стараються бути »демократами«.

Торговельний дім „Асо“ в Хусті

Реорґанізація домашньої промисловости

(Хуст, 3. III.) Торговельний дім »Асо« буде в Хусті відкритий вже 15. березня ц. р. Приміщення приготовляється в будові біля державної поліції. Зараз буде зайнято в цій торговлі 10-15 українських хлопців і дівчат. »Асо« є власністю чеського підприємця Андера, що часом задумує заложити торговельний дім у Сваляві, Рахові й Великім Березнім. Фірма Андер купила в Хусті будівельне місце за 290.000 К, де буде вибудований великий поверховий дім, в якім буде приміщено »Асо«, модерна каварня й кіно.

Ця фірма обовязалася, що в Карпатській Україні переорганізує домашню промисловість.

Є надія, що бідне населення, по реорганізації домашньої промисловости буде мати більше можливости для зарібку в часах, коли не має іншої власної чи заробкової праці.

В суботу дня 4. березня українсько-німецьке товариство улаштовує концерт оперової співачки

Анди Остапчук—Науменкової

при ласкавій співучасти балетмайстра „Нової Сцени“ Володимира Лібовицького.

Початок о год. 20.30 в Словянськім Домі.

З АМЕРИКИ на засідання нашого сойму

(Хуст, 3. III. КУП.) Довідуємось, що з Ню-Йорку приїхав на засідання першого українського сойму делеґат »Чорноморської Січи« Максим Бойчук.

Першим засіданням нашого сойму цікавиться майже ціла Европа; багато журналістів з різних держав Европи збірається приїхати до Хусту, щоб прямо з місця подавати справи про історичне засідання українського сойму. На засіданні сойму очікуються представники українського народу з Галичини, Буковини, Канади й Великої України.

Курси „Карпатської Січи“

(Хуст, 2. III. КУП.) Недавно закінчився інструкторський курс підстаршин організації національної оборони »Карпатська Січ«. Вже відбулися й кінцеві іспити і курсанти розїхалися по своїх селах та округах, щоб тут працювати між членами КС. Тепер вже переважна більшість нашої свідомої молоді є активними членами Карпатської Січи.

Поширення господарських кооператив

(Хуст, 3. III. КУП.) На днях відїде до Праги делеґація, зложена з представників торговельного союзу господарських кооператив та міністерства господарства. Делеґація буде вести переговори з празьким міністерством господарства й фінансів у справі поширення господарських кооператив.

Зїзд залізничників відложений

Дня 2. березня засідав провід Союзу Карпатських Залізничників, який обговорив справу відложення зїзду залізничників скликаного на 5. III. до Хусту, з огляду на те, що задля підготовки до засідання сойму були Союзу відмовлені всі більші приміщення, де зїзд міг відбутися.

Розваживши добре всі евентуальності, які приходили до уваги, рішив провід Союзу відложити зїзд залізничників на неозначений час, тому що не хотів різкувати при дождяній погоді конання зїзду під голим небом.

За те було рішено абсольвувати дня 5. березня у всіх гуртках місцеві збори.

Центральний секретаріят союзу карпатських залізничників в Хусті. (757)

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!

МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 К.

Українська Книгарня Т. Савула у Відні має на складі: відзнаки до шапок, кокарди, ґудзики з тризубами, спряжки до поясів, січові та студенські відзнаки як і взагалі різні українські відзнаки.

Адреса: Ukrainische Buchhandlung Theodor Sawula. Deutschland. (750)

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Хуст помолодів на двадцять років

Приготовання перед відкриттям карпато-українського сойму

Настрій населення столиці Карпатської України

I.

Ідеш по вулицях Хусту в наші дні й очам своїм не віриш. Хто був свідком росту нашого столичного міста, головно після евакуації Ужгороду й Мукачова, той переконався, що сьогодні Хуст вже цілком не той, що колись був. По вулицях стала жива фреквенція, немов у великому місті. Вечером у пізних годинах бачиш на »корзі« крім сторожів, ще й різні закохані парочки, гуртки людей, що поспішають з каварні, засідань, з театру або кіна.

Тепер, перед відкриттям першого карпато-українського сойму, наша столиця дуже старанно підготовляється, щоб мати чим більше святочний образ. Доми, що двадцять років не були білені, сьогодні прибирають на себе нове обличчя. Чиститься вікна, перекрашуються ролети на торгівлях, правляться хідники й вулиці, робиться порядок у виставах...

II.

Відкриття й засідання нашого сойму буде проходити в руханковій салі державної ґімназії. Саля хоч і не простора, але нова і прикрашена так гарно, що робить дуже приємне враження. Зразу, що кидається в очі, це великий подіюм, обтягнений багряним полотном. Подіюм ділиться на дві частини: нижню й вишню. На вишній частині буде сидіти предсідник сойму, а біля нього два заступники. На нижній частині сидять міністри уряду Карпатської України, представники центральної й словацької влади та дипломатичні гості чужих держав. Зразу нижче другої частини подіюма є резервовані місця для послів карпато-українського сойму. На лівому боці біля них будуть находитись наші й чужі журналісти. За місцями для послів є зроблена барєра, де буде стояти публіка. По правому боці біля входу є місце для хору. Ціла саля є прибрана в українські національні барви. Посередині стіни напроти подіюма висить на ясно-жовтому полотні національний герб Карпатської України: медвідь на срібному полі, а біля нього три стрічки синьожовтого прапору. Навколо жовтого полотна находиться зелена смерекова рама-вінок, по одному боці український державний прапор, по другому - федеративний.

Вся саля подає враження зачарованої келії. По стінах висять на довгих синіх полотнах золоті герби української нації-тризуби. Задня частина салі біля входу буде заслонена так само національними українськими прапорами. На них буде вишитий герб міста Хусту. Це з одної сторони є корисне тому, бо прикриє руханкові знаряддя, що їх не можна було винести із салі а подруге зробить ще імпозантніше враження. Саля дуже добре освітлена.

В будинку ґімназії є приготовані дві великі галі для послів і гостей, які можуть тут під час перерви відпочити, поговорити, закурити. На площі перед ґімназією будуть висилатися через меґафони справи із засідання сойму.

Навчання в ґімназії було на якийсь час застановлене, поки не кінчиться соймове засідання.

III.

На передодні відкриття нашого сойму в салі »Славянського дому« відбудеться святочна академія і вистава Нової Сцени »Запорожець за Дунаєм«. Наш театральний ансамбль робить скорими темпами всі приготовання, щоб вистава була проведена, як найкраще. Щодня в малому темному помешканні, де знаходиться одночасно і дирекція театру, наші артисти удосконалюються в своїх ролях, рухах, співі. Саля буде украшена національними карпато-українськими вишивками, покрівцями, що були або закуплені, або визичені від добрих людей. Управа театру на чолі з братами Шереґіями та шефрежісером Лібовецьким ночами не спить. В звязку з тим, що на виставі будуть присутні високі гості, як наші, так заграничні, в салі були зроблені малі переміни що до місць. Були створені спеціальні ложі для гостей..

IV.

Настрій корінного населення Хусту дуже піднесений. Старі хустські громадяни гордо заявляють: »Хуст в девятнадцятому році показав своє справжнє обличчя, показує його й тепер. Ми горді на те, що відкриття першого сойму нашого відбудеться якраз в Хусті. Ми вітали за двадцять років багато високих гостей, як своїх, так чужих, але наше серце ніколи не билось так, як тепер. Сьогодні ми будемо витати своїх народніх обранців на свій вільній українській землі«.

Навіть в таких вулицях, як Глубока, Вітрова, Кириська, куди мало хто посторонній без потреби заглядає, господині прибирають подвіря,

---

ВАСИЛЬ ФЕНЧИЧ:

ОБРАЗИ З ДИТИНСТВА

[Андрієві Воронові, присвячую]

Я — босий дітвак із ціпком у рапавій жмені.

За плечима хребти гір. Обабіч вівці. Я закоханий до гір..

Покучерявились молодиці—берези, зашелестіли й обнялися з вітрами, попісались із довгими фестонами чілкастих парубків, буків.

У долині — співають дрозди, щебечуть гірі коси, шепоче сивосіре срібло вод, чешучи темночервоні бороди каміння.

Хлопотить, так-наче оповідає про вічність..

Дрібонька дитяча постать, мов картонелька нахиляється до води, хватає щось у жмені й прислухується до шепоту води.

— Гей, ви, вітри — дідугани, гуляєте по степах, несете рідну пісню в ліси й регочетесь у зціпонілих камяницяхх глибин лісів. Та всміхаєтесь... ...а за горбком пишались довгі лани жит. Усміхнулись тай зашелестіли. ...а земля розмовляла з вітрами.

Дні сонця — дні дитинства.

У чуприпах гущавин говорили зозулі, пестилась горлиця, фуркаючи в ліктях широкоплечих буків

Я любив сонце — дітвак із петечиною на плечі, босий, попукані, обдерті терням ноги, у наймах, у жида.

Я чужий на своїй, рідній землі. Рідній землі. Перед блискучими очима дітвака низались образи, верзло щось велике, зелене, так — наче росло й запирало дих, а з очей лились сльози — сльози сироти.

Мати. Могила; заросла барвінком, над головою косата вишня. Це ще тремтячими руками засадив старий дід.

— Малий же ж ти осиротів, говорив він, втираючи ліктем піт із рапавого, зморщеного чола .— Виростатимеш у чужих. Земля не наша. Ми чужі на своїй землі. Вона вся в руках лихваря Мошка; і коли тільки я зажмурю очі, то й зістанеш без стріхи.

Очі у діда були страшні, просякнуті темною смугою білку; іноді боявся я їх і втікав ховаючись у зеленому петеці садів.

Все пошилось, поплелось із днями сльоз — чорне, страшне, остогидле життя.

У темні осінні дні зявлявся якийсь зжовклий чоловік, Штефаном звали: із рискалем у руці, брав міру з діда; а під вечір спустили труну діда в гріб.

Боявся гуку зсипаючогося каміння — це здавалось болить діда, він чує, як пригрібують його сирою землею.

— Ще встане дід — говорила тета з ґруня. Встане й виділить землю від жида. Вона кріпко стискала мене за руку й вела десь на другий кінець села.

В тітчиній хаті було дерзко, часто сходжувались сюди люди: оповідали виливаючи свій жаль. Я бачив у всіх жовте, посхле обличчя: вони щодня до півночі оповідали щось, аж звонили обмотуючись димом з люлок...

...плили важкі дні дитинства.

Старий Мошко був більш добросердешний ніж вона. Любив долити молока, і хліба більший краєць втяв і сира на мішання давав, молока до схочу. Стара Мойшаня скупа, зла аж остогидла, її погляд здавався розжавленим залізом в моїх очах, часто лаяла вона мене, щоб ліпше втирав ноги й не заносив болото на постолах у хату. Вночі виганяла спати до лісу, а вранці ще за темені вставала з дійницею, тормосила мною.

— Вставай, ади день. Я схоплювався, здавалось голос матері, та бачив тільки щось чуже перед собою.

У заранні подоїли вівці; я хватав у руки ціпок, у тайстру кусень мелайного хліба, твердого, як з тоцила та йшов у гору.

Цілісенький рік обіцяв Мошко нові постоли та сопітку — не купив. Знайшов старі шкряби на сміттю, вони були тяжкі, під пятою вискалювалось іржаве гвіздя і рвало ногу аж до крові. В тайстрі з хлібом носив у рушник завязану псалтирю, дарунок вд діда, з неї ж Штефан Штефанів вчив мене грамоти.

Як їв цілі катехізми, чув про царя Давида й любов його за це, що вмів розсіяти боже слово між народ. Іноді уявляв собі гарфу, рисував її вугіллям, лежачи на жидівському столі. Креслив православні хрести, за щож стара грозила мені, що викине на вулицю ід псам.

— Здохнеш, не маєш де піти, якщо виверну на вулицю, загрожувала стара. Я боявся її. В лісі вирізував на всіх буках хрести, за щож мстився старій — У заранні за Синяком горіло густе клоччя хмар, розжвлене в ясіючих променях рудого сонця.

У заранні — вдаряли сокири рубачів у лісах свистіли дрова на різнях, поколіли вози дроворубів. Вуглярі із змаглянним обличчям йшли в ліси, — а сонце цілувало срібло рос, заглядало з ліси, ховаючись у зеленому моху криниць.

— Егеж, які молодиці сосни: розпустили коси й усміхались до кучерявих парубків буків.

— Іваанеее, Іваа, залунало в зворах, а понурі ліси мовчали.

Важко вдаряли сапіни на плавачках. Гучали пили. Широкі верховинські плечі звалювали товсті буки.

А берези з боку гляділи й усміхались. Босі ноги підкрадаючись шаляпали камінчиками в звора. На пилу. Можна б взяли.

— Не приймемо щеня, фукнув старий мадяриско, показуючи мені дорогу. Повернувся. Камяною дорогою йшов у село. У чуже для мене.

За тиждень, після, продав Мошка вівці.

— Не треба мені пастухів, йди собі куди очі ведуть, говорив він, гладячи червону бороду. Його голос був зовсім чужим для мене. Нелюдський.

Стільки літ я в тебе пас вівці й робив своєю ьровю на тебе, а тепер проганяєш мене.

— Ти присів мій маєток, мій сад, на нього ж працював небіщик батько й виганяєш мене з моєї рідної землі — роїлось в душі дітвака.

І я чужим став на своїй землі.

...а вітри лизали зачесні чілки вівсів...

Дрібонькі пальчики тремтіли, так — наче хватали щось, і сцілювлись міцно, і я пішов у поле. Очами біг...

Думи низали низанку життя.

Хотів мститись. Хотів.

минють вікна.

Ідеш по вулиці й питаєшся старенької бабусі: »Для чого це бабусі? Ще великдень далеко!«

А вона відповідає: »Тепер ще важніше, як великдень, бо всі будемо мати великдень. У вікнах виставимо Батька Волошина та ще й свічки біля нього розсвітимо«.

V.

Наше столичне місто помолоділо на цілих двадцять років. Не тільки по формі, але насамперед духово. Всіляка ворожа зграя, що роки ловила тут рибу в каламутній воді, позалізала в нори, сховалась і в своїй безсилі тріскає від злості. Але Хуст не звертає на зрадників ні найменшої уваги, бо про них добре стараються хитрі очі наших органів безпеки.

Наше старинне історичне місто очищується від всякого бруду, як зовнішного, так і внутрішного.

Воно буде мати перед відкриттям першого карпато-українського сойму справжній національний український характер.

Петро Карпатський.

ВІСТІ 30 СВІТУ

— **Італійсько-французьке** напруження проявляється під теперішню хвилю передусім на кордоні між Тріполісом і Тунісом. Італійська преса подає звідомлення про військові приготування Франції, але і Італія веде жваву підготовку в Лібії, висилаючи туди військові відділи і воєнний матеріял. Місія маршала Бадоліо в Лібії, який вже повернув до Риму, мала за завдання дати накази і вказівки щодо військової підготовки проти Тунісу. Англійський амбасадор в Римі лорд Перт ізза відсутности міністра Чяна в Італії відвідав державного секретаря в міністерстві закордонних справ Бастіяніні, щоб дістати інформації про скріплення італійських військ в Лібії.

— **Англійський премієр Чемберлен** взяв вчора участь разом з 12 англійськими міністрами в прийомі, влаштованім совітською амбасадою в Лондоні. Досі ніякий англійський премєр того не робив.

— **Англійський бюджетовий** прелімінар на 1939. р. передбачує видатки на британську армію у висоті 161.1 мільйонів фунтів шт., це є 46.7 мільйонів фунтів більше як в 1938. р. З того понад 66 міл. мають бути покриті з позички, 90 мільйонів з податкових засобів, а решта з інших фондів. Дуже важливе місце у видатках займає позиція не воєнний матеріял, а саме 55 міл.

— **В договорі,** який підписав французький сенатор Берар з еспанським міністром закордонних справ Йорданою в Бургосі перед визнанням уряду ген. Франка Францією, є такі головні постанови: 1. Прямий поштовий, телеграфічний, телефонічний і залізничий звязок буде негайно установлений. 2. Усі цивільні і військові збігці, яким Франція уділила гостинности, зможуть вернути до Еспанії, де їх еспанська влада прийме прихильно, незважаючи на їхні республіканські переконання та участь в республіканській армії, за виїмком осіб, що поповнили карні вчинки. 3. Франція подбає усіма способами, щоб еспанське золото, зложене у французьких банках і деінде, було повернене як найскоріше Еспанії, а також, щоб повернено еспанські мистецькі цінності і воєнний матеріял, вивезений збігцями. 4. Бургоська влада має проголосити засаду повної незалежности і територіяльної ненарушимости Еспанії, її островів і кольоній і дати запевнення скорого відіслання усіх чужинецьких боєвиків. 5. Обі держави подбають про поладнання і розвиток як найліпших торговельних і культурних взаємин.

— **Астон-Гваткін,** начальник господарського департаменту англійського міністерства закордонних справ по однотижневому побуті в Берліні певернув до Лондону. Він висловив вдоволення з ходу розмов, переведених з берлінським урядом.

— **Польський часопис** »Курієр Варшавскі« з приводу побуту італійського міністра Чяна в статті під заголовком »Що нас розлучило, те нас і зблизить« заступає погляд, що Польщу розлучила з Італією нова німецька гегемонія в Середущій Европі (по зайнятті Австрії й Судетів) а наблизить обі держави спільна німецька небезпека. »Польща завжди була рада повоєнному, дуже сильному а навіть переможному становищу Італії у Відні і Будапешті. Як глибоко й болюче те все змінилось. Сьогодні у Відні існує тільки і виключно Німеччина, де є у себе вдома, а в Будапешті вплив її панує майже неподільно. Минув той світлий і одинокий в історії період чинної політики та провідницького впливу Італії в Середущій Европі.

— **Югославія і Австралія** визнали де юре уряд генерала Франка. Скандинавські держави мають визнати націоналістичний еспанский уряд в найближчих днях.

— **Голяндський міністер** оборони Ван Дайк заявив, що підтеперішню пору будується 50 кораблів згідно з чотиролітньою програмою.

— **Японська агенція Домеї** повідомляє, що Совіти вибудували залізницю, яка лучить місто Улан-Уде (давнє Верхнє Удінск) зі столицею зовнішньої Монголії Улам-Батор (Урга). В японських колах думають, що нова залізниця, яка лучить Зовнішню Монголію з великою сибірською магістралею, буде поважним джерелом для постачання зброї та амуніції маршалові Чанкайшекові.

Одночасно та агенція повідомляє про концентрацію 100 китайських дивізій над північним та південним берегом Янг-Тсе-Кіянгу.

— **Українець-мільйонер** Іван Лаврук помер в Сполучених Державах північної Америки. Він був родом з Ляхівців, повіт Станиславів (Галичина); полишив майно у висоті 800.000 долярів. Лаврук має брата і сестру.

— **Французький генерал** Вейганд повернув до Парижу з проватної поїздки по Египті та Туреччині.

— **Князь Мегмуд Бей,** наслідник престолу Тунісу помер в ля Метуба в 52-ому році життя.

— **Клайпедська** шкільна влада видала розпорядження, щоб з німецьких шкіл в Клайпеді (Мемель) усунути всі шкільні підручники, незгідні з націоналсоціялістичною ідеольогією.

— **Японська порохівня** в Гіраката — як повідомляють урядово з Токія — згоріла до щенту. Було 10 мертвих, 32 важно і 440 легко ранених, про 38 осіб нема вістки. Пожар знищив 800 домів і пошкодив дальших 100.

— **Два японські** підводні човни зударились, при чому один затопився Згинуло 9 старшин і 72 моряків залоги.

— **Англійські геольоги** обрахували, що засоби вугілля земської кулі при теперішньому розмірі зуживання вистарчать на 37 століть.

Українці, спеціялісти різних фахів у Чехо-Словаччині!

У Карпатській Україні дуже відчувається одсутність українських спеціялістів у кожному фаху. Тому отсим закликуємо всіх українських спеціялістів у Чехо-Словаччині, щоб негайно зголошували свої адреси до канцелярії УНО, Хуст, вул. Коменського ч. 9.

Чи повернуться до нас українські села?

(Хуст, 3. III. КУП.) Довідуємося, що представники нашої делімітаційної комісії в свойому внеску, який подали мадярському урядові дня 27. лютого, пропонують на основі народностевого принципу, щоб нам були повернені села з більшістю українського населення. Натомість були б Мадярщині повернені чисто мадярські села.

Дальші переговори в цій справі поведуться 14. березня в Будапешті.

Як господарюють в соціяльній установі

Відомо, що до недавна в Окружній больничій асекурівні в Хусті проти соціяльного закона були службовцями неукраїнці, але побільшости жиди та інші, що місячно побирали великі суми, були на рахунок асекурівні посилані до купелевих місць та санаторій. Наш хлопець, коли й дістався сюди з тяжкою бідою, то одержав місячно 500.— корон, за які мав працювати десять годин денно.

Тепер маємо тут уже більше наших молодих сил, але вони з 500 корон не можуть удержуватися, в той час, коли багаті урядовці-жиди побирають великі тисячки.

Сьогодні одержав один урядовець-жид К. 2.600, словами дві тисячі шістьсот корон, як рівновартість за відпустку, яку однак зужив у красних санаторійних місцях на Високих Татрах. Асекурівня крила санаторійне, подорожне, платила лічничу допомогу і звичайну платню.

Чи то є справедливим, щоб соціяльну установу, яка обовязана служити в першій мірі робітництву, було в такий спосіб використано?!

Ми, молоді, зо святим завзяттям та любовю взялись до праці для добра нашого покривдженого брата, тільки хай нам відповідною платнею буде уможливлено полюдськи жити!

Як зачуваємо, уряд робітничого забезпечення в Карпатській Україні засяг до цього осячого гнізда і віддалює за довгі роки нароблені кривди, а тих панків з високими платнями частинно позбувся, а решта дістане виповідь також.

Концерт української співачки в Хусті

(Хуст, 4. 3.) Сьогодні в суботу буде мати самостійний концерт славна українська співачка Анда Остапчук — Науменкова в великій салі словянського дому о годині 20.30.

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

ГОВОРИТЬ ЖІНКА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ГІҐІЄНА В ШКОЛІ

Будучність нації є в наших дітях. Дбаймо за здоровля наших дітей. Ці гасла мають вогненними літерами врізатися в серця тих, хто піклується дітьми. В дошкільному віці мати, родина несе всю відповідальність за здоровля дітей. Але минуло дитині 6 років і маленьке ніжне створіння виправляється вперше у світ — до школи.

Тяжка відповідальність лягає на школу, на державу, щоби дитина — ця ніжна квітка не змарніла, не зівяла у школі, як квітка без сонця.

При розбудові Карпатської України мусить бути звернена належна увага на шкільну гіґієну. Досі лиш чеські школи по наших верховинських селах могли пишатися великими вікнами, високими сонячними кімнатами та модерним внутрішнім зарядженням. З усіх вигод користали по більшій части діти пейсатих »чехословаків«. Наша ж українська дитина, що горнулася до своєї рідної мови, мусіла цілі пів дня підчас шкільної науки поневірятися в найгірших гіґієнічних умовах. Як тепер бачу перед собою школу в бідному верховинському селі, що відвідала я 1930 р. Звичайна селянська хата — дві кімнати, по середині сіни. В одній кімнаті живе численна родина, в сінях варить ґаздиня їсти, а через ті сіни ідуть діти до своєї школи, що міститься в другій половині хати. Невеличка кімната, маленькі вікна, глиняна долівка, мала залізна піч, кімната переповнена шкільною дітворою, повітря пересичене смородом. Діти, що сидять коло розпаленої печи, зіприли, а в протилежному кутку діти мерзнуть, бо тягне від вікон. В таких невідрадних обставинах вчиться багато наших дітей. Мусимо прикласти всіх зусиль, щоби школа не нищила здоровля дитини.

В кожній укранській школі і в найбіднішому селі мусять бути дотримані основні правила гіґієни; великі соняшні кімнати, достаток чистого повітря. Щоби повітря в школі було чисте, мусимо дотримуватись таких правил:

1. При темній погоді вікна мусять бути підчас заняття відчинені.
2. Коли надворі є зимно, то в перерві між годинами виводити всіх дітей на двір або на коридор, чи ґанок, а в клясі відчиняти всі вікна.
3. Не вішати верхнього одягу в клясі, бо одяг сохне, парує й псує повітря.
4. Підлога в школі має бути деревляна, найліпше тому деревляну підлогу помалювати, тоді її можна завжди легко змити. Ніколи не замітати сухою метлою, лише на вогко.
5. Не бігати по клясі, до кляси входити в капцях, а брудну обув залишати на коритарі.
6. В кожній клясі мусять бути гіґієнічні плювачки, щоб діти не плювали на підлогу, а для ріжних відпадків кошик.

Дуже важливим є ще дати дитині чисту воду до пиття. Не можна дозволити, щоб діти бігали до сусідньої криниці та пили з одного відра воду, або горнятом чиряли воду з бочки та наражали один одного на ріжні хвороти. Найкраще є держати воду до пиття в бочці з рукою, коли ту рурку відчиниш, чи притиснеш — вода бє до гори. Залишається тільки нахилитися і пити. Під бочкою, чи резервуаром з бляхи підставляється корито, щоб вода не розхлюпувалась.

Др. Г. Янішевська.

Секція »Жіночого Союзу« в Рахові, після рішення на своїх загальних зборах, звернулася до »Жіночого Союзу« в Хусті з пропозицією переорґанізувати спосіб діяльности жіноцтва в цілій Карпатській Україні на зразок »Союзу Українок« в Галичині. Централя всього орґанізованого жіноцтва має бути в Хусті, а кожне окружне місто мало б мати філію.

Підписані:
Олена Фролякова, голова.

Д. Пісачкова, секретарка.

»Жіночий Союз« в Хусті з завдоволенням прийняв до відома факт, що наші філії беруть живу участь в діяльності нашого товариства та стараються над його удосконаленням. Подає до відома, що на загальних зборах 12. ц. м. візметься під увагу вищезгадану пропозицію.

В головному місті Карпатської України стрічається безприютна молодь, головно з земель забраних Мадярщиною. Молодь, що пішла за поривом серця. Залишила своїх батьків, що привязані, чи то землею, чи довголітньою звичкою до окруження, — а пішла за рідним словом, за рідньою державою. Це дало імпульс »Жіночому Союзові«, що дня 28. м. м. делегував п. Стебельську і п. Квапілову, як своїх заступниць до окружної соціяльної опіки над молоддю, з метою заопікуватися вищезгаданою молоддю, а також, щоби спільно з окружною соц. опікою над мол. заложити кухню для шкільної молоді, яка часто не має де прохарчуватись.

Поки кухня буде відкрита, старанням вищезгаданих пань, о. о. Василіяни погодилися безплатно прийняли декілька учнів до свого інтернату. За цю справді християнську жертволюбність обовязаний, не тільки Жіночий Союз, але і вся наша суспільність зложити о. о. Василіянам якнайщирішу подяку.

Святочна академія

філії Жіночого Союзу в Хусті

з нагоди свята

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відбудеться дня 7-го ц. м. о півшостій год. вечером в будові української державної гімназії в Хусті.

Запрошуємо не тільки своїх членів, але всіх українок з Хусту й околиці взяти якнайчисленіщу участь, щоб гідно відсвяткувати ювилей нашого нар. мученика, нашого найбільшого поета і борця за волю України.

Виділ.

Звертаємо увагу!

всіх бувших жіночих секцій при тов. Просвіта, всіх філій і гуртків »Жіночого Союзу«, що окремих повідомлень про загальні збори централі »Жіночого Союзу«, які відбудуться 12. ц. м. в Хусті посилати не будемо.«

Збори відбудуться за наступною

програмою:

О пів девятої год. рано відбудеться поминальна Служба Божа в гр. кат. церкві за нашу основницю п. Ірину Волошинову.

По Службі Божій в Січовій Гостинниці:

1. Відкриття Зборів п. Ірина Невицька.
2. Присвята памяти нашої основниці п. І. Волошинової — виголосить п. Єлисавета Станькова.
3. Про організацію.
4. Реферат про кооперацію і наш своєрідний промисл.
5. Реферат про національне виховання жінки.
6. Реферат про завдання жінки, як пропагаторки туристичного руху.
7. Зміна статуту. (Зміна назви і розширення деяких точок).
8. Звіт діяльности, касовий, контрольної комісії.
9. Уділення абсолюторії старому виділові.
10. Вибір нового виділу.
11. Вільні внески.

Жінки Карпатської України докажіть, що порозумієте важність хвилі, в якій находиться наша Батьківщина тим, що зявиться на збори. Докажіть, що кожна з вас хоче приложити цеглину до розбудови нашої держави тим, що зявитеся якнайчисленіше на наші загальні збори централі »Жіночого Союзу« в Хусті

Ірина Невицька, заст. голови.
Єлисавета Станькова, за секретраку

Українське жіноцтво міста Перемишля, згуртоване у »Союзі Українок«, з нагоди своїх сходин, шле свої сердечні поздоровлення для Закарпатського Українського Жіноцтва. (31 підписів).

Філія »Жіночого Союзу« в Хусті складає цею дорогою сердечну подяку.

Нотатки читача

1. Хуст, чи Густ?

Недавно на стор. »Нової Свободи« д-р Королів-Старий спробував відгадати походження назви нинішньої столиці Карпатської України. Має багату фантазію. Вияснення справи не поміг. Точної відповіді на те питання історія не заховала. Гіпотетично ж близьким до правди є погляд мадярського історика Мармарощини Йос. Попа, що назва та не німецька — »Хуст«, а слов'янська — Густе«. Походить від того, що в сивій старовині околиці цього міста закривали такі густі ліси, що в них і в день панувала така темрява, що тяжко було з лісу вибратися. Про це я згадую в своїх »Нарисах з соціяльно-господарської історії Підкарп. Руси—України (стор. 31), що вийшли в світ р. 1936.

2. Боржава, чи Бережава?

Як Хуст є німецько - мадярською трансформацією українського Густ-о, -ий (на Полтавщині є Густинський манастир) так Боржава бамуть є мадярською переназвою і поспутгям української »Бережави«. Назву »Бережава» я зустрічав в українських авторів-автохтонів починаючи з половини XIX. в. Вона уживається в час. »Наука« ще й р. 1913 (напр. в числі від 15. II., 1913, де видруковано »Моноґрафію с. Зарічова«, що стоїть над рікою »Бережавою»). Такі назви, як »Густ -, -ий« та »Бережава«, були і є історичними посвідченнями про те, який саме нарід від давніх давен заселював той край. Тому мадярська влада їх нищила, але, саме тому наш нарід і наша влада має берегти цей »язик« своєї землі.

3. Берегівщина, чи Бережщина — Бережавщина?

Бережава тече, маючи понад собою »береги« (місцева назва) — горяні узбіччя; під одним з таких »берегів» усталилося, засноване саксами, місто Берегсас, що українцями називається Берегово; трохи вверх по р. Бережаві на її »берегах« існує також досить старе містечко Береги. Комітат свою назву правдоподібно завдячує р. Бережаві з її »берегами«. Нам здається найбільш відповідаючою духу історії була би назва комітату »Бережавщина». Оскільки ж ця назва змішувалася б з галицько-українською »Бережанщиною«, можна би зостатися при терміні »Бережщина«; найменш придатною з трьох, хоч все ж небезпідставною, була би й назва »Берегівщина«, виводжувана не від міста Берегова, а від »берегів» — горяних схилок понад рікою.

4. Іза — Ізабела?

Наукове пізнання свого краю усуне штучні і фантастичні представлення. Як на смішний курйоз вкажу тут, що після шкільної хроники с. Іза мало би називатися Ізабелою, — в честь вдови по Заполію, що звалася Ізабелою. Москвофіли все мусять виводити свою родословну від великих панів! —Їм своя родословна не гідна пошани, сами себе цураються. В дійсності ж назва Іза, що зустрічається ще на Волівщині (Ізки) і, як ріка, в Мармарощині, поширена є на території Наддніпрянської України! Що вона значить, я вказав в своїх »Нарисах«..., г. І., тож не будемо тратити місця.

Олександер Мицюк,
проф. Україн. Університета.

КУДИ ПОСИЛАТИ
всенародній національний даток
на розбудову Карп. України?
ТРЕБА ПОСИЛАТИ
на адресу: ХУСТ, Карп. Україна,
Підкарпатський Банк, чековий рахунок число 34688.

Передплачуйте
„НОВУ СВОБОДУ“,

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Інж. К. Мулькевич (Бельгія):

Чи буде маяти український прапор на олімпійських ігрищах в Гельсінках у Фінляндії в 1940 р.?

III.

Це все гарно, добре. Але... Це »але« в історії нашого життя ? все чимсь необхідним, чимсь відстрашаючим. »Але« — це гроші.

На покликання до життя »Української Олімпійської Дружини«, (від 15 до 20 членів), дати її належний вишкіл, удержати »олімпійський табор», тренерів-учителів, перевести пропаґанду, виеквіпувати згадану дружину і так дальше й так дальше, треба — не жахайтеся! — найменше 200 тисяч корон. **Двіста тисяч корон!** Хтось скаже, що сума казково велика, ще при теперішних умовинах. Влада й громадянство Карпатської України »на такий видаток« в жаден спосіб не можуть собі позволити. Про те українські спортовці дуже добре знають... Але.. (знову ж »але«) .**Зверніться до українських спортовців на цілій земській кулі й скажіть їм: »Поможіть нам на вислання української спортової дружини на Олімпійські Ігрища в 1940 р. в Гельсінках«.** . . . . . .

. .**Зверніться**, на висліди довго не будете ждати. Де лиш бється українське серце чи тут в Европі, чи там за північним, чи південним океаном, чи в Азії, чи в інших кутах світа, кожний українець, кожна українка віддасть останнє, відкажеться від різних хвилевих приємностей — забав і вишле Вам даток на Олімпійську Дружину. **Спробуйте.** . . . .

Чи знаєте Ви, яке це маґічне слово для спортовця »Олімпіяда?« »Спитайте його. А потім подумайте над тим. І Ви самі чим скорше дасте свою лепту для тих, що хочуть »робити спорт«, що хочуть на чужині між чужинцями цілого культурного світа піднести високо український прапор, сказати може більше переконуючої правди за Україну, за її народ, за його стремління, за його боротьбу, як фахові дипльомати, політики й пропаґандисти.

Першим завданням Українського Олімпійського Комтету є: оснувати: **фонд на Олімпіяду 1940 р.** Заанґажувати всю українську пресу, чільних українських громадян, українські культурно-освітні установи і т. д. до завзятої пропаґанди в користь українських олімпійчиків.

При співпраці й за дозволом міністерства пошти видати олімпійську марку-значку вартости 5 і 10 сотників в ціли оподаткування кожної поштової висилки.

Видати також марки-значки вартости 5 і 10 амер. центів. Ці значки призначити лиш на закордон до розпродажі між українським громадянством на чужині. Можна також створити з українських спортовців, не призначених на Олімпіяду »Робучий табор«. Завданням членів »Р. Т«. було би, кожного місяця працювати, чи при будові доріг, чи в лісах, чи в інших підприємствах 6—10 днів на фонд Олімпіяди 1940 року.

Можна... Багато дечого можна. Треба лиш охоти і віри в почате діло. А двіста тисяч корон, а навіть і більше знайдуться. А рівночасно перший раз в історії світа, в історії спорту , Українська Дружина змагатисяме під правдивим своїм іменем, під правдивим своїм прапором — за першенство народів на Олімпійських Ігрищах в 1940 р. в Гельсінках.

Українські спортовці! Слухайте. Чи і в 1940 р. на Олімпіяді віддасте свій фізичний вичин, Ваші духові прикмети, свою славу в користь Ваших ворогів? Чи своїми перемогами хочете здобувати честь чужинцям?

Ні!... Тверде ні!

Ви здобудете честь і славу лише Українській Нації і на Олімпіяді в Гельсінках 1940 р. замає вперше український прапор перемоги, а олімпійська орхестра заграє Ще не вмерла Україна.

Українські спортовці Карпатської України! Від Вас і тільки від Вас залежить, чи сповняться мрії у с і х українців-спортовців і цілої Української Нації.і

Не заведіть їх!

ЛИСТУВАННЯ спортової редакції

. **Фах. учитель І. Булеца, Волосянка:** Тішимося, що й Ви зголосилися до життя на Березнянщині.

Напишіть, які у вас спортові обставини і під якими умовами можна б зорґанізувати всіх спортовців у Вел. Березнім в один добрий український спортовий клюб. Щирий привіт.

. .**В. Логош, Вел. Бичків.** Дякуємо за зголошення. Зорґанізуйте всіх спортовців у Вел. Бичкові, щоб в короткому часі і там можна було С. К. Довбуш добре зорґанізувати і як це ми зробимо в неділю з С. К. Русь Хустом. Напишіть, який інвентар має С. К. Довбуш і якої фінансової підпори потребуєте до реорґанізації.

. . . **Всім спортовим працівникам.**

Вже прийшло багато зголошень від спортових працівників, одначе це все ще замале число, щоб ми могли перевести з ними основну реорґанізацію нашого карпато-українського спортового життя.

В імени великого гурту спортових прихильників просимо Вас, приголошуйтеся до спортової праці. Ідіть слідами наших старих спортових працівників, які вже на перший наш заклик зголосилися.

. .**Тільки спільними силами можемо зреорґанізувати наше Карпато-українське спортове життя!**

Король — спортовим меценатом

Зо Стокгольму голосять, що король Швеції Ґустав, відомий в спортовім життю під псевдонімом »Містер Ґ.« подарував шведському тенісовому Союзові та Королівському тенісовому Товариству 100.000 шведських корон.

Весняний біг навпростець

В кожній державі спортовці зачинають весняний сезон бігом навпростець. Тому, що в Хусті є багато терену до такого бігу і що не було ніяких змагань, добре було б, коли би У. С. К. Хуст почас свою весняну сезону таким бігом та в той спосіб втягнув спортовців у спортову сезону.

Думаю, що змагунів буде богато, тільки треба піднятись орґанізації цього гарного бігу.

Просимо наших товаришів, спортових редакторів, які стало перебирають спортові вісті й статті з нашого часопису, щоб при подаванні статтей в інших часописах все відкликалися на »Нову Свободу«.

Того вимагає товариське редакторське сумління!

Хто правдивий спортовець — той щодня читає »Нову Свободу«. . . . . . .

Студенти спортовці тільки »Нову Свободу« читають. . . . . . .

Спортовці!

Надходить весна. Коли ще нема багато праці, займіться підготовкою грища для відбиванки (валіболо). Підготовіть інвентар для цього приємного спорту. Думаю, що з бігом часу буде влаштоване в Хусті змагання за мистецтво краю у відбиванці (волібалі). Нехай не буде міста й села, де небуло би дружини для відбиванки.

. **В французькім бюджеті** призначено на спортові й тіловиховуючі цілі вище 13 мільйонів франків.

ІНЗЕРУЙТЕ в „НОВІЙ СВОБОДІ“!

Комітет для подавання законопроєктів

На порадах 38 фахівців

(Хуст, 3. III. КУП.) Ґенеральний секретаріят Українського Національного Обєднання скликав наради експертів для утворення ініціятивних комітетів. На нарадах взяло участь 38 фахівців, з яких утворено 5 комісій; конституційно-правничу, господарську, культурну, здоровельно-соціяльну й комісію оборони держави. Завданням цих комісій було співпрацювати із соймовими комісіями, випрацьовувати й подавати законопроєкти.

В нашому соймі буде гармонійна співпраця політичних, господарських, культурних і адміністраційних діячів нашої країни.

В міжнародному крутижі

Кінець кризи уряду в Бельґії і флямандці

Перльо — католицький сенатор, по 10-дневних »змаганиях« створити уряд, виграв ставку. Йому вдалося при допомозі католиків і соціялістів »зліпити« уряд. Ліберали, що майже завжди мали 2-3 міністрів, катеґорично відмовились співпрацювати з урядом, доки не буде полагоджена справа **Мартенс-а.** Новостворений уряд з Перльом — як премером міністром, матиме кромі рексістів, комуністів теж і лібералів в опозиції. Слід ще звернути увагу й на те, що вальонці-католики й вальонці-соціялісти по більшій правдоподібності стануть також в опозиції до уряду, по причині Мартенс-а.

Хто такий Мартенс?

Як відомо, населення Бельґії складається з флямандців і вальонців. Дві протилежні культури, звичаї, традиції, ментальности, два противенства в політичному, національному й економічному житті. Флямандці, довго перед війною, не мали таких самих громадянських прав, як вальонці. Боротьба за флямандські школи, мову, за посади в адміністрації і т. д. набирали щораз більшого загострення, так що вже перед війною ці два народи у спільній державі, творили два ворожі табори. В часі окупації Бельґії німцями, — ґрупа флямандських націоналістів - сепаратистів (флямінґани) на чолі з Бормс-ом створила »Флямандську Раду« під протекторатом німців, в склад якої між іншим, війшов і Мартенс. Згадана Флямандська Рада не крилася, а ясно й відкрито виявляла пронімецькі настрої. Тим більше, що в умові з німцями, флямандці мали отримати повну державну самостійність. Після перемоги Антанти й по увільненю Бельґії з під німецької окупації, майже всі члени пронімецької Флямандської Ради втікли до Німеччини. Над ними відбулися суди, вислідом чого всіх засуджено (позаочно) на кару смерти. Тих, що осталися в Бельґії, заслано на досмертню вязницю. В Бельґії на підставі конституції не виконується кари смерти практично, лиш теоретично. Себто: засуджений на смерть тратить всі права включно з призвіщем і тільки під числом находиться у вязниці. Символічно, — афішами, — суд оголошує про стятя голови підсудного.

По війні справа флямандська набирає більшого розмаху й завзятішої боротьби. З тої боротьби флямандці виходять густо-часто переможцями. Вже кінцем 1929 року всіх засуджених на кару смерти, членів Флямандської Ради, увільнено чи позволено вернутися до краю. І від того часу датуються щораз більші перемоги флямандців у політично-культурно-громадському житті. (В 1937 р. найбільше розширена політична амнестія). По оснуванні в м. р. Флям. Медичної Академії, представлено перед місяцем Мартенса, як кандидата на члена тої-ж Академії. Кандидатуру принято і король підписав його іменування. Це іменування дало імпульс до нової боротьби. Началися бурхливі протести в парламенті, демонстрації на вулицях аж... до фізичного побиття премера Шпака. Всі вальонські організанії а передусім організація був. вояків та воєн-

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

них інвалідів протестує і протестують... проти іменування Мартенса членом Мед. Академії. Шпак подається до димісії. Король повірює зложити уряд кат. сен. Перльо. Цей останній по 10 дневнім зусиллю зложив уряд. До уряду вступили лиш дві партії: католицька й соціялістична. Чи знайдуть вони більшість в парламенті? Чи витримає Перльо? Ось питання, що зацікавлює цілу Бельгію. Правдоподібно, що ні. Бо як в кат. партії так і в соц. партії повстають з кожним днем щораз більші тертя. Кружляють вісті, що король розвяже парламент і відбудуться нові вибори. Але це ще не розвяже »флямандського питання«. Вся майже флямандська преса від лівого до правого напрямку стоїть за Мартенсом, і недвозначно пише про поділ Бельгії на дві федеративні держави: Флямандську й Вальонську. (Як довідуємося, проф. Мартенс зложив гідність президента флямандської академії медицини, Ця димісія це спроба злагіднити флямандсько-вальонський конфлікт). В міжчасі німецька преса цікавиться розвязкою »флямандського питання«. Др. Гельшер в »Дайчланд Ерноєрунг« називає флямандців »Дітшланд«, це є долішними німцями. В своїй довгій статті підтримує флямандський рух та зазначує, що флямандці - долішні німці відорвалися від свого німецького великого народу через міжнародні інтриги, насильства та династичну політику. Кінчить, що галузь відорвана від дерева не може сама жити. Треба її вщіпити назад до дерева. Ніхто не має права цьому перешкодити.

Бельгійська преса доволі гостро виступила проти цих виводів д-ра Гельшера. Бельгія стоїть на роздорожжі: або в найближчому часі настане повна гармонія і співпраця флямандців з вальонцями, або боротьба ще більш загостриться, вислідом чого повстануть нові урядові кризи, а тимсамим може прийти до адміністративного поділу держави: на Флямандську й Вальонську.

К. Мулькевич.

Лікарська поміч

Др Стефан Микуланинець, фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив ординацію у Сваляві на вул. Масарика.

755

Міністерство для господарських справ . . . Карпатської України в Хусті. . . .

Число: 59.635/1939.

В Хусті, дня 23. лютого 1939.

Предмет: Підпорне постачання населення Карп. України кукурудзою — конкурс на додавання в добі від 1. січня 1939 до 30. червня 1939.

Оголошення

Міністерства .для .господарських справ в Хусті з дня 23. II. 1939, ч .59.635/39 о публічнім конкурсі на додання кукурудзи для підпорного постачання населення Карпатської України.

Міністерство для господарських справ по думці рішення правительства із дня 9. липня 1936 розписує конкурс на додавання заграничної (закордонної) кукурудзи для підпорного постачання населення Карп. України на добу від 1. січня 1939 до 3. червня 1939.

Континґент кукурудзи, який може довести із заграниці для постачання Карпатської України виносить 2.000 вагонів по 100 сотнарів.

З цього дозволеного континґенту буде відобрана лиш така скількість (хвантум), яка буде спеціяльно замовлена власниками дрібного продажу кукурудзи до 30. червня 1939.

Додавець цілого континґенту є обовязаний держати на складі тривалий запас 200 ваґонів заграничної кукурудзи по 100 сотнарів. Поодинокі частинні додавці є обовязані мати на складі частину цього тривалого запасу відповідно до висоти, або відносин їх додавецьких обовязків.

Рефлектанти на додання цілого континґенту мусять зложити (депонувати) вадіум у сумі 500.000 К. Рефлектанти о частинне подавання мають зложити відповідну частину вадія, призначеного на цілий континґент.

Належности оферти та інші подрібности находяться в »Умовах на додавання кукурудзи для підпорного постачання населення Карп. України« згідно з рішенням влади Чсл. із дня 9. липня 1936, які за режійну ціну можна дістати у Міністерстві для господарських справ, число дверей 30, або які на прохання будуть висилані поштою за післяплатою.

Оферти в запечатаних конвертах з надписю не верхній стороні: »Оферта на додання кукурудзи для підпорного постачання населення Карпатської України« треба подати у Міністерстві для господарських справ, ресорт торговельно-промисловий, дня 20. березня (III.) 1939.

Подані оферти будуть відкриті того самого дня о годині 11. в канцелярії ч дверей 30.

За міністра:
Др. Вислоцький, в. р.

Пасічництво в Карпатській Україні

(Хуст, 3. III. ВПС.) Подаємо нашим читачам статистику пасічництва в нашій країні.

	в старих границях	в нових границях	страта
Число пчолярів:	3.954	2.838	1.116
Вуликів:	28.958	20.848	8.112
Річний прибуток меду в кґ:	182.707	135.051	47.656
Річний прибуток воску в кґ:	9.774	6.919	2.858

Нам треба буде постаратися, щоб пасічництво в Карпатській Україні було більше поширено. Мід є для кожного певним джерелом доходу й дуже здоровим харчовим продуктом.

Потребуєте машину до писання або рахівничу?

Телефонуйте Хуст 153, це число є числом нашого телефону.

Фахові поради задармо.
Продаємо й на рати.
Власна майстерня.

Г. ОДАЙНИК.

Телефон 153. Телефон 153.

Все для канцелярії,

ХУСТ, МАСАРИКОВА 70,
телефон 153.

754

Розпорядження

Розпорядження голови уряду Карпатської України з дня 27. лютого 1939 про зміну назви міністерства для справ комунікації і господарських в Хусті.

Голова уряду Карпатської України розпоряджує:

§ 1.

В § 1. точці 3. розпорядження предсідника правительства Підкарпатської Руси з дня 12. листопаду 1938 про орґанізацію мін. і компетенцію в адміністраційних справах змінюється назва мін. для справ комунікації і господарських на **»міністерство для господарських справ Карпатської України«.** . .

§ 2.

Це розпорядження набуває обовязуючої сили днем його оголошення. Переведе його міністер для господарських справ Карпатської України.

Голова уряду Карпатської України:
Др А. Волошин, в. р.

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостиницю — Габура Степана, Королево н. Т. 756

Спільний склеп для накупу залізних товарів — **Шрайбер і Айзикович, Маєрович і Нойовонер, Герман Розенбаум — Хуст.** . . 759

Дирекція пошт і телеграфу Хуст.

Ч. 3157-II-39.

Хуст, дня 24. лютого 1939 р.

ОБІЖНИК Ч. 42.

До всіх поштових урядів Карпатської України та до обох телеґрафних будівельних урядів.

Місцевий обіжник ч. 29 з дня 22. II. 1939. р. о виданні зокремішних значків та арху з нагоди відкриття Сойму Карпатської України є змінений так:

Арх »Хуст 1939« з технічних причин виданий не буде. Виданий буде лише звичайний поштовий 3-х короновий значок. Поштовий уряд тим, що надіслали вже гроші на архи, запропонує окремим листом, щоб на цілу надіслану суму замовили новий 3-х короновий значок.

В разі непогодження, решту буде надіслано поштовим переказом по відрахованні звязаних з цим витрат. О цім зацікавлені мають повідомити поштовий уряд яким будь способом.

Начальний поштовий комісар та заступник начальника пошти:
Шпацір, в. р. 758

ДОПИСИ

Відповідь »Русскому Голосу« чис. 38.

»Русскій Голос« в свойому числі 38 з дня 18-го лютого помістив фальшиві, навіть гумористичні вісті про вибори. Ми селяни, села Фоґараша, були і є вірними своїй владі — всі ми голосували за владою, хоч і намагалися плачені мадярські аґенти нас розаґітувати. Нема в нас нікого, хто би вірив аґітації ворожого гумористичного — »Русского Голоса«, але читають його в нас, замісць гумористичної ґазети, бо такої у нас нема. Не дозволимо, щоби »Русскій Голос« фальшиві вісті про нас поширював, бо ми всі стоїмо певно за нашою владою. Хай живе уряд Карпатської України! Хай живе Батько Волошин. Слава Україні!

Фоґараш, 24. II. 1939.

Громадянин.

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволяє Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-К 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право прислані статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічне 88 Кч, річне 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. долар в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 5 золотих місячно, кварт. 12 зол., піврічне 24 зол., річне 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річне 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях [illegible] — За оголошення редакція не відповідає.

163/140 P.T.
Evhen Vyrovyj,obchodník,
P r a h a - XII.
Chodská ul.16.

Річник XL. Число 49. Хуст, неділя, 5. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Федір Ревай:

ЧОМУ ЦЕ ПРОВОЛІКАННЯ?

(Хуст, 4. III.) Перед кілька днями подали ми, що сойм Карпатської України є скликаний на день 2. березня цього року. Ми після найчистіших виборів у новітній історії нашої країни не сумнівались в тому, що нашим урядом подане предложення на скликання сойму не буде мати в Празі ніяких перешкод та піде все в гармонійній згоді, щоб нарешті наші ведучі політики, державні мужі могли взятися до консолідаційної праці та зорганізувати нашу всебічну адміністрацію та господарку так, щоб вони знаходилися на висоті свого завдання.

Зайвим є стверджувати той факт, що ізза дотеперішньої шахової гри на політичному та господарському полі між Прагою і Хустом, наші чинники не мали часу провести в життя всі ті реформи, які були в нашій програмі, бо принципіяльного нашого становища Прага не хотіла й очевидно, ще все не хоче зрозуміти. А це нерозуміння наших справ відбилося на нашій країні дуже шкідливо, бо наш уряд утратив увесь час в переговорах та в сталім переконуванні празьких політичних чинників, що наше становище є справедливе, правдиве та логічне.

Становище центральної влади унеможливило скликання сойму Карпатської України.

Празька влада це скликання стало проволікає, а щоб ще більш дратувати нашу загальну думку та стримувати наш політичний та господарський розвиток, вона посилає сюди ґенерала Прхалу. Провід УНО та все наше громадянство однозгідно, без винятку вже сказали своє слово та належним способом зайняли своє становище щодо іменування третього міністра Карпатської України.

Поруч з цим наша влада виразно подала до відома, що вона вповні солідарна з домаганням українського народу і що з цього становища не відступить. Отже не диво, що наша влада саме ізза своєї рішучости має у всього нашого українського громадянства глибоке необмежене довіря, — наш народ з великою пошаною ставиться до неї.

Ціле це поступовання, якого не хочеме тут належними виразами схарактеризувати, є нам більш ніж дивним. Це поступовання прозраджує не тільки злу волю супроти українського народу, але водночас стверджує, що Прага й надалі немає політичного хисту та такту, немає вседержавного перегляду...

Важко зрозуміти цілу цю гру, яка може дуже погано відбитися на нашій федерації. Було-б дуже начасі, та корисним і бажаним, щоб у Празі раз уже зазоряла державно-політична мудрість, щоб нас не постигли ті події, про які міністер закордонних справ Чехо-Словаччини в свому останньому експозе говорив. Він пригадав, що центральна влада мусить вести таку внутрішню політику, щоб Мінхен не стався вступом до другої катастрофи.

Ми отже з нашого становища не можемо зрезиґнувати, бо не хочемо газардувати з нашими національними святощами, і не тільки бажаємо, але й вимагаємо, щоб у федерації перестало вже раз газардування! Стоїмо на нашому становищі не тільки на основі конституції, але й ізза життєвих та національно-культурних причин. Ми собі не бажаємо, щоб нас празька політика знов довела до таких подій, яких ми кінцем минулого року були свідками і які так болючо відбилися на нашому національному тілі.

МОБІЛІЗАЦІЯ В ІТАЛІЇ

1,600.000 війська чекає на наказ вождя Мусолінія

Переполох у Франції, велике враження в усій Европі

(Рим, 4. III.) Італійський ґенеральний штаб неочікувано покликав до зброї річники 1914-15-16, чим стан італійського війська підвищиться о 1,000.000 мужів. Ця нагла, неочікувана мобілізація в Італії викликала у всій Франції нетільки здивовання, але й переполох. Думка про італійську мобілізацію в політичних колах ще не відома, але за звідомленням закордонних кореспондентів у Парижі помітне велике замішання та нервування. Увесь світ з запертим духом очікує, яке становище займе уряд Франції до цієї загрозливої ситуації

Франція піде на уступки?

У дальших політичних центрах Европи є і такі думки, що Даладіє, який сам брав участь у підготовленні мирного полагодження німецько-чехословацького конфлікту, піде супроти Італії на уступки і тепер тільки шукає вигідного моменту та форми, щоб не дразнити французької загальної опінії.

Мобілізація проводиться в найбільшому порядку

(Рим, 4. III.) Мобілізація останніх трьох річників була оповіщена великими плакатами по всіх містах і селах Італії. Перед плакатами в Римі, Мілані, Торіні, Вероні, Венеції збивалися великі товпи міщан, які з зацікавленням читали текст плакатів. Взагалі положення в Італії нагадує положення в Чехо-Словаччині кінцем вересня минулого року, коли виголошено мобілізацію з тою відміною, що в патріотичному дусі виховані італійці вістку про мобілізацію з ентузіязмом взяли до відома. За звідомленням італійського ґенерального штабу мобілізація проводиться в найбільшому порядку. Новобранці зі співом на устах машируют на залізничні двірці, чи до касарень.

Мир чи війна?

(Лондон, 4. 3.) Лондонські політичні кола з великим песимізмом глядять назустріч грядучих подій. Одначе люди, що є в близькому оточенні премєра Чемберлєна, та лорда Галіфакса, не вірять у війну. Є вони того переконання, що війна не є в інтересі самої Франції. За всяку ціну під цю пору конфлікт треба полагодити мирним способом. У війні треба приносити великі людські та матеріяльні жертви. Отже треба мати відвагу принести жертву і в інтересі миру. Така є думка ведучих анґлійських політиків.

Фактичний стан італійської армії

(Рим, 4. 3.) Мировий стан італійської армії нараховував 600.000 мужів, отже з нарукованням покликаних під зброю трьох річників, стан армії буде нараховувати 1,600.000 мужів. Отже тепер в Італії буде під зброєю майже половина до фронтової баталії спосібних мужчин. За міркуванням заграничних військових спостерігачів, Італія у випадку загальної мобілізації може покликати під зброю 5 мільйонів мужчин, зараховуючи в це число і помічно-технічні та сторожеві частини.

Нові заворушення в Палестині

(Єрусалим, 4. 3.) Вчорашній день був повний неспокою та заворушень на всій території Палестини. Між Лідою та Гайфою висунуто з шинів тягаровий поїзд. В Яфаті убито 2 жидів, а в Яфі одного араба. Британське військо знайшло в печері біля Туркарему 12 мерців арабів. Біля Єріха було арештовано 50 підозрілих осіб. На колонію Мігдал-Цедек зорганізовано напад.

Бюджет міністерства війни Злучених Держав Північної Америки ухвалений

(Вашінґтон, 4. 3.) Конґрес репрезентантів на свому вчорашньому засіданні однозгідно ухвалив бюджет міністерства війни в цілковитій сумі 499 мільйонів долярів. Є це найбільший військовий бюджет за останнє десятиліття.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка!

Чи це така правда?

Београдський щоденник »Време« заангажував спеціяльного дописувача, »блискучого европейського репортера« Едмонда Деметра, що тепер перебуває в Карпатській Україні та пише про нас різні небилиці. Його репортажі »На Сході є щось нове«, це цинічні й нахабні »враження з подорожі по Карпатській Україні«. Перший його допис з Перечина, де він зустрічав самих »анальфабетів-рутенів«, яких нараховує 55%, що найбільше журяться про те, чи мадяри схочуть позволити, щоб »ми в них працювали«... На його питання, чи хотіли б, щоб всі українці зєднались у одну державу, ті селяни його ніби зовсім нерозуміють, а тільки повторюють своє, що »взимку хочемо зістатись дома, а літом хочемо зійти на доли, як це ми завжди робили. Це все, що ми хочемо . . !« На питання, чи чули про Мусоліні, Рузвельта, ніби кажуть що ні, а про Гітлера говорять, що це »німецький ґенерал«. На основі своїх спостережень »пророкує«, що »українське царство« треба буде підождати »три а може й чотири століття« . . . Дуже наївне його спостереження, що »в малих рутенських, набиваних хатах не знана електрика та водопроводи«. Цікаві ми, не зважаючи на те, що ми досі не були господарями своєї землі, чи багато таких сіл зустрів п. Едмонд Деметер в Европі, де б ці блага були?

Другий його допис (»Време« 22. II.) наскрізь цинічний і зводить своїм способом писання, український національний рух у Карпатській Україні до »німецької інтриги«, хоч і цього просто не каже. Але це видно з його »спостережень« про тих 30.000 січовиків, що їх Німеччина, як він іронічно пише, запросила »в»гості«, які (січов.) »намагаються щоб краще наслідувати німецькі СА іСС,« що носять »кашкети тієї самої форми, які прикрашають голови СА«. Йому б треба насадити здоровенні окуляри, щоб краще навчився розпізнавати, що чиє, як уже не хоче поцікавитись історією того народу, про який береться писати. Той панок наводить думки інших про те, що січовики »ввели правдивий терористичний режім« й заперечує це, але додає: »Досі січовики поводились досить увічливо навіть, як деколи і занадто гучно висловлювали свої політичні переконання, то все-ж таки це ще не достатня причина, щоб їх порівнювати з **чекістами,** чи членами ґестапо.« Отже, хто-ж то порівнює січовиків з **чекістами?** Про це треба б спитати пана Деметра, бо й саме слово »чекіст«, коли мова йде про січовиків, крайнє ображає український народ. А в тім, він пускає в світ такі вирази про січовиків, щоб це зараз похопила ворожа нам сусідська преса, яка тільки того чекає, щоб щось перекрутити . . . Він зве »Січ« »небезпечною організацією«, вмовляє в своїх читачів, що »поки Січ гратиме важну політичну ролю у Карпатській державі, доти не заводитиметься сухий режім« — тобто іншими словами: поки січовики існують, доти цвістиме пянство, бо на його думку — з цього вони тягнуть свій дохід . . . Як бачимо, гарні інформації про Карпатську Україну подає той »блискучий европейський репортер«.

Важко про ці всі нісенітниці розписуватись, що ними він годує своїх читачів, але мусимо звернути увагу на те, що він підсичує ворожу нам пропаґанду, а особливо панську. З одного боку він описує Карпатську Україну з її »анальфабетизмом, зі словянським фаталізмом« . ., а з другого бідькається над »страшним і кровожадним терором УНО« й дає навмисне »докази« нашим сусідам, що Карпатська Україна, це справді »вогнище неспокою в Европі«. Щоб ще більш справу замотати, він »стверджує факт«, що на кожному кроці зустрічаються в Карпатській Україні »чужинці, які ховають свій індентітет, які студіюють »Гандбух дер Арліллеріе«, роблять »прогульки в полонини« тощо.

На це все треба звернути увагу та попросити подібних панків »блискучих европейських репортерів«, щоб краще не писали про нас. **т—о.**

Преса в Карп. Україні

Преса в Карпатській Україні.

Після віденського рішення багато змін наступило на території Карпатської України. Ворожі українському народові і його духовості газети, утримувані чужими вислаництвами — врешті заникли. На їхне місце почали виходити нові часописи та журнали, що стали проповідувати вільному карпато-українському народові нові гасла конструктивної праці, нові ідеї живучої нації. Прийшов кінець штучних експериментів — настала нова світла доба в житті народу під Карпатами.

Преса — є це виразник духового наставлення кожного народу. Преса є відзеркаленням всіх проявів життя на всіх ділянках людського буття. Хто хоче пізнати Карпатську Україну мусить заглянути до її преси.

Найповажнішим щоденником в Карпатській Україні є »Нова Свобода«, що повстала із ужгородської »Свободи«, заложеної і редагованої нинішнім премєром Карпатської України Д-ром А. Волошином. Є це офіційний орган Українського Національного Обєднання. Редагує її тепер відомий карпато-український письменник і поет Василь Ґренджа-Донський.

Популярніше редагована є »Карпатська Україна«, що виходить в Хусті двічі в тиждень. Орган призначений для селянства.

Націоналістична молодь видає свій орган »Наступ« під редакцією посла Д-ра Росохи. »Наступ« виходить раз в тиждень з додатком »Народня Воля«.

Літературно мистецька громада »Говерля« видає місячник літератури і мистецтва під назвою »Говерля«. Редактором є відомий поет О. Ольжич. (Др. Кандиба).

Драматична група »Нова Сцена«, що перетворилася в державний карпато-український театр видає ілюстрований місячник драматичного мистецтва »Нова Сцена« під редакцією братів Шереґіїв.

Чехи в Карпатській Україні видають в чеській мові тижневик »Перегляди з Карпатської України«, що виходить в Хусті під редакцією Коваржіка.

В Хусті почав виходити релігійний журнал-місячник »Благовісник« під редакцією о. Сабола, що відомий під поетичним призвищем Зореслав.

В Рахові виходить тижневик »Нація«, під редакцією Д-ра Юськова, адвоката в Рахові.

Влада Карпатської України видає »Урядовий Вістник«, в якому друкуються всі розпорядження та оголошення Уряду.

Відділ преси та пропаганди при президії влади Карпатської України видає »Бюлетень Пресової Служби Карпатської України« в українській, чеській та німецькій мовах.

Далі виходитимуть:

В Хусті виходитиме »Прочухан« — двотижневик сатири і гумору під редакцією В. Потушняка.

В Севлюші »Вістник з Рідного Краю«, призначений для тих, що є поза межами Карпатської України.

Рівнож відновить свій вихід пластовий журнал »Молоде Життя«.

Спільне засідання
репрезентантів туристичного руху історичних земель, Словаччини та Карп. України

Дня 24. лютого зійшлися репрезентанти туристичного руху в Брні, де Карпат. Україну заступав арх. П. Фленько, що був уповноважений Президією міністерської ради К. У. веденням чужинецького руху. Переговори велись про використання кошторису цілодержавного в заграничній пропаґанді. Ухвалено було інсерувати в 11 державах, приблизно в 80 часописах і журналах. Заключено договір дальший з Wagons Lits Cook і Hamilton Wright для переправи чужинців до ЧСР. Крім того були обговорені питання ч.-сл. туристичних інформаційних заграничних канцелярій, між якими К. У. буде належно заступлена. На засідані була констатована абсолютна недостача пропаґаційного карпато-українського матеріялу. Цю недостачу можна пояснити тим, що кошторис К. У. не міг бути до нині приготовлений. Не дивлячись на те, було констатовано, що можна чекати до Карпатської України збільшену кількість відвідувачів з Чехії.

Прийняті на держ. посади

(Хуст, 4. III. КУП.» На державні посади будуть поступово приймані наші абсольвенти високих, середніх, фахових і господарських шкіл. Головна фінансова дирекція повідомляє, що в останніх днях прийняла 5 концептованих урядовців, 10 урядовців податкової рахункової служби й 8 канцелярійних сил. Крім того булоприйнято 20 сил до фінансової сторожі й 4 слуги. В найближчих днях будуть прийняті дальші сили. При цій нагоді звертається увага на те, щоб прохачі на службу до фінансової сторожі не подавали в одночас прохання на більше місць, бо на такі просьби не буде звернена увага.

Радіокуток

В неділю о год. 14.30 будуть радіостанції Братислава, Банська Бистриця й Пряшів висилати виклад Михайла Русинка на тему: »Будуємо Карпатську Україну«.

Посольська обітниця до рук Батька Волошина
Німецький, чеський і румунський посли до нашого сойму

(Хуст, 4. III.) В першому соймі Карпатської України будуть і представники меншин, що живуть в нашій країні. Німці, чехи й румуни мають по одному послові. Мадяри не мають свого заступника, бо їхня політична верхівка задумувала наші вибори збойкотувати. Нам це не пошкодило, але мадярському населенню не було б шкодило, коли б мало свойого посла в карпато-українськім соймі.

Українські, німецький, чеський та румунський посли складуть до рук премєра д-ра А. Волошина слідуючу обітницю:

»Обіцяю, що вірний буду Карпатській Україні та Чехо-Словацькій республіці й буду додержувати закони та свій мандат виконувати за своїм найліпшим знанням і сумлінням«.

Переговори
з представниками мадярських залізниць

(Хуст, 4. III. КУП.» Переговори з представниками мадярських залізниць, які ведуться в Будапешті, в справі залізничних товарових тарифів, скінчаться, мабуть, для нас успішно. Тому що між мадярськими й нашими таріфами є велика діференція, пропонують мадяри 15 аж 50 % знижки для нашого товару. Продукти, як дерево, сіль, худоба, вугіль, хемікалії і ін., користатимуться ще дальшими знижками, але лиш тоді, коли буде розходитися о вагонові посилки. В скорому часі буде договорена й справа оплати за вісь і кілометр за наші поїзди, що вже їздять через мадярську територію.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

Українська молодь

Молодь — це будучність народу, це сіль нації. Без молоді не можна уявити собі житездатної держави. Яка молодь, таке буде й дальше життя народу.

А українська молодь це собі найбільше і найчастіше мусить пригадувати та мати все на увазі, що від неї залежить дальше щасливе існування Карпатської України, від неї залежить майбутній розквіт великої світової та могутньої Держави. Для досягнення цієї мети, українська молодь мусить виконати найбільшу порцію праці. Та щоб цю працю молодь могла виконати, мусить вона бути належно вихована. Не сміє вступити до громадянського життя неприготованою, без відповідного виховання. Може менше свідома часть молодого покоління, свого важного завдання не усвідомлює собі як слід. Та цього не сміє бути! Всі як один мусимо зрозуміти потребу поготівлі українського духа.

Молодь в історії

Коли подивимося до нашої недавньої минувшини, побачимо, що український визвольний рух започала молодь. Думки визволення з під чужого ярма ширилися завдяки молоді, завдяки її завзяттю, вірі в кращу будучність, ризиковности й запалу. Участь молоді в національному визвольному русі найбільша. Старше покоління хоч і брало участь, але всежтаки було більшим прихильником старого, як нового кращого. Воно ховалося від народньої праці, за яку грозили якісь переслідування. В світовій війні то була наша дорога молодь, що підтрила народ, підготовила ґрунт до зірвання ворожих пут, що придавили український народ. То була українська молодь, котра перша вступила в ряди українського війська, рідного Січового Стрілецтва й вела за собою тисячки дальших юнаків. Вся визвольна боротьба українського народу за створення власної держави під час світової війни кровю записана безчисленними іменами української молоді.

Гарне й почесне місце в історії України займає наша молодь. От, молодь і по світовій війні, по розділенні України, не перестає боротися за права свого народу. Хоч нею переповнені ворожі тюрми, та це не відстрашує молодих борців від праці, але ще їм додає більшої сили та відваги й більшого завзяття у великому змаганню.

А що в нас?

Молодь українська всюди проявляє свою здібність до життя. В Карпатській Україні вона також не остає позаду своїх братів на інших укр. землях. Вже у 1921. році основується Пласт, до якого вступає спершу студентська а потім і селянська молодь. Пластові табори, зїзди, прогульки, програмові пластові вечори, подорожі за границю, культурно-освітня діяльність — це все багато спричинилося до національного освідомлення народу та до завершення наших змагань — свобідної держави, Карпатської України. Міністер Ревай, Нова Сцена, брати Шерегії, дир. Білей, Ґренджа-Донський, др. Бірчак й багато інших визначних наших діячів, найновіше організаторів Січи, яких імена тісно звязані з діяльністю Пласту — отої одинокої національної організації української молоді під Карпатами. Пластуни були нашими немов вояками, й своєю працею разом з »Просвітою« робили найбільше на полі національного освідомлення та пропаґанди. Вони були дійсними носіями чинів тої молоді, початки котрої рахуються вже від славного козацтва. Своєю назвою та працею вказували на ідеал і традицію українського народу.

Що дальше?

В свобідній Карпатській Україні наша молодь має повну можливість дорівнятися молоді інших народів Европи. Та щоб цього осягнути, мусить бути зорґанізована. Без орґанізованости не можна здобути успішного висліду праці. Але наша нова чи поновлена організація молоді не сміє ормежуватися виключно на молодь студенську. В ній має бути звернена велика увага на селянську верству — на основу нашого народу. Студенська молодь — наш аванґард — освідомивши себе, найбільше уваги мусить присвятити на села. Буде цею орґанізацією молоді Пласт, матиме за собою трохи практики. До Пласту належала б молодь, котра ще не відбула військо, почавши від 6 літ. По скінченні війська ставалися би дійсними членами »Січи«. На такий зразок організована молодь й інших державних народів. Напр. в Німеччині існують »Гітлерюґенд« і відділи СС.

Організацію нашої молоді не треба довго проволікати. Справа ця важна й мусить бути ясна, щоб вже провадилася плянова праця. П. Б.

ДУМКИ ГРОМАДЯНИНА

Православне населення й духовенство Карпатської України

Кожному нам добре відомий факт, що за австро-мадярського режіма найбільше натерпілося православне населення й духовенство Карпатської України. Знущання й переслідування православної церкви мадярською панською владою, ніколи не будуть забуті, ніколи не будуть змиті із сторінок історії. Мадярська влада перед війною тероризувала вірників православної церкви, мала цілі, не тільки викорінити з душі частини нашого населення прадідню батьківську віру, але й помадяризувати його. Це переслідування мало характер політичний і денаціоналізаторський. Але українське православне населення сміло й гордо боролось за свою віру, за свій рідний обряд у церкві, за свою рідну мову. Проти нього організували при помочі провокаторів Мараморош-сиготські процеси, робили справжні погроми.

Особливо в наші дні, при посуджуванні православного населення й духовенства, це не сміємо забувати. У нас часто-густо закидувалось православн. населенню й духовенству то мадяронство, то москво-фільство. Ця характеристика є на 95 відсотків неправильна й образлива для православного населення. Вибори до карпато-українського сойму показали, що православне населення Карпатської України (за виїмкою Ізи, яка є капітолою сама про себе) голосувало за Українським Національним Обєднанням. Православне населення й духовенство не можуть бути мадяронськими, бо вони найбільше терпіли від мадярськ. гноблення. Православне духовенство й населення Карпатської України не може бути так само москво-фільске, бо подавляюча більшість українського народу є православна й не москво-фільська.

Православна церква взагалі має чисто національний характер. Є православна церков болгарська, румунська, російська, українська і т. д. Православна епархія в Карпатській Україні виходить так само із цього становища. Їй не байдужа справа національности. Кожний її вірник може бути такого національного чи політичного переконання, яке не йде протилежно інтересам православної церкви. В Карпатській Україні вона стоїть за тим, що її українські вірники й духовенство можуть бути лише українцями, бо інакше грішать не тільки перед своєю нацією, але й перед Богом, шкодять інтересам самої православної церкви.

Тепер в Карпатській Україні нараховується 140 православних парохій, з яких є 115 системізованих. Всіх вірників є біля 155—160 тисяч. На них припадає 5 монастирів, з яких два для монахинь. Один монастир находиться на Пряшівській Україні.

Православна епархія вже завела урядовання в українській мові. Православне населення, духовенство й його духовні керівники є цілком лойяльні до Уряду й політичних провідників Карпатської України, як це було заявлено устами митрополіта Йосифа.

Петро Карпатський.

Справа карпато-українських вояків

Наші вояки покликані боронити свою батьківщину

Домагаємось переложення карпато-українських вояків, що служать в неукраїнських землях Чехо-Словаччини, в К. Україну

Чехо-Словацька республіка після мінхенської конференції опинилась в цілковито інших військово-стратеґічних умовинах. Хто подивиться на нову мапу республіки, особливо на її західню частину Чехію, той переконається, що сьогодні Чехо-Словаччина мусить провадити нову, як внутрішню, так заграничну політику. До мінхенської конференції Чехо-Словаччина мала велике військове значіння, уявляла собою загально-узнану військову силу, але тепер обставини інші. Чехо-Словаччина мусить старатись виключно про свої власні інтереси, про забезпечення власних народів. Із заяв міністра заграничних справ, д-ра Хвальковського це ясно можна зрозуміти.

Хоч армія є улюбленцем цілого народу, є так би сказати — його гордістю, сьогодні ми не можемо собі дозволяти таких комфортів, як колись. Це відноситься й до нашої загальної федеративної армії. Замість того, щоб викидувати тяжкі мільярди на озброєння, ми повинні посилати їх на господарсько-соціяльну відбудову.

Хоч недавно офіціяльні військові кола заявили, що в армії не буде терплений жадний дуалізм, всежтаки ми дозволимо собі торкнутись справи карпато-українських вояків, що служать на території неукраїнських земель Чехо-Словаччини. Наші вояки-українці за цілих двадцять років служать в різних частинах Чехії, Моравії та Словаччини. Вони є відірвані від своєї Батьківщини, від рідної мови, батьків. За два роки військової служби вони повертаються додому із скаліченою душою, бо між чехами й словаками вони чують себе чужими, а головно: забувають мову. Наші вояки-українці в неукраїнських землях Чехо-Словаччини не мають змоги перечитати української книжки чи газети. У військових »затішах« цілком не звертають уваги на духові потреби українського вояка, там зрідка бачити української книжки, газети, не говорячи вже про лекції і ріжні виклади.

Наша редакція дістає багато листів карпато-українських вояків, які просять щоб їх приділили до військових формацій, що лежать в Карпатській Україні. Їх домагання є цілком справедливе. Нема чого боятись якогось дуалізму в армії. Український вояк має служити в першу чергу на українській землі. Карпато-українські вояки є покликані боронити свою Батьківщину. Це цілком не є на шкоду спільній федеративній армії. Навпаки ще більше скріпить військовий дух. Коли український вояк служить на своїй землі, він знає,

Вже нині виставка весняної обуви і панчох в склепі БАТЯ

770

що боронить свою хату, свою ниву, свою сімю.

Домагаємось переложення карпато-українських вояків, що служать або тепер наступили до служби в неукраїнських землях Чехо-Словаччини, щоб вони поступово були переложені й приділені до полків і ґарнізонів з осідком в Карпатській Україні.

А. П.

Шандор Стойка пращається з Ужгородом

Велике „свято“ руссо-мадяронів в Будапешті

(Хуст, 4. III. БПС.) В Будапешті відбудеться 15. березня велике »свято« мадярів і руссо-радяронів, що залишилися на відступленій території. Колишній єпископ Шандор Стойка буде також на цім великім »святі«, але це буде вже в останній раз, бо Шандор Стойка переміщений »на пенсію« — до Риму.

До Будапешту мають виїхати спеціяльні поїзди з Мукачова, Берегова й Ужгороду. Мадяри журяться кого ті спеціяльні поїзди повезуть, бо не лиш українське населення, але ані мадяри до Будапешту нехочуть їхати, хоч поїзди повезуть кожного даром.

Безнадійна аґітація руссо-мадяронів

Нерозумного лиш могила направить

(Хуст, 4. III. БПС.) По успішно переведених виборах до першого сойму Карпатської України ми думали, що наші руссо-мадярони перестануть пашувати через кордон з Мадярщини свої неґрамотні летючки, в яких оперували всями неймовірними писанинами.

За тиждень по виборах появилися нові летючки в селах Гетені, Сасові, Текові і ін., що були редаґовані так само, як велике число попередніх, але вже були писані з якось невірою в успіх цієї брехливої пропаґанди. Летючки були написані, для нашого селянства, незрозумілою тарабарщиною, якоюсь ніби то старословянщиною. Друга летючка була написана чеською мовою. Ця чеська летючка мала викликати українсько-чеські непорозуміння.

Всі ці останні спроби руссо-мадяронів не мали й ніколи не будуть мати жадного успіху. Населення Карпатської України 12. лютого показало, що воно хоче жити вільно в своїй країні та що довіряє своїй українській владі.

Українські марки вже майже випродані

Хуст, 4. III. КУП.) Історична українська марка, що буде видана нашими поштами з негоди засідання першого українського сойму цже майже випродана. Цією маркою цікавляться не лиш тут в Карпатській Україні, але з Словаччини й чеських земель доходить багато замовлень. Філателісти з цілої Середущої Европи хочуть цю марку дістати. Остання українська марка була видана Народньою Українською Республікою в Києві 1919 року. Отже нова українська марка видана аж по 20 роках.

ЗАКЛИК

Ініціятивні наради, які відбулися дня 10. січня 1939 в Середнім, принесли успіх як моральний, так і матеріяльний. Присутні понад сто осіб із цілої долини між Ужгородом та Мукачевом рішили однозгідно, що є велика потреба заложити в Середнім склад товарів, звідки би наші сільські дружества могли закуповувати товар. Вже цей факт указує на те, що зачату справу **треба** довести до кінця. Дотепер, як всім відомо, кожна кооператива мусить іти за товаром до Перечина, або до Сваляви. Привіз товару з такої віддалі стоїть багато грошей так, що цілий чистий зиск, який би дружество могло мати, зїдає привіз.

Вибраний комітет на нарадах дня 10. січня, не міг виконати більше праці в тім напрямку, бо кожний був зайнятий іншими справами, а головно в тім перешкодили вибори. Тому нині взиваємо знову всів тих довірників, які були вибрані на нарадах для того, щоб вели акцію збірання паїв по селах, щоб взялися наново до роботи, бо цю справу **мусимо** дійсно довести до повного успіху. Без складу буде тяжкий розвиток наших кооператив по селах. Для тої цілі скликується знову всіх довірників на наради на день 5. березня 1939, то є на неділю на 10-ту годину перед полуднем в поміщенні горож. школи.

Дотепер було зібрано всього 14.000.— корон, з того саме село Зняцьово зложило К 8.000.—, отже слава Зняцьову, а комітет взиває кожне село, щоб і воно не осталося по заду і приспіло подібною сумою, а тоді наші кооперативи по селах будуть дійсно забезпечені і зможуть добре розвиватися.

Комітет звертається до всіх інтеліґентів по селах та до всіх заможних селян, щоб цю справу брало поважно, бо розходиться о господарську відбудову наших дружеств, а нині не можемо сподіватися на якусь матеріяльну поміч від когось іншого, а треба спільними силами будувати нове господарське життя. Хто має гроші, хай не роздумується, але хай дає зразу, бо хто зараз дає, той двічі дає, каже народня прислівя. Справу відтягати вже не можна, бо шкода кожного страченого сотика, який іде до кишені чужих торговців, що багатіють з Ваших грошей.

Проситься кожного довірника прийти з готовими справами і подати на нарадах потрібні інформації, а головно приходьте вже з грішми, або ті, що хотять дати гроші, хай приходять також і тут зразу заплатять.

За приготовчий комітет:

Др. М. Штефан, в. р., тимчас. голова. **Ф. Повхан**, в. р., тимч. скарбник.

Ф. Сас, секретар.

Про карпато-українську літературу

Реляції в заґребському радіо

(Хуст, 4. III. БПС.» В заґребському радіо (в Югославії) виголосив др. Іван Есіх, журналіст і літературний критик 20. лютого доповідь на тему: »Сучасна народня й художня література в Карпатській Україні«. У своїй доповіді др. Іван Есіх зясував коротко політичні умовини в Карпатській Україні за останні роки та невідрадні обставини, серед яких працювали творчі сили Карпатської України. З визначніших діячів культурного життя в Карпатській Україні згадав докладчик про Батька дра А. Волошина як письменника, наукового працівника проф. Івана Панькевича, письменника Володимира Бірчака, з поетів: Василя Ґренджу-Донського, Зореслава, Боршоша-Кумятського, Миколаю Божукову й ін.

КУДИ ПОСИЛАТИ

всенародній національний даток на розбудову Карп. України?

ТРЕБА ПОСИЛАТИ

на адресу: ХУСТ, Карп. Україна,

Підкарпатський Банк, чековий рахунок число 34688.

В. Ґренджа-Донський: (15)

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження.)

8. листопада 1938.

Переїзджаю через Мукачів. Сам я ніколи Мукачів не любив. Брудне місто, нагадує орієнт. Коли б не той центр з гарною будовою маґістрату, то не можна б його назвати містом. Мешканці — в більшості жиди, а в центрі, майже самі жиди. Через те й називали ми Мукачів — »Палестиною«.

Але тепер це вже не Мукачів, але мадярський Мункач, пейсатий Мункач. По вулицях жиди з мадярськими кокардами, зрідка чути словянську мову. Зайшов я до одної реставрації пообідати, а тут мадярка і не хоче говорити по українськи...

Берегово також вже Береґсас, пропащий для нас. На розі вулиці стоїть поліціянт, а на шапці мадярська кокарда.

Закрутив я в напрям Мужійова, а тут бах! Трісла мені задня ґума на чотирьох місцях... Завтра приходять мадяри, а я тут, серед мадярського поля з порядним дефектом, що й направити неможливо.

Наймаю воза до Руської Долини і в супроводі реготу мадярні, везу свого »коня« на селянському візку, що нагадує теліжки. Тут піймаю іншого воза і пізно вечером прибув я до Севлюша і заночував у пана директора Ревая, брата пана міністра. Ще вечером прибула родина п. Федора Ревая. Пані ще все заплакана за любим Ужгородом. Так саме не могли дістати вантажне авто і продали дороге зарядження за безцін мадярам.

Після тижня хаосу, евакуації, турбот і шаленої праці, аж тут я міг порядно виспатись.

9. листопада 1938.

Доки справляють мені дефект, я заглянув до тимчасової редакції »Нової Свободи«. Не була це редакція, тільки один стіл в друкарні Рота, а біля нього нарікає на погані звязки з Хустом редактор Й. Бойчук, що бідує з поганою жидівською коректурою. Тут зложили ми число »Свободи«. Найбільше втішився редактор Бойчук тому, що директор Федір Ревай привіз з Ужгороду газетнього паперу, а то вже не було на чому друкувати газету.

(Далі буде.)

ДОБРИЙ СНІДАНОК ЗАРУЧУЮТЬ ВАМ

цикорія „Золота Ґаздинька" і житна кава „Житнівка"

Учні української ґімназії в Модржанах на фонд розбудови К. України

(Хуст, 4. III. БПС.) Учні української ґимназії в Модржанах переслали Центральній Народній Раді в Хусті такого листа:

»Прочитавши Ваш заклик до всіх українців, ми, друга кляса української реальної ґімназії в Модржанах (біля Праги) взяли його до своїх сердець і посилаємо Тобі, Українська Центральна Народня Радо, маленьку суму, зібраних між собою грошей (60.40 К). Ми віримо, що на Ваш заклик відозвуться й інші українські діти, розсіяні по цілому світі. Знаємо також, який біль перетерпів народ Карпатської України в недавніх часах, коли мусів покинути свою гарну столицю. Ми віримо, що коли кожен українець відізветься на Ваш заклик, то Карпатська Україна збудує собі ще кращу столицю і цим загоїть болючі рани.

Лист українських дітей закінчується: »Хай живе Батько др. Августин Волошин і міністер Ревай!« Слава Україні!

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

ВІСТІ 30 СВІТУ

День летунської зброї відбувся в Німеччині дня 1. березня. Найважливішою частиною свята була промова маршала Ґерінґа, наймаркантніші уступи якої були: »Ми доложимо усіх зусиль, щоб здоровельний стан німецького народу запевнив зріст в жорстокім часі 80 мільйонів німців на 100 міл. та щоб тілесна відпорна сила німця перемогла всяке напруження.

В характері і здібностях німецької людини мусимо бачити вирішну силу. Я не можу ставити на рівні німецького вояка з вояком цієї, або тої раси, бо є раси, яких військова здатність є на стільки нижча, що німець перевищає її кількикратно«. »Лише сильний меч забезпечує мир«. У вересні минулого року захоронило мир не те, що закордон признав німецькі домагання правними і оправданими, але факт, що на випадок відмови розвязалаб питання німецька армія іншим способом. В тих днях були ми приготовані. Один приказ і противникові було б зготоване пекло. — Один короткий удар, а знищення було б цілковите« »Ми випередили в летунській зброї інших, що нам признає і закордон. Цю перевагу мусимо не лише втримати, але теж розбудувати«.

— **Бельґійський король** повірив місією утворити новий уряд соціялістичного сенатора Євгена Судана, що в минулому був міністром закордонних справ, фінансів і юстиції та є заступником предсідника сенату.

..**Анґлійська влада** задумує збільшити дотеперішню суму 10 мільйонів фунтів, призначену на так званий політичний експортний кредит, що має підтримати торговлю радше з політичних причин. Велику частину дотеперішнього кредиту вже розділено. Найбільше дістав Китай, а решту призначено на північно-східні і південносхідні держави Европи.

..**Японське міністерство** закордонних справ передало анґлійському амбасадорові в Токію енерґічний протест проти неоправданого гноблення японських громадян в Сінґапурі. Недавно арештувала анґлійська поліція в Сінґапурі японців за шпигунство.

АЛЬПА

Францівка при нежиті, кашлю й задусі.

781

..— **Китайські терористи** убили в Шанхаю одного китайця і дві китайки, відомих з японофільських симпатій. Голови усіх трьох убитих найдено настромлені на палісаді, що окружає частину Шанхаю, яка є під японською контролею.

..— **Білоруський**, литовський та український студентський союзи у Вильнівлаштували десяту з черги, традиційну спільну вечірку, що гарно вдалася.

— **Перед черновецьким** військовим судом відповідала цими днями українська селянка, Параска Марущак, за ношення поясу в українських національних барвах. Покарали її за це грошевою карою, 1000 леїв.

— **Німецька статистика**. подає дані про число пошкоджень при праці в Німеччині за 1936 р. Нещасливих випадків при праці було 1.034509, з чого 4050 смертних, 37.865 припадало на ремісничі підприємства, а майже мільйон на фабрики.

..— **По відвідинах італійського міністра Чяна** в Польщі заявив спікер польского міністерства для закордонних справ: »Польща має союз з Францією і приязнь з Італією. Цей принцип польскої політики є відомий італійському урядові і він його признає. Міністер Чяно не передав ніяких спеціяльних предложень. Не зроблено ніякої умови щодо солідарности Польщі та Італії в справі колоніяльних домагань, розміри яких ще не є устійнені. Польща дасть безсумніву свою моральну підтримку домаганням, які Варшава важатиме оправданими. Такими могли б бути італійські домагання відносно Джібутті і Суезького каналу. В Середземному морі Польща не є безпосередньо заінтересована. Вона не задумує приєднатись до бльоку держав, а бажає втримати незалежне становище. Урядовий польсько-італійський комунікат стверджує, що порядок і справедливість є основними цілями політики Італії та Польщі, та, що вони рішили ще більш поглибити приязну співпрацю обох держав.

Французький міністер закордонних справ Бонне сконстатував з вдоволенням в комісії французького парляменту поліпшення положення в середущій і східній Европі та скріплення французького престіжу в Польщі. Міністер Бек — сказав Бонне — ясно висловив вірність солозові з Францією та вірність польським зобовязанням відносно Франції на випадок неспровокованого нападу на Францію.

Югославська влада відкликала — як подає Ч.Т.К. — низку законопроєктів бувшого уряду Стоядіновіча, які мали промостити заведення диктатури.

— **Польський ґенеральний комісар** у Данціґу передав на припоручення польського уряду президентові сенату Данціґу засадничі письма, які прецизують становище польського уряду до подій на політехніці в Данціґу та домагання охорони прав та інтересів польської академічної молоді в Данціґу.

..— **Ректор політехніки** в Данціґу припинив виклади. На політехніці панує спокій, головна брама зачиена.

..**Берлінська** »Дипломатіш політіше Кореспонденц» містить статтю про данціґські події і пише, що їх ґенезою була суперечка між данціґськими й польськими студентами. В Німеччині цю вістку прийняли зі спокоєм, зате менший спокій виявили деякі польські кола, які довели студентів університету до протинімецьких маніфестацій, підчас яких вибили вікна в німецькій амбасаді у Варшаві. Це все відбулось в часі побуту італійського міністра закордонних справ Чяна у Варшаві.

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

НОВИЙ ШКОДА-ПОПУЛЯР ·995·

17.300 К

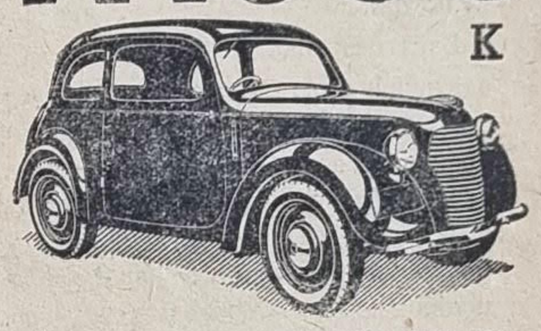

Носить назву народного авта лише завдяки своїй низькій ціні та малій спотребі а інакше є скорий, вигідний, певний як і більші його брати — тому що відома якість ШКОДА є дотримана у всьому. Жадайте оферт. 783.

ASAP • Závod Mladá Boleslav

У ЖИТТІ Є БАГАТО СПРАВ НЕВАЖНИХ, АЛЕ НАЙБІЛЬШИМ БАГАЦТВОМ Є ЗДОРОВЛЯ.

Боротьба проти болю є одним з великих завдань, яке визначив собі Тоґаль. Тоґаль приносить бистру полекшу при болях голови, нервів та зубів, при перестудженні, болях клубів та членів. Друге його завдання є все-ж ще визначніше: Тоґаль приносить здоровля. — Тоґаль усуває невітаних та небезпечних спричинників хороб, приносить полекшу та вертає здоровля. Тоґаль впливає і при застарілих та занедбаних випадках, про що свідчать численні спонтанні добрі посудження не лише з округів лаїків, але і з кол лікарських, що потвердила й наука. — Тоґаль є в Твоїй біді добрим помічником. Тоґаль притишує болі й приносить здоровля. По всіх лікарнях. Ціна К. 12.— та 27.50. (760)

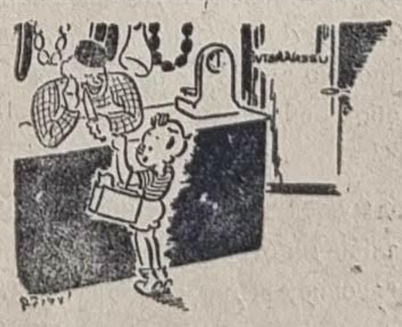

Згадай собі, Пепіку, що тато найліпше любить? . . . . . а, я вже знаю — тутки двойфільтри Абаді. 730

Інж. Юрій Коллард:

В Українській Державі будови в українському стилі

»Ой зійшла зоря«, зоря розсвіту, зоря відродження Української Державности! — Нехай поки що на одному клаптику нашої Великої Батьківщини, але державности справжньої, яку вже ніхто не посміє знищити, бо за Карпатською Україною стоїть на сторожі весь 50-ти мільйоновий український народ.

Карпатська Україна під умілою рукою своїх славних провідників розпочала нову епоху історичного буття української нації. Карпатська Україна будує своє господарське, культурне й політичне життя після народніх потреб та українських національних традицій. Відродження нашого народу на Карпатській Україні мусить піти по шляху української культури.

Багато невідкладних завдань до здіснення стоїть тепер перед проводом Карпатської України, а найголовнішими з них в цю хвилину є:

1. Розбудова густої сітки відповідних шляхів, як битих брукованих доріг, так залізниць, бо шляхи в країні подібні нервам та жилам, що розносять животворчу енергію та кров у всі кутки организму живої істоти.

2. Упорядковання господарських та політичних відносин, як в самому краю, так і на зовні.

3. А **третім** завданням, може найважнішим, це розбудова рідного шкільництва, щоб приспішити виховy нашої молоді в національних традиціях, бо та молодь, буде продовжувати наше **Діло,** діло батьків, — розбудови нашої Державности.

Свідоме й повне посвяти молоде покоління може виховати тільки рідна школа, яка буде плекати наші національні, українські традиції, та пробуджувати в дітях глибоку любов до нашої славної минувшини. Тому школа наша мусить бути школою національною, яка зберігала б усі прикмети нашої історичної культури і національної традиції. Це діло належить до компетенції педагогів, а від нас — техніків вимагається, щоби сама будова, а зокрема її зовнішний вигляд був в гармонії з національною виховою.

Тому кожна шкільна будова мусить бути переведена в українському народному стилю, щоб кожний учень, що підходить до школи собі подумав: »Ось це наша **українська** школа!« Та, щоб сама вже будова залишала в серці дитини почуття лагідної, теплої любови до цієї хатини, де навчали її пізнати й покохати свою Батьківщину — Україну.

Правда, що наш український стиль ще не є в широкій мірі розроблений в приміненні до будов більших, модерних, і це завдання ще чекає працівників архитектів—малярів, але для будов менших, якими були-би наші народні школи, і при їх будові з дерева наш народний український стиль може бути примінений вповні і витриманий, як то можна бачити на світлинах двох фасадів шкільних будов в українському народному стилю, тут поміщених.

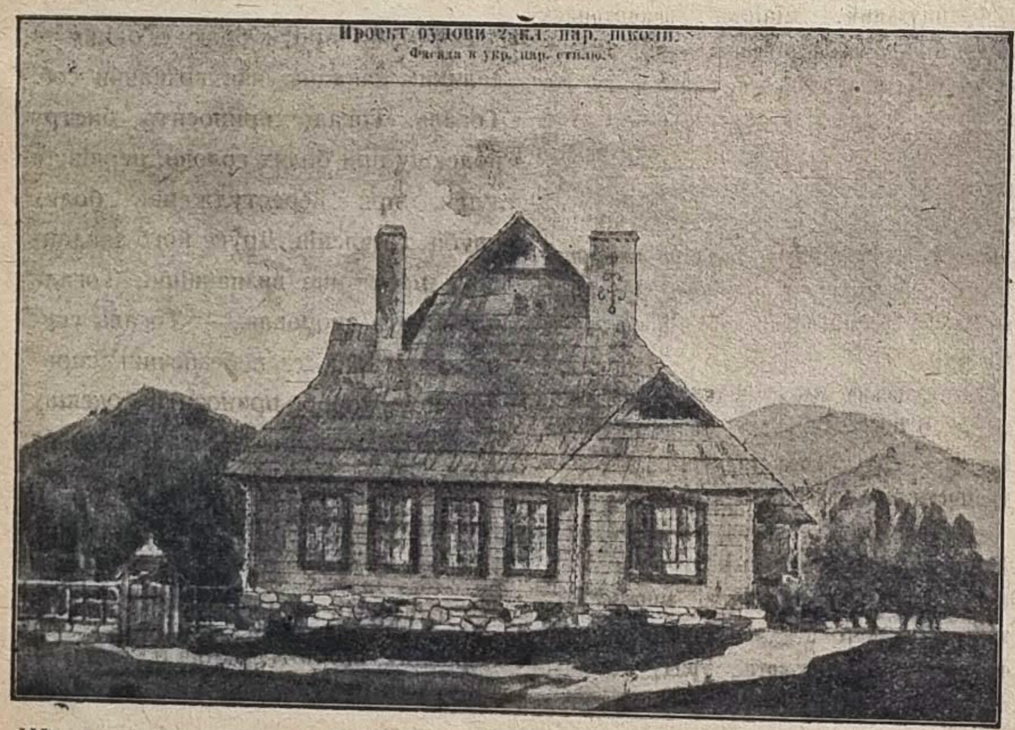

Школа **одноклясова** має крім одної великої світлої кляси ще помешкання з 2-х кімнат з кухнею для учителя а **двохклясова** має дві великі світлі кімнати для клясів та помешкання для 2-х учителів, одне помешкання з 2-х покоїв а друге з одного покою. В обох випадках з потрібними службами.

Згоджуюся з твердженням п. інж. М. Маліїва на сторінках Вашого цінного часопису »Нова Свобода« ч. 13, 15, що до властивостей дерева, як будівельного матеріялу, які часто навіть перевищують інші модерні способи будівництва, тому піддержую думку доцільности будовати на Карпатській Україні з дерева, але поки що для будов менших.

За будовою з дерева на К. У. промовляють також і моменти економічно-соціяльні, бо на Карпатській Україні, порослій на $^2/_3$ лісом, знаходяться дорогі, рідкі й шляхотні породи дерева, які можуть служити прекрасним будівельним матеріялом, а також маємо на місці багато робітників, які дуже добре уміють провадити будови з дерева.

Тому закликаю всіх наших молодих інженерів-архитектів та мистців-малярів зайнятися негайно розрібкою українського народного стилю в приміненню його до більших деревляних будов, згідно з всіма вимогами сучасної модерної будівляної техніки.

Що до розбудови шляхів, брукованих доріг та залізниць зі стаціями також в українському стилю напишу свою думку іншим разом.

Слава Україні!

Брно. 24./II. 1939.

Більше передплатників — ліпша забезпека для „НОВОЇ СВОБОДИ“

До питання господарської самовистарчальности Карпатської України

Питання господар. автаркії насовується щораз настирливіше особливо після останніх потягнень Праги, що хоче зломити наш опір фінансовими труднощами. Це їй — на її думку — тим легше вдасться, що наша господарка протягом 20-ти останніх років, мала чисто колоніяльний характер і такою вона в основі залишилась і досі. Проблемою сучасного господарського життя Карпатської України є вирватися з економічних кліщів Праги і перевести повну реконструкцію нашого народнього господарства в цей спосіб, щоб наші економічні можливості ішли по лінії інтересів України в цілому, а Закарпаття зокрема. Це зустрінеться з великими труднощами особливо фінансового характеру, браком достатньої кількости вишколеного персоналу, фахівців і т. д., але крім цього, наш опір на економічному полі мусить йти не по лінії Праги, а по лінії інтересів української нації.

Тому мусимо розбудувати а) промислов., б) хлібороб., в) енерґетику, г) торгівлю. В тій цілі мусимо поставити на ноги наші господарські можливості до максимума, планово розбудувати всі галузі господарського життя, щоб вони взаємно себе доповнювали і підпомогали. При цьому мусимо памятати одно, що розбудова Закарпаття повинна бути розглянена в комплексі економічних питань цілої України.

Ця праця буде йти в двох напрямках. 1) Шляхом удосконалювання існуючих підприємств і започаткованих промислових осередків, 2) шляхом закладання нових підприємств і нових варстатів праці.

Про промислові можливости Карпатської України пишуть навіть заграничні фахові часописи. Досліди над земними копалинами виказали вже раніше, що такі в нас є. Маємо на увазі, камінний вуголь, залізну руду і інші копалини. Тому закладання промислових осередків в цей спосіб, щоб Карпатську Україну замінити на країну чисто промислову, це питання часу і капіталу. Безперечно, що заграничний капітал радо дав би інвестиції в промислові підприємства Карпатської України шляхом довго-термінових позичок. При конкуренції заграничного капіталу можливості вибору тим більші, що йде ставка не лише на саме Закарпаття, але при актуалізації українського питання взагалі проблема експлоатації багацтв України натрапляє на що раз більшу конкуренцію. Не входячи в деталі розбудови промисловости і його потенціяльні можливості, звернемо увагу на інші необхідні справи, що товаришать можним великим промисловим осередкам.

Маємо на увазі унезалежнення нашого господарства від імпорту споживчих продуктів з заграниці, що при теперішньому нашому пасивному білянсі справляє урядові поважні труднощі. Автаркія господарського життя, хоч не буде вповні доведена з огляд на малу кількість засівної площі, одначе шляхом раціоналізації хліборобських господарств зможе витиснути в більшій кількості імпортовані споживчі продукти. Це зо свого боку натрапляє на труднощі чисто інтелектуального характеру при консервативізмі нашого села. Усунути їх можна лише шляхом розбудови сітки аґрономічних стацій, що шляхом наглядної господарки могли б зломити освячений традицією, а в суті первісний спосіб господарки.

Закладання промислових осередків мусить бути розпляноване в місцях де паливну енерґію може замінити білий вугіль, в якій так багате наше Закарпаття. Водну енерґію треба замінити на урухомлення наших промислових осередків, при чому видатки звязані з купном і транспортом плавиних ресурсів, хоч би навіть з Чехії зникнуть, чим заощадимо велику кількість видатків. Робоча сила, коли брати під увагу реґуляцію гірських рік, намісці далеко дешева і більше видатніша. Правда, що машини і будівельний матеріял мусить бути всетаки імпортований, але видатки з цим звязані покриють з часом продуковані у нас товари. Перетвір наших сирівців на готові продукти не може бути монополем Праги і не буде, бо наш робітник не може бути експльоатований чеським робітником.

Наша промислов. мусить бути наставлена всеціло на експорт сирівців при чому жадної не може тут бути залежности від посторонніх, хай навіть і сфедерованих, міністерств. Інша річ фінанси, а інша річ експорт, бо економічна залежність від Праги може довести наш край до небажаних наслідків, на що прикладом хай послужать 20 рохів її господарки в нас. При теперішніх наших можливостях праці можемо сміло догнати за якийсь час втрачене і піднести нашу

господарку на належний рівень.

Питання автаркії — це питання національної енерґії і здібности, бо моральні вартості народу надолужать економічні можливості не під одним оглядом.

Загалом річ беручи, розбудова нашої промислов. натрапляє на труднощі в першій мірі фінансового характеру, але її перебороти можна лише при льокаті капіталу, що в свою чергу по літах раціональної господарки зверне інвестований в підприємства вклад. Нашим головним завданням під цю пору є унезалежнити наше господарське життя від чужих впливів і чужих зазіхань. Ощадність і розбудова своїх промислових та торговельних осередків виведуть наше економічне життя на незалежний шлях.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Дещо про орґанізацію спорту в Карпатській Україні

Враз з повстанням Української Держави, треба конче зорганізувати ввесь український спорт в один **Український Спортовий Союз.**

Не треба забувати, що спорт виховує і перевиховує молодь. Мати добрих спортовців, які своїми осягами перевищали б чужинців, це найкраща міжнародня пропаґанда та опора і охорона нації. Вся німецька молодь, яка гуртується в організаціях, що належать до Німецького Спортового Союзу, це опора Великої Третьої Німеччини, це молодь, що на вівтарі батьківщини потрафить зложити усе, навіть своє життя.

Пригадаймо лиш собі Олімпіяду в Берліні, де брало участь 3000 німецьких молодців, та цю велику перемогу, яку осягнула Німеччина в зимових та літніх Олімпійських Ігрищах та своєю сильною волею перемогли навіть непереможних чорних американських моторів. Кожна людина, яка інтересується спортом, знає, що Німецький Легко-атлетичний Союз виставив минулого року в одну неділю 6 репрезентаційних дружин, які перемогли всіх своїх державних противників. Ось, що означає добра організація спорту.

Ми українці, які маємо найкращий спортовий матеріял, таких спортових асів, як мистці в тяжкій атлетиці Гаркавенко і Нагурський, пливак Фік, гавівкар Ковциняк, легко-атлет Бобенко, футболіст Бокшай і багато інших спортовців, що своїми перемогами здобували славу чужинцям, не **сміємо** дивитись на організацію українського спорту з боку. Ми мусимо положити сильну руку на спортове життя і не можемо забувати про клич »нація понад усе« — »спорт на услугах нації«, а ніколи »спорт для спорту«.

Мусимо зорганізувати Український Спортовий Союз (УСС) — цілу сітку спортових організацій та почати солідну підготівку до Олімпіяди. — При УСС мусить повстати кілька рефератів а саме: легко-атлетичний реферат, лещатарський реферат, реф. копаного мяча, боксерський, пливацький, роверовий, гаківки, спортових гор і інші реферати. Всі ті реферати мусять провадити свою окрему діяльність, одначе підлягати УСС.

Всі спортові клуби мусять належати до УСС і зголосити свої секції в поодиноких спортових рефератах. До Управи УСС мусить бути делеґований представник Влади і Карпатської Січи.

При тім не треба забувати, що УСС повинен поробити всякі заходи, щоби вже цієї весни зачати будувати репрезентаційний спортовий стадіон в Хусті, та спортову галю, в якій могли б спортовці вправляти спорт в зимі, а в літі відбувались би в ній всякі інструкторські курси та змагання в боксі, чи дужанні. —

Потрібно занґажувати кількох тренерів-інструкторів, котрі вишколювали б кадри добрих спортовців та інструкторів, а тоді напевно Олімпійські Ігрища застануть нас приготованими. —

Одначе до того всього потрібно, щоб Влада Карпатської України заопікувалася спортом, та щоби в своїм бюджеті узгляднила також спорт та тіловиховання.

Не можна погодитися з думкою, що насамперед треба будувати дороги, та залізниці, а опісля стадіони і спортові галі. Цей погляд зовсім безосновний, бо державу треба відбудовувати рівночасно і культурно і морально, з господарського боку і політичного як рівнож і зо спортов. боку. Бо треба памятати, що німці лише тому скинули в 1812 р. французьке ярмо, що їх батько спорту »Турмфатер« Ян, зорганізував молодь в спортових товариствах, вимуштрував їх на спортових стадіонах, які він сам казав будувати, і вони стали найкращими німецькими партизанами і бойовиками, які гнали французів з німецької землі. —

Тому нам треба тямити, що в парі з господарською перебудовою країни треба конче подбати про фізичний і духовий стан молоді того цвіту нації. —

Так до праці, а висліди будуть скоро!!!

Ці думки даю до роздуми нашим спортовим діячам.

Може хтось відізветься?!!

бігун.

С. К. Русь Унґвар відбула також свої збори

Дня 21. лютого мали відбутися в Ужгороді загальні збори СК Руси, на яких були присутні не грачі і спортовці, але самі »політики«. На цих зборах вибрано »покровителів«, почесних голов і новий виділ. Покровителями стали: епископ Стойка, др. І. Коссей, Бродій, др. Гаджеґа і староста Ужгороду Пельчарський. Почесними предсідниками вибрано: Фенцика, Фельдешія, Демка, А. Поповича, д-ра Сулинчака, Петруса і Крайняка. Як бачимо, то кампанія невелика але »чесна«, разом з Фенциком, організатором »сабадчапатошок-ів« і »послом« Демком на чолі. Крім того вибрано виділ, — але-ж бо смішно писати — він виглядає, неначе б виділ Касинового товариства, а ніяк не виглядає на спортовий.

Найбільше дивно, хто буде грати, коли всі грачі перейшли до УСК-у Хуст, чи інших спортових товариств, хіба що Фенцик буде стріляти... дурниці, а другі будуть лапатися за голови.

Як здобули німці перемогу на змаганнях Ф. І. С.-у в Закопаному

На змагання Ф. І. С. у Закопанім зїхалися найкращі скіпи світу, як непереможні в довгих бігах фінляндці, скокуни і слаломісти норвеґи, так і шведи, французи, італійці, та тверді й зі сильною волею перемогти — німці. Всі думали, що перемогою поділяться мешканці півночі, відомі зі своїх лещатарських вичинів. Та несподіванку вчинили німці, які не лиш вміють заскочити світ в політичнім житті, але навіть у спорті. Одним словом, кожний говорить, що німці здобули мистецтво світа в лещатарстві припадково.

Цьому зовсім необосноване погляду спротивились нім. спортові діячі. — Один журналіст з Берліну заявив, що всі думають, що німці ці висліди осягнули при доброму щасті. Ні! Це коштувало німців багато праці і сили волі. Треба всім знати, що німці приготовлялися до перемоги вже давно. Вони тямили слово свойого найбільшого ворога зі світової війни — французького тигра Клеманса, який сказав, що французи сорок років приготовлялись, щоб перемогти німців. Тямили. І приготовлялись. Справжня підготовка до змагань почалась рік тому назад. Всі змагуни мешкали в спеціяльних спортових таборах, де провадили строге життя, під сталим надзором своїх тренерів і лікарів. —

Кожний, хто був на змаганнях в Закопаному, бачив цю дрібничкову підготовку, що найкраще можна було спостерегти її у зїздах і скоках. Про дрібничковість у підготовці свідчить факт, що німці привезли з собою спеціяльну скіпу, яка мала добирати смари. А робили вони так: рано перед змаганнями вибирались вони на терасу зі своїми лещатами, які, кожний з них мав помащені іншим смаром. По переїзді бачили, чий смар найкращий, і цей брали до змагань. —

На цьогорічних змаганнях зробили німці великий наступ на мешканців півночі Европи. Своєю силою волі показали, що можна поконати всіх, навіть непереможних в людській уяві скандинавців. Своїми перемогами показали світові, що людське хотіння при великій вправі і силі волі, можна перемінити в чин. Найцікавіше з тих змагань це, що німецька військова патроля перемогла на змаганнях тому, що, як говорять журналісти, сам Гітлер післав їм телеґраму: »Переможіть!«

НА ЧОРНІМ МОРІ

(БАЛАДА)

1.

Ой Дніпро блакитний,
тихий, оксамитний,
плаче та сумує;

А Дністер бурхливий,
сивий та шумливий,
плаче та лютує.

Хвилі в Чорнім морі
зустрічають хвилі,
В буйному просторі
плачуть сестри милі.

2.

»Ой біда, сестрички,
ой біда над нами, —
плинуть наші річки
кровю та сльозами.

Дивляться у хвилі
злидні та руїна,
сплять орли безкрилі,
тужні та безсилі, —
гине Україна...«

3.

»Сестри-ж наші рідні,
ой коли б ви знали, —
ой часи послідні
вже й для нас настали:

Сіяли в нас волю,
підгноїли добре, —
по цілому полю
кров свою пролляло,
і життя складало
лицарство хоробре!
Налетіли круки,
наповзли гадюки,
гине наша Мати...
вяжуть білі руки,
годі їх прогнати...
Лихо та руїна, —
гине Україна...«

4.

Вітер налітає,
баламутить море:
»Хто тут розмовляє
та про наше горе?

Хто верзе дурницю,
що вона конає?
Мережчату крицю
ржа не проїдає!

Не плачу, а крицї
треба на неволю, —
шаблі та рушниці
здобувають долю!

5.

»Най лиш день займеться —
— червоний як рожа —
замість сліз поллється
в річках кров ворожа...

»Та не день, не нічку
край пробенкетує,
не єдину річку
трупом затамує.

»І до нас з Лимана
мовчазні посланці
плистимуть од рана,
день і ніч і вранці, —

»Плистимуть суворі
у пекельнім танці,
гойдаючись в морі,
дивлячись у зорі, —
вістуни розправи —
пімсти за руїни,

»І ознака слави
Вільної Вкраїни...«

Др. Андрій Окопенко.

Тересва.

Найліпші природні вина до всіх винних склепів й винарень додає

П. НЕМЕШ і Сп.

Севлюш.

774

Найліпші убрання після міри робить модний дім

А. ВАЙСБЕРҐЕР

Королево н./Т. Ціни дешеві.

775

Найліпші ровери, шумавські на місячні рати 50 кч

Засилає за оплатою на всі стації ЧСР. і з зарукою.

Цінник задармо. 764

I. PICHNER, Klatovy XIV. Šumava.

Українська книгарня

Т. САВУЛИ У ВІДНІ

виконує замовлення на всі українські книжки, ноти, мапи, листівки, календарі, журнали, образи, портрети, листівки та відзнаки. Комплектує бібліотеки. Пересилка моїм коштом.

Книгарням звичайний опуст.

Адресуйте:

Ukrainische Buchhandlung THEODOR SAWÜLA 765

Wien I., Riemergasse 2.

Український виріб вудженин

„КАРПАТСЬКА ТОРГІВЛЯ“

в ХУСТІ, ВУЛ. МАСАРИКА. 769

Подаємо до відома шановного громадянства, що 15. I. 1939. р. відкрили власну торгівлю. Ціни дешеві. Обслуга солідна.

Українсько-чеські розмови,

найліпший спосіб практичного пізнання української мови, доповнені короткими відомостями про Україну та взірцями публічної кореспонденції.

ЗІСТАВИВ: І. КРОК. — ЦІНА 9.- К.

Чесько-український словник

Зіставила: Н. Ковалевська-Королева.
Переглянув: Проф. Др Смаль-Стоцький
ЦІНА 10.- К.

Н. В. ГОГОЛЬ:

ТАРАС БУЛЬБА

Переложив: Станіслав Мінаржік
Вступ о подіях заходу й виходу написав: Б. Гавлічка

Історичний перебіг подій давної України, середовище славної запорожскої Січи, буряне життя козацького братерства при праці й обороні держави, постійна веселість вільного народу з вічним проблемом кохаючим молодість: Переможе сила авторітету і зброї, або натхення молодих сердець. Клясична книга минулости для сучасности, що утримує вічний дух народа, який перемагає однаково так теократію, як і революцію. Виповнює далеко більше, ніж міг показати фільм. 266 стр. За 15.- К.

Замовляйте у книгарні:

EXPEDICE BOL. HAVLÍČKA,
PRAHA II., ŠKOLSKÁ 26. 779

На днях вийде давно очікуваний підручник:

М. Башмак - проф. Др. Ф Тіхи,

практичний підручник української мови (з граматикою й словником).

Перший чеський підручник навчання української мови. Стор. 160., вел. формату, невязане 20·- К, вязане 29·- К. Видала: Фахова книгарня Ферд. Свободи, тел. 222-36. Наст. Ярослав Самець, Прага II, Вацлавське нам. ч. 57. Український відділ. На складі також у книгарнях. Фахова книгарня

ФЕРД. СВОБОДА,
наст. **ЯРОСЛАВ САМЕЦЬ,**
Прага II, Вацлавське нам. ч. 57. 777

Передплачуйте

„НОВУ СВОБОДУ“

Йосип Марко

найстарше похоронне заведення виконує всі замовлення, звязані з похороном. Власний виріб похоронних потреб. — Ціни дешеві.

Хуст Іваська ч. 67

761

Гуртову доставу спирту виконує гуральня

п. Штайнер Натан

776 Севлюш

Михайло Кохан, з Ужгороду

військовий і цивільний кравець
Одинока українська кравецька фірма.
Виконання солідне — ціни дешеві.

Хуст, вул. Свободи ч. 13.

777

Йосип Дорош

перший український торговець в ґалантерійними товарами,

що раніше жив у Берегові, а

тепер в Севлюші,

зачинає наново свою торгівлю від 27-II. 1939 р., на торгах по цілій Карп. Україні.

763

Точний годинник світової значки.

782

Український Технічно-Господарський Інститут Позаочного Навчання

приймає безперервно впис студентів та курсантів на:

1. ВИСОКОШКІЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНО-КООПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ. 4. роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. ВИСОКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ НАУК. 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльности.
3. ВИСОКІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АҐРОНОМІЇ. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-аґрономічної праці серед українського населення.
4. ТЕХНІКУМ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ. 2 роки. Дає фахові знання з різних галузей промислу, що працює на с.-г. сировині.
5. ВИЩІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Півтора року. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту.
6. КУРСИ БУХГАЛЬТЕРІЇ. 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. КУРСИ МОВ: анґлійської, німецької та французької. Уможливлюють опанувати світові мові для користування чужоземною літературою і пресою.
8. КОРОТКОТЕРМІНОВІ КУРСИ: а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городини, д) Оброблення шкіри, е) Миловарство, є) Фотоґрафія, з) Теорія музики.

Жадайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На ширшу відповідь присилайте поштову міжнародню марку. Можна замовляти також лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу:

Ukrajinský Technicko-Hospodarský Institut, **Poděbrady,** Zámek, Tchechoslovaquia.

786

РАДІО ПРОГРАМА

від 5 до 6 березня. Неділя 5 березня.

Прага: 7.30 — концерт брнянської орхестри. 9 год. доп. — богослуження з греко-кат. храму св. Клімента в Празі. 12.05 Вісті ЧТК, перегляд тижневої преси. 17.10 спортові вісті 19.00 вісті ЧТК. 21.00 вісті ЧТК.

Братислава, Баньська Бистриця: 12.20 год. Перегляд карпато-укр. преси. 14.30 Програма для К. України М. Русинко: »Будуємо Карп. Україну«, — радіо-монтаж.

Мінхен: 6 год. рано — концерт.

Москва — ком.: Програма для дітей від 6 год. рано.

Мілано: 11 год. дополудня служба Божа із базиліки у Флоренції.

Варшава: 12 годин сімфонічний концерт. І. Моцарт, Бетховен VIII. сімфонія.

Понеділок 6. березня:

Прага: 7. г. вісті ЧТК.

12.30 г. вісті ЧТК. Прогноза погоди.

15.15 г. Концерт Чеської филгармонії.

19.00 г. Вісті ЧТК.

22.00 г. Вісті ЧТК, перегляд денних подій, спортові справи.

Мінхен: Від 8.30—9.30, від 10.00—10.30 музика.

Москва: Від 17.30 г. до 19.00 год. музика й сімфонічний концерт.

Софія: 18.00 г. народні пісні.

ТЕАТР

Товариство теат. добр. »Тил« в Хусті.

Саля Словянського дому в Хусті.

Дня 6. березня в 20 годин.

ЛЮДИНА НА КРИЗІ

Комедія на три дії.

Написав: Вілем Вернер. Реж. ф. Ґрушек. Подія відбувається в Празі коло р. 1936.

Ціни місць: ложа передня (ч. 0—16) 7 К, ложа задня (ч. 1—8) 6 К. І. місце 6 К, II. 5 К, III. 4 К. Продаж листків у ф-і Вацлав Хитрий.

Готуємо дальшу часть драми тих же осіб в грі »Нові люди« від того ж автора.

Усіх православних українців, що бажали б отримувати »Український Вістник«, орґан Української Православної Церкви в Америці, проситься подавати точні адреси свої й знайомих, головно тих, що ще не позбулися русофільського духа. »Український Вістник« будемо висилати даром кожного місяця всім, хто про це буде просити.

Адреса:

Ukrainian Herald 641. Roosevelt Avenue, Carteret, N. J. U. S. A.

784

Технічна канцелярія.

Інж. Гр. Синявський, урядово авторизований цив. ґеометр та зарисяжений судовий знавець, виконує ріжного роду землемірні праці.

787 PARDUBICE, TUSAROVA 904.

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю — Габура Степана, Королево н. Т. 762

Спільний склеп для накупу залізних товарів — **Шрайбер і Айзикович, Маєрович і Нойовонер, Герман Розенбаум — Хуст.** 759

»OLD ENGLAND«

Хуст, Масарикова ч. 30 у дворі. Першокласний мужський і жіночий кравець. Великий вибір заграничного сукна 766

Готель Роял, Хуст, вул. Толстого. Гостинниця, гуртова й роздрібна продаж природних вин. 767

Наслідники синів Натана Гаймфельда
(заложено 1858 р.)

Виріб папірових торбинок, склад папірового товару та ріжного пакункового паперу.

Гуртівня кольоніяльним товаром.

Сортівня текстильних решток й старого заліза та металів.

Хуст, телефон ч. 20. 768

В березневих вітряних й дощевих днях переживають ревматики готові муки. Раптові болі в клубах, корч мязів, кольки в крижах роблять їм життя мукою. Чому зносите всі ці муки? Тоґаль облегчує болі навіть в застарілих випадках, а скоро поможе Вам. Спробою, пересвідчите себе. Достанете його в кожній аптеці. 785.

Лікарська поміч

Др **Стефан Микулянинець,** фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив **ординацію у Сваляві** на вул. Масарика. 772

П. Ґрінштайн — досвідчений зубний технік, ординує цілий день. Севлюш. 737

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання ґазетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право прислані статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті місячно, кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, ½ стор. 1.600 Кч, ¼ стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більшім оголошенню відповідні знижки — Окремі афіші пропозиції на бажання — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч від слова — За оголошення редакція не відповідає

Річник XL. Число 50. Хуст, вівторок, 7. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Др. Осип Дудикевич

Чого чекає Волівщина від першого сойму Карпатської України

При нагоді переводжування виборч. аґітації у Волівській окрузі відбував я з присутними селянами господ. конференції. Їх вислід наступний: ані в однім селі Волівської округи не була переведена аграрна реформа так, щоб задоволила постуляти села.

Села діляться на 2 ґрупи: такі, де аграрна реформа або зовсім переведена не була, або переведено її лише частинно. Власне: певні обєкти забраної землі були приділені селянам, оглядно інших, уряди або відновили ведення аграрної реформи, або зовсім на прохання селян не відповіли.

До тої ґрупи належать між іншими обєкти, записані в катастрі як ліси. Ті знову розпадаються на залісненi самосівбою, бувше рілля і пасовиська, або на обєкти, що були колись лісом, тепер є зрубами, або винищеними лісовими неужитками. І одні і другі записані в катастрі, як ліси, а тим бороняться земельні державні уряди і висувають це, як причину, чому дотичних обєктів не можна приділити селам, як приділів аграрної реформи.

В певних відокремлених випадках жадають компетентні уряди аграрної реформи, щоб села перевели на свій кошт перекатастровання таких обєктів з лісних на культури рільні, згл. пасові.

З цим сполучені є значні кошти, а села, не знаючи, як буде вирішене їх прохання, не спішаться із плаченням комісійних коштів.

В тих ділянках мусить бути за кожну ціну зроблений порядок і мусить бути ясно, що може бути предметом аграрної реформи, а що ним бути не може.

В тім напрямі вітаним є дуже розумне зарядження пана міністра Ревая, яким були створені краєва і окружні комісії аграрної реформи, які при помочі знатоків і делеґатів поодиноких інтересованих сторін, мають установити мінімум землі, яка станеться предметом розділення по думці закону про аграрну реформу.

Було б бажаним, щоб створення цих інституцій переведено було якнайскорше, щоб тим способом задоволити село, що поверх 15 років на аграрну реформу чекає, а не може її дочекатися.

Дальше ходило б о техніку переведення аграрної реформи.

Розуміємо, що там, де більші комплекси розділюються на малі, а приділюється їх індівідуально інтересантам, є з тим стільки праці і коштів, що такий приділ не може бути наскоро зреалізований. Тих випадків одначе на волівській Верховині багато нема. Більшістю ходить о приділ полонин, пасовиськ і винищених лісів. Тут, як інтересант, не виступає одиниця, але гурти інтересованих, а дотичний комплекс не потребує бути розділюваний. В більшості випадків досить буде обмірянням границь і переведення звичайної, законом приписаної земельнокнижної маніпуляції.

Виринають ще спеціяльні випадки, де в інтересі загальної рільничої культури, можна б створити на деяких землях зразкові, взірцеві гірські господарства у формі спеціяльної колонії.

Між іншими існує такий забраний державою комплекс у волівськім катастрі. Ходить о зруби над потоками »Дівчий« і »Обиожанський«. Земля крита перед вітрами, виставлена до сонця, досить доброї якости, була би дуже відповідним тереном для створення такої взірцевої колонії, з тим одначе, що інтересанти мусіли б на місці побудувати взірцеві мешкальні і господарські будинки і піддатися — бодай на певний час диктатові, господарському від установленого на це агронома. Було б це щось на взірець галицьких рентових осель.

Тут далися б також перевести культури для спеціяльних гірських родів збіжжя й інших гірсько-господарських рослин, які можна б відси поширювати. Такий план має п. міністер Ревай, і шукає відповідного терену. Гадка дуже здорова!

На це очевидно потрібний капітал, якого держава евентуально до диспозиції не має. Рада на це — під ґаранцією держави — постарати для дотичних позички, амортизовані в 50-ти або більше роках.

Коли поділиться переведення аграрної реформи на етапи, то 1-ий із них прийшов би під увагу а саме: громадні приділи, індівідуальні могли б прийти опісля. В рамках побажань поодиноких сель, бажають собі аграрні реформи такі села: Негровець, Колочава, Синьовир, Поляна, Вічкове, Воловий, Лозянський, Тюшка, Річка, Ізки, Ляховець, Новоселиця, Присліп, Торун, Майдан а Сойми.

Другою болючою точкою, на яку селяне жалуються, є приділ пасовищ на боржавських полонинах, що остають під управою державної досв. станції в Верецьких. Ті полонини розложені на границі волівської, свалявської а можливо і хустської та іршавської округи.

Деякі села Волівщини, головно Рипинний, Тюшка, Річка, Букавець, Подобовець, Пилипець, Розтока, Новоселиця, Ляховець, Голятин відкликаються на це, що вони набули певного рода історичних прав до згаданих полонин, які полягали в тому, що вони їх арендували.

Після тверджень тих сел, багато громад з чужих округів до найновіших часів в аренді тих полонин не брали участи. В останніх 7-ми роках повстала в селах свалявської і іршавської округи спеціяльна промисловість яка полягає в тому, що дотичні села перебирають на Севлющині і Мукачівщині худобу на випасуваня її на боржавських полонинах.

Посредництвом тих сел, які не мають своєї власної до випасування худоби, дістається на боржавські полонини велика кількість худоби низинної, яка має в дома досить пасла, а тим способом вкорочується для сел воловської окр. місце для пашення худоби, а тому, що дотичні села не мають у себе взагалі жадних пасовищ, настає некорисний обяв зменшування або навіть цілко-

(Продовження на 4-ой стор.)

МОБІЛІЗАЦІЯ ЧИ МАНЕВРИ В ІТАЛІЇ?

(Рим, 6. 3.) Світова преса подала, що італійський ґенеральний штаб покликав під зброю три річники, наслідком чого стан італійського війська підвищився на 1.600.000 мужів. Аґенція Ройтер також подала, що на кордоні Лібії та Тунісу дійшло до сутички між французькими та італійськими військовими частинами. Італійська пресова аґенція Стефані вчора офіційно дементувала вісті про мобілізацію та про сутички між італійськими та французькими військовими частинами, приписуючи їхнє поширювання паліям війни.

Анґлійська преса про мобілізацію

(Лондон, 6. 3.) Урядова преса обмежилася тільки на констатування того факту, що італійський ґенеральний штаб покликав під зброю три річники, і що стан італійської армії значно підвищився. Опозиційна преса підчеркує, що заперечуванням італійської преси, наче б покликання під зброю трьох річників було тільки підготівкою до військових маневрів, не можна ймити віри, бо минулого року, коли німецький ґенеральний штаб у червні покликав під зброю 2 мільйони війська, німецька преса та офіційна пресова аґенція також твердили, що це тільки маневри.

Тишина

Тиша у Франції

(Париж, 6. 3.) Французька преса, за винятком лівих щоденників, замовчує мобілізацію в Італії. Взагалі для французької прилюдної думки зарядження італійського ґенерального штабу є великою несподіванкою. Є однак правдою, що французький ґенеральний штаб ніч-день радиться, але вісті про ці наради тримаються в строгій тайності. Закордонні спостерегачі в Франції досі не могли ствердити ніякого надзвичайного військового руху.

Що пише американська преса?

(Ню Йорк, 5. 3.) Американська преса однозгідно пророкує конфлікт в Европі, а робить це з наказу уряду, щоб таким чином оправдати надзвичайне гарячкове зброєння Злучених Держав Північної Америки. »Нюйорк Геральд« підчеркує, що Мусоліні з своїми домаганнями конкретно виступить у другій половині цього місяця. У маневри Америка не вірить, бо за мобілізацію говорить уже сам той факт, що в новітній історії мілітаризму ще не було прикладу на те, щоб ґенеральний штаб покликання річників на маневри оповістив розвішуванням плакатів. На маневри вояків покликується позовними листинами.

МІНІСТР ҐАФЕНКУ У ВАРШАВІ

(Букарешт, 6. 3.) Румунська прилюдна опінія з великим зацікавленням слідкує за побутом міністра закордонних справ Румунії в Варшаві. Часопис »Темпул« публікує інтервю з міністром закордонних справ Польщі, в якому Бек висловлює свою надію, що ці відвідини принесуть корисний результат як для Польщі, так і для Румунії. »До нашого старого особистого приятельства долучується і традиційна співпраця обидвох держав« — закінчив своє інтервю міністер Бек.

Права народностевих ґруп та визначення границь

Цікаве трактування справи коректури границь між Словаччиною та Німеччиною

(Братіслава, 3. III.) »Ґренцботе«, офіціоз німецької партії в Словаччині, що виходить у Братіславі, містить своїм змістом дуже цікаву статтю, яка в загальній опінії викликала немале зацікавлення. Як відомо, між делімітаційними комісіями тепер ведуться переговори в Будапешті. У звязку з цими переговорами »Ґренцботе« пише:

Віденське рішення виходило з того самого принципу, як і мінхенський договір, тобто етнографічні границі, оскільки це лишень можливе, мусять згоджуватися з державними границями. Отже головним завданням було розвязати народностеві питання. Треба було зменшувати площину тертя та так треба було створити спокійне народностеве, державне та правниче положення.

Ця думка була принципом у визначенні нових границь. Але словацько-мадярська проблема крім цього виказує відміну,тому що на багатьох пунктах нових границь знаходяться розкидані німецькі селища. »Ґренцботе« явно заявляє, що провідники німецького народу в Словаччині перед віденським рішенням працювали в тому напрямкові, що німецькі громади залишилися в Словаччині, бо були і є тої думки, що німці в Словаччині мають і будуть мати можливість розвити своє національне життя. І ось це старання рішило долю німецьких громад на Спіші та на Житному Острові: ці села припали Словаччині. Арбітри перед рішенням уважно вислухали погляд представників німців у Словаччині, та на основі думки самовизначення народів винесли свій розсудок. Отже це рішення не можливо з сьогодні на завтра змінити, або примусом перемінити.

Хоч за першою точкою віденського протоколу остаточне визначення границі є справою урядів безпосередньо заінтересованих держав, одначе це лише тільки значить, щоб обидві держави зважаючи на місцеві відносини та технічне проведення визначення — згодилися, але не означає те, щоб через це був нарушений принцип рішення. Особливо ані один уряд (ні словацький, ні мадярський) не мають права розпоряджатися німецьким народностевим ґрунтом.

Але коли б у визначенні нової границі виринули ізза технічно-комунікаційних або інших спеціяльних причин такі зарядження, що торкаються німецького народностевого ґрунту, тоді це не може статися без запитання проводу німецького народу в Словаччині. Отже словацька влада повинна вислухати думку цього проводу перед тим, ніж би перепустила і найменшу частину німецького народностевого ґрунту Мадярщині. Коли б Словаччина без запиту проводу зробила якусь лагоду з Мадярщиною, то така лагода була б з правничого боку хибна. І знов коли б між урядом Словаччини та проводом німецького народу не дійшло до згоди, словацький уряд не має права зачинити переговори з Мадярщиною. Тоді настав би такий випадок, якого 7. точка віденського протоколу називає »труднощами«. І в такому випадкові мають рішати знов віденські арбітри з кінцевою важністю.

»Ґренцботе« так кінчить свою вступну статтю: »Без запиту німецького народу не можна рішати про долю німецького народностевого ґрунту«.

Не знати, що дало імпульс до написання такої статті в поважному німецькому часописі, але вона є на місці. І для нас, українців це толкування віденського протоколу є цікавим. Мадярщина мусить нам віддати наші українські села, тобто і такі, в яких маємо більшість, а ми їм віддамо мадярські села. А коли б між Мадярщиною та нами не дійшло до згоди, то будуть рішати знову віденські арбітри, що стоять на становищі етнічного принципу. (о. с.)

Праця українців у Франції

Привіт УНО й провідникові Федорові Реваєві

(Хуст, 6. III.) Провідник Українського Національного Обєднання Федір Ревай, дістав від українців у Франції такого листа:

»Ґенеральна Рада Союзу Українських Організацій у Франції складає на Ваші руки наше щире привітання Українському Національному Обєднанню й поздоровляє з тим великим успіхом, який Ваше Обєднання мало в виборах до Першого Сойму Карпатської України. Далі: »Під мудрим керуванням Уряду й Вашим у Національному Обєднанню займе Карпатська Україна почесну сторінку в історії українського народу.

Бажаємо Вам повного успіху в праці для щастя й слави Карпатської України й всього нашого народу«.

Цей лист є дальшим доказом того, що шлях, яким іде наша влада й УНО, є правильний та найкорисніший для українського народу.

59 поштових службовців — словаків відходить

(Хуст, 6. III. КУП.) На основі угоди між нашими й словацькими поштовими урядами, перебрала словацька влада 59 поштових службовців-словаків, що були зайняті в Карпатській Україні. Вже в найближчих днях має з них відійти 48.

Ці словацькі службовці мали від нас відійти вже давно, але поштова дирекція не звільняла їх з тої причини, що, мовляв, не було за них нагороди. Ми думаємо, що раз треба прийняти наших хлопців і дівчат, щоб запрацювалися; але коли наших не будуть приймати, то нагороди за поштових службовців-українців ніколи не буде. Тут треба більш енергійного поступовання.

Шеф словацької пропаґанди на засідання нашого сойму

(Хуст, 6. III. КУП.) На засідання сойму Карпатської України приїде також пан Шаньо **Мах**, шеф пропаґанди при словацькій владі. За свого побуту в Хусті буде гостем д-ра Комаринського, шефа пропаґанди при владі Карпатської України.

Є нашим інтересом, щоб взаємовідносини із словаками були приятельські. В цій справі можуть оба шефи пропаґанди дуже багато зробити, бо сьогодні пропаґанда деколи більше значить, як скоростріли й гармати.

В Мадярщині й цигани невдоволені

(Хуст, 6. III. КУП.) Приходять вісті з Будапешту, що організація циганських музикантів домагається від мадярського уряду, щоб аґітаційні реляції для Словаччини й Карпатської України були замінені циганською музикою. Цигани свої домагання мотивують тим, що аґітації мадярського радія проти Словаччини й Карпатської України ніхто не слухає, а циганську музику населення тут і там радше послухає.

Вже й мадярські цигани бачать, що »словацькі« й »карпаторусскі« реляції мадярського радія не мають жадного значіння, але деякі короткозорі мадярські діячі цього не бачать.

КУДИ ПОСИЛАТИ

всенародній національний даток на розбудову Карп. України?

ТРЕБА ПОСИЛАТИ

на адресу: ХУСТ, Карп. Україна,

Підкарпатський Банк, чековий рахунок число 34688.

Подяка

Наш відомий патріот, берненський фільмовий підприємець Др. Роман Міщкевич зложив на »Карпатську Січ« готівкою

К. 5.000.—

словами: Пять тисяч корон. За цей великий щедрий дар висказуємо йому щиру подяку.

За головну команду
Іван Роман.

Від поліції

В останньому часі було сконстатовано, що в Хусті значно збільшилися крадежі роверів, а то головно через недбалість самих власників, що не вважають на власний маєток.

Щоб цьому запобігти, примушена дирекція поліції почавши днем 7. березня переводити строгу ревізію всіх роверів. З цієї причини звертається увага всіх власників роверів, щоб у себе завжди мали посвідки про те, яким способом набули ровери.

Всім особам, у яких будуть при цих ревізіях знайдені ровери без згаданих документів, будуть ровери (біціклі) відібрані та повернені лиш тоді, коли без жадного сумніву докажуть, що ровери є їх власністю.

Дирекція поліції.

Другий поспішний потяг через Мадярщину

(Хуст, 6. III. КУП.) Залізнична секція при делімітаційній комісії погодилася з представниками мадярських залізниць оглядно транзитного переїзду другого поспішного потягу на лінії Хуст—Прага й назад. Цей поспішний потяг буде мати прямі вози й до Братіслави.

Також договорена справа транзитного переїзду особового потягу на лінії Тересва—Костолани й справу міжнародного поспішного потяга Будапешт—Мукачів—Лавочне—Львів.

Залізничне сполучення Карпатської України з другими частинами нашої федерації і всіми сусідами є вже зовсім нормальне. Представники наших залізниць в делімітаційній комісії виконали тут дійсно велику працю для добра своєї країни.

Вже нині виставка весняної обуви і панчох в склепі БАТЯ
793

Військова дисципліна

„Дисципліна є душевний запал перемоги“
Кадорка.

Народня оборона є одним з найважніших чинників держави. Подивімся тільки на тоталістичні держави, як Італія, Німеччина, Японія, націоналістична Еспанія, побачимо, що на першому місці стоїть військо, себто народня оборона. Італія, яка ще не так давно, стояла майже в такому положенні як Україна, тепер завдяки фашистівському режімові, заведеному одним з найбільших диктаторів нашої доби Мусолінієм, стала в перші ряди европейських держав. Нема італійця від найменшого до найстаршого, який би не був організований в народній обороні. Італія свідома, що тільки добра організація народньої оборони може бути запорукою державного існування.

Українці сьогодні стоять перед завданням створити сильну організацію народньої оборони. Після світової війни прийшла нагода створити українські корпуси для оборони своєї Батьківщини.

Треба тільки пригадати славні часи козаччини, козаків, які своєю відвагою наганяли страху всім, хто тільки посмів знепокоювати українські землі.

В світовій війні традицію запорожців продовжували славні Січові Стрільці, що кровю записали цю сторінку нашої історії в боротьбі за волю Батьківщини.

По 20-ти роках покликано знов до життя Організацію Народньої Оборони — »Карпатську Січ«. Обовязком кожного українця є ставати в ряди нашої військової організації, бо як Мусоліні сказав: »Хто не хоче носити зброю свого народу, буде носити чужого«. Це є військова дисципліна нації.

То-ж ставайте в січові ряди, організуйтесь від наймолодшого до найстаршого, щоб всі до одного були готові на заклик Вождя стати в оборону своєї країни. Той, хто не хоче стати в наші ряду зі зброєю в руках, той наш ворог. Тих людей виключити з усіх місць нашого державного життя, хай ідуть туди, куди пішли їх провідники-зрадники, бо між українським народом вони не мають місця. Або хотять сьогодні стати невтральними? Таких нема більш між нашим народом! Хочу пригадати тим, що ще все в карпато-українській землі сидять і вагаються, що можуть вагатися і дальше, але хай одно памятають, щоб не було запізно.

Всі українці-юнаки, ставайте в ряди »Карпатської Січи«, покажіть, що ми є дійсними нащадками давніх славних козаків-запорожців і січових стрільців, що своєю військовою організаційною дисципліною навернемо знову славне імя нашої Батьківщини і зустрінемось як сказав наш великий пророк: »В семї вольній, новій...«

Микола Товт, Італія.

Звертаємо увагу філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, з нагоди 20-я Центральної Української Народньої Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

МОСКАЛІ колонізують Україну

Повстанням Карпатської України, найбільш затрівожилися большевики, які цілими роками гнобили і виголоджували Україну, та своїми садистичними терористичними вибриками хотіли знищити український нарід на С. У. З. (Східно Українській Землі).

І тепер, коли світ дуже живо зацікавився українською проблемою, коли клич, кинений українськими націоналістами: »Схід Европи належить до нас і лиш ми можемо бути панами на українських землях«, війшов в кров і кість морених голодом українців на СУЗ; коли большевики побачили, що клич самовизначення народів, кинений Гітлером в Мінхені стає все більш актуальний головно через це, що протикомуністичний пакт Німеччини, Італії і Японії все більше затіснюється і має нових прихильників, як Мадярщина і Манжурія, які недавно підписали пакт та самі українці все більше зачинають виступати проти більшовицької окупації, доказом чого є останній атентат в Київі на Хрущова, більшовики все більш і більш трясуться, бо чують, що ґрунт під ногами сунеться.

Зо страху перед своїм близьким кінцем на Україні, більшовики вживають всіх заходів, щоб довше гнобити і нищити Україну. Не помогла »українізація« — почали русифікацію українців. Не помогло і це. Тоді почали заселювати українські землі москалями, щоб мати на кім спертися. Крім того на пограниччі більшовики забирають людей з цілих сіл і вивозять їх в глиб Росії, а на їх місце привозять більшовиків.

В Донськім басейні в тій безодні копалин, нині працюють самі москалі, які з цілою силою пари вивозять вугілля з України, щоб опісля не стало його українцям.

Це саме діється в копальнях руди залізної в Кривому Розі, де добувається найкращу руду в світі, бо дає багато процентів стали. Більшовики гарячково експльоатують руду, бо думають, що нам її колись не стане. Але це їм так поможе, як мертвому кадило.

Як повідомляють англійські часописи, москалі сильно збільшили виселювання українців з прикордонних полос, бо хочуть на цілому західньому кордоні мати лише москалів. Це виселювання українців потреває аж до весни. В цей спосіб хочуть більшовики забезпечитися від заходу. Але мало їм лиш хотіти, бо треба і могти.

Франція цікавиться українською проблємою

Українська проблема набирає щораз ширшого значіння. Зацікавлення нею не слабне в ніякій пресі. Не має днини, щоб у чужинецькій пресі не появилася якась стаття про Україну. Не менше цікавиться і Франція. У французькій пресі багато стрічається статтей, одні з них прихильні до нас, другі ворожі, треті баламутні, от як звичайно це буває.

В ґазеті »Ілюстрасіон« читаємо велику статтю під наголовком: »Програма Гітлера на 1939 р.«, в якій автор доторкається такого питання: »Похід на Україну, чи піддержка Італії на Заході?« і доходить до висновку, що згідно з планом на 1939 р. буде розгорнена широка акція і Гітлер дасть піддержку Італії лише тоді, як на Сході Европи буде стояти сильною ногою його союзник, себто: Україна.

Інша французька ґазета »Аксіон Франсез« пише таке: »Гітлер буде старатися розбити Совіти і створити на їхньому місці ряд самостійних держав, серед яких прім вела би Україна. До тепер знаємо лиш одно, що Німеччина числить на внутрішній нелад в Совітах, який розсадить їх зі середини. Старається той нелад посилити та надати йому організований характер, посилити діяльність різних терористичних організацій, та викликати повстання в Совітах.

Ця ґазета пише дальше, що Німеччині це вдасться тому, що в Совітах »не зважаючи на те що йде страшна і безоглядна боротьба, яку веде більшовизм зо всяким самостійницьким рухом, та засилає сотки тисяч людей на Соловки, а других розстрілює, йде консеквентна боротьба за визволення, яку провадять підпольні організації«.

Крім тих статей відбуваються в Парижі різні відчити про Україну.

Засідання сойму буде фільмоване

(Хуст, 6. III. КУП.) До Хусту приїхав українець др. Роман Мішкевич, фільмовий продуцент з Брна, що накрутив відомі чеські фільми »Войнарка« і »Луцерна«. Др. Мішкевич хоче фільмувати засідання першого українського сойму й потім накрутить фільм з життя населення Карпатської України.

Дуже неприємне враження має кожний українець, коли ані в нашій столиці, одинокій дійсно українській столиці в цілім світі, не можемо ніколи побачити українську фільму.

Наше дерево з Ясіння до Данціґу

(Хуст, 6. III. КУП.) Повідомляють нас, що на днях була відослана з Ясіня перша ваґонова посилка деревляного матеріялу до морської пристані **Данціґ.**

Дерево походить з державних лісів і було куплено великими німецькими підприємствами. В Німеччині бракує все ще багато деревляних продуктів і є надія, що наше дерево будемо ми до Німеччини й далі продавати.

Совітська „моторизація“

Дня 10. III. б. р. збереться в Москві XVIII конґрес комуністичної партії СРСР. Вже заздалегідь поінформована про плани ухвал совітська преса широко розписується про »плани« чергової пятирічки, в чому, не останню позицію займає моторизація. В інтенціях червоних диктаторів є пустити з кінцем 1942 року по всесоюзній республиці 2 мільйони авт! Так передбачує план. Але де є для будови цих авт інженери? На 100 авт нараховується один інженер, для науки інженерів існує лише 3 школи — в Москві, Саратові і Омську, але ні одної в Україні. Два мільйони авт має таке-ж число шоферів, але нема, ані школи для шоферів, ані приладів до науки, ані підручників.

Далі потрібно щонайменше 100.000 механіків, хоч потрібне число виносило би 500.000 контінґенту! Совітська конструкція авт також не найкраща. Нова конструкція совітських авт марки »СІС-101« (Московська автомобілева фабрика

»Сталін«) і »М-1« автомовілева фабрика »Молотов«) в Нижньому Новгороді) не виправдають покладаних на них червоних надій. Замість належних 200.000 до 300.000 кільометрів, совітські авта досягають лише найбільше 20.000 кільометрів.

Так в практиці, а не в планах виглядає совітська моторизація і її досягнення. Чим далі, то все гірше, аж поки не стане червона імперія перед повною капітуляцією.

Жидівський терор у Палестині

(Єрусалим, 6. 4. Ройтер.) Минулої ночі було чути на коротких хвилях тайну радіовисильню в Палестині. Промовець заявив, що на всій території Палестини зорганізувалась жидівська військова оборона, яка бере на себе відвічальність за всі терористичні акти, поповнені за минулих трох тижнів у Палестині проти арабів. Як відомо, крайні жидівські організації останніми тижнями поповнюють замахи на арабських націоналістів. Ситуація Англії в Палестині є прикра. Арабський конґрес у Лондані досі не виніс нічого позитивного в цьому питанні.

Повстання проти мадридського уряду

КАРТАҐЕН В РУКАХ ПОВСТАНЦІВ

(Мадрид, 6. 3. Авас) Радіовисильня в Мадриді в ночі повідомила: У Мадриді установлено раду оборони. Ця рада керує тепер обороною замість уряду Неґріна. У її склад входять: Касадо, Рестеіро, Сан-Андрес, Едуардо Рала та Ґонсалез Марін. Президія ради вчора ввечір подала, що в Картаґені деякі військові відділи підняли повстання та намагалися зайняти місто, але ця спроба була швидко ліквидована. За спостереженням закордонних військових спеціялістів військові бунти поширюються і дні республіканської Еспанії є полічені. З Бурґосу повідомляють, що повстанцям таки вдалося зайняти Картаґен, останню пристань червоних, у якій знаходиться арсенал та великі склади воєнного матеріялу.

Відповідь чеського радія большевикам

Недавно в празькій радіовисильні виголошено гостру, протибільшовицьку промову. Промовець сказав більшовикам: »Не турбуйтеся тим, що ми їмо, в що вдягаємо нашого робітника, що йому платимо. Глянь-те краще, що діється у вас! Ми ідемо і будемо йти з Німеччиною. А ви краще мовчіть!«

Суд над дівчатами за приналежність до О. У. Н.

В Самборі (Польща) судять три дівчини: Марію Менцинську, Марію Нижник і Теофілю Яворську. Їм закидають приналежність до Організації Українських Націоналістів. Підчас ревізій знайдено в тих дівчат нелеґальні протипольські летучки, реферати, вірші та інше. Менцинській закидають, що вона була провідницею жіночого відділу ОУН.

В. Ґренджа-Донський:

З великих днів народин Карпатської України.

(16)

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження.)

9. листопаду 1938.

Сьогодні ранком зголосився я в пана премєра, котрий на днях прибув до нової столиці. Не бачив його вже другий тиждень, від того дня, коли летів до Відня на засідання арбітрів. Але порядно змарнів і здається мені, гейби за ці два тижні постарівся більш, чим за два роки... Не диво, на своїх плечах переніс він такий великий кавалок нашої історії...

Пан премєр дуже цікавився подіями в Ужгороді і я оповів йому все, що ми пережили за останній тиждень евакуації. Незадовго до салі ввійшов і міністер Бачинський і я повторив свої переживання.

Я думав, що міністер Бачинський заговорить зо мною по українськи, бо ж ми йому в Ужгороді робили таку рекляму українського міністра, а він до мене »штокає« і говорить, як старий дяк, з »проізношеніями«. Здивувало мене, тим більше, що на його дверях міністра внутрішніх справ український надпис. Нам казали, що вже після його першої розмови з Рібентропом, він на шістьдесять відсотків переорієнтувався... нам казали, що він дав писемну заяву, що стоїть на плятформі українській... Нам говорили, що після віденського розсудку, коли вже лиш сліпий не бачить, що українська справа стоїть несогірше... пан міністер стане українцем, а ось він балакає й далі такою дяківською мішаниною, що коли б зварив, то пес від того здохне... Балакає волапіком, тарабарщиною, яка була й буде предметом наших посміхів.

Відходжу, щоб побачитись з іншими людьми, що розкажуть мені, якісь цікаві події. »Со почтенієм« — прощає мене пан міністер Бачинський і я, аж тепер бачу, що мають ті люди правду, коли говорять, що горбатого й могила не направить. Кацел зістане кацапом до смерти. «Шкода бензину» на цю людину, думаю собі, ми вже його не зукраїнізуємо.

В секретарській канцелярії побачив я »арештанта« популярного Івана Гонка, у функції секретаря пана премєра. Колись його чехи (з його братом) волочили по тюрмах за відоме свято »Цариці України« в Невицькім...

Здибаю Рогача. Він якраз повернув з паном премєром з Відня, може щось скаже нового. Найперш цікавлюся, де є Штеньо Клочурак.

— Клочурак залишився в Відні, а потім поїде до Праги на важні переговори — відповідає Рогач і оповідає мені подрібно, яке враження зробив на пана премєра віденський розсудок.

Українська делеґація у Відні була, чи не найчисленішою, бо крім наших делеґатів, мали ми цілий ряд експертів, а також і представники української еміґрації були сильно заступлені. Розсудок відбувся у палаті бувших австрійських цісарів-Бельведері, куди поперш »замашерував« Т. Шевченко - очевидно лиш у формі відзнак на маринарках українців.

З Ужгороду були тут: премєр Августин Волошин, Др Юлій Бращайко, Др Микола Долинай, Степан Клочурак, Рогач та багато інших.

Виголошений розсудок на всіх зробив надзвичайно пригноблююче враження, особливо на пана премєра. Не жалував він за своїм маєтком, бо про нього не згадав, але шкодував найкращу в Европі катедралю, замок, василіянський манастир, палати інституцій і свій сиротинець... Клочурак й інші підбадьорували його, доказуючи, що ми з своєю самостійністю зискали більш. Сам німецький міністер закордонних справ, Рібентроп, розмовляв з паном премєром більш, як півгодину, посішаючи: »перед двадцятю роками ви стратили Україну..., а тепер вам шкода двох міст.

Цю велику страту премєр у своїй високій функції переніс мужньо і тоді сказав: »закотимо рукави і будемо працювати...«

(Далі буде).

Чого чекає Волівщина від першого сойму Карпатської України

(Докінчення з 1-ої стор.)

витої ліквідації плекання худоби (волів, овець).

Це питання не дасться вирішити в однім окрузі тому, що в нім заінтересовано більше округ, а булоби вказаним прослідити діло і якщо правда, що села свалявської та іршавської округи зробили із права пашення худоби на боржавських полонинах для себе інтерес, було б вказано цей поступ застановити.

Дальшим зажаленням поодиноких сіл волівської округи є обставина, що на деяких полонинах, особливо ерарних, вкорочується час пашення до початків серпня, щоби в той спосіб дати оленям можливість пастися на полонинах без перепон.

Дальші зажалення ідуть проти того, що дотеперішній режім (крім малих виїмок) перевів ані одної реґуляції рік і потоків, які рік-річно спричинюють селянам мільйонові шкоди.

Ця ділянка дійсне дуже болюча, бо в багатьох випадках відносить кожда осіння і весняна повінь по кількадесять угрів землі, а місяцями загрожені водою не лиш публичні дороги, але й самі оселі, а чим скорше виступить держава з відповідними реґуляційними працями, тим більше цінности в землі буде захоронено.

Те саме відноситься і до упевнень берегів, гірських потоків, які шутром і рінею заносять найкращі загороди. В селах Синьевир, Неґровець, Колочава, Воловий, Сойми, Голятин, Майдан, Ізки, Тюшка, а частинно і Річка находиться кілько тисяч моргів землі під багном. Землі першокласної, яка дуже легким способом далася б перемінити в найурожайніші луки і загороди.

Між Неґровом і Колочавським Горбом меліорація зачалася. Вивезено за кільканадцять тисяч корон дренів — цегли, переведено інженерські поміри, а потім залишено цілу працю.

Рури на дренажу вже частинно порозбивані, другі чекають на подібну долю.

Десятки тисяч громадсько-державного майна на наших очах пропадають.

Є еще одна специфічна карпатська аномалія:

В Синьовирі, Прислопі, Келечині і Буківці існують цілі великі присілки, що числять 60 і більше чисел, до яких ціла комунікація веде пішачками на конях!!

Дальше виступають масово зажалення проти таких обставин: в районах держ. маєтків переводяться виміри границь, а коли при такій нагоді інженер сконстатує що земля державна в посіданні селян, появляються гайники з пушками в руках і без суду і розсуду проганяють дотичного чоловіка з землі, а буває й таке, що проженуть чоловіка, якого батьки і діди дотичну землю держали.

Робітнича залежність між управою державних лісів а дотичним прогнаним не дозволяє дотичному виступити судовою дорогою проти цього і так проминає час потрібний до репозиції, а людська земля пропадає.

Це викликує нечуване огірчення у селян, а наша влада платить за це морально рахунок.

Знаю один випадок, де державні органи використали евідентну помилку в записі земельної книги, яка звучала на користь ерару і викинули з землі старця, якого родина з дітьми і внуками від давних давен володіла цією землею. Для доброго імени нашої держави цей випадок треба зліквідувати! Ходить о газду, що зветься Барна в Колочаві.

Не є я за тим, щоб дозволити розкрадання державних маєтків, але уважаю крайньо неморальним, щоб держава використовуючи евідентні помилки земельних книг, позбавляла людей стріхи над головою.

Спеціяльну капітолю зажалень творять по всіх селах без виїмки урбаріяти, про що напишемо в наступних статтях.

Нотатки до справи бюджету Карпатської України

I.

Не люблю, коли два каліки сваряться. Уявіть собі, що одну людину ампутують скорше, другу пізніш, і та перша титулом того, що вона сталася калікою раніш, скоса дивиться на молодшого каліку, змагається над ним панувати, бо має якісь гроші йому позичити. Які гроші? Мабуть власні? Ні! Такі, що сам одержав у милостиню . . . Так мається справа з недобором у нашім бюджеті. Карпатська Україна потрібує грошей на платні урядовців, на інвестиції, жила і живе в спільній державі з Чехією, і, зрозуміла річ, по гроші не може звернутися до іншого сусіда, тільки до свого центрального уряду. А центральний уряд каже, я грошей маю і таки дам, тільки хочу мати у вас контролю.

А щоб ця контроля проводилась якслід, хочу мати у вас міністра. Делікатно кажучи, є це політична сліпота, є в цьому щось з політичного анальфабетизму. Англія, чи Франція довгими роками позичала гроші різним державам, але ніколи не вимагала, щоб наприклад у Празі сидів у владі англійський міністер. Для контролі господарки не треба міністра. Контрольором господарки з грішми може бути кожний урядовець, фінансовий спеціяліст.

II.

Прага каже: »Я продовж двадцятьох років інвестувала у вас багато соток мільйонів«.

А ми запитаємо: для нас? Чи мали ми, українці, свого контрольора над цією нещасливою господаркою? Відповідь: »Ні!« Господаркою керували виключно високі чеські службовці, робили з нашими і празькими грішми, що лишень хотіли. Ми вимагали побудовання доріг на нашій Верховині, ми домагались комунікаційного сполучення: Ясіння-Німецька Мокра-Воловий-Свалява-Перечин, а вони всі гроші інвестували до будування доріг у низинах. Ми домагалися побудовання лічниць у Ясінні, Рахові, Воловім, Сваляві та в Перечині а вони сотки мільйонів інвестували дурно до будування павільонів та лічниць в Ужгороді, Мукачові та — в Берегові.

III.

Панове в Ужгороді, що керували господаркою колишньої »Подкарпатської Руси«, взагалі не звертали уваги на наші домагання. Натомість у чеській пресі хвалили самих себе. Хвалили дра Мергавта, Пейшу та дра Веселого, які мали великі заслуги в тому, що в Мукачові то Берегові були побудовані модерні павільони та лічниця. Ми домагалися грошевої підмоги для українців, а мільйони із всяких допомогових фондів ішли для мадярських поміщиків і селян. Ми домагалися приділення нашим селянам під ораницю здібної землі на Верховині, а панове дали землю мадярським селянам то провадили на ній меліорацію. І знов хвалили самих себе. Побудовали мадярам Вилок, Ґалаґо, дороги, але для нас не збудували ані метр залізниці. Так можна б продовжувати без кінця. Чехи підтримували мадярів, бо вони їм були потрібні проти нас.

IV.

У політиці не дуже треба отвертости. Але у фінансових справах треба цієї щирости. Бо тут не говориться фразами, але цифрами. Я не є економістом, але знаю, що в фінансових справах треба чистого образу. Прага продовж двадцятьох років такого образу не хотіла нам показати. І найменший, найнездібніший бухгальтер, коли його запросите, покаже вам таку просту річ у господарці, як прибуток і видаток. Прага досі цієї простої річі нам не показала щодо господарки в Карпатській Україні. У нас було багато чеських службовців. Великі суми ішли в кишені цих службовців. І коли би тепер дала Прага гроші, то вони щодо платень урядовців, пішли б у кишені чеських службовців. Але припустім такий випадок, що всі гроші були виплачувані нашим людям (нерахуючи в це інвестицію), і тоді федеративний центральний уряд повинен нам дати гроші. Карпатська Україна є членом федерації. Федерація позичає гроші в Англії, і то нетільки для Чехії, але, підчеркуємо, для цілої федерації.

V.

Нас постигла одинакова доля, з тою відміною, що Чехія була скоріш ампутована, ніж Карпатська Україна. Отже немає рації цим двом ампутованим сваритися. Карпатська Україна ще до того могла б докоряти Чехії, що цю важну ампутацію мусіла потерпіти ізза її політики.

(Остап Сірко.)

ВІСТІ ЗО СВІТУ

— **Маршал Ґерінґ** з родиною виїхав на кількатижневу відпустку до Італії, до Сан Ремо. В його програмі є теж відвідати остров Капрі й італійського маршала Бальбо в Лібії.

— **Бельґійський сенатор** Судан, що дістав від короля повірення створити новий кабінет, віддав повірення до рук короля, бо не вдалось йому скласти уряд. Король допоручив цю місію посадникові Брюсселю Максові, який тої місії не прийняв. Кажуть, що розвязання парляменту було б одиноким способом покласти кінець кризі.

— **Французький** міністер закордонних справ Бонне заявив у парляменті, що Совітський Союз відмовився прийняти еспанських збігців та що 5 мільйонів франків, які дали Совіти на збігців, це менше, як те, що видає Франція в один день на проживлення збігців.

— **Магатма Ґанді,** 70-літній старець почав необмежений піст в Рашкоті, столиці князівства того самого імени. »Зломання даної обіцянки є в моїх очах найбільшим гріхом« сказав Ґанді. Князь Рашкоту обіцяв зреформувати конституцію і я протестую голодівкою проти недотримання слова«.

— **Британській уряд** хоче піднести укріплення і артилерію Мальти до повної сили. Побудують дві нові касарні.

— **Всіх німецьких** робітників та інженерів, що мали працювати при автостраді Бреслав-Відень, відкликали до праці над укріпленням східних кордонів Німеччини. Ці укріплення будують тепер у незвичайно приспішеному темпі і мають їх закінчити найдалі до літа цього року.

— **Фінляндський уряд** стверджує в офіційному комунікаті, що на фінляндсько-шведську ноту у справі ремілітаризацій Аляндських островів дали позитивну відповідь: Англія, Франція, Польща, Латвія, Естонія і Данія.

— **Президент Польщі** Мосціцкі відвідав приватно літом Лондон.

— **Американський конґрес** ухвалив бюджетовий прелімінар у висоті пів міліярда долярів на армію Сполучених Держав. Це є найвищий американський військовий бюджет від світової війни.

— **Французи** в Тунісі почали звільняти з праці італійців. Звільнено з праці майже всіх італійських робітників, зайнятих при публічних роботах. За короткий час понад 4.000 людей осталось без праці.

— **В цілій Польщі** було в 1938. р. 2.095 штрайків, у яких взяло участь 565.271 робітників. Аж 50 % штрайків викликали домагання вищої платні, а тільки 111 штрайків мали метою примусити хлібодарців притримуватись 8. годинного дня праці.

— **Бельґійський король** Леопольд III. надав відомому письменникові Маврикієві Метерлінкові титул князя.

— **Світова вистава** в Ню Йорку коштуватиме 125 мільйонів долярів. Виставова площа має 6 км довжини і 2 км ширини. Приготують окреме місце на паркування 25.000 авт.

— Вбили невідомі атентатчики команданта станції польської державної поліції в Урмані пов. Бережани (Галичина) в хвилині, як виходив вечером з дому місцевого старости. Атентатчики, яких було три, віддали до нього чотири стріли з автоматичного револьвера »Штаєр«. В звязку з атентатом поліція арештувала кілька осіб.

— В Данціґу на політехніці зажадали німецькі студенти, щоб для польських студентів завести лавкове »ґетто«. Поляки мали б сидіти на останніх лавицях.

В Югославії в основних школах вчиться 1,422.833 дітей. З того югославян 1.287.589, словаків 12.056, українців 3.451, німців 48.852, мадярів 42.875.

— Ювілей 60-літньої композиторської діяльности ладять в Чернигові М. Василеву, що тепер працює як диригент у чернигівському українському театрі ім. Т. Шевченка. Василів співпрацював багато літ з основоположниками українського театру Кропивницьким, Садовським, Саксаганським, Карпенком-Карим, Заньковецькою. Він написав музику до пєс »Ой не ходи Грицю«, »Дай серцю волю, заведе в неволю«, »Наймичка« й інших.

В 1938 р. в більших краях Европи й Америки вийшло в 6 разів менше книжок поезій, як у 1921 році, а в 9 разів менше, як 1913 р.

— **Маршал Ґерінґ** видав розпорядження, яким забороняється робітникам переходити з одного промислового заведення до другого. Розпорядження мотивоване браком робочих рук у Німеччині. Кваліфіковані сили треба ощадно використати.

— **Лондонське** радіо запросило українського скрипака Богдана Губіцького (з Вінніпеґу в Канаді) на виступ, який відбудеться дня 2. квітня в год. 23.50 (лондонський час) в передачі для цілої Британської імперії.

— **В Польщі** є 202 безвідсоткові християнські каси. Ці каси дали в минулому році позички у висоті 991.300 злотих.

. . **Німецька влада** дала дозвіл спровадити до Німеччини 200.000 сезонових хліборобських робітників, в тому 90.000 з Польщі та біля 37.000 з Італії.

...**Вірджініо Ґайда,** шефредактор півофіційного італійського часопису »Джіорнале д' Італія« пережив у Варшаві підчас побуту італійського міністр Чяна менш гостинний інцидент. Гурт італійських достойників і журналістів зайшов до каварні »Адрія«. Там відбувалась забава одного товариства. Учасник цієї забави др. Л. підійшов до В. Ґайди й крикнув по італійськи: »Геть з фашизмом, геть з Мусолінім«. Вірджініо Ґайда миттю зареаґував, ударивши др-а Л. в лице. Др. А. віддав удар, після чого арештувала його поліція.

— **Польська статистика** виказує, що селянська родина в Польщі купує плуг раз на 100 літ, а 15% хліборобів взагалі не мають плуга і все позичають його в сусідів.

Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“ до Хусту

Не підрізуймо гиляку на якій сидимо!

Ані одна із фірем, що доставляють нашим урядам, канцеляріям, ріжні потреби, не реклямують свій товар на нашій території, не оголошують в наших газетах, не мають ані своїх філіялок в нашій державі, більше того, зрідка коли посилають своїх заступників, мовляв, то собі дорожче коштує, які могли би хоч зникаючо малу частку утратити тут із сум випомпованих від нас. Раз ці фірми мають свій осідок поза границями нашої держави, то й всі податки не попадають до нашої державної каси. Треба зазначити, що подібні фірми використовують деяких наших людей, які їм за бідних пару корон посередничать (пшеліжітостний догазовач) і цим співпрацюють на шкоду нашого загалу.

Але найтраґічніше є то, що ця поведінка чужих фірем, наших людей задовольняє. Ворожий елемент забирає все до своїх рук, всі реальні річі, а нам залишає цяцьки — грачки. — Наша молодь не має більшої туги як »посада«. Не вірить, в цьому відношенні, у свої сили. Вхиляється прийняти відкритий бій — по лицарськи — на полі господарськім.

Невже ж не збудиться у нас кров наших хоробрих предків козаків, голос нашої славної минувшини, голос нашого хороброго вікінґа, купця, славного героя, князя, володаря і вояка-боєвика, який не хотів спокійно жити в золотоверхім, але йшов на Дунай, де купецтво й торгівля найкраще процвітало, де як він казав: »Де мед і молоко тече рікою«. Зо смертю хороброго вікінґа, Святослава, упадає наша Велика Держава. Це є доказ і приклад, що держава розвивається рівнобіжно зо своїм господарством, промислом і купецтвом, і вкладає спільно з ним. Кинься до бою на господарському полі, якщо не хочемо останню ролю відіграти в концерті світових змагань, і це мусимо вчинити скоро, бо знаємо, що сила в скорості.

Накупом і задаванням праці фірмам, осідок яких є поза територією нашої держави, пошкоджуємо свою державу, свої міста, убиваємо в зародку нашу молоду торговлю — майбутній наш промисел і цим свідомо, чи несвідомо стаємо в ряди наших гробокопателів.

Дозволяємо собі звернути увагу наших рішальних чинників на це абнормальне явище та очікуємо радікальної направи,

Г. Одайник...

Світова будова пароплавів на рекордовій висоті

Під таким наголовком подає »Морґенцайтунґ« з дня 2. 3. б. р. статтю про будову пароплавів деяких країн і додає: »В 1938 році було спущено на воду в цілому світі торговельних пароплавів з загальним тонажем 3.034 мільйони тон брутто випорности. Ці фифри є на 343 тон тисячі тон брутто, або 12.7% більші, ніж минулого року і рівночасно найбільші від 7 літ.

З цього числа на Анґлію припадає 1.030 тон брутто; це найбільша країна будівництва пароплавів на землі, якої участь в світовому будівництві від 1930 р. впала з 51.2% на 34%. Другою найбільшою країною будівництва пароплавів є Німеччина зо своїми 480 тисяч тон, далі Японія займає третє місце з 441. 700 тонами. Цікаво, що британське будівництво для позадержавного рахунку в році 1938 (55 пароплавів з 204.300 тон) лишиться взаді поза будівництвом німецьким для інших держав (47 пароплавів з 247.100 тон).

Зїзд українських купців у Львові

Як подає »Новий Час« з дня 1. березня ц р. відбувся у Львові дня 26 лютого ц. р. загальний зїзд Союзу Українських Купців. Збори пройшли в поважній атмосфері і з діловою програмою. Між іншим виявилося, що за 1938 р. СУК зорґанізував нових 38 філій, мав 6 почесних членів, 8 спомагаючих, 3297 звичайних і 2464 зареєстрованих. На прикінці »Новий Час« додає: Цьогорічний зїзд українського купецтва, в якому взяло участь поверх 350 осіб, стояв на дуже високому рівні. Дискусія мала діловий характер. Учасники зїзду — купці розїхалися з твердою вірою видержати на загрожених господарських позиціях народу.»

Від себе додаємо, що хресний шлях нашого купецтва на Західньо-Українських Землях значиться репресіями зо сторони польської влади, про що свідчить хоч би 47 зліквідованих торговельно-промислових станиць за один лише 1938 рік. Бажаємо нашому купецтву на ЗУЗ видержати цей короткий час і бодай на господарському полі відперти наступ окупантів.

ІНЗЕРУЙТЕ

в „НОВІЙ СВОБОДІ“!

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

О. Долинська:

Декільки слів про наше народнє мистецтво

Молода Карпатська Україна є тепер предметом уваги, не лише европейських держав, але й заморських країв. Приїзджають чужі гості, фотоґрафують і фільмують нашу країну, захоплюються чаром наших полонин, заглядають в життя-буття наших селян, та познакомлюються з нашою милозвучною мовою, мельодією наших пісень, з красою наших звичаїв, з ориґінальністю наших народніх одягів. Розходяться по світу тисячі листівок, світлин, альбомів, малюнків, які зображують красу наших деревляних церков, пишноту гуцульської ноші, вівчарів з довгими трембітами, та ще інші картини нашого побуту. Отже про пропаґанду нашого народнього мистецтва є постарано, — але чужинці-гості раді- би щось собі купити на памятку, на спомин з подорожі та життя у нас. Хотіли б вивезти з собою гарненьку керамічну вазу, як їх прекрасно малюють та випалюють в Ужгородщині, — радо купили б різблену касетку, пухкий килим-ліжник, а вже найрадше кожний купить вишивку, нашу незрівняну в добірнім багацтві красок і помисловости орнаментики, нашу славну вишивку!

Наші посестри галичанки, вже давно подбали, щоб світ переконався, що українське народне мистецтво, не то що видержить конкуренцію на світовому торзі з іншими народами, але ще їх перевищить взагалу. Галицьке »Народне мистецтво« вже є знаною фірмою в Европі і поза нею, має свої рентовні ринки збуту заграницею, дає працю соткам жінок-селянок, а також затруднює жінки інтеліґентки в своїх канцеляріях, а навіть видає періодичний ілюстрований часопис.

В Карпатській Україні ідея плекання і поширення народнього мистецтва повстала вже в перших поперевороттових роках, але зачалося направду працювати на тому полі лиш перед чотирма роками. Кілька жінок ентузіясток в супереч всім моральним і матеріяльним перешкодам, заложило тов. »Домашній Промисел« для плекання і збуту предметів народнього мистецтва. Це товариство започаткувало свою діяльність уладженням вистави в салі ужгородського Народнього Дому, де були знесені тисячі експонатів з цілого Підкарпаття у вигляді кераміки, різьби, килимів, виробів шкіряних і пацьоркових, а передусім тканин та вишивок. Вистава перейшла з великим моральним успіхом, при значнім зацікавленні свого і чужого громадянства.

— По днях слави почалася муравлина праця нечислених працівниць з приготуванням різноманітних вишивок, призначених для торговлі. Малі засоби матеріяльні здержували розмах праці з самого початку. Дальші роки, це була одна боротьба за існування.

Мале число членів не помогло своїми вкладками удержувати, ані власної крамниці, ані придбати більшої кількости матеріялу для опрацьовання. Час-дочасу не великі датки щирих приклонників Д. П. помагали, щоб малі аґенди товариства удержувати на поверхні життя.

Тепер одначе, при змінених обставинах »Домашній Промисел« міг би виконати далеко більше і важніше завдання — коли б мав своє приміщення, своїх продавців, свій капітал та ще багато таких чинників, якими можна б осягнути свою ціль, опертись о громадян та порозуміння влади, утримати це товариство, як одно з найкращих пропаґаційних средств.

Так, як всілякі фахівці збіраються розслідкувати і використовувати народні скарби нашої землі, так і ми маємо обовязок цей скарб закопаний в душі нашого народа, винести на світло денне, плекати і культивувати його та показати світови.

І тут власне, на ниві народнього мистецтва, повинна передусім виступити жінка, бо ж це з природи річи її район, її відтинок праці, де вона відразу стає на знайомім собі терені — в світлі красок і орнаменту. В підчепленні собі всіх тих крас, в примінненні їх для свого вжитку, в окрашенні ними буденщини існування, — жінка є від правіка мистицею.

Тепер приступім з подвійним зусиллям до праці. Будуймо нашу малу державу, по змозі, хто з мечем в руці, хто молотом, хто плугом, а хто пером або — голкою! Потрібна є реорґанізація. Д. П. потрібна є праця ширшого загалу, головно жіноцтва, щоб гідно репрезентувати цінне мистецтво рук карпатоукраїнського народа. Нашою ціллю є захопити вираз української душі в тих прегарних вишивках, різьблених касетах, барвистих килимах та ґерденах, одиноко українець зрозуміє українця, лише наш промисловець захопить з між виробів нашого народу, це, що є найбільше типовим. Не допустім, щоб нас репрезентували чужинці, коли можемо, це зробити самі.

Евакуований до Хусту »Домашній Промисел« враз зо своїм скромним майном, у вигляді вишиваних подушок, альбомів, обрусів, сорочок та інших вишивок, започаткував свою діяльність, старається здобути для себе кращі, чим дотепер, умовини і має найліпші надії на зреалізування своїх намічень.

По нашій пісні, лише наше мистецтво зуміє віддати ввесь чар наших Карпат, смерекових лісів, широких полонин те рвучої Тиси. Тому від нас залежить, як порозуміє світ наші бажання, як сляcифікує нашу життєздатність і від нас самих залежить, чи здобудемо право на місце під сонцем.

Добрі писарі на машинах до писання мають і в часі найтяжчої господарської депресії забезпечену екзістенцію. Бажаючим навчитись писати на машині до писання даємо можливість досягти необхідної зручности писання на машині — по К. 2 — година.

Діти бідних батьків мають 25% скидки.

Хочете собі щось написати? Машина до писання є до Вашої шановної дисповиції — К 2. — година.

Телефон 153. Телефон 153.

Г. Одайник,
Все для канцелярії
ХУСТ, Масарикова 70.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Швайцарія мистцем Европи в гаківці

Швайцарія—Чехо-Словаччина 2:0 (0:0) (1:0) (1:0)

Вчора відбулося в Базілею відложене змагання між Чехо-Словаччиною й Швайцарією. Мистцем Европи на 1939 р. сталася Швайцарія, яка дуже тяжко виграла над репр. VI-ою Чехо-Словаччини, що грала без своїх найліпших грачів Малечка і Перґля.

Висліди недільних ліґових змагань

С. К. Славія — Вікторія Жіжков 6:4,
С. К. Лібень — С. К. Плзень 1:3,
С. К. Пардубіце — А. Ц. Спарта 2:3,
С. К. Наход — С. К. Жіденіце 1:3,
С. К. Кладно — С. К. Батя 2:2,
С. К. Братіслава — С. К. Слезька Острава 3:2.

В неділю 12. ц. м. основуючі загальні збори К. У. Т. С.

Приготовчий Комітет із згодою міністерства здоровля і тілесного виховання урядово оголошує, що основуючі загальні збори Карпато-Українського Тіловиховного Союзу відбудуться вже в неділю 12. березня в Хусті.

Вже нині визиваємо спортових працівників з цілої Карпатської України, щоб масово появилися на основуючих загальних зборах, щоб тим документувати велике значіння будучого К. У. Т. С. для розбудовання спорту і тілесного виховання Карпатської України.

Після основуючих зборів відбудуться також загальні збори Футболового Союзу, Союзу футб. суддів, Легко-атлет. Союзу і Союзу мячових гор. Дальші Союзи будуть заложені пізніше.

Проситься головно Березнянщина, Середнянщина, Волівщина, Рахівщина і дальші округи, щоб вислали принаймі по одному делеґату.

Спортовці! Увага!

В суботу 11. III. ц. р. відкриття Карп. Українського Сойму!

В неділю 12. III. ц. р. основуючі загальні збори Карпато-Українського Тіловиховного Союзу!

Субота буде святом цілого українського народу!

Неділя буде святом всіх українських спортовців!

VII. Зїзд Союзу Українського Сокільства

12. лютого 1939 р. відбувся в Празі VII. Зїзд Союзу Українського Сокільства за кордоном, на якому були делеґати від празького, пардубіцького і моджанського гнізда.

Зїзд був скликаний з нагоди 45 ліття праці Українського Сокільства.

Вступний реферат мав голова союзу інж. Василь Брихда, на тему »Пройдений шлях Українського Сокільства і його сучасні та майбутні завдання«.

Потім прочитано привіт від батька Українського Сокільства проф. Івана Боберського, дальше йшли привіти від Сокола — Батька у Львові, Д-ра Зої Плітасової — Хуст, Української Січи в Пільзні та много інших.

Зїзд ухвалив вислати привіт Владі Карпатської України, Батькові І. Боберському, Соколові-Батькові, Карпатській Січі та подяку за надіслані привіти. По звітах з праці вибрано нову Управу Союзу в такому складі: Голова — інж. Василь Прихода, заступник голови — інж. Ґурин і д-р Яковленко, начальник — Корогонь, начальниця — Антоновичівна, скарбник — Туркот, справник доц. Моралевич.

з

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

5 березня 1939. р. відбулися загальні збори тіловиховного товариства „Сокіл-Батько“ у Львові

Збори відбулися зі слідуючим порядком нарад:

1. Відкриття зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів.
3. Звіт з діяльности Старшини.
4. Звіт провірної комісії.
5. Уділення абсолюторії старшині.
6. Вибір старшини.
7. Установлення членської вкладки.
8. Затвердження прелімінаря бюджету на рік 1939.
9. Внески і запити

Перед загальними зборами в год. 8.30 відправлено в церкві св. Успенії Богослуження в намірені Т-ва.

Вислід зборів подаємо в слідуючім числі.

„НОВА СВОБОДА“ виконує своє завдання.. Що робите Ви для „Нової Свободи“?

Із судової салі

Коли воріг не піддається — його нищать

Одна французька газета принесла недавно великий репортаж, що в Европі працює біля пів мільйона шпіонів, різних мастей. Найбільше число є шпіонів і зрадників військових. Кожна держава, чи вона є із своїми сусідами в заприязнених або ворожих відносинах, посилає до свого сусіда шпіонів. Шпіони і зрадники можуть так само находитись між самим народом, свої власні, що продають тайності чужим державам, що працюють в чужу користь, як це ми переконались на фактах з бродіївсько-фенцикіївською компанією.

Карпатська Україна, хоч мала по території, але має велику вагу на форумі міжнародніх інтересів. В Карпатську Україну так само наші вороги присилали сотні своїх шпіонів.

Дня 3. березня цього року карний сенат краєвого суду в Хусті розбирав обвинувачення декілька осіб, що займались військовим шпіонажем в Карпатській Україні. Деякі з них були суджені за військову зраду.

Всіх обвинувачених було 10 осіб, між ними одна жінка. Дістали вони разом 34 місяці тюрми. Три особи, що є громадянинами одної сусідної держави, були моментально виповіджені за наші кордони, проти низького засудження чотирьох прокуратор зголосив відклик.

Параґраф 3. і 4 на оборону республіки з подібними панками не говорить в рукавичках. Всі вони займались в Карпатській Україні військовим шпіонажем, посилали одній сусідній державі інформації про передвиг наших військових частин, про аеродроми, залізниці тощо.

Коли ворог не піддається — його нищать!

Петро Карпатський.

РІЗНІ ЦІКАВОСТИ

Як повстала назва Хусту?

(Народній переказ)

Там, де тепер лежить Хуст, була сама млака, самі мочарі і гори ще не було. Чотири чорти змовились, що вони принесуть сюди гору. Взяли гору на два кілки і несуть млакою, застрягають, аж по коліна в болоті. Одному чортові вломився кілок і гора звалилась на нього та придавила йому хвіст. Він страшно зревав: »Гей, хвуст мені придавлений, хвуст...« (в околиці Хуста говорять на »у« — прим. ред.)

Від того часу названо те місце Хуст.

(Від хустського січовика)

Відколи люди курять?

В році 1402, коли Колюмб відкрив Америку, поперш побачив червоношкірних тубильців курити тютюн. Моряки Колюмба придивлялись тому звичаєві (який правдоподібно належав до церемоніялів релігійних), нарешті і самі закоштували тютюн і напочатку XVI. віку занесли цей звичай і до Европи.

Але помилявся б той, хто думав би, що червоношкірі індіяни були першими, що курити. Бо в старім Китаї курили в пятому віці перед Христом, а старі римляни також курили, що доказують в Швайцарії викопані їх люльки. Тільки то не був тютюн (табак), але якесь пахуче зілля.

В Европі почали курити з лікувальних причин: проти болю зубів, болю голови й інш. І так до нього привикли, що потім і не покидали. Алколоід, що находиться в тютюневих листках, названо іменем Нікота (від того слово: нікотин), що був французьким амбасадором в дворі портуґальського короля. Він до Франції перший заслав сімячко тютюну. Жан Неандер навіть написав книжку про тютюн і назвав її Табакольоґією. В Віржінії почали виробляти глиняні люльки і курити сушене табакове листя. З люльок найраніше почали курити в Анґії і анґлійці відтак завели монополь. Потім курення з Анґлії перейшло до Голяндії і до Московщини. Цікаво, що московські царі карали відрізанням носа, того, хто посмів курити. А попів-курців замикали в монастирі. В Туреччині, в якій тепер родиться найкращий сорт тютюну, курців тоді карали смертю.

В Україні почали плекати тютюн дуже рано і Україна заосмотрювала цілу Московщину. У Франції, Портуґалії та Еспанії скоро поширювалось вживання тютюну, в формі табаки, проти чого пізніш в Італії виголошували священики проповіді з казальниць. До Німеччини вживання тютюну прийшов з Голяндії, але дуже звільна, бо курців переслідувалось, а навіть каралось їх вязницею. Ще наприкінці сімнадцятого віку в Німеччині смів той курити, що мав окремий на то дозвіл.

Та курців зате прибувало в кожній країні і дійшло до теперішнього вживання. Курення й сьогодні не йде на здоровля громадян, але держави це терплять, бо мають з того великі прибутки.

В наших часах головно мають збут циґарети, що продукуються мільярдами, після йде тютюн до люльок і лиш відтак циґари.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка!

Доля акробата

В околицях Гельсінґфорса розтаборився цими днями мандрівний цирк. Його головною атракцією був »чоловік-стрільно« Іван Малик, може і наш який земляк. Він влізав у дулю гармати і звідти його »вистрілювали«. Там були пружини, що викидали його, як мячик. Одного вечора коли з гармати разом із вистрілом вийшов густий дим (який додавали для ефекту) чоловік не долетів до сітки, як звичайно — на 30 метрів, а упав по дорозі. Упав на публіку, зломивши собі хребетний стрижінь і згинув, поранивши кілька осіб. Причина: гарматні пружини ослабли і не могли викинути Малика на означену віддаль.

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

Успіх українського вченого

Міжнароднє Товариство »Жан Жак Руссо«, в Женеві, видало великий твір (біля 300 ст.) професора О. Шульгина про Руссо, як основника сучасного націоналізму. Праця професора Шульгина, яку спочатку було видруковано в »Аналах« товариства, і яка дає цілком нове трактовання дей Руссо, викликала зацікавлення цілого наукового світу і правдоподібно залишиться клясичною в науці »русоізму«, яку, здавалося, було вже цілком вичерпано. Фахова преса зустріла книжку дуже прихільно, зазначуючи, що автором її є українець та професор українського університету. (Офінор.)

Зїзд антікомуністичних організацій

В Женеві відбувся черговий зїзд протикомуністичних організацій належних до так званої Ліги Обера, на які зібралися делегати ріжних країн. Найслабше були заступлені країни протикомуністичного бльоку держав, Німеччина, Італія та Японія, що є цілком природним, бо ні для кого не є таємницею, що ця ліга знаходиться цілковито в руках москалів, кн. Куракіна та др-а Лодиженського, і через те дбає більше про відбудовання »єдиної неділімої« між про боротьбу проти большевиків. (Офінор)

Українці, спеціялісти різних фахів у Чехо-Словаччині!

У Карпатській Україні дуже відчувається одсутність українських спеціялістів у кожному фаху. Тому отсим закликуємо всіх українських спеціялістів у Чехо-Словаччині, щоб негайно зголошували свої адреси до канцелярії УНО, Хуст, вул. Коменського ч. 9.

ДОПИСИ

До Славної редакції »Нової Свободи« в Хусті.

Засилаю пошт. чеком на фонд »Січи« Карпат. України корон 200.— від бувших укр. стрільців, які під цю пору перебувають в Івановицях н./Н., на Мораві і прошу о ласкаве поміщення в Вашім щоденнику слідуючого:

..**»Малий український чоловік-патріот, з великим серцем«.**

Багато бувших стрільців У. Г. А. по відвороті У. Г. А. розбрилось по цілому світі. Деякі з них опинилися поодиноко в зовсім чужому оточенні - як робітники. Та всеж й вони в злиднях, не забули на свій національний обовязок, а доказом хай послужить цей лист, який я з грішми одержав:

»Пов. п. Сиґрич! Нас (бувших стрільців, які боролись за Україну під вашою командою), є ту двох. Хоча дуже бідуємо, та коли почули (між чехами), що збираєте на »Січ« в нашій любій Україні, то й ми просимо, прийміть, і від нас ту малу жертву (200 корон), котру вам засилаємо для нашої України. Я думав, що того буде більше, але більше грошей наразі не маємо. Здоровлю Вас сердечно. (Підпис).

Котловий Людвик.

(st. serologický ústav, Ivanovice n. H.)

Чи ж треба до цього коментарів?

Товариші по зброї, Українці, хай Вам ці два стрільці-патріоти є добрим приміром!

А Вам мої любі козаки — Котловий Людовику і Конковичу Іване, що в своїх злиднях на свій національний обовязок не забули — укр. щире »спасибі«, та запевняю Вас, що я як бувший командант горжусь такими козаками, а як всі виконуватимуть свою повинність — як Ви оба, то »Слава України« не загине!

Ваш М. Гр. Сиґрич.

..**Як поступають чеські лікарі з лікарями українцями, громадянами Чехословаччини?** На підставі розпорядження влади ч. 265/38, кожний лікар, що змінив місце осідку по 1. березні 1938 мусив подати прохання о нове позволення на ведення практики. — Розпорядження відноситься **до всіх громадян без виїмку країв**; — **Рада ч.-с. лікарів при центральнім товаристві ч.-с. лікарів не допоручує видати позволення лікарям українцям, громадянам республіки.**

Дивись: Věstník čsl. lékařů č. 8-39 сторона 210, список ч. 9/158.

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

Український театр „Нова Сцена“ в Хусті

Чергова вистава в Хусті відбудеться в середу 8. березня 1939. о год. 20. Репріза! Гоголь — М. Старицького: **»Сорочинський ярмарок«**, комічна оперета на 4 дії. — Оркестр — танці. Ціни місць знижені.

Оголошення

Президія Товариства Учителів Горожанських Шкіл в Карпатській Україні скликує на день 19. березня 1939 на годину 10. в поміщенні горожанської школи в Хусті

... **ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ** ....

з наступною програмою:

1. Відкриття,
2. Звіти функціонерів,
3. Звіти контрольної комісії й уділення абсолюторії.
4. Злиття товариства з Учительською Громадою,
5. Закриття.

Осібних запрошень, в огляду на те, що невідомі адреси членів, не будуть висилатися.

Коли б на означений час не явилося відповідне число членів о годину пізніше збори відбудуться з правоважним вислідом, при якім будь числі присутніх членів.

За Президію:
За голову:
Денис Митрович, в. р.
секретар:
Микола Перейма, в. р.

788.

Поправка.

В оголошенні краєвої орґанізації абсольвентів господарських, овочевих і виноградних шкіл у Сваляві, приміщенім в »Н. С.« ч. 45, було помилково надруковано, »Збори краєвої орґанізації абсольвентів торговельних і т п. . . в Україн. народ. домі і т. п.«, а треба — »Збори Краєвої орґанізації абсольвентів господарських, овочевих і виноградних шкіл у Сваляві в Українській Народній Школі«.

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостинницю — Габура Степана, Королево н. Т. 791

Лікарська поміч

Др Стефан Микуланинець, фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив ординацію у Сваляві на вул. Масарика.

792

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

До православних українців міста Хуста

Українська Православна Церква в Карпатській Україні все більше поширює свою діяльність і тепер приступає до орґанізації **української православної парохії в місті Хусті**, де живе велика кількість православних українців, не зорганізованих в українську православну церковну громаду. Доки будуть з боку держави упорядковані фінансові справи української Православної Церкви, закликаємо українських православних вірників приголосити свої грошеві пожертви на утримання в Хусті **української православної** парохії. Одночасно, при ній, організується український церковний хор. Ласкаво просимо всіх, хто бажав би в ньому співати, приголоситися у свящ. о. Якова Боровського. Він приймає також пожертви на утримання української православної парохії, Хуст, Бартошська ч. 16. Канцелярія Синодального Комітету Української Православної Митрополії.

Закликаємо все наше свідоме православне громадянство підтримати це важне діло, щоб у столиці Карпатської України вже нарешті була українська православна церква.

—

Про місце і час першого богослуження повідомить окремо хустський церковний комітет української православної парохії.

СИНОДАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
Української Православної Митрополії в Карпатській Україні.

793.

Студенти-спортовці!

Щодня читайте „Нову Свободу“

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!

МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 Кч

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і нач альний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволена Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Е 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право присвоєні статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартально 45 Кч, піврічно 88 Кч, річно 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоті, місячно кварт. 12 зол., піврічно 24 зол., річно 45 зол. Югославія: місячно 25 дин., річно 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Сторінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Сторінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі сферти пересилаємо на бажання. — Дрібні оголошення: числяться по 1 Кч від слова. — За оголошення редакція не відповідає.